

83/82

MALARSTWO

POLSKI
POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ
1900 – 1980

BIURA WYSTAW ARTYSTYCZNYCH
w Przemyślu, Rzeszowie, Sandomierzu, Tarnowie

MUZEA

w Bieczu, Jarosławiu, Krośnie, Przemyślu, Rzeszowie,
Sandomierzu, Sanoku, Tarnowie

WYSTAWA

MALARSTWO

POLSKI

POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ

1900-1980

BIECZ

JAROSŁAW

JASŁO

KROSNO

PRZEMYŚL

RZESZÓW

SANDOMIERZ

SANOK

STRZYŻÓW

TARNOBRZEG

TARNÓW

WIŚNIOWA

Rzeszów 1982

[13-XII-2-1-82]

OPRACOWANIE SCENARIUSZA

Wiesław Banach
Janina Góralowa
Elżbieta Jeżewska
Jacek Kawalek
Cezariusz Kotowicz
Paweł Koziół
Teresa Szetela-Zaucha

WYBÓR AUTORÓW I OBRAZÓW:

Wiesław Banach
Janina Góralowa
Elżbieta Jeżewska
Jacek Kawalek
Cezariusz Kotowicz
Paweł Koziół
Zdzisław Ostrowski
Maria Pózięć-Niedźwiedz
Teresa Szetela-Zaucha
Rada Artystyczna Sekcji Malarstwa ZO ZPAP

AUTORZY OPRACOWAŃ, NOT BIOGRAFICZNYCH, DANYCH KATALOGOWYCH:

Wiesław Banach	(wb)
Irena Frańczak	(if)
Janina Góralowa	(jga)
Jolanta Jakima-Zerek	(jj)
Elżbieta Jeżewska	(ej)
Marek Juszczyk	(mj)
Jacek Kawalek	(jk)
Cezariusz Kotowicz	(ck)
Paweł Koziół	(pk)
Stanisław Potępa	(sp)
Teresa Szetela-Zaucha	(ts)
Wanda Ziemska	(wz)

ZDJĘCIA:

Romuald Biskupski
Edward Burda
Wojciech Dudziak
Henryk Górecki
Jan Gruntowicz
Antoni Hadała
Jerzy Jawczak
Grzegorz Kozłowski
Kazimierz Kłoda
Stanisław Miklaszewski
Muzeum Historyczne Miasta Stołecznego Warszawy
Sławomir Pawlik
Marian Pieczul
Władysław Szulc
Zdzisław Świstak
Mieczysław Wieteska

OSOBY I INSTYTUCJE, KTÓRE UŻYCZYŁY OBRAZÓW NA WYSTAWĘ:

Helena Bal-Mycielska	— Kraków
Zdzisław Bazylewicz	— Sandomierz
Zofia Bażant	— Sandomierz
Zygmunt Czyż	— Rzeszów
Piotr Drobiecki	— Tarnów
Ryszard Dudek	— Rzeszów
Lesław Forczek	— Rzeszów
Franciszek Frączek	— Krzemienica
Jolanta Jakima-Zerek	— Rzeszów
Eleonora Karcz	— Sandomierz
Edward Kieferling	— Jarosław
Edward Kluz	— Rzeszów
Józefa Kowalczevska	— Sandomierz
Zbigniew Krygowski	— Rzeszów
Alfred Kud	— Rzeszów
Zuzanna Kusek-Kud	— Rzeszów
Dariusz Kwiatkowski	— Stalowa Wola
Norbert Lippóczy	— Tarnów
Mirosława Luścińska	— Sandomierz
Andrzej Marek Luściński	— Sandomierz
Alicja Marczyk	— Jarosław
Joanna Midowicz	— Łańcut
Ryszard Mrozowski	— Tarnobrzeg
Zdzisław Ostrowski	— Rzeszów
Władysław Początek	— Opole
Wiesław Röhrenscheff	— Tarnów
Bronisław Rutkowski	— Jarosław
Olga Samarska	— Warszawa
Czesław Skrobała	— Sanok
Joanna Srebro-Drobiecka	— Tarnów
Zbigniew Stanisław	— Rzeszów
Stanisław Szczepański-Szczepan	— Rzeszów
Stanisław Szmuc	— Kraków
Józef Szuszkiewicz	— Tarnów
Wiktor Śliwiński	— Jarosław
Stanisław Weiss	— Kraków
Stanisław Wejman	— Kraków
Wiesława Winiarska	— Sandomierz
Jan Wodyński	— Warszawa
Irena Wojnicka-Markielowska	— Rzeszów
Marian Ziemiński	— Rzeszów
Muzeum Historyczne Miasta Stołecznego Warszawy	
Muzeum Regionalne w Bieczu	
Muzeum Regionalne w Jaśle	
Muzeum-Zamek w Łańcucie	
Muzeum Społeczne w Strzyżowie	

ORGANIZATORZY WYSTAWY DZIĘKUJĄ RÓWNIEŻ:

Muzeum Narodowemu w Kielcach
Muzeum Narodowemu w Poznaniu
Muzeum Diecezjalnemu w Przemyślu

za pomoc w trakcie kwerendy obrazów.

KONCEPCJA WYSTAWY:

Jacek Kawalek
Cezariusz Kotowicz

REDAKCJA KATALOGU:

Jan Skowronek

OPRACOWANIE GRAFICZNE I TECHNICZNE KATALOGU:

Władysław Michał Matusz

KOREKTA:

Jan Chodziński

SPIS TREŚCI

OD ORGANIZATORÓW	5
MALARSTWO 1900—1980	6
w Bieczu	7
w Jarosławiu	8
w Jaśle	16
w Krośnie	18
w Przemyślu	22
w Rzeszowie	26
w Sandomierzu	43
w Sanoku	54
w Strzyżowie	62
w Tarnobrzegu	64
w Tarnowie	66
w Wiśniowej	70
KATALOG WYSTAWY	72
Biecz	73
Jarosław	75
Jasło	79
Krosno	82
Przemyśl	86
Rzeszów	93
Sandomierz	114
Sanok	117
Strzyżów	124
Tarnobrzeg	125
Tarnów	129
Wiśniowa	137
REPRODUKCJE	141
INDEKS OSÓB	244

Od Organizatorów

Prezentowana wystawa jest pierwszą tak dużą ekspozycją przygotowaną wspólnie przez placówki wystawiennicze i muzealne Polski pld.-wschodniej. Jej przygotowanie wymagało skoordynowania pracy jedenastu instytucji. Z inicjatywą wystawy wystąpiło Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie, proponując prezentację malarstwa z terenów obecnej Polski południowo-wschodniej, powstałego w latach 1944—1980. Koncepcję taką zmodyfikowano następnie na wniosek Muzeum Okręgowego w Przemyślu, rozszerzając czasowe ramy wystawy do lat 1900—1980. Rok 1900 przyjęto jako datę umowną, co pozwoliło zaprezentować także niektóre obrazy powstałe z końcem XIX wieku. Włączając w terytorialne granice dzisiejszej Polski południowo-wschodniej — Tarnów i Sandomierz założono, że regionalne odrębności kulturalne nie muszą pokrywać się dokładnie z podziałami natury administracyjnej.

W dotychczasowych publikacjach oraz opracowaniach monograficznych nowoczesnego malarstwa polskiego brak jest, poza drobnymi wzmiankami, ogólniejszego spojrzenia na twórczość malarzy osiadłych oraz działających na tzw. prowincji. Podobne luki zawiera aktualna bibliografia regionu. Jak dotąd, nie podejmowano problemu planowej dokumentacji oraz metodycznej syntezy nowoczesnego malarstwa Polski południowo-wschodniej. Prezentowana wystawa jest więc rezultatem pierwszych, a zarazem tylko wstępnych badań nad nowoczesnym malarstwem naszego regionu. Precyzuje ona zaledwie kierunki dalszych badań oraz listę tematów szczegółowych otwierających drogę do syntezy całości zagadnienia.

Integralną część podjętego przedsięwzięcia stanowi towarzyszący wystawie katalog, zawierający zbiór studiów i szkiców na temat dziejów nowoczesnego malarstwa w poszczególnych miastach i ośrodkach dzisiejszej Polski południowo-wschodniej. Autorzy opracowań skoncentrowali swą uwagę na zestawieniu faktów kulturalnych i artystycznych, uściśleniu chronologii oraz sporządzeniu wstępnego indeksu artystów i obrazów. Przyjęto zasadę dokumentacji życia artystycznego rezygnując z krytycznej interpretacji prezentowanych obrazów. W katalogu znalazły się biografie poszczególnych artystów uzupełnione wstępnymi zestawieniami odpowiedniej bibliografii oraz podstawowe dane inwentarzowe eksponowanych obrazów. Prezentacja poszczególnych ośrodków następuje w kolejności alfabetycznej, a w ramach takiego schematu przyjęto zasadę prezentacji — również w porządku alfabetycznym — artystów reprezentujących poszczególne miejscowości. System taki, może nazbyt skomplikowany, pozwala jednak uniknąć przedwczesnej systematyzacji i hierarchizacji zjawisk oraz dokonań artystycznych. Indeks nazwisk winien ułatwić posługiwanie się katalogiem.

Terytorialna integracja regionu Polski pld.-wsch. nastąpiła dopiero około połowy naszego stulecia, kiedy Rzeszów awansował do rangi stolicy administracyjnej obszaru między Wisłoką a Sanem. Do roku 1939 interesujący nas obszar wchodził w skład województw krakowskiego i lwowskiego, częściowo także południowej części kieleckiego. Do połowy naszego stulecia region taki nie posiadał własnej „metropolii” kulturalnej. Na jego obszarze przenikały się kulturalne wpływy Krakowa i Lwowa.

Harmonijny rozwój sztuki współczesnej na obszarze Polski południowo-wschodniej wymaga zachowania ciągłości historycznej. Organizatorzy mają nadzieję, że wystawa będzie krokiem na drodze określenia tożsamości kulturalnej naszego regionu. Wystawa jest również nieoficjalnym podsumowaniem dotychczasowej pracy Muzeów Polski południowo-wschodniej na polu gromadzenia oraz opracowywania nowoczesnej sztuki naszego regionu, a także okazją do sporządzenia rejestru najpilniejszych potrzeb badawczych i kolekcjonerskich na tym polu.

MALARSTWO 1900-1980

... w Bieczu

Biecz jest małym, ale pięknie położonym i pełnym zabytków miasteczkiem. Uroda jego przyciągała tu zawsze wielu artystów. Między innymi bywał tu także Stanisław Wyspiański. Do Biecza przyjeżdżał często, urodzony tu, a mieszkający w Jasle, Apolinary Kotowicz, by konserwować miejskie zabytki i malować obrazy. W Bieczu osiedlił się również Władysław Gutkowski, inżynier z zawodu, malarz z zamiłowania. Był on członkiem ZZAP w Krakowie od 1935 r. Malował obrazy realistyczne, przedstawiające sceny rodzajowe, starą architekturę, portrety i pejzaże. Obrazy jego cieszyły się dużą popularnością wśród współczesnych i miały wielu nabywców. Nic dziwnego, gdyż obrazy te odznaczały się żywym kolorytem i wielkim dynamizmem.

Swoją pasję malarską potrafił Gutkowski przekazać młodym. Pod jego kierunkiem kształci swoje malarskie spojrzenie Wiesław Fusek, chłopiec 14-letni, który w 16-tym roku życia zdobył nagrodę Książnicy Atlas, za ilustracje do książki. Już wtedy wystawiał swe prace na wspólnych wystawach z Gutkowskim i Wł. Jachimowiczem. Z wykształcenia farmaceuta, Fusek przez całe życie nie rozstawał się ze szkicownikiem i pędzlem. Malował głównie Biecz, jego okolice i pejzaże Beskidu Niskiego. Utrzymywał liczne kontakty z wybitnymi malarzami, goszcząc u siebie w Bieczu prof. prof. Elstera, Grejna, Wodyńskiego, Siweckiego. Twórczość Wiesława Fuska miała często charakter dokumentalny i stanowi poważny wkład do historii kultury Podkarpacia.

Do Biecza przyjeżdżali również malarze, którzy osiedlili się w innych miastach, stąd się wywodzący. Do nich należy Anna Srocanka, urodzona w Libuszy, zamieszkała obecnie w Bydgoszczy. Okres okupacji spędziła w rodzinnych stronach, przenosząc na płótno i papier piękno tych okolic. Po wojnie również często przyjeżdżała w te strony. Dopiero w ostatnich latach wiek i stan zdrowia nie pozwalały już na częste podróże. A chociaż mieszka i pracuje z dala od stron rodzinnych, sercem i pamięcią jest zawsze przy ziemi bieckiej.

Z Bieczem była również związana artystka Maria Gabryel-Rużycka, która w 1945 r. osiedliła się na stałe w Gorlicach, poświęcając swój talent i siły całkowicie pracy twórczej, związanej tematycznie z Gorlicami i ich pięknymi okolicami. Wiele swoich prac poświęciła Bieczowi, wykonując drzeworyty przedstawiające jego zabytki.

Również i młode pokolenie artystów nie omija Biecza. Tu osiedlił się młody malarz Wojciech Sarnecki. Tu bardzo często przyjeżdża również młody artysta, asystent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Wacław Rybotycki, ze swoją żoną Ewą, również malarką.

Bibliografia

1. Biecz w drzeworytach Marii Gabryel-Rużyckiej, wyd. WAG.
2. „Biecz znany i nieznany” („Głos Glinika” nr 21/141), (Gorlice 1—15.XI.1979).
3. Katalog — Wystawa Wojciecha Sarneckiego „Pejzaż biecki w obrazach olejnych i akwarelach” — listopad 1979, Gorlice.
4. Nota biograficzna Wiesława Fuska, sporządzona przez pracowników Muzeum Regionalnego w Bieczu.
5. Nota biograficzna Władysława Gutkowskiego, sporządzona przez pracowników Muzeum Regionalnego w Bieczu.
6. Nota biograficzna Wacława Rybotyckiego, sporządzona przez pracowników Muzeum Regionalnego w Bieczu.
7. Nota biograficzna Anny Srocanki, sporządzona przez pracowników Muzeum Regionalnego w Bieczu.
8. „Nowosądecki wernisaz młodych plastyków” „Gazeta Południowa” nr 60 15.III.1978 Kraków — Nowy Sącz — Tarnów.
9. Polski Słownik Biograficzny t. IX/2 zeszyt 41 str. 181, wyd. PAN 1961.
10. Słownik Artystów Polskich t. II, wyd. PAN.
11. Wystawa prac malarskich Anny Srocanki. Wyd. Klub MPiK w Toruniu.

(jga)

... w Jarosławiu

Omawiając plastykę w Jarosławiu, a konkretnie malarstwo w latach 1900—1980, nie sposób nie mieć na uwadze warunków społecznych, w jakich wypadło żyć i tworzyć artystom przed pierwszą wojną światową, w okresie międzywojennym oraz po drugiej wojnie. Okoliczności właściwe środowisku niewielkiego miasta, jakim był i jest Jarosław, przesądzały o takiej a nie innej możliwości działania artystów.

Jarosław nie stanowił ośrodka mogącego przyciągnąć oraz utrzymać większą liczbę twórców, a ci, którzy w nim działali, zajmowali się pracą artystyczną, oprócz innej, stanowiącej podstawę ich egzystencji. Malarstwem poszczególnych artystów interesowały się, podobnie jak i obecnie, jedynie małe kręgi sympatyków ich sztuki. W takiej sytuacji w mieście mieszkali jedynie ci malarze, którzy zostali do tego zmuszeni okolicznościami życiowymi, powiązani z Jarosławiem poprzez pracę zawodową lub układy rodzinne.

Ten stan rzeczy trwa właściwie do dni dzisiejszych, mimo radykalnych przemian społecznych, jakie zaszły w ciągu ostatnich dziesięcioleci, mimo powstania szerokiej warstwy ludzi wykształconych, podniesienia się kultury plastycznej społeczeństwa, a także objęcia nad plastyką mecenatu przez państwo.

W Jarosławiu jedynym miejscem pracy dla malarza mogła być tylko szkoła. Przed 1918 rokiem przez Jarosław przewinęła się spora liczba malarzy, którzy uczyli w szkolnictwie średnim. Wynikało to również z polityki władz szkolnych, przenoszących często nauczycieli do innych miast przed nadaniem tytułu profesora. O twórczości tych malarzy niewiele można powiedzieć, gdyż zachowała się po nich nieznacząca ilość prac.

Od roku 1870 mieszkał w Jarosławiu Józef Dziewoński¹, urodzony w 1827 roku, zmarły we Lwowie w 1901 roku², profesor szkoły realnej do 1897 roku³. Był twórcą portretów, pejzaży oraz scen rodzajowych⁴.

Od roku 1896 w jarosławskim gimnazjum uczył Karol Wawrosz⁵, po nim Zefir Cwikliński, Julian Pańkiewicz, Teodozy Borczowski (od grudnia 1900 roku⁷ do roku 1904⁸) i Gustaw Otremba, do roku 1910⁹.

Teodozy Borczowski, jak można sądzić na podstawie kilku prac zachowanych w Muzeum w Jarosławiu, wypowiadał się w akwareli. Są to pejzaże architektoniczne z roku 1893: „Kościół i klasztor OO Dominikanów w Jarosławiu”, „Kościół św. Jana w Jarosławiu” i „Ratusz w Jarosławiu”, starannie malowane, oddające z dużą dokładnością szczegóły, co świadczy o biegłości w posługiwaniu się tą techniką.

Między rokiem 1874 a 1878 przybył do Jarosławia Paweł Bogdański, urodzony w roku 1831, zmarły w Dobromilu w roku 1909¹⁰. Malował głównie polichromie w cerkwiach, ale uprawiał także malarstwo sztalugowe. W Muzeum w Jarosławiu pozostał po nim portret K. Manasterskiego z 1887 roku.

W szkole realnej (później II Gimnazjum) uczył od roku 1910 Józef Kaniak¹¹, a od końca lat dwudziestych równocześnie z nim malarz pochodzenia ukraińskiego Marian Sołowij¹², który przybył ze Lwowa¹³. Sołowij był nauczycielem etatowym w I Gimnazjum od roku 1927¹⁴. Malował pejzaże i portrety, które nie odznaczały się wysokim poziomem artystycznym.

Oprócz artystów, związanych pracą zawodową ze szkolnictwem średnim, przed 1939 rokiem, działali malarze, których prace świadczą o łączących ich z miastem związkach. Należał do nich Józef Czopanowski, od roku 1897 kierownik szkoły im. St. Konarskiego¹⁵, Stanisław Walewski, Maria Stanecka, Piotr Kowalczyk, zamieszkały po drugiej wojnie światowej w Łodzi. Tworzyli oni realistyczne pejzaże z okolic Jarosławia, często o niezbyt wysokim poziomie artystycznym.

Malarzem niewątpliwie zasługującym na uwagę, o którym posiadamy niewiele informacji, jest Józef Hehl, urodzony w Samborze w roku 1879¹⁶, zmarły w Jarosławiu w roku 1934¹⁷. Malował portrety, pejzaże oraz kwiaty. Muzeum jarosław-

skie posiada jedynie dwie jego prace: niedokończony portret Mariana Świętnickiego oraz nastrojowy pastel — portret Stanisławy Świętnickiej.

Nieznana bliżej twórczość innego malarza jarosławskiego Lucjana Tatomira, który działał w okresie międzywojennym¹⁸.

Malarzem najdłużej związanym z Jarosławiem, bo od roku 1910 był Józef Kaniak, zmarły w 1962 roku¹⁹. Okres największej aktywności twórczej tego artysty, podobnie jak i jego żony Stefanii, przypada na czas przed pierwszą wojną światową i lata międzywojenne. Kaniak wypowiadał się w dwóch technikach: akwarelowej i olejnej. O ile prace akwarelowe cechuje pewien schematyzm, przejawiający się w zbyt dosadnym używaniu błękitu w pracach, w których motyw stanowi również roślinność, to prace olejne są kolorystycznie ciekawsze. O dużych możliwościach malarza, jako akwarelisty, świadczy monochromatyczne „Studium krowy”, powstałe zapewne na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych. Znaczna część prac akwarelowych Kaniaka odznacza się dość suchym rysunkiem, który podkolorowany jest rozwodnioną farbą. Prace te, mające za motyw przeważnie architekturę, posiadają charakter raczej dokumentalny. Z prac olejnych na uwagę zasługuje „Autoportret” z roku 1920, utrzymany w ciemnopopielatej tonacji, dokładnie oddający rysy twarzy oraz sylwetkę postaci na tle wnętrza pracowni.

Podobnie pod względem warsztatowym i stylistycznym przedstawia się malarstwo Stefanii Kaniak. Chętnie malowała portrety, pejzaże, kwiaty i sceny rodzajowe. Malarstwo Kaniakowej cechuje jednak większy naturalizm, drobiazgowość w oddawaniu szczegółów, traktowanie z jednakową dokładnością wszystkich partii płótna, co prowadziło do nadmiernej dekoracyjności obrazu. Za przykład może posłużyć „Autoportret” z roku 1920, „Portret ks. Mączki”, duży obraz, na którym portretowany ukazany jest we wnętrzu kościoła, na tle drobiazgowo oddanego ołtarza. W niektórych pracach tendencja ta jest mniej widoczna np. w „Studium dziewczynki” z roku 1920 oraz w serii portretów z neutralnym tłem, np. w „Portrecie Tekli Kaniak” z roku 1925.

Głównym animatorem życia artystycznego w Jarosławiu w okresie międzywojennym był Stanisław Kopystyński. Po studiach w krakowskiej ASP powrócił do rodzinnego miasta, podejmując w roku 1924 pracę w Państwowych Szkołach Budownictwa, jako nauczyciel rysunku²⁰. Zapewne dzięki osobistym kontaktom Kopystyńskiego z artystami lwowskimi, Jarosław mógł obejrzeć kilka wystaw grafiki. W wystawach tych Kopystyński brał udział²¹.

Kopystyński był artystą płodnym. Pozostawił po sobie sporą liczbę obrazów oraz grafik. Twórczość malarska Kopystyńskiego to głównie pejzaże, portrety, martwe natury i akty. Istniał w niej również nurt o charakterze symbolicznym, nawiązujący do tematyki legionowej, a także odnoszący się do martyrologii narodu polskiego podczas ostatniej wojny np. „Ukrzyżowanie”, „Zdjęcie z krzyża”.

Najpełniej, jak się wydaje, artysta zdołał wyrazić swą osobowość w malarstwie pejzażowym, nadając mu piętno indywidualnego wyrazu. Na początku lat dwudziestych malował konwencjonalne krajobrazy o przygaszonym kolorycie („Przed zachodem”, „Święty las”). Około połowy lat trzydziestych operuje jaśniejszą paletą, przy czym posługuje się techniką zbliżoną do impresjonistycznej (np. „Most Kościelnicki”). Z czasem wypracowuje własną formułę malarstwa pejzażowego. Wyraża się ona w miękkim określaniu form, w jasnym żółtozielonym kolorycie pejzaży malowanych w słońcu („Pejzaż górski”). Na ukształtowanie się takiego sposobu malowania nie bez wpływu było opracowanie techniki pastelowej. Nawet w pracach olejnych uzyskiwał artysta efekty właściwe pastelowi. Szczególnie interesował się pejzażem górskim, co być może pośrednio wpłynęło na ujmowanie motywu „pod światło” i obrysowywanie przedmiotów jasnym otokiem barwnym. Uwidacznia się to w takiej pracy jak „Snopki siana”. Na uwagę zasługują także portrety, w których artysta ukazuje postacie dziewcząt („Dziewczyna z warkoczami”, „Portret dziewczyny”).

W okresie międzywojennym czynny był również w Jarosławiu Tadeusz Bojarski

oraz Władysław Lutecki (przybył tu w roku 1934²²). Niedaleko od Jarosławia, w Hawłowicach, mieszkała Ewa Dworska, wystawiająca głównie w Krakowie i Warszawie²³, związana również ze środowiskiem jarosławskich plastyków oraz Stefania Dworska²⁴.

Dosyć luźne związki z miastem utrzymywał Zygmunt Milli, urodzony w Jarosławiu w roku 1898. Po pierwszej wojnie przeniósł się do Krakowa. Był członkiem Zrzeszenia Artystów Plastyków „Zwornik”.²⁵

Pochodzący również z Jarosławia znany artysta Władysław Jahl, urodzony w roku 1886, działał wyłącznie za granicą²⁶.

Nakreślona na wstępie sytuacja środowiska artystycznego Jarosławia nie ograniczała inwencji pozostających tu plastyków. W okresie międzywojennym, a szczególnie w latach trzydziestych, zorganizowano szereg poważniejszych wystaw, prezentujących twórczość nie tylko artystów jarosławskich. W 1928 roku urządzono wystawę grafiki, na której pokazane były prace m.in. Cieślowskiego, Borowskiego, Skoczylasa, Wyczółkowskiego²⁷, w 1934 roku wystawę prac grafików lwowskich²⁸ i podobną wystawę w 1938 roku²⁹. Ciekawą inicjatywę Stowarzyszenia Miłośników Jarosławia stanowiła urządzona w roku 1936 wystawa malarstwa ze zbiorów mieszkańców miasta, świadcząca o istnieniu prywatnych kolekcji. Na wystawie pokazano płótna: Matejki, Malczewskiego, Kossaka, Sichulskiego i innych³⁰.

Od 1925 roku przy Państwowej Szkole Budownictwa istniał kurs rysunku odręcznego, który prowadził St. Kopystyński³¹. Po wyzwoleniu podobny kurs pod nazwą Szkoła Rysunku i Malarstwa został otwarty już w 1945 roku. Obok Kopystyńskiego, który był kierownikiem, nauczał tu także ks. Władysław Lutecki³². Po wyjeździe Kopystyńskiego z Jarosławia w roku 1946 kierownictwo szkoły powierzono Tadeuszowi Bojarskiemu³³.

Wymienione powyżej poczynania zasługują na uwagę, gdyż w rezultacie doprowadziły do powstania w 1948 roku — Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych³⁴. Powołanie do życia średniej szkoły plastycznej miało decydujące znaczenie dla wytworzenia się środowiska plastycznego w mieście. Nastąpiło to jednak na początku lat sześćdziesiątych.

Bezpośrednio po wojnie liczba czynnych w Jarosławiu malarzy nie przedstawiała się najlepiej. Kopystyński przeniósł się do Wrocławia, gdzie współdziałał przy organizowaniu PWSSP i PLSP. W 1947 roku umiera Stefania Kaniakowa, prawie nie maluje Kaniak, zaprzestaje działalności artystycznej Tadeusz Bojarski. Znane są jeszcze dwa nazwiska malarzy przebywających w tym czasie w Jarosławiu. Byli to Józef Mazur oraz Ludwik Piętka, jednakże prace ich nie są znane.

W tej sytuacji na kształtowanie się powojennego oblicza artystycznego Jarosławia będą mieli wpływ ludzie urodzeni w latach dwudziestych oraz młodszy, którzy studia artystyczne ukończyli w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, przeważnie w krakowskiej ASP.

PLSP skupiło, po raz pierwszy w historii miasta, stosunkowo dużą liczbę artystów plastyków, którzy związali się z nim na stałe. Zewnętrznym tego objawem było utworzenie, z inicjatywy Edwarda Kieferlinga w roku 1962, grupy twórczej „Jarosław”. W jej skład weszli plastycy zatrudnieni w liceum oraz mieszkający w Jarosławiu, lecz nie związani ze szkołą — Tadeusz Kozioł. W pierwszej wystawie grupy biorą udział malarze: E. Kieferling, T. Kozioł, S. Kucia, I. Oryl, W. Sliwiński, M. Stelmasik, rzeźbiarka uprawiająca również malarstwo, Katarzyna Kaczor oraz rzeźbiarz S. Tobiasz³⁵.

Stanisław Kucia z czasem przenosi się do Rzeszowa, a M. Stelmasik do Białegostoku, natomiast pozostali plastycy pracują w Jarosławiu do dzisiaj. Grupa „Jarosław” istniała do roku 1969³⁶, urządzając wystawy w przypadkowych lokalach, z braku stałej sali wystawowej. Ten stan rzeczy ulega zmianie w 1969 roku. Wyremontowana oraz przebudowana zabytkowa synagoga daje możliwość urządzania obszerniejszych wystaw.

Intencją grupy „Jarosław” było upowszechnianie i podnoszenie kultury plastycznej

na terenie miasta oraz dawnego województwa rzeszowskiego. Grupa zrzeszała twórców o różnych orientacjach artystycznych, którzy niejednokrotnie wypracowali już swój własny język wypowiedzi i innych, którzy wystawiali po raz pierwszy. Podobne cele stawiała sobie grupa „San”, utworzona po rozwiązaniu poprzedniej³⁷. Wchodzą do niej plastycy jarosławscy, przemyscy oraz inni, tzw. sympatycy mieszkający w różnych miastach, a swym pochodzeniem związani z południowo-wschodnią częścią Polski. Z czasem do grupy dołączają nowi członkowie, którzy kończą studia artystyczne na różnych uczelniach. Są to: Zdzisław Welc, Barbara Gminter, Maria Półzięć-Niedźwiedz i inni. Oni również łączą pracę zawodową z artystyczną.

Wystawy grupy „San” obsyłane były chętnie, co przesądzało o ich poziomie artystycznym.

Na drugiej wystawie grupy znalazło się blisko siedemdziesiąt prac malarskich, grafik oraz rzeźb. Brał w niej udział znany rzeźbiarz krakowski pochodzący z Sanoka, Marian Kruczek, malarka Jolanta Jakima-Zerek mieszkająca w Rzeszowie, Wiesław Wodnicki z Przemyśla, który krótko pracował w Jarosławiu³⁸.

Działalność grupy została przerwana z chwilą utworzenia Oddziału ZPAP w Przemyślu, co wiązało się z reformą administracji w 1975 roku. Odtąd plastycy jarosławscy wystawiają swe prace w Przemyślu.

Wyda się, że lata sześćdziesiąte były dla Jarosławia okresem szczególnego ożywienia ruchu plastycznego. Wiązało się to z istnieniem wspomnianych grup: „Jarosław” i następnie „San”, które podejmowały szereg inicjatyw wystawienniczych, prezentując swą twórczość również w innych miastach. Równocześnie plastycy jarosławscy czynnie uczestniczyli w wystawach i konkursach organizowanych przez Oddział, a następnie Okręg ZPAP w Rzeszowie, licząc się w środowisku rzeszowskim. Od około połowy lat siedemdziesiątych aktywność środowiska plastycznego w Jarosławiu jakby nieco osłabła. Trudno określić, jakie czynniki sprawiły, iż zaistniał taki stan rzeczy. Przyczyn było na pewno wiele. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, iż ci spośród malarzy, którzy dopracowali się swojego własnego sposobu ujmowania świata, dawno wkroczyli w wiek średni, inaczej patrzą na sztukę, życie, sprawy istotne i przemijające.

Po tych uwagach dotyczących kształtowania się środowiska artystycznego w Jarosławiu po drugiej wojnie światowej przyjrzyjmy się twórczości kilku malarzy, którzy wnieśli niewątpliwie wkład w rozwój malarstwa jarosławskiego w tym okresie. Mam tu na myśli twórczość Wiktora Sliwińskiego, Tadeusza Kozioła, Edwarda Kieferlinga oraz Ireny Oryl.

W twórczości Wiktora Sliwińskiego można wyodrębnić dwa główne nurty zainteresowań: malarstwo tematyczne, w którym zasadnicze znaczenie odgrywa postać ludzka i pejzaż oraz malarstwo abstrakcyjne. W twórczości abstrakcyjnej można również zauważyć szereg odmian. Są to prace, w których motywy ze świata widzialnego zostały sprowadzone do plastycznego znaku, gdzie poprzez układ form stara się artysta zasugerować rzeczywistość oraz płótna czysto abstrakcyjne. W pierwszym przypadku możemy mówić o tzw. abstrakcji aluzyjnej. Przykładem mogą tu być prace: „Kompozycja”, „Pejzaż I”, „Pejzaż-abstrakcja”, w których zwracają uwagę mniej lub bardziej widoczne odniesienia do pejzażu. Zarówno kompozycje pejzażowe, figuralne, jak i abstrakcyjne pozostają w ścisłym związku formalnym. Wyraża się to w budowaniu kompozycji z precyzyjnie określonych form, w używaniu zdecydowanego koloru, przeważnie żółcieni, czerwieni oraz błękitów i prawie czystej bieli. Kolor w obrazach jest nieznacznie różnicowany, farba posiada delikatną fakturę, uzyskaną przez złobienie twardym, zdartym pędzlem w grubo nałożonej warstwie. Jest to indywidualna cecha jego malarstwa. Artysta w swych obrazach dąży do uzyskania doskonałości kompozycyjnej, usiłując pogodzić dwie zasadnicze sprzeczności: płaskość kompozycji z bryłowością form. Wydaje się, że malarstwo Sliwińskiego prezentuje postawę estetyzującą. Chociaż wysoce intelektualne, odznacza się dużą dozą liryzmu i poezji.

Inny charakter posiada malarstwo Tadeusza Koziola, które przechodziło szereg przeobrażeń w ciągu dwudziestu kilku lat. Artysta do końca lat pięćdziesiątych i na początku sześćdziesiątych uprawiał twórczość opartą na doświadczeniach koloryzmu polskiego. Malował martwe natury, pejzaże, kwiaty i portrety, operując jasną popielatą gamą barwną i szerokimi pociągnięciami pędzla. Równocześnie na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych skłania się ku malarstwu abstrakcyjnemu, które uprawia do dzisiaj. Źródłem pierwszych kompozycji abstrakcyjnych artysty była rzeczywistość widzialna. Przez pomijanie zasadniczych i typowych cech przedmiotu, wyolbrzymianie nieistotnych powstawały obrazy nie przypominające pierwowzoru³⁹ („Pejzaż” z roku 1962, „Kompozycja” z roku 1964). Jednocześnie tworzy prace zawierające elementy malarstwa gestu i abstrakcji strukturalnej. Abstrakcją strukturalną zainteresował się szczególnie około roku 1964, wykorzystując w swoich pracach nietradycyjne materiały malarskie, jak drewno, blachę, korę, podarte płótno i inne, zbliżając się niekiedy do tzw. malarstwa materii. Po połowie lat sześćdziesiątych tworzy na wpół figuralne kompozycje o bogatej fakturze uzyskanej przez nakładanie farby zmieszanej z popiołem („Wrzesień”, „Człowiek i wojna”, „Człowiek z wypaloną twarzą”). Następnie kontynuuje wcześniej prowadzone poszukiwania wprowadzając do kompozycji zużyte materiały. Są to prace o aluzjach figuralnych „Malarz”, „Don Kichot”, „Figura”). Pod koniec lat sześćdziesiątych powstaje kilka kompozycji, które zapowiadają nowy etap w twórczości artysty, rozdzielony krótkim etapem studiów nad malarstwem ikonowym („Kompozycja z ikoną”). Studia te wpłynęły na ożywienie palety malarza. Odtąd powstają bezfakturowe, cienko malowane i przeważnie monochromatyczne kompozycje o miękko rysujących się formach („Bez tytułu”, „Kompozycja”), niekiedy czarno białe collage („Miasto kosmiczne”).

Około połowy lat siedemdziesiątych malarstwo ulega pewnym wpływom surrealizmu, czy raczej malarstwa metafizycznego. T. Koziol maluje serię płócien, w których powtarzającym się elementem jest świat pseudoantycznej, milczącej architektury z arkadami otwierającymi się na pustą przestrzeń.

O ile ten rodzaj malarstwa wyrażał pewien niepokój, który da się odnieść do tajemniczości i wielkości świata, w następnych pracach artysta stara się ukazać jego doskonałość, jego logikę. Pragnie dotrzeć do praw i mechanizmów rządzących światem i zgłębić jego tajemnice. Płótna te z czasem stają się malarskim odpowiednikiem dociekań filozoficzno-przyrodniczych i pracy nad teorią, która ujęłaby całość zjawisk fizycznych, zachodzących we wszechświecie, w jeden zwarty system⁴⁰. Kompozycje takie jak: „Atomy”, „Elektron”, „Fala”, „Struktura dwudzielna” oddają zjawiska i fenomeny mikrokosmosu niedostrzegalne dla ludzkiego oka.

Z odmiennych doświadczeń wypływa sztuka Edwarda Kieferlinga. W przeciwieństwie do prac omówionych wyżej twórców, w kompozycjach malarza znaczącą warstwą, a niekiedy najważniejszą, jest ich sfera literacka. Stosunek literackiej anegdoty do jakości formalnych tworzy często skomplikowane układy stanowiące o specyficznym charakterze dzieła.

W początkowym okresie twórczości ulegał artysta silnym wpływom malarstwa postimpresjonistycznego, którego echa odzywiają się jeszcze na początku lat sześćdziesiątych („Portret Grzegorza”). Równocześnie na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych powstają kompozycje inspirowane, być może, twórczością Chagalla, które zawierają pewne elementy pojawiające się w późniejszym okresie. Wymienić tu można kompozycje „Pomnik” czy „Kondukt”. Groteskowość i karykaturalność ujęcia kontrastuje tu z tematem przedstawienia. W pracach tych daje znać o sobie rys przékory malarza, która mniej lub bardziej wyraźnie występuje w dalszej twórczości („Pion i poziom”).

Inna grupa prac, powstałych mniej więcej w tym samym czasie, odznacza się odmiennym sposobem aranżowania powierzchni płótna. Artysta dzieli obraz na szereg prostokątów, w które wkomponowuje postać kobiecą w różnych ujęciach i mężczyznę w kapeluszu z laską w ręce. Niekiedy postacie te wychodzą poza wy-

dzielone im ramy, tworząc zaskakujące zestawienia np. popiersia mężczyzny z wieszakiem na ubranie, które wraz z postacią kobiety i wklejką z gazety przesadzają o innym znaczeniu dzieła („Niespokojny rok”).

Lata sześćdziesiąte są dla E. Kieferlinga również okresem poszukiwań nad wykorzystaniem nietradycyjnych materiałów malarskich („Ryba”, „Portret”, „Epitafium dla Chopina”). W drugiej połowie lat sześćdziesiątych nawiązuje artysta w pewien sposób do wcześniej podjętych rozwiązań. Powierzchnia płótna jest dzielona na odrębne prostokąty, nie przystające do siebie, lecz przesunięte, jakby przetasowane z umieszczonymi na ich tle postaciami kobiet („Rekwizytornia”). Podobna zasada przyswieca artyście przy pracy nad dużą kompozycją „Narodziny Wenus” czy późniejszym „Manifeście”.

Malarstwo E. Kieferlinga zawiera bogaty ładunek treści intelektualnych, wyraża poglądy filozoficzne artysty, zmusza do myślenia i refleksji. Skłonność do posługiwania się metaforą prowadzi w latach siedemdziesiątych do używania środków właściwych malarstwu surrealistycznemu. Obrazy wypełniają teraz postacie o ptasich głowach, które biorą udział w scenach nieraz trudnych do odczytania („Witaj Cezarze”, „Misterium”). Później pojawiają się ludzie o krowich głowach, które obesyjnie powracają w wielu obrazach. Niektóre płótna łączą się w tryptyki, tworząc bardziej rozbudowane znaczeniowo treści („Toast Minotaura”, „Epitafium dla koni”, „Przesłanie”). Przy rozważaniach nad twórczością Kieferlinga trzeba również pamiętać, że jest autorem wielu portretów, pejzaży czy serii aktów. Należy mieć również na uwadze jakości formalne, ujawniające się w brutalnych nieraz zestawieniach kolorów, szkicowości wynikającej z chęci natychmiastowego wypowiedzenia się.

Irena Oryl poprzez swe prace pragnie ukazać podstawowe ludzkie problemy. Maluje przeważnie kompozycje figuralne, przedstawiając postacie w określonych sytuacjach w jakie są uwikłane. Wcześniejsze obrazy wypełniają uproszczone, lekko kubiżące formy. Należy tu wymienić przede wszystkim „Pogrzeb” z roku 1963, „Pejzaż z dziewczyną”. Obraz pierwszy przedstawia postać na tle grobowca oraz fragment trumny przysłoniętej pionową formą biegnącą przez całą długość płótna, przy czym postać ta stanowi jakby część bloków, jakie piętrzą się, tworząc kamienny stos. Obraz robi wrażenie „chropowatego”, co wzbogaca płaszczyznę płótna i dodatkowo wiąże wszystkie elementy w spójną całość. Inaczej potraktowana jest kompozycja zatytułowana „Stara kobieta”. Obraz namalowany jest bardziej płasko, a poszczególne formy obwiedzione są konturem. Ostatnio artystka przedstawia postacie nieco groteskowo. Wymienić tu można „Portret”. Tworzy również kompozycje o charakterze półabstrakcyjnym. Tak np. w obrazie, wystawionym na Salonie Przemyskim w Rzeszowie w 1980 roku, postać wpleciona jest w płaskie formy, które sugerują płótno umieszczone na sztaludze oraz wnętrze pracowni.

Przedstawione pokrótce sylwetki czterech malarzy współczesnych nie wyczerpują listy artystów działających w Jarosławiu lub z Jarosławiem związanych. Bez wątpienia należałoby omówić jeszcze twórczość Katarzyny Matwiej, rzeźbiarki uprawiającej również malarstwo, Zdzisława Welca, Barbary Gmiter, a także plastyków, którzy obecnie działają w innych ośrodkach, a byli poprzednio związani z Jarosławiem jak: Cezariusz Kotowicz, Marian Stelmasik i Stanisław Kucia.

Do najmłodszej generacji plastyków jarosławskich należą m.in.: Jan Ferenc, Zdzisław Okopski, Jadwiga Mróz-Zasowska.

Ponadto wypadałoby chociaż wspomnieć o intensywnie rozwijającym się amatorskim ruchu plastycznym i wymienić przynajmniej interesującego malarza prymitywistę — Ryszarda Maciejewskiego.

Warto także podkreślić znaczenie PLSP w Jarosławiu, nie tylko jako instytucji skupiającej plastyków, którzy zdołali w pewnym okresie wytworzyć silny ośrodek artystyczny, posiadający w dalszym ciągu dużą moc oddziaływania, ale i zasługi szkoły na polu kształcenia plastycznego. Wiąże się to z wypracowaniem przez szkołę oryginalnego programu nauczania. Pracę w tym zakresie rozpoczął wicedyrektor

szkoły Alojzy Zawada, zmarły w 1957 roku, później kontynuowali ją inni nauczyciele jak: Kieferling, Kotowicz, Sliwiński, Tobiasz.

W 1966 roku PLSP reprezentowało polskie średnie szkoły plastyczne na kongresie INSEA w Pradze. Program wypracowany przez szkołę miał na celu harmonijny rozwój osobowości ucznia⁴¹. Szczególną uwagę zwracał na rozwijanie wyobraźni, wrażliwości artystycznej i emocjonalnej oraz na kształcenie intelektu i naturalnych uzdolnień. Ważną rolę w procesie nauczania odgrywa poznanie. Źródłem poznania jest natura, która jednocześnie stanowi inspirację artystyczną i emocjonalną. Sztuka nie jest kopiowaniem natury, ale tworzeniem nowej rzeczywistości, wolnej od estetycznych schematów. Celem zabiegów wychowawczych jest budzenie aktywności uczniów i zapału do pracy.

Jarosławska szkoła plastyczna wykształciła wielu ludzi; niektórzy ukończyli wyższe studia plastyczne, wypracowali własne środki wypowiedzi artystycznej i znaleźli uznanie w środowiskach w jakich osiedli (Z. Czyż, S. Kucia, W. Wodnicki), inni zostali zatrudnieni na wyższych uczelniach artystycznych (np. J. Nykiel, J. Sękowski, A. Porczak, J. Nowakowski).

Na zakończenie chciałbym podać kilka uwag natury ogólnej. Przy obecnym stanie badań trudno jest definitywnie określić charakter i wartość malarstwa jarosławskiego w ciągu osiemdziesięciu lat. Wiąże się to ściśle z trudnością określenia wkładu niektórych artystów w rozwój plastyki, zwłaszcza tworzących krótko po roku 1900, a także w okresie międzywojennym np. Tadeusza Bojarskiego, Józefa Hehla, ks. Władysława Luteckiego, Łucjana Tatomira.

Malarstwo omawianej epoki dzieli się wyraźnie na dwa okresy. W pierwszym, trwającym do roku 1945, twórczość artystów opiera się na tradycjach malarstwa realistycznego, niekiedy nawet naturalistycznego (Józef Hehl, Józef Kaniak, Stefania Kaniakowa) oraz ulega wpływowi postimpresjonizmu (Stanisław Kopystyński). Okres po drugiej wojnie światowej cechuje się napływem młodych twórców, którzy, związani z PLSP, potrafili ukształtować środowisko plastyczne w pełnym tego słowa znaczeniu. Wychowani po wojnie w atmosferze kultu dla tradycji kolorystycznych, przez jakiś czas uprawiali ten rodzaj malarstwa. Z czasem każdy z nich wstępuje na własną drogę poszukiwań, reprezentując ogólne tendencje pojawiające się w malarstwie polskim po roku 1955, a więc abstrakcję typu informel (Tadeusz Koziół, Marian Stelmasik), abstrakcję geometryczną (Wiktor Sliwiński), malarstwo metaforyczne i surrealistyczne (Edward Kieferling), później nową figurację (Wiesław Wodnicki).

Należy też zaznaczyć, że współcześni malarze jarosławscy nie pracują w odosobnieniu. Przynależność do rzeszowskiego Okręgu ZPAP włącza ich w życie artystyczne Polski południowo-wschodniej.

Przypisy:

- 1 Z. Nowak, Dziewoński Józef (w:) Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, Tom II, D—G, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1975, s. 150.
- 2 XVIII sprawozdanie Dyrekcji CK Gimnazjum w Jarosławiu za rok szkolny 1902 II część urzędowa, Jarosław 1902, s. 27.
- 3 XIII sprawozdanie Dyrekcji CK Gimnazjum w Jarosławiu za rok szkolny 1897. II część urzędowa, Jarosław 1897, s. 4.
- 4 Z. Nowak, op.c., s. 150.
- 5 XII sprawozdanie Dyrekcji CK Gimnazjum w Jarosławiu za rok szkolny 1896, II część urzędowa, Jarosław 1896, s. 2 i 4.
- 6 XIII sprawozdanie Dyrekcji CK Gimnazjum w Jarosławiu..., op.c., s. 2 i 4.
- 7 XVII sprawozdanie Dyrekcji CK Gimnazjum w Jarosławiu za rok szkolny 1901, II część urzędowa, Jarosław 1901, s. 2.
- 8 XX sprawozdanie Dyrekcji CK Gimnazjum w Jarosławiu za rok szkolny 1904, Jarosław 1904, s. 3.
- 9 XXIV sprawozdanie Dyrekcji CK Gimnazjum w Jarosławiu za rok szkolny 1910, Wiadomości szkolne, Jarosław 1910, s. 4.

¹⁰ Słownik artystów polskich..., Tom I, A—C, Wrocław... 1971, s. 195.

¹¹ Archiwum rodzinne A. Marczyk, Jarosław.

¹² Por. sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum II im. Augusta Witkowskiego w Jarosławiu za rok szkolny 1929/30, s. 13 i 14.

¹³ „Wiadomości Jarosławskie” 1928, nr 12, s. 4.

¹⁴ Por. Księga pamiątkowa poświęcona zjazdowi jubileuszowemu z okazji 50-lecia istnienia Gimnazjum I w Jarosławiu 1884—1934, Jarosław 1934, s. 63.

¹⁵ Muzeum w Jarosławiu — Archiwum Księga Uchwał Rady Miejskiej w Jarosławiu z lat 1893—1906. Akta miasta Jarosławia, sygn. 19, s. 296.

¹⁶ Słownik artystów polskich..., Tom III, H—Ki, Wrocław... 1979, s. 45.

¹⁷ „Tygodnik Jarosławski” 1934, nr 22, s. 3.

¹⁸ „Tygodnik Jarosławski” 1934, nr 23, s. 1.

¹⁹ J. Starzewska: Kaniak Józef (w:) Słownik artystów polskich..., Tom III, H—Ki, Wrocław... 1979, s. 348.

²⁰ Zespół Szkół Budowlanych w Jarosławiu, Stanisław Kopystyński. Akta personalne. Odpis wykazu stanu służby p. Stanisława Kopystyńskiego.

²¹ Np. w roku 1934. Por. Eugeniusz Kowaliszyn: Z wystawy grafiki, „Gazeta Jarosławska” 1934 nr 5, s. 2 i 3.

²² „Gazeta Jarosławska” 1934, nr 18, s. 8.

²³ H. Kubaszewska, Dworska Ewa (w:) Słownik artystów polskich..., Tom II, D—G, Wrocław... 1975, s. 133.

²⁴ Ewa Dworska i Stefania Dworska brały udział w wystawie zorganizowanej w Jarosławiu w roku 1934. Por. E. Kowaliszyn: Vernisage jesienny, „Gazeta Jarosławska” 1934, nr 24, s. 4; „Expres Jarosławski” 1934, nr 50, s. 2 i 3.

²⁵ Barbara Wojciechowska: Zrzeszenie Artystów Plastyków Zwornik (w:) Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, oprac. zbiorowe pod red. A. Wojciechowskiego, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974, s. 595.

²⁶ U. Leszczyńska, M. Zakrzewska: Jahl Władysław Adam Alojzy (w:) Słownik artystów polskich..., Tom III, H—Ki, Wrocław... 1979, s. 174.

²⁷ „Głos Jarosławski” 1928, nr 21, s. 3.

²⁸ E. Kowaliszyn: Z wystawy grafiki, op.c., s. 2 i 3.

²⁹ „Gazeta Jarosławska” 1938, nr 13, s. 1.

³⁰ „Gazeta Jarosławska” 1936, nr 11, s. 2 i 3.

³¹ Sprawozdanie za rok 1930/1931 Państwowej Szkoły Budownictwa w Jarosławiu, Jarosław 1931, s. 7 i 15.

³² Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Przemyślu. Akta Starostwa Powiatowego w Jarosławiu, jedn. 117. Sprawozdanie z działalności Referatu Kultury i Sztuki za miesiąc wrzesień 1945 roku.

³³ Jacek Kawalek: U źródeł, „Profile” 1979, nr 8, s. 29.

³⁴ Franciszek Filipowicz: Szkolnictwo artystyczne w województwie rzeszowskim w latach 1944—1963 (w:) Rocznik Województwa Rzeszowskiego, Rzeszów 1965, s. 20.

³⁵ Wystawa Grupy Jarosław. Muzeum, Jarosław 1962 (Kat.).

³⁶ Protokół z posiedzenia roboczego członków ZPAP zrzeszonych w „Grupie Jarosław” oraz członków ZPAP zrzeszonych w „Grupie Przemyśl” zebranych w dniu 16 X 1969 r. w Przemyślu. (W posiadaniu E. Kieferlinga).

³⁷ J.w.

³⁸ II wystawa „Grupy San”. Malarstwo, grafika, rzeźba, Jarosław 1970 (Kat.).

³⁹ Wystawa malarstwa Tadeusza Koziola, Rzeszów 1964 (Kat.).

⁴⁰ Zdzisław Szeliga, W poszukiwaniu istoty materii, „Życie Przemyskie” 1980, nr 18, s. 9.

⁴¹ L'art et l'éducation. Rapport du XVIIIe Congrès Mondial de L'INSEA, Praha 1966, s. 457.

pk

... w Jaśle

W I połowie XX wieku prawie każde miasto miało własne środowisko artystyczne, w którym aktywnie działali artyści malarze. Poza Krośnem, takimi ośrodkami były miasta: Jasło i Biecz. Nie były to wprawdzie środowiska duże, tym większa więc zasługa ludzi, którzy potrafili je ożywić swoją działalnością i zapalem. Takim człowiekiem w Jaśle był artysta malarz Apolinary Kotowicz. Po studiach w Krakowie i Monachium, po kilku latach pracy w Krakowie, wrócił w rodzinne strony i osiedlił się w Jaśle, gdzie pracował zawodowo jako nauczyciel rysunku w jasielskim gimnazjum. Był on aktywnym działaczem społecznym i kulturalnym. Brał udział w pracach teatru amatorskiego. Pracował przy konserwacji i odnawianiu obrazów, oraz epitafiów mieszczaństwa bieckiego i okolicznej szlachty. Malował obrazy realistyczne, przedstawiające sceny rodzajowe, portrety, pejzaże. Wiele z nich poświęcił Bieczowi i jego okolicy. W wielu swoich obrazach przedstawiał góry, gdyż razem z innymi malarzami brał udział w malowaniu studiów pejzażowych do wielkiej panoramy Tatr. Obrazy jego, przedstawiające architekturę, mają często wartość dokumentalną, gdyż ciekawe pod względem architektonicznym budowle, przedstawione na nich, niejednokrotnie już dziś nie istnieją. Następcą Kotowicza na stanowisku profesora rysunku w jasielskim gimnazjum był Stanisław Szczepański, artysta malarz, urodzony w Ropczycach, który od wczesnego dzieciństwa przebywał w Jaśle. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie u prof. Wojciecha Weissa oraz w Wiedniu. Po studiach powrócił do Jasła i tu pracował przez szereg lat. Stanisław Szczepański w późniejszych latach był profesorem w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i w latach 70-tych przeszedł na emeryturę. Wspólnie ze swymi przyjaciółmi i uczniami organizował on w Jaśle wystawy obrazów. Do grona przyjaciół Szczepańskiego zaliczali się między innymi także Józef Jarema i Jan Wodyński, artysta malarz, urodzony i wychowany w Jaśle. Był profesorem w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, obecnie jest na emeryturze, ale kontakty swoje z Jasłem utrzymuje do tej pory. Przyjeżdża tu często, by spotkać się z przyjaciółmi i malować. W jasielskim gimnazjum, profesorem rysunku był również artysta malarz Jerzy Brandhuber, pełniący obecnie funkcję kustosa Państwowego Muzeum w Oświęcimiu.

Mieszkał tu także i pracował Zdzisław Truskolaski, który tu miał rodzinę i tu osiedlił się po powrocie z Krakowa. Tu tworzył swoje pierwsze obrazy, które dał do oceny Stanisławowi Ignacemu Witkiewiczowi w 1929 r. Oceniając je, Witkiewicz stwierdził, że Truskolaski ma niewątpliwy talent, brak mu jednak techniki. Truskolaski wziął sobie do serca te uwagi i przez 10 lat malował, pracując wyłącznie nad doskonaleniem swego warsztatu malarskiego. Dopiero w 1939 r. zdecydował się na wysłanie swoich obrazów na wystawy do Warszawy i Lwowa. (Wystawy te nie doszły do skutku). Obrazy zaginęły w zawierusze wojennej. Działalność Truskolaskiego w Jaśle przed 1939 r. ograniczały warunki społeczne i brak zrozumienia jego twórczości w ówczesnym społeczeństwie. Przykładem tego może być próba polichromii, wykonana przez niego w kaplicy cmentarnej, bardzo wysoko oceniona przez krytyków sztuki. Została ona przez ówczesne władze zniszczona jako bezwartościowa.

Okres okupacji również nie sprzyjał artystom, którzy swoje studia malarskie musieli organizować konspiracyjnie. Zbierali się w mieszkaniu Witolda Ciechanowicza, lub Truskolaskiego, by wspólnie malować. Tematem ich studiów artystycznych były wtedy zagadnienia światła i koloru, dominujące zawsze w twórczości Truskolaskiego. Przyjaciółmi jego w tym czasie byli: Witold Ciechanowicz, Adam Walczyński przyjeżdżający z Nowego Sącza, oraz Stanisław Witowski, jego uczeń, przyjaciel, a później w powojennym Krośnie współpracownik. Po wojnie, kiedy Truskolaski wyjechał do Krosna, kiedy inni artyści wyjechali do większych ośrodków, w Jaśle pozostali tylko ci, których więzy z tym miastem były bardzo silne. Pozostał Stanisław Witowski, który po śmierci Truskolaskiego, bardzo się załamał. Nie pozostał jednak na uboczu życia społecznego. Był kierownikiem Referatu Kul-

tury i Sztuki Starostwa Powiatowego w Jaśle, zorganizował Koło Artystów Plastyków i Przemysłu Ludowego. Działał również na polu ochrony zabytków. Zajął się również grafiką. Wykonywał exlibrisy, które wkrótce zdobyły mu sławę i uznanie. Artysta ten w 1979 r. ukończył 80 lat życia i w dalszym ciągu pracuje aktywnie, malując obrazy i wykonując drzeworyty. W Jaśle działa również drugi artysta malarz, Stanisław Witowski-Iskrzyniak, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Osiedlił się tu po wojnie i do tej pory mieszka i pracuje w tym mieście. Zajmował się on również dziennikarstwem. Drukował w lokalnych gazetach wiele artykułów na temat sztuki i działalności artystów na tym terenie.

Bibliografia

1. Księga Pamiątkowa Gimnazjum i Liceum im. króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle 1868—1968.
2. Katalog wystawy obrazów Jana Wodyńskiego.
3. Katalog wystawy obrazów Zdzisława Truskolaskiego XI—XII. 1979 (napisała J. Góral).
4. Nota biograficzna Apolinarego Kotowicza, napisana przez pracowników Muzeum Regionalnego w Bieczu.
5. „Profile” — miesięcznik społeczno-kulturalny 10/80.
6. Relacja Jadwigi Truskolaskiej, żony Zdzisława Truskolaskiego.
7. Relacja Stanisława Witowskiego z Jasła.
8. Wystawa dorobku artystycznego Stanisława Witowskiego z Jasła — Jasło VII—VIII—IX. 1979. Katalog.

(jga)

... w Krośnie

Krosno jest miastem o bogatej przeszłości artystycznej i kulturalnej. W czasie ubiegłych wieków było ważnym ośrodkiem gospodarczym i kulturalnym. Nie na próżno nazywano je „Parva Cracovia”, czyli „Małym Krakowem”. Nagromadzone w tym mieście w ciągu wieków zabytki architektury i sztuki zdobiły nie tylko obiekty sakralne, ale także wnętrza domów mieszczańskich, place i ulice oraz budynki użyteczności publicznej. Miasto było również ośrodkiem mecenatu artystycznego mieszczaństwa i okolicznej szlachty, co tworzyło z niego stolicę kulturalną ówczesnej ziemi sanockiej. Tu szukali natchnienia pisarze i poeci, tu także przyjeżdżali malarze, by utrwać na papierze i płótnie piękno Krosna i jego okolic. Przyjeżdżał: Jan Matejko, który rysował podcienia krośnieńskie, Aleksander Gryglewski, przedstawiający w swych obrazach nastrojowe wnętrza fary krośnieńskiej. O randze artystycznej Krosna świadczą nie tylko zabytki zachowane w tym mieście, ale także dzieła sztuki zgromadzone w różnych muzeach i galeriach sztuki na terenie całej Polski.

Ze środowiska krośnieńskiego wywodzi się wielu rysowników i znawców sztuki, między innymi: Bogusz Zygmunt Stęczyński i Aleksander Gryglewski. Wzrost zainteresowania sztuką miał niewątpliwie wpływ na decyzje młodych, utalentowanych ludzi, którzy wybierali studia artystyczne przede wszystkim w Krakowie, a później uzupełniali je za granicą, przeważnie w Monachium i Wiedniu. Przykładem niech będzie Stanisław Bergman, artysta malarz, który, będąc synem bogatego mieszczanina krośnieńskiego, wbrew woli rodziców, wybrał studia artystyczne. Talent młodego człowieka dostrzegł i docenił jego nauczyciel w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie — Jan Matejko. Bergman otrzymał stypendium, które umożliwiło mu doskonalenie swoich umiejętności w Akademii Sztuk Pięknych w Monachium. Będąc pod silnym wpływem Matejki, w początkowym okresie swej twórczości malował obrazy historyczne. Pierwszym znanym jego dziełem był obraz namalowany w czasie studiów w Monachium w 1886 r. zatytułowany „Syn marnotrawny”, obraz, na namalowanie którego w równym stopniu miał wpływ Matejko, co i szkoła monachijska. Jest typowym przykładem malarstwa klasycznego, tak ze względu na tematykę, jak i sposób malowania. Obraz wystawiony w Krakowie w 1887 r. uzyskał bardzo pochlebną opinię krytyków sztuki.

Po ukończeniu Akademii Monachijskiej wrócił Bergman do Krakowa, gdzie otrzymał do swojej dyspozycji, jedną z nielicznych wówczas, pracownię Szkoły Sztuk Pięknych, gdzie pracował pod bezpośrednim kierownictwem swego mistrza i nauczyciela, Jana Matejki. Ten właśnie okres obfitował w wiele prac o treści historycznej (np. „Sluby św. Kingi”). Młody malarz szybko zdobył rozgłos i uznanie krytyki i publiczności. Obrazy jego były reprodukowane w wielu pismach zarówno polskich jak i zagranicznych, oraz na kartach pocztowych. Matejko widział w nim materiał na wielkiego malarza historycznego, ale młody człowiek wybrał własną drogę twórczą. Zaczął malować sceny rodzajowe, portrety i kwiaty. Przez całe życie malował realistycznie, wiernie oddając wizerunki przedstawianych postaci. Tylko technika i sposób malowania ciągle się udoskonalają. Obrazy Bergmana były pokazywane w wielu miastach, na wielu wystawach w Polsce i za granicą. „Świat” z 1891 r. tak pisał o wystawie berlińskiej: „Tak korespondenci pism naszych, jak sprawozdawcy dzienników niemieckich jednomyślnie konstatają wielkie powodzenie i artystyczne znaczenie oddziały sztuki polskiej na wystawie berlińskiej”. Należy zaznaczyć, że w wystawie tej brało udział pięćdziesięciu pięciu artystów polskich takich jak: Jan Matejko, Olga Boznańska, Józef Chełmoński, Julian Fałat, Wojciech Gerson, Leon Wyczółkowski, a wśród nich dwaj synowie ziemi krośnieńskiej Stanisław Bergman i Apolinary Kotowicz.

Również Seweryn Bieszczad, syn artysty malarza, urodzony w Jaśle, związał się

z Krosnem na stałe. Był on również malarzem tworzącym obrazy realistyczne, poprzedzane sumiennymi studiami z natury, gdyż Bieszczad swoje malarstwo zawsze opierał na dokładnych rysunkach. Ulubioną jego techniką była akwarela. I w tej właśnie technice powstało najwięcej obrazów. Studiował on również w Krakowie, oraz, po otrzymaniu stypendiów, w Monachium i Dreźnie. Kiedy w 1891 r. osiedlił się na stałe w Krośnie, szybko włączył się w życie miejscowego środowiska artystycznego, rozpoczynając żywą i szeroką działalność kulturalną. Był założycielem kółka teatru amatorskiego, w którym spełniał wiele funkcji. Był jego reżyserem, dekoratorem, aktorem i scenografem. Sztuki wystawiane przez zespół, były oglądane nie tylko przez mieszkańców Krosna, ale także okolicznych miejscowości. Dochody z tych przedstawień były zawsze przeznaczone na cele społeczne. Bieszczad był również członkiem różnych komisji artystycznych.

W tym czasie żył i działał w Krośnie również Franciszek Ignacy Daniszewski, który był nauczycielem w Szkole Tkackiej, prowadząc równocześnie zakład fotograficzny „Sztuka”. W 1908 r. powstało w Krośnie ugrupowanie artystyczne „Sztuka”, którego kierownictwo objął właśnie Franciszek Daniszewski, pełniąc tę funkcję przez wiele lat. Do ugrupowania tego należeli także rzeźbiarze, między innymi Andrzej Lenik, przyjaciel malarzy. Oddalenie od większych środowisk artystycznych rekompensowali sobie artyści pracą dla środowiska w którym żyli, starając się przybliżyć społeczeństwu dobrą sztukę. Urządzali więc często wystawy swoich prac. Efekty ich działalności są jeszcze dziś widoczne w społeczeństwie krośnieńskim. W bardzo wielu domach znajdują się obrazy tych artystów. Wiele dzieł wywędrowało, razem ze swoimi właścicielami, z Krosna nie tylko na teren całego kraju, ale także za granicę. Artyści ci malowali obrazy realistyczne, wiernie odtwarzające przedstawianą rzeczywistość, czy modela, ale malowali je po mistrzowsku. Obrazy ich poza wartością artystyczną mają również dużą wartość dokumentalną, szczególnie obrazy przedstawiające architekturę. Szczególnie zarysowane są te cechy w obrazach Seweryna Bieszczada, w których na tle architektury przedstawiane są sceny rodzajowe, również dokumentujące współczesną artystę rzeczywistość. Bergman i Daniszewski zajmowali się nie tylko malarstwem sztalugowym. Wykonywali również polichromie w obiektach świeckich i sakralnych. Bergman wykonał m. in. polichromię kościołów w Bobowej i Albigowej, oraz wspólnie z Daniszewskim polichromię fary w Krośnie. Daniszewski wykonał ponadto fryz na budynku, w którym mieści się obecnie Narodowy Bank Polski, oraz fryz na domu artysty rzeźbiarza Andrzeja Lenika.

Na podstawie zachowanych w Krośnie obrazów należy zaznaczyć, że w I połowie XX wieku działali tu również inni artyści. Mieszkał i pracował tu Jan Kazimierz Olpiński, urodzony we Lwowie w 1878 r. O działalności jego na tym terenie świadczy wiele obrazów związanych tematycznie z tym miastem. Malował portrety obywateli Krosna, oraz pejzaże, głównie techniką olejną. Brak jakiegokolwiek dokumentacji nie pozwala bliżej poznać osoby i działalności tego artysty, tylko jego obrazy, znajdujące się jeszcze w domach krośnieńskich, dają świadectwo jego twórczej bytności w tym mieście. Działał tu również przez kilka lat Bronisław Olszewski, artysta dużej klasy, który przez całe swoje długie i pracowite życie, szukał u swoich modeli głębi psychicznych przeżyć. Jego portrety były studiami psychologicznymi. Bogata osobowość artysty, jego energia i chęć działania, zmusiła go do zmiany środowiska. Przeniósł się więc do Krakowa, gdzie miał o wiele większe możliwości działalności artystycznej i naukowej. Ale do Krosna wracał wielokrotnie, a kiedy powstało tu Muzeum, część swoich obrazów przekazał do jego zbiorów.

W latach 30-tych XX wieku wraz ze śmiercią Bergmana, Bieszczada i Daniszewskiego skończył się okres aktywnej działalności artystycznej w Krośnie. Wyróśli tu wprawdzie nowi, młodzi artyści, ale nie tworzyli oni już tak zwartej i aktywnej grupy, jaką było stowarzyszenie „Sztuka”.

Jednym z tych artystów jest Władysław Niepokój, urodzony w Suchodole k/Kro-

sna, którego nauczycielem był Stanisław Bergman. Rówieśnikiem Niepokoja jest Stanisław Kochanek, mieszkający i pracujący w Krośnie, współzałożyciel krośnieńskiego Muzeum, który przez wiele lat był wychowawcą uzdolnionej artystycznie młodzieży. Zajmował się również scenografią w teatrze amatorskim. Działa w Krośnie również Jan Janikiewicz, artysta tworzący pejzaże Krosna, portrety i kwiaty. Zaktywizowanie krośnieńskiego środowiska artystycznego nastąpiło dopiero po II wojnie światowej, kiedy to do Krosna przyjechał Zdzisław Truskolaski, artysta mieszkający od 1928 r. w Jasle i tam pracujący. W czasie działań wojennych w 1944 r. przeniósł się wraz z rodziną do Krosna, gdzie skupił wokół siebie grono artystów malarzy, tworząc pierwszy w powojennej Polsce Zawodowy Związek Artystów Plastyków. Truskolaski nie miał wprawdzie pełnego wykształcenia plastycznego, ale miał talent. Był artystą wybijającym się ponad przeciętność i człowiekiem pełnym energii, aktywnym działaczem społecznym. W okresie powojennym Krosno było miejscem migracji wielu artystów, którzy powracali z tułaczki wojennej i tu zatrzymywali się na jakiś czas. I właśnie Truskolaski wciągał ich w nurt artystycznego i społecznego działania. Zorganizował pierwszą w odrodzonej Polsce wystawę malarstwa w marcu 1945 r., oraz drugą pod nazwą „Salon wiosenny”, otwartą 10 czerwca tegoż roku. Wystawiono wtedy 118 obrazów jedenastu artystów. Zainicjował i zrealizował dwa numery wydawnictwa „Sztuka i Życie”. Przy redagowaniu tego wydawnictwa współpracowało z nim wielu artystów, a między innymi: Władysław Niepokój, Witold Ciechanowicz, Stanisław Witowski z Jasła, Karol Stobiecki i M. Probulski, którzy również pokazywali swe obrazy na organizowanych w Krośnie wystawach. Truskolaski nie poprzestał na tym, co już zrobił. Przygotował do druku trzeci numer „Sztuki i Życia”, ale z powodu braku papieru nie ujrzał on światła dziennego. Truskolaski czynił również starania o uruchomienie w Krośnie szkoły artystycznej i kursów rzemiosł artystycznych. Starania jego zostały uwieńczone otwarciem szkoły, ale działała ona tylko przez kilka miesięcy. Artysta marzył o tym, by dobre malarstwo wprowadzić do sal szpitalnych, poczekalni dworcowych i lokali publicznych. Robił próby organizowania wystaw na jarmarkach, a także w starych krośnieńskich podcieniach. Dzięki niemu Instytut Naftowy w Krośnie zamówił u plastyków krośnieńskich wiele pejzaży naftowych.

Przez całe swe twórcze życie Truskolaski pracował nad doskonaleniem swego warsztatu artystycznego. Punktem wyjścia w jego malarstwie był kolor, a temat kompozycji stanowił tylko pretekst do jego komponowania i rozbudowywania. Artysta nie posługiwał się modelem, kompozycje swoje malował z pamięci. Największy rozkwit jego twórczości przypada na ostatnie lata wojny i krótki okres po wyzwoleniu, kiedy to tworzy obrazy, które stawiają go w rzędzie kolorystów takich jak: Jan Cybis, Hanna Rudzka-Cybisowa, czy Czesław Rzepiński. W kompozycjach dużych, powstałych po wojnie, przedstawiających sceny w ogrodzie, budował różnorodny akord barw bardzo bogatych i doskonale harmonizowanych o wielkiej dynamice kolorystycznej. Łatwo operował wszystkimi kolorami, od wyraźnej zieleni, poprzez fiolet, do mieszanej szarości. Przeprowadzał wiele studiów kolorystycznych, malując wielokrotnie ten sam temat w różnych zestawieniach kolorystycznych.

Po śmierci Truskolaskiego nastąpiło rozluźnienie kontaktów między artystami. Nie było już w Krośnie tak silnej indywidualności, która potrafiłaby zachęcić artystów do wspólnego działania. Do chwili obecnej działają tu: Niepokój, Kochanek i Janikiewicz, ale są to artyści starszego pokolenia. A chociaż w Krośnie jest Oddział ZPAP, działalność młodych plastyków jest dla społeczeństwa mało widoczna. Wprawdzie mieszkają tu i pracują młodzi plastycy, ale większość z nich zajęła się projektowaniem szkła. W organizowanych corocznie plenerach malar- skich w Bieszczadach ich nazwiska pojawiają się sporadycznie.

Bibliografia

1. Bieszczad Janina — List o ojcu, napisany do Muzeum w Krośnie (Archiwum Muzeum Okręgowego w Krośnie).
2. „Dziennik Polski” 4—5.VIII.1963 r. str. 8.
3. „Dziennik Polski” nr 55, 5—6.III.1961 r. str. 5—8.
4. „Dziennik Polski” nr 103, 14.IV.1949 r.
5. Grońska Maria — Bronisław Olszewski — wystawa malarstwa, czerwiec 1970 (ZPAP, BWA Zakopane).
6. Góral Janina — Malarze krośnieńscy przełomu XIX/XX wieku (maszynopis w Muzeum Okręgowym w Krośnie).
7. Informacja Stanisława Witowskiego z Jasła.
8. Informacja Jadwigi Truskolaskiej, żony Zdzisława Truskolaskiego.
9. Katalog wystawy obrazów Seweryna Bieszczada, Krosno 1962, napisał M. Terlecki.
10. Katalog — Wystawa dorobku artystycznego Stanisława Witowskiego z Jasła, Jasło lipiec, sierpień, wrzesień 1979.
11. Katalog prac Zdzisława Truskolaskiego, styczeń 1961, napisał M. Terlecki.
12. Katalog wystawy obrazów Zdzisława Truskolaskiego XI—XII. 1979, napisała J. Góral.
13. Krosno — studia z dziejów miasta i regionu t. I Kraków 1972 r.
14. „Kuryer Literacko-Naukowy” nr 43 20.X.1930 r. (dodatek do „Ilustrowanego Kuryera Codziennego”), str. IV—V.
15. „Nowiny Rzeszowskie” nr 43 (3326), 20—21.II.1960 r.
16. „Nowiny Tygodnia”, nr 59 (dodatek do Nowin Rzeszowskich), 9.III.1957 r. s. 1.
17. Ross Juliusz — Dzieje artystyczne Krosna (maszynopis w Muzeum Okręgowym w Krośnie).
18. Słownik Artystów Polskich, wyd. PAN.
19. „Świat” — Dwutygodnik Ilustrowany, Kraków 1891 r.
20. „Światowid” — nr 41, 1930 r. str. 15.
21. „Sztuka i Życie” — dwutygodnik ZZAP Krosno, 21.VI.1945 r.

(jga)

... w Przemyślu

Twórczość większości malarzy przemyskich nie weszła do historii malarstwa polskiego, rozumianej jako historia rozwoju nowych form, kierunków malarstwa; ponad wszelką jednak wątpliwość należy do dziejów kultury i dlatego zasługuje nie tylko na wzmiankę, ale na dokładne poznanie.*

Niniejsza wystawa ma na celu pokazanie malarstwa, ale wypada na wstępie zaznaczyć, że tutejsi malarze stawiali przed sobą również cele w dziedzinie upowszechniania sztuki. Byli członkami i działaczami przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, powstałego w pierwszym dziesięcioleciu naszego wieku.

Przegląd twórczości dwudziestowiecznych malarzy przemyskich i z Przemyślem związanych rozpocząć należy od obrazów Stanisława Jankowskiego. St. Jankowski przyjechał do Przemyśla w 1899 r. celem podjęcia posady nauczyciela rysunku w szkole podstawowej.

Pokazany na wystawie, namalowany przez St. Jankowskiego „Portret dr Franciszka Trybulca”, lekarza i działacza społecznego, również członka TPN, wskazuje na to, że St. Jankowski, mimo niedostatków wykształcenia malarskiego — przerwał bowiem studia w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, z powodu trudnych warunków materialnych — posiadał uzdolnienia portrecisty, co przejawiało się w odczuciu psychiki modela. Z niedokończonych studiów w akademii wyniósł jednak poważny stosunek do malarstwa, przez co rozumieć tu można dążność do stworzenia obrazów skończonych, w miarę umiejętności dopracowanych i na końcu starannie oprawionych.

Twórczość Marii Artwińskiej, mieszkającej w Przemyślu prawdopodobnie od 1906 do 1936 r., a więc trzydzieści lat, artystki malarki (chyba) posiadającej wykształcenie akademickie, prezentują na wystawie dwa obrazy: „Portret pani Darowskiej” i namalowany w 1913 r. „Autoportret”. Pierwszy namalowany w manierze jeszcze dziewiętnastowiecznego „akademickiego” malarstwa, cechuje poprawny rysunek, monochromatyczny kolor i subtelny wyraz psychologiczny. „Autoportret” wskazuje na poszukiwania innych rozwiązań kolorystycznych, odejście od monochromatyzmu w kierunku bardziej urozmaiconej gamy barwnej.

W latach 1912—1918 przebywał w Przemyślu Stanisław Jakubowski, później znany grafik, docent ASP w Krakowie. Po studiach w krakowskiej ASP uczył rysunku w szkołach średnich w Przemyślu. Tutaj wydał swą pierwszą tekę drzeworytów „Bogowie Słowian” i stworzył szereg obrazów o podobnej tematyce. Był również członkiem TPN i pracownikiem powołanego przez to Towarzystwo Muzeum. Na wystawie pokazano z obszernego cyklu gwaszy trzy obrazy, o subtelnych kolorystyce i „baśniowym” nastroju. Widać w nich wpływy secesji, nie tylko w zastosowanych ornamentach i liternictwie napisów, ale również w płaskim „dekoracyjnym” traktowaniu plamy barwnej i linearnym rysunku.

W czasie I wojny światowej przybył do Przemyśla, jako żołnierz austriacki, rzeźbiarz Józef Wilk. Wykształcony w wiedeńskiej Kunstgewerbeschule i w Paryżu, w 1920 r. podjął w Przemyślu pracę nauczyciela rysunku w gimnazjum. Zmarł w 1957 r. Obok rzeźby uprawiał malarstwo, reprezentowane na wystawie dwoma obrazami: „Wnętrze pracowni M. Artwińskiej” o jasnym kolorystyce i klarownym rysunku oraz sceną rodzajową z Przemyśla zatytułowaną „Targ na Rybim Placu”. W pierwszych latach międzywojennego dwudziestolecia, mimo wyjazdu St. Jankowskiego i St. Jakubowskiego, liczba zamieszkałych w Przemyślu artystów nie maleje. Oprócz wymienionych już — M. Artwińskiej i J. Wilka, mieszkają tu i tworzą: Adolf Biennenstock, Stefania Jacyszyn, Marian Stroński, Wanda Zabokszczycka, od 1928 r. Stefan Wyrwicz. Kilku młodych przemyslan studiuje w ASP w Krakowie, między nimi Juliusz Studnicki i Otto Axer.

Adolf Biennenstock urodzony w Tarnowie, uczeń Mehoffera w krakowskiej ASP, został profesorem gimnazjalnym w Przemyślu. Obok portretów i kompozycji z życia Żydów, wykonał freski w nowej synagodze. Zmarł w 1937 r. Ekspozowany

* Artykuł jest streszczeniem obszerniejszego opracowania dla Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

na wystawie portret Żydówki pt. „Inta”, ukazuje rodzaj poszukiwań tego malarza charakteryzujących się dość surowym kolorytem i zdecydowanym rysunkiem.

Stefania Jacyszyn, wykształcona w Szkole Malarstwa Stanisława Batowskiego we Lwowie, przez całe życie związana była z Przemyślem. W okresie międzywojennym i po II wojnie światowej rozwinęła w Przemyślu żywą działalność artystyczną. Zajmowała się głównie malarstwem portretowym, malując też krajobrazy z Przemyśla i okolic. Tworząc portrety była kontynuatorką miejscowej, a nie wszędzie w Polsce utrzymującej się tradycji malarstwa portretowego. Wydaje się jednak, że w dziedzinie krajobrazu posiadała nie mniejsze uzdolnienia, o czym świadczą pokazane obrazy: „Przemyśl we mgle” i „Widok Przemyśla”. W obrazach tych obok wycucia nastroju, dostrzec można wrażliwość na niuanse światła i koloru.

Urodzona w 1900 r. we Lwowie Wanda Zabokszczycka znana była w Przemyślu w okresie międzywojennym, jako portrecistka i nauczycielka rysunku. Tworzyła niespełna dwadzieścia lat. W czasie okupacji pozbawiona środków do życia, ciężko chorowała. Zmarła w 1946 r. Pokazane na wystawie obrazy świadczą o dużym kunszcie malarskim i oryginalnej osobowości artystki. Zdumiewają nas dzisiaj szczególnie jej portrety dziecięce („Dwoje dzieci z szablą”, „Dziewczynka w czerwonej sukience”) trafną charakterystyką psychologiczną i rozwiązaniami malarskimi.

Stefan Wyrwicz, przez wiele lat malował przede wszystkim krajobrazy z Przemyśla. Nie poszukując nowych rozwiązań formalnych, umiał znaleźć ciekawe motywy, stając się przez to wziętym i uznanym w swym środowisku artystą. Swą wieloletnią pracą pedagogiczną jako nauczyciel rysunku przyczynił się wydatnie do rozbudzenia zamiłowań artystycznych wśród młodzieży.

Niewątpliwie najżywszą działalność twórczą rozwinął w Przemyślu tak w okresie międzywojennym, jak i po II wojnie światowej Marian Stroński. Wykształcony w krakowskiej ASP i w akademii wiedeńskiej, w latach 1919—1928 w Przemyślu aż pięć wystaw swych obrazów. Malarstwo jego spotkało się z bardzo dużym zainteresowaniem miejscowej publiczności i przychylną, wręcz entuzjastyczną oceną miejscowej prasy. Miał liczne zamówienia, sprzedawał swe obrazy i grafiki. Wystawiał w Warszawie, Lwowie, Łodzi i Katowicach. Dużo podróżował. Miał wystawę swych prac w galerii Manuel w Paryżu. Pod koniec lat trzydziestych mieszkał w Warszawie i brał udział w dorocznym Salonie w warszawskiej „Zachęcie” w grudniu 1938 r., otrzymując zaszczytne wyróżnienie za portret. W 1939 r. stracił w swej warszawskiej pracowni rysunki, grafiki i ponad sto swych obrazów. Lata wojny spędził w Przemyślu i tu już pozostał. W latach sześćdziesiątych stworzył swe najlepsze dzieła. Nadal malując portrety, krajobrazy i martwe natury, odszedł od swego dawnego, nieco eklektycznego stylu w kierunku własnych rozwiązań malarskich, charakteryzujących się przetworzeniem przedmiotów, odejściem od iluzjonistycznych przedstawień i impresjonistycznego koloru, w kierunku rozwiązań nawiązujących do malarstwa abstrakcyjnego. W swych „odrealnionych” obrazach zachował jednak prawdę obcowania z naturą. Przeżycie natury jest w tych obrazach istotną kanwą, na której zasadzają się oryginalne i nastrojowe układy kształtów i barw.

Na wystawie pokazano obrazy z obu okresów, mających mimo wszystko wspólną cechę wnikliwego studium natury i opanowanego rzemiosła malarskiego. M. Stroński jest jednym z nielicznych polskich malarzy współczesnych, łączących nowatorskie poszukiwania z tradycyjnym i bardzo rzetelnym warsztatem. Twórczość jego została dostrzeżona i uznana. Obrazy jego znajdują się w największych polskich muzeach.

Spośród przemyslan studiujących w okresie międzywojennym w ASP w Krakowie wymienić należy Juliusza Studnickiego i Otto Axera.

Twórczość J. Studnickiego podzielić można co najmniej na trzy okresy: okres

1930—1939 r., powojenny do 1960 r. i ostatni, przypadający na lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte.

W 1932 r. podjął J. Studnicki posadę nauczyciela rysunku w jednym z gimnazjów Przemyśla i przebywał tu do wybuchu II wojny światowej. W Przemyślu nie wystawiał swych obrazów. Brał udział w Salonach Instytutu Propagandy Sztuki w Warszawie, uzyskując nagrodę Funduszu Kultury Narodowej w 1934 r. w Salonie Wiosennym. Miał wystawy indywidualne w Warszawie i w Krakowie. Należąc do grupy „Pryzmat”, uczestniczył w jej wystawach w latach 1932—1937. Mimo, że częstą tematyką obrazów J. Studnickiego były motywy z Przemyśla i okolic, twórczość jego nie wzbudziła szerszego zainteresowania u przemyskiej publiczności. Obrazy z tego okresu nie znalazły się też w zbiorach Muzeum.

Po wybuchu wojny J. Studnicki opuścił Przemyśl. Pozostawione w pracowni przemyskiej obrazy i rysunki zaginęły. Najwcześniejszy z obrazów J. Studnickiego, znajdujących się w przemyskim Muzeum Okręgowym, pochodzi z 1941 r. Jest to „Ulica Czarnowiejska w Krakowie”. Powojenny okres twórczości prezentują obrazy „Martwa natura” z 1946 r. i „Portret aktorki J. Szemplińskiej” z 1955 r., a okres od 1960 r. malowane gwaszem „Groteski”.

Otto Axer, przebywający często w domu rodziców w Przemyślu, po studiach w ASP w Krakowie związał się z teatrami Lwowa, Krakowa i Łodzi. Jako scenograf nie miał możliwości rozwinięcia szerszej działalności w przemyskim, amatorskim „Freudrum”. Jako malarz wystawiał w Krakowie, Lwowie i w Warszawie. Muzeum Okręgowe w Przemyślu posiada pięć jego obrazów. Z okresu międzywojennego pochodzi „Portret żony”, z okresu ostatniego obraz „Ekspiacja”. Oba należą do wybitnych dzieł tego mistrza, związanego z polskim poloryzmem. Obok subtelnych rozwiązań kolorystycznych występuje w nich pogłębiony wyraz psychologiczny, w „Portrecie żony” uzyskany przez wyraz twarzy, a w obrazie „Ekspiacja” przez podpatrzony i przestudiowany ruch, gest postaci.

Spośród związanych z Przemyślem artystów wymienić jeszcze należy pochodzącą ze znanej przemyskiej rodziny malarkę Annę Mieses, o której wiemy, że wystawiała swe obrazy we Lwowie, brała udział w Salonie wiosennym sztuki żydowskiej w Warszawie w 1928 r. Obrazy jej zdradzają wrodzoną wrażliwość rysunkową przy monochromatycznym ujęciu koloru. Na wystawie pokazano tylko jeden obraz tej dzisiaj prawie nieznannej malarki.

Lata poprzedzające II wojnę światową nie są pomyślnie dla rozwoju twórczości plastycznej Przemyśla. W 1937 r. zmarł A. Biennenstock, wcześniej wyjechała M. Artwińska, a M. Stroński przeniósł się do Warszawy. J. Studnicki nie wystawiał w Przemyślu.

W czasie II wojny światowej życie artystyczne w Przemyślu zamiera. Jak inne środowiska twórcze, tak i przemyskie ponosi straty. W 1942 r. ginie w Przemyślu zamordowany przez gestapo — urodzony w Przemyślu w 1907 r. uczeń X. Dunikowskiego — rzeźbiarz i malarz Mojżesz Schwannenfeld.

Inni artyści, chociaż przeżyli, stracili część swego dorobku. M. Stroński stracił rysunki, grafiki i około stu obrazów, J. Wilk obrazy i część rzeźb, W. Zabokszycza po ciężkich przeżyciach i chorobie zmarła w 1946 r., J. Studnicki stracił w Przemyślu obrazy i rysunki z lat 1932—1939 — aresztowany w Krakowie był więźniem Oświęcimia.

Po wojnie, w zmienionych warunkach następuje ponowne ożywienie życia artystycznego. M. Stroński, St. Jacyszyn, J. Wilk i St. Wyrwicz — wstępują do Związku Polskich Artystów Plastyków. Powstaje Państwowe Ognisko Kultury Plastycznej. W latach pięćdziesiątych wielu młodych przemyslan studiuje w akademiach i wyższych szkołach. Jednak nie wszyscy powracają po studiach do Przemyśla. Tylko przez rok przebywa tu malarz Henryk Rachfalski, na krótkie okresy przyjeżdża Danuta Leszczyńska-Kluzowa.

W latach sześćdziesiątych środowisko twórcze Przemyśla powiększa się o kilku artystów plastyków, ale dopiero w latach siedemdziesiątych powstaje przemyski

Oddział Związku Polskich Artystów Plastyków i Biuro Wystaw Artystycznych. Po raz pierwszy w historii miasta wystawiennictwo sztuki współczesnej staje się działalnością planowaną i zabezpieczoną organizacyjnie i finansowo.

Najważniejszą imprezą stają się coroczne salony przemyskie, organizowane wspólnie przez ZPAP, BWA i Muzeum Okręgowe. Na wystawach eksponuje się rzeźby, malarstwo, grafikę i szkło artystyczne miejscowych artystów. Spośród młodych malarzy przemyskich ciekawą twórczość rozwinęli w latach siedemdziesiątych Wiesław Wodnicki, Helena Płoszaj-Wodnicka i Wiktor Dżochowski.

Na wystawie znalazły się tylko obrazy Wiesława Wodnickiego, wielokrotnie nagradzanego na wystawach ogólnopolskich.

Wiesław Wodnicki urodzony w Przemyślu w 1943 r. wykształcony w ASP w Krakowie, po studiach powrócił do Przemyśla w 1969 r. Miał szereg wystaw indywidualnych w Przemyślu, Rzeszowie i Krakowie. W twórczości swej często nawiązuje do motywów przemyskiego krajobrazu, który pojawia się w tłach jego kompozycji figuralnych, lub jest tematem głównym. W. Wodnicki stworzył własny obraz Przemyśla pełen podtekstów i tajemniczości. W ten sposób miejscowa tradycja znalazła w czasach obecnych godnego kontynuatora, tym bardziej, że potrafił — dzięki oryginalnym rozwiązaniom formalnym — zająć poczesne miejsce wśród młodych polskich malarzy lat siedemdziesiątych.

Na zakończenie tego, z konieczności krótkiego przeglądu twórczości malarzy przemyskich XX wieku, wysunąć wypada wnioski ogólniejsze. Przede wszystkim stwierdzić należy ciągłość rozwoju środowiska artystycznego i zaznaczyć okresy szczególnego ożywienia, przypadające na lata po I i II wojnie światowej, oraz lata siedemdziesiąte. Podkreślić wypada, że do lat pięćdziesiątych prawie wszyscy malarze byli nauczycielami w szkołach lub udzielali prywatnie lekcji rysunku i malarstwa, co przyczyniło się do podejmowania studiów artystycznych przez młodych przemyslan.

Spośród malarzy przemyskich stale z tym miastem związanych, szerszy rozgłos uzyskał jedynie M. Stroński. Trwałą pozycję w sztuce polskiej zajęli pochodzący z Przemyśla J. Studnicki i O. Axer. W okresie powojennym znanymi stali się Henryk Rachwalski i Danuta Leszczyńska-Kluzowa. W latach siedemdziesiątych wśród młodych malarzy polskich zaznaczył swą obecność wieloma nagrodami na ogólnopolskich wystawach przemyslanin W. Wodnicki.

Zwrócić należy też uwagę na ciekawe zjawisko utrzymywania się w Przemyślu tradycji malarstwa portretowego obok krajobrazu i innych rodzajów malarstwa sztalugowego.

Na obecnej wystawie pokazano twórczość malarzy przemyskich w ograniczonym — bo podyktowanym ramami wystawy — wyborze, obok twórczości malarzy z innych miast Polski południowo-wschodniej, środowisk równie jak przemyskie, w kraju mało znanych, a na pewno na uwagę i poznanie zasługujących.

BIBLIOGRAFIA

1. Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Wrocław—Warszawa—Gdańsk—Kraków, t. I 1971 r., t. III 1979 r.
2. Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, red. A. Wojciechowski, Warszawa 1974 r.
3. M. Goldstein i K. Dresdner, Kultura i sztuka ludu żydowskiego, Lwów 1935 r.
4. Słownik artystów plastyków, Okręg warszawski ZPAP, Warszawa 1972 r.
5. Rocznik TPN w Przemyślu, 1909—1911 r. — t. I, 1912 r. — t. II, 1913—1922 r. — t. III, 1923 r. — t. IV, 1924 r. — t. V, 1925 r. — t. VI, 1926—1927 r. — t. VII.
6. Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej, t. II, Przemyśl 1973, t. III — Przemyśl 1978.

(ck)

Temat zawarty w tytule wystawy, szczególnie dla okresu zamkniętego datami 1900—1944, nie był w przypadku Rzeszowa przedmiotem badań i opracowań. Wyjątek stanowiłby artykuł F. Kotuli, zawarty w książce poświęconej latom okupacji w Rzeszowie, która zresztą nie ukazała się, oraz tegoż autora artykuł poświęcony historii sztuk plastycznych w Rzeszowie napisany w bieżącym roku, dotąd nie opublikowany.* Stąd też zrozumiałe stają się trudności przy gromadzeniu i segregowaniu faktów na nierozpoznanym dotąd gruncie, tym bardziej, że najdotkliwiej daje się odczuwać brak świadectw materialnych twórczości malarskiej tego środowiska. Bardzo skąpo występują one w tutejszych zbiorach muzealnych Muzeum Miasta Rzeszowa, z chwilą jego założenia w 1936 r. przez Towarzystwo Regionalne Ziemi Rzeszowskiej, miało wyznaczony jako główny cel swojej działalności — gromadzenie obiektów z zakresu kultury ludowej regionu oraz zabytków kultury mieszczańskiej dawnych wieków, tak pięknie zrealizowanej w historii rzemiosł miasta i miasteczek Rzeszowszczyzny. Nieliczne obrazy twórców działających w Rzeszowie lub z Rzeszowem związanych pojawiły się w zbiorach już po wyzwoleniu, z okazji pierwszych wystaw Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków (1945, 1946), wśród nich obrazy namalowane przed wojną.

Głównym obszarem poszukiwania materiałów do „historii malarstwa” w Rzeszowie, tak dla początku XX wieku, jak i lat międzywojennych, była prasa rzeszowska tego czasu, zatem „Głos Rzeszowski”, „Ziemia Rzeszowska”, następnie „Gazeta Rzeszowska” i „Zew Rzeszowa”, które wprawdzie nie prowadziły działu kulturalnego (wyjątek: „Zew Rzeszowa”), jednakże w rubryce „Kronika” skrupulatnie odnotowywały wszystkie, nawet drobne wydarzenia, w tym interesujące nas „artyściczne”. Suma tych wiadomości pozwala na odtworzenie w małym, niepełnym stopniu obrazu spraw plastyki — głównie malarstwa w tym mieście. Poszukiwania o tyle okazały się pożyteczne, że gazety rzeszowskie nie były penetrowane przez autorów Polskiej Bibliografii Sztuki, ani też Słownika Artystów Polskich, z wyjątkiem „Ziemi Rzeszowskiej”.

Z góry zaznaczyć jednak trzeba, że daremnie szukać by w Rzeszowie przykładów twórczości malarskiej, która kwalifikowałaby ją do włączenia w nurt ważnych zjawisk malarskich, istotnych dla ogólnego obrazu sztuki polskiej.

Rzeszów szczególnie na początku XX wieku był typowym peryferyjnym środowiskiem kulturalnym, w którym pojawiały się wprawdzie nazwiska malarzy, jednakże nie o takiej sile oddziaływania twórczego, by przebić się mogły poza granice regionu, lub stworzyć silny i ważny krąg oddziaływania we własnym otoczeniu. Stąd też w odniesieniu do Rzeszowa początku XX wieku i istniejącej w tym mieście sytuacji artystycznej, określenie zawarte w tytule wystawy, sprządzające się w zasadzie do jednego zagadnienia, jednej dyscypliny plastycznej nie jest adekwatne. Po prostu trudno mówić o „malarstwie rzeszowskim” jako wyraźnej, odrębnej kategorii. Były tutaj natomiast do odnotowania różne inne formy działania, które z tą dyscypliną się łączyły, choć nieraz w sposób pośredni. Omawiać by je należało w bardziej ogólnym aspekcie życia artystycznego miasta. I wówczas dopiero nabiera ono barwy, sensu, bo funkcjonuje w konkretnym środowisku, w tym znaczeniu słowa niesie pewien aspekt społeczny, konsoliduje jakieś grupy ludzi, oddziałuje wychowawczo, bo emocjonalnie, przekazując pewne wartości estetyczne.

Te uogólnienia odnoszą się w równej mierze do innych form życia kulturalnego Rzeszowa pierwszych dziesiątków lat XX wieku, głównie teatralnego i muzycznego, nie są więc dla plastycznego czymś wyjątkowym. To odrębna i piękna karta historii Rzeszowa, jak dotąd również bliżej nie znana.

* Opracowanie ukazało się w styczniu 1981 r. pod tytułem „Prehistoria rzeszowskiego ośrodka plastycznego XVII do połowy XX w.”, jako informator wystawy otwartej w Domu Sztuki w Rzeszowie.

Rzeszów, szczególnie lat 1900—1939 okazuje się zatem terenem rozwijania kilku form działalności plastycznej, malarskiej. Dziwić może fakt, że wymieniamy w pierwszej kolejności nie twórców czystej sztuki malarskiej, lecz tych, których działalność znalazła, drogą pośrednią, najszersze odbicie wśród odbiorców i uwypatniła się najsilniej w ruchu umysłowym miasta, bo poprzez najbardziej powszechną postać, jaką była w ówczesnym Rzeszowie scena „Sokoła” i działających przy niej teatrów. Mamy na uwadze udział malarzy rzeszowskich, i nie tylko tutejszych, w realizacjach teatrów amatorskich w Rzeszowie, a więc najpierw „Reduty”, a później i równoległe z nią „Teatru Ludowego”, i nie tylko tych teatrów. Sądząc z afiszy teatralnych i regularnych recenzji prasowych, w których prawie zawsze wymieniana jest osoba „dźwigająca” ciężar oprawy plastycznej przedstawienia, rola dekoratora, jak go wówczas nazywano, była znaczna.

Zanim doszło do powstania w Rzeszowie regularnie pracującego teatru, wszelkie sztuki sceniczne, organizowane przez miejscowe siły, lub też przyjmowane z zewnątrz, wystawiane były w sali „Sokoła”. Zarząd tegoż odpowiadał za wyposażenie budynku, również pod kątem urządzanych tu widowisk.

Pod koniec 1907 roku — podaje prasa — Zarząd „Sokoła” zamierza sprawić nowe dekoracje i nową kurtynę. Ma je wykonać Rakowski¹, „którego mieliśmy sposobność już dawniej poznać jako utalentowanego adepta sztuki malarskiej, który obecnie pozostaje na studiach w akademii sztuk pięknych w Krakowie”². Do umowy nie doszło, bo już styczniowa prasa roku następnego donosi, że „Dekoracje te i nową kurtynę wykonał p. Balk, dekorator teatru lwowskiego, który też dźwiga odpowiedzialność za ich stronę artystyczną”. — „Dekoracje do kilku zmian na scenie dobre. Dla dekoracji nowych, w których dla kompletu brakuje jeszcze widoku zimowego, górskiego i miejskiego”³. Przy tej sposobności dowiadujemy się, że dawna kurtyna była — „pendzla dekoratora Dilla”. — „Pomysł na starej kurtynie wyobrażał pejzaż fantastyczny, ciepły, gorący z pod klasycznego nieba”⁴. Malowidła te sprawione były zapewne wnet po wybudowaniu sceny w Sokole, czyli po roku 1892.

Dla sceny Sokoła, z okazji wieczoru ku czci Antoniego Durskiego, namalował Szopiński w roku 1909 portret pierwszego naczelnika związku polskich towarzystw sokolich, o czym nie omieszkała donieść prasa.

Z działalnością „Reduty”, amatorskiego teatru działającego w Rzeszowie od 1925 r. związał się na dłuższy czas malarz Antoni Józef Kamiński. O nim, jako malarzu, powiemy później. Kamińskiego pasjonował teatr, doprowadził zresztą do założenia drugiego obok „Reduty” teatru amatorskiego w Rzeszowie pod nazwą „Teatru Ludowego” (1929 r.). Był przewodniczącym jego Zarządu, — Teatr Ludowy działał bowiem jako Oddział Związku Teatrów Ludowych we Lwowie — i objął w nim kierownictwo plastyczne, oświadczając przy tym na stawiane mu zarzuty, że nie była to działalność podjęta na zasadzie konkurencji z „Redutą”, lecz chęć stworzenia w Rzeszowie teatru, którego celem było: „(...) urządzenie publicznych przedstawień z wybitnym i wyłącznym ofiarowaniem miejsca sztuce polskiej. — Obok tego w skład programu wchodzi koncerta, zabawy ludowe, festyny, wycieczki, odczyty, z wykluczeniem rozpraw o charakterze politycznym lub religijnym”⁵. Niestety, prasa zadowolając się pochlebnymi wzmiankami na temat udziału Kamińskiego w realizacjach scenicznych, nie poświęca miejsca ich opisowi, z którego moglibyśmy wnosić na temat ich cech formalnych, a tym samym o wkładzie twórczym Kamińskiego jako malarza-dekoratora. Z opracowanych przezeń przedstawień wymienić można „Gwałtu, co się dzieje” Fredry, tegoż autora „Zemstę”, M. Maeterlincka „Burmistrz Stylmondu”, dramat Calderona — Słowackiego „Książę niezłomny”.

Z chwilą zaangażowania się Kamińskiego we własny teatr, „Reduta” korzystała z pomocy innych miejscowych sił, może nie tyle profesjonalnie ze scenografią związanych, co oddających się pracy z pasją. Wśród nich byli Władysław Pań-

czak i Władysław Ulewicz, dwaj nauczyciele zajęć praktycznych w Seminarium Nauczycielskim Męskim w Rzeszowie. Z ich udziałem wystawiony był „Taniec kwiatów” (1930), „Wiesław” (1926) — przez Seminarium Nauczycielskie Męskie. Do plastycznych poczyną „Reduty” zaangażowany był prof. Stary — „Mąż biskoptowy” (1931), „Interes z Ameryką” (1932), ponadto małżeństwo Hrebendowie — prawdopodobnie do sztuki „Ptak” Szaniawskiego (1931), Jan Stasiniewicz — „Klub kawalerów” Bałuckiego (1931) oraz „Skalmierzanki” (1931), a także Władysław Początek do wielu sztuk wystawionych w 1935, 1936 i 1937 r.⁶

Nazwisko Stasiniewicza pojawia się wielokrotnie w prasie uzupełnione tytułem zawodowym artysty-malarza. Ton zapowiedzi przygotowywanej sztuki, jak i recenzji wyraża zadowolenie z pozyskanej dla „Reduty” siły: „Artysta malarz p. Stasiniewicz stworzył dla „Reduty” nowość tu nieznaną, „wolną okolicę”, która rozszerza horyzont, nadaje naturalność, potęguje nastrój a wraz z dekoracją kwiatową świadczy tak dodatnio o talencie artysty i dążeniach „Reduty”⁷. W momencie przygotowywania malarskiej „wyprawy” do „Skalmierzanek” w roku 1931 jej autor miał już za sobą kilkuletnie studia w krakowskiej ASP w pracowni Wojciecha Weissa, gdzie w roku następnym otrzymał absolutorium. Później nazwisko jego nie pojawia się w Rzeszowie.

Jeżeli mówimy o historii twórczości plastycznej na rzecz sceny w Rzeszowie, nie można nie nadmienić pewnego znaczącego faktu. Mianowicie przy ponownym wystawieniu „Skalmierzanek” przez Towarzystwo Muzyczne „Lutnia” z orkiestrą Ludwika Łaszewskiego w 1935 r., pojawiają się w prasie już nie zdawkowe uwagi na temat bardziej lub mniej udanej oprawy, lecz krytyczna, bo wnikliwa recenzja, i co ciekawsze, kierowana nie pod adresem jednej osoby, lecz zbiorowego autora tejże, którą był „świeżo założony” Cech Plastyków o nazwie „Pazdur” w Rzeszowie. Recenzję poprzedza motto z Craiga: „Nie chodzi o to, aby stworzyć dekorację, która odrywa naszą uwagę od sztuki, ale o to by stworzyć widok, który by harmonizował z myślą poety”. I dalej: „Wyposażenie „Skalmierzanek” w artystyczną szatę przez Cech Plastyków „Pazdur” stworzyło jedną z tych rzadkich okazji zetknięcia się ogółu z dziełem sztuki plastycznej — z artystycznym malarstwem dekoracyjnym. (...) tam dopiero, gdzie kończy się wierne kopiowanie natury — zaczyna się prawdziwa sztuka. Zasada ta znalazła swój wyraz w tzw. impresjonizmie, kierunku malarskim, starającym się oddać przedmioty (zwłaszcza przyrodę) według wrażeń odebranych przez artystę, tj. tak, jak artysta obiekt jakiś w pewnej chwili widzi, a nie, jakim on jest w rzeczywistości”. — Recenzent rozwija dalej wywód o teatrze naturalistycznym i teatrze impresjonistycznym⁸.

Zdaje się, że nareszcie przełamane zostały bariery zależałych tradycji rzeszowskiego „zaścianka” i choć nie były to sprawy dla polskiej sztuki świeżej daty, to jednak w tutejszych okolicznościach dość istotne, tym bardziej, że dały o sobie znać także w innych przejawach artystycznej twórczości miejscowych malarzy.

II

Mówiąc o życiu artystycznym Rzeszowa pierwszych dziesiątków lat XX wieku nie można nie wspomnieć o akcjach, które wprawdzie nie były zasługą malarzy bezpośrednio związanych z Rzeszowem, jednakże musiały oddziaływać na ogólną atmosferę artystyczną, i to szerokich rzesz inteligencji, kupców, a także wąską grupę ludzi uprawiających sztukę. Mowa tu o znaczeniu ogólnym „sztuk pięknych”, właśnie malarstwa, które docierało tutaj w postaci „importów”, mianowicie ruchomych wystaw-salonów sprzedazy. Były one firmowane albo przez oficjalne instytucje, albo też pozostawały w gestii osób prywatnych, w tym wypadku — właściwie publicznie nie ogłaszane. Utańczył się zwyczaj, że miejscem pokazów, poza większymi salami szkolnymi, tak I jak II Gimnazjum, a także Seminarium Nauczycielskiego Męskiego, były pomieszczenia w budynku KKO (dziś PKO przy ulicy 3 Maja 23), a mianowicie sala na parterze zwana kręgielnią, — lub sala kasynowa z doskonałym oświetleniem na II piętrze w skrzydle południowym⁹. Pod ocenę publicz-

ności poddawane były obrazy w liczbie stu i więcej i sprzedawane w wartościach około 50 do 100 zł przedwojennych za jeden obraz. Zainteresowanie imprezą było dość wielkie, a to z tej między innymi przyczyny, że organizatorzy stwarzali dogodnie warunki nabycia obrazów, również z możliwością spłat ratalnych. Te ruchome salony były notowane w Rzeszowie w całym okresie międzywojennym, a prasa, chętnie wspomagająca imprezy, podawała zwykle serwis nazwisk autorów dzieł, które decydowały przeważnie o randze i powodzeniu wystawy.

O „Okrężnej wystawie obrazów”, zatem sprowadzonej spoza Rzeszowa, w gmachu Kasy Oszczędności, w kręgielni kasynowej, pisze dziennikarz w kwietniu 1913 r., ale bez danych szczegółowych, co na niej można znaleźć.¹⁰

W roku następnym czyli 1914 sprowadzona zostaje do Rzeszowa „Wystawa obrazów do dzieł Henryka Sienkiewicza”, otwarta w gmachu Seminarium Nauczycielskiego Męskiego przy ulicy Krakowskiej, adresowana głównie do uczniów szkół średnich, zatem oprócz wspomnianego Seminarium do uczniów I i II Gimnazjum oraz Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego. Pokazano wówczas dzieła Batowskiego, Bratkowskiego, Vlastimila Hoffmana, Juliusza Kossaka, Rozwadowskiego, Stachiewicza, W. Tetmajera, W. Wodzinowskiego i innych¹¹. W maju 1930 r. obejrzeć można było „Wystawę obrazów wybitnych malarzy polskich, połączoną ze sprzedażą”, urządzoną przez lwowski salon sztuki w salach kasynowych.¹²

Do akcji wystaw malarstwa włącza się także Muzeum Przemysłowe w Rzeszowie, zasłużona placówka działająca z małymi przerwami od roku 1905 do wybuchu drugiej wojny, w 1936 przekształcona na Związek Wytwórczości Ziemi Rzeszowskiej. W 1931 r. Muzeum Przemysłowe, niezależnie od programowanych już wystaw rzemieślniczych i przemysłowych, organizuje „Wystawę obrazów mistrzów polskich” w swojej sali (gmach KKO). Sprawozdawca „Ziemi Rzeszowskiej” stara się wyraźnie pomóc ewentualnemu nabywcy dzieł, wskazując oprócz obrazów takich mistrzów pędzla jak: Axentowicz, Fałat, Wygrzywalski, Rozwadowski, J. Kossak, Setkowicz, R. Janowska, Reyzner, Górski, Fabijański, Trusz, V. Hoffman, Uziembło „(...) płótna mniej ogółowi znanych, ale za to w świecie artystycznym wysoko stawianych malarzy jak: Kic, Erb, Małachowski, Bieszczad, Mikolasch i wielu innych”. Zaznacza przy tym, że „Wystawa ta poucza, kształci, wprowadza nas w świat na prowincji mniej znany, każe kochać sztukę, powołać wykonawców i popierać ich (...) Ceny podane na obrazach stosunkowo niskie” (...)¹³.

Powodzenie tej wystawy zachęca Muzeum Przemysłowe do zorganizowania podobnej w roku następnym, 1932. Wówczas „wystawione są obrazy Axentowicza, Filipkiewicza, Setkowicza, Trusza, Reyznera i innych”.¹⁴

Z czasem „artystyczny” charakter imprezy bierze górę nad jej celem „handlowym”. Włącza się głos krytyki. W 1936 r. otwarta zostaje „Wystawa artystyczna malarstwa polskiego” w salach Związku Popierania Wytwórczości Ziemi Rzeszowskiej (dawne Muzeum Przemysłowe). Przedstawiając listę artystów, wśród których znaleźli się Axentowicz, Batowski, Fałat, Filipkiewicz, Horodyski, Hoffman, Wojciech i Juliusz Kossak, Jacek Malczewski, Rozwadowski, Pautsch, Rychter-Janowska, Wodzinowski, Weiss, Wyczółkowski, Wygrzywalski, sprawozdawca dodaje: „Niestety i „doły” były silnie reprezentowane. Organizator wystawy p. Leszczyca, były długoletni artysta dramatyczny, zapytany o powód tak silnego obsadzenia wystawy niezbyt wybrednymi „kiczami” tłumaczył to względami — handlowymi. (...) Panie przepadają za kwiatami (...) Panowie natomiast wolą takie „dzieła”, żeby był i koń przy saniach i zadymka śnieżna (...) i karczma, w której się świeci, ewentualnie kopa siana z lasem na dalszym planie (...)”¹⁵.

Listę wystaw — „importów”, odnotowanych przez tutejsze gazety, kończą trzy wystawy zorganizowane w Rzeszowie w 1937 r. Pierwsza, na początku roku, „Wystawa artystyczna malarstwa polskiego” — również w salach Związku Popierania Wytwórczości Ziemi Rzeszowskiej. „Obejmuje ponad 150 obrazów naszych najwybitniejszych malarzy jak: Axentowicz, Wyczółkowski, Wojciech Kossak, Rychter-Janowska, Rozwadowski, Wygrzywalski, Kamocki i in. Zarówno ilość jak i dobór ekspozatów przedstawiają się wspaniale. To też publiczność przez tłumne zwie-

dzanie wystawy daje dowód zainteresowania i wyrobionego smaku artystycznego (...).¹⁶ Druga — pod koniec roku — „Propagandowa wystawa obrazów malarzy krakowskich i lwowskich”, w lokalu Związku Oficerów Rezerwy w budynku KKO obejmuje przeszło 100 prac, m.in. obrazy prof. Axentowicza, Vlastimila Hoffmana, Stefana Filipkiewicza, Wojciecha i Jerzego Kossaka, Wygrzywalskiego i in.”¹⁷ Trzecia — „Wystawa obrazów malarzy polskich” w sali czytelnicy, której dochód ze wstępów przeznaczono na cele rozwoju Towarzystwa Szkół Ludowych.¹⁸

Skoro mowa o wystawach malarstwa w Rzeszowie i to licznych, jak wynika z przeglądu, nie można pominąć jeszcze jednej wzmianki. Okazuje się, że zbiory malarstwa w Rzeszowie zasilili wystawę zorganizowaną w roku 1936 na Wawelu, pod nazwą: „Stary Kraków”. — „Jak się okazało, poważna większość eksponatów, głównie obrazów, tworzących ową wystawę krakowską, pochodzi z Rzeszowa, jako że w mieście naszym mieszka — jak widać — wielu miłośników sztuki i zabytków tego historycznego miasta. Świadczy to wyraźnie o zasięgu kulturalnym Krakowa w nasz Region, jako też o upodobaniach i kulturze mieszkańców Rzeszowa”.¹⁹

III

W serii wystaw malarstwa, urządzanych w Rzeszowie, na uwagę zasługuje szczególnie jedna i bodaj najwcześniejsza, notowana tuż po roku 1900, a to ze względu na jej lokalny charakter. Naprowadza ona bezpośrednio na sprawy związane z plastyką rzeszowską. Jest to „Wystawa obrazów”, a także „różnych robót artystycznych kobiecych”, która miała na celu pokazać w ogóle, co Rzeszów w swych murach posiada”. Co jest w podanej informacji cenne, to, że jako impreza miejscowa przygotowana została starannie: „Komitet, który w tych dniach się ukonstytuuje, wyda odnośną odezwę, w której prosić będzie o wcześniejsze zgłoszenie dzieła sztuki czy robót, ażeby wszystko odpowiednio podzielić, ponumerować i wydać odnośny katalog”.²⁰ W prasie nie znajdujemy na ten temat więcej wzmianek, a interesujące byłoby, jakie obrazy i jakich rzeszowskich autorów mogły się na niej znaleźć.

Zwiastunem ujęcia w jakąś formę organizacyjną ruchu artystycznego było założenie w Rzeszowie w roku 1911 Koła przyjaciół sztuk pięknych. Jest to wiadomość o tyle ważna dla przedmiotu naszej uwagi, że Koło urządziło „Wystawę gwiazdkową prac naszych artystów — mistrzów oraz dyletantów z miasta i powiatu”. Niestety prasa chętniej wymieniała skład komitetów założycielskich wystawy, aniżeli uczestniczących w niej artystów. Aczkolwiek nie znamy autorów, niemniej ważne było podkreślenie celu tej imprezy; chodziło bowiem o pokazanie twórczości własnego środowiska: „Po raz pierwszy nasze miasto będzie mogło przedstawić dorobek swój kulturalny i zaświadczyć nim o życiu artystycznym i rozwoju polskiej sztuki u nas”.²¹ Oparciem dla zawiązanego towarzystwa stało się, jak w wielu innych wypadkach, Muzeum Przemysłowe w Rzeszowie. Tu wybrano komitet, w skład którego weszli: Bartynowski, Bieńkowski, Hakalla, Forczek, Br. Kocół, Skoczyński, Sołtysik, Królikowski, Wołoszynowski. Domyślać się należy, że z wymienionej grupy mogli uczestniczyć w wystawie Forczek, Hakalla i Kocół — wszyscy profesorowie tutejszych szkół średnich, amatorsko zajmujący się malarstwem lub tylko rysunkiem.

Wprawdzie o działalności tego Koła prasa więcej nie pisze, należy jednak sądzić, że jego członkowie nie zaprzeczali podjętej idei. W 1937 r. pojawia się nazwa nowej komórki organizacyjnej plastyków. Jest nią Komisja Artystyczna przy Towarzystwie Muzeum Przemysłowego w Rzeszowie. Z wniosku Bronisława Kocóła zaproponowała ona „otworzenie nieustającej wystawy rzeźb i obrazów artystów i amatorów oraz fotografii amatorskiej” przy tymże Muzeum. W skład Komisji oprócz znanych nam nazwisk Br. Kocóła i prof. Hakalli weszły nowe: prof. Durka, inż. Szaynoka, Pokrzywki, Barowicza i Szaynokówny. Cenną inicjatywą tego zespołu było „założyć rejestr artystów jak i amatorów malarzy i plastyków, któ-

ry byłby stale wyłożony w Towarzystwie Muzeum Przemysłowego. Uchwalono łącznie z wystawą urządzać wykłady względnie referaty o treści artystycznej”. Skierowano apel o zgłaszaniu się na członków Towarzystwa artystów malarzy, rzeźbiarzy, amatorów fotografików, dla wpisania do rejestru Muzeum i deponowania prac.²²

I znów polegać musimy jedynie na tej wzmiance, jako że nie zachowało się archiwum rzeszowskiego Muzeum Przemysłowego; przepało ono w czasie II wojny, a z jego zbiorów ocalał dla Muzeum Ziemi Rzeszowskiej, jak je wówczas nazywano, jeden tylko dokument przejęty wcześniej staraniem Franciszka Kotuli.

Dokonywanie przeglądu czynionych prób w kierunku zespolenia ruchu plastycznego w Rzeszowie, trzeba by zakończyć przypomnieniem, wyprzedzając nieco fakty, o trzecim zrzeszeniu już sensu stricto artystycznym, którego inicjatywę podjęli sami malarze. Mowa jest o Cechu Plastyków „Pazdur”, powstałym z grupy malarzy takich jak A. J. Kamiński, T. Jaśkiewicz, E. Kluz, W. Początek, Zdz. i Zb. Krygowsy, rzeźbiarzy (prof. Durek) i innych, nieprofesjonalistów. Do „Pazdura” należeli też sympatycy: prof. St. Jakubowski, St. Żurawski. Ponieważ szerzej o tej organizacji pisze F. Kotula we wspomnianym artykule, nadmienić tutaj jedynie trzeba, że powstał on około 1935 roku. Prasa pisze o „świeżo założonym Cechu” z okazji wystawienia „Skalmierzanek” w roku 1935, o czym nadmieniono w poprzednim rozdziale.

Zarówno zestaw nazwisk założonego w 1911 r. Koła Przyjaciół Sztuk Pięknych, jak i Komisji Artystycznej przy Towarzystwie Muzeum Przemysłowego w Rzeszowie, ukonstytuowanej w roku 1930 niewiele wnosi w rozeznanie, jak w rzeczywistości przedstawiało się środowisko plastyczne Rzeszowa pierwszego dwudziestolecia XX wieku. Wspomniani Jakub Forczek, Hakalla i Bronisław Kocół byli nauczycielami rysunku w rzeszowskich szkołach średnich. Prace dwóch pierwszych uchwytnie są w Rzeszowie w zbiorach prywatnych, aczkolwiek prace malarskie jedynie Jakuba Forczka. Wykazują one dobrą znajomość rysunku jako podstawy malarskiej kompozycji, a wartości czysto malarskie przekładają na rzecz doskonałego w miarę powtórzenia formy modelu czy przedmiotu. Zatem dosłowność przedstawienia była głównym celem obrazu. Dotyczy to zarówno portretu, jak martwej natury czy krajobrazu. Wydaje się, że przygotowanie zawodowe i uprawiany zawód miało decydujący wpływ na taką postawę autora znanych nam prac. Skądinąd wiadomo, że Jakub Forczek obracał się w kołach artystycznych, utrzymując kontakty ze znanymi malarzami, posiadał też niemałą kolekcję obrazów, zniszczonych w pożarze domu lub częściowo rozproszonych²³.

Malarzem rzeszowskim można nazwać Jana Tabińskiego, związanego z miastem od chwili osiedlenia się tu około 1880 roku, łańcuczanina, twórcy pierwszej polichromii w kościele farnym w Rzeszowie oraz w kościołach OO Franciszkanów i OO Kapucynów w Krośnie²⁴.

Sądząc z zachowanych w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie dwóch portretów — chłopcęcego i męskiego, malarz zdobył staranne wykształcenie malarskie. Należy sądzić, że u któregoś z dziewiętnastowiecznych portrecistów małopolskich, nie w uczelni artystycznej (nie wymieniają go bibliografie). Obrazy utrzymane w konwencji akademickiego malarstwa realistycznego XIX wieku wykazują znaczną swobodę w traktowaniu modelu i świadczą o biegłym opanowaniu warsztatu portretowego malarstwa. Można sądzić z zamówień kościelnych na polichromie ścienne, że Tabiński nie działał w odosobnieniu; nic jednak nie wiemy bliższego o jego warsztacie, zatem o malarzach z jego pracownią związanych.

Obok Tabińskiego pojawia się w Rzeszowie na początku XX wieku nazwisko Mieczysława Kleczewskiego. W 1900 r. „Głos Rzeszowski” donosi: „Pan Mieczysław Kleczewski, artysta malarz dziś na dłuższy pobyt wyjechał do Rzymu”²⁵. Niestety, nie znamy jego prac. We wczesnych latach naszego wieku pojawia się też w Rzeszowie malarz Antoni Ziętkiewicz. Nie odbył zdaje się pełnych studiów malarskich w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, notowany tam jedynie w drugim półroczu 1903/1904 w szkole profesora Cynka²⁶. W „Głosie Rzeszowskim” ogłasza się

jako artysta malarz, który „Przyjmuje zamówienia na portrety olejne, akwarelowe, jako też udziela lekcji malowania w pracowni przy ul. Słowackiego 1.6. Hotel (Luftmaszyna) III piętro”²⁷. W Muzeum Okręgowym w Rzeszowie znajduje się malowany olejno „Portret ks. kardynała Albina Dunajewskiego”. Obraz, aczkolwiek nie sygnowany, posiada pewną metrykę co do autorstwa, pochodzi bowiem od rodziny malarza. W księdze inwentarzowej zanotowano przy wpisie tej pozycji, że A. Ziętkiewicz jest autorem obrazu Serca Jezusowego w ołtarzu fary rzeszowskiej. Z tych dwu zachowanych obrazów wnosić można, że na warsztacie malarza ciążyły cechy popularnego malarstwa religijnego końcowych lat XIX wieku, nawet zgubny wpływ masowo kolportowanych oleodruków i niewątpliwe braki warsztatowe widoczne w portrecie malowanym ciężko, grubymi smugami kładzionej farby, które dają ostry, bezzasadny kontrast światłocieniowy na twarzy modela. Obraz życia artystycznego w mieście staje się wyraźniejszy od początku lat trzydziestych, z chwilą przybycia do Rzeszowa i osiedlenia się tu artysty malarza Antoniego Józefa Kamińskiego, absolwenta krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Zyskuje on z miejsca grono przyjaciół, a autorytet buduje pełnym poświęceniem dla spraw sztuki, żywym udziałem w różnych dziedzinach życia kulturalnego miasta, w szkolnictwie, teatrze, towarzystwach, a przede wszystkim pracą twórczą, której daje dowody, wielokrotnie przedstawiając ogółowi swój dorobek w trakcie wystaw indywidualnych i zbiorowych. Wokół jego osoby skupiało się liczne grono ludzi o zainteresowaniach artystycznych. Kamiński bowiem poprzez lata studiów w krakowskiej uczelni, zreformowanej, jak wiadomo, na przełomie wieków przez Fałata, wnosił na grunt Rzeszowa nie tylko nowy klimat sztuki dotąd tu nie znany, ale też w sposób praktyczny chciał go przekazać odbiorcom — widzom i osobom uprawiającym sztukę. Pobyt w mieście rozpoczął od urządzenia indywidualnej wystawy malarskiej, zapowiedzianej pod koniec 1919 roku, czyli tuż po uzyskaniu absolutorium, dając się poznać jako artysta wyposażony w pełne, systematycznie odbyte studia malarskie uzupełnione pobytami za granicą.

Stale zatrudnienie otrzymał w charakterze nauczyciela rysunku w II Gimnazjum rzeszowskim i równocześnie w Prywatnym Gimnazjum Żeńskim. Równolegle pracuje dla Teatru „Reduta”, o czym wspomniano wcześniej, urządza dwukrotnie wystawę we Lwowie, odbywa podróże do Paryża i Włoch (1926), przy jego udziale przygotowane zostają dwie ważniejsze wystawy plastyczne szkolne; obie w II Gimnazjum, w 1929 r. zakłada Teatr Ludowy. W 1931 r. przechodzi na emeryturę, co nie oznacza zaprzestania działalności. Już w 1932 r. Rzeszów otrzymuje wystawę graficzną; z jego inicjatywy sprowadzona zostaje wystawa Stanisława Jakubowskiego, „którego udało się na nasz teren Rzeszowa zaprosić p. Prof. art. Kamińskiemu, znanemu rzeszowskiej publiczności z kilku przez siebie urządzonych wystaw i rzecznika w szerzeniu i zapoznawaniu Rzeszowian z dorobkiem swym plastycznym (...), w którym spotkaliśmy się już z drzeworytem szeroko-płaszczyznowym na wystawach w II Gimnazjum, a potem na deskach tuł. teatrów w charakterze kierownika i dekoratora”. Praca pedagogiczna zastąpiona teraz zostaje intensywną działalnością społeczną skoncentrowaną na sprawach sztuki. Prawdopodobnie to on wysuwa myśl podchwyconą przez liczne grono miłośników malarstwa, utworzenia w Rzeszowie tak zwanej malarni, udostępnia w tym celu swoją pracownię przy ulicy Szopena i zostaje w niej w „randze” mistrza. Zgromadzenie wymieniane jest jako Cech Plastyków „Pazdur”. Była to forma organizacji, która nawiązywała do archaicznych form organizacji cechowych, gdzie relacje między członkami tegoż odbywały się na zasadzie: mistrz, czeladnicy, uczniowie. Żona artysty w korespondencji po śmierci męża nadmienia w kalendarium życia i działalności A. J. Kamińskiego — założenie Wolnego Studium Sztuk Plastycznych. Wydaje się, że pisząc o Studium ma na myśli „Pazdur”, który właśnie był rodzajem nie zrzeszenia lecz „szkoły”. Skupiali się tu zarówno artyści wykształceni, jak i amatorzy, także sympatycy. Jak wiadomo „Pazdur” zaznaczył swą działalność w scenografii teatru rzeszowskiego.

Kamiński na przełomie 1938/1939 wziął udział w wystawie malarskiej w Warsza-

wie (IPS), tam pozostał cały ważniejszy jego dorobek, który niszczał w powstaniu warszawskim. Po wyzwoleniu malarz znalazł się na krótko w Tarnowie, organizując tam wraz z innymi Oddział Związku Artystów Plastyków; brał też udział w pierwszych wystawach malarskich w Tarnowie. Później, jak wielu innych, przeniósł się na Ziemię Zachodnie, zamieszkał we Wrocławiu i tam zmarł. Żona doprowadziła do urządzenia w Rzeszowie jego pośmiertnej wystawy, być może pod koniec 1947 r. lub w 1948, co wynika z jej listów²⁸. Młodym wówczas entuzjastom malarstwa zapadły w pamięć niektóre ważne, dziś nieznane, obrazy Kamińskiego. Jako wychowanek krakowskiej ASP w latach 1906—1918, uczeń J. Mehoffera, podobnie jak jego nauczyciel nie należał do czołówki propagującej najnowsze kierunki w sztuce, niemniej uprawiał na gruncie Rzeszowa wolne, niezależne od mieszczańskich gustów malarstwo, oparte z jednej strony o rzetelne studium natury, z drugiej na poszukiwaniach zbieżnych z kierunkiem polskiego postimpresjonizmu pozostawiającego twórcom wolność wyboru. Zachowane tytuły niektórych prac, jak na przykład „Akt w czerwieni” mówią o koncentrowaniu uwagi na zagadnieniach koloru. Recenzent pisze o obrazach Kamińskiego na wystawie indywidualnej: „Już od kilku lat, a może w ogóle do tej pory nie widzieliśmy w Rzeszowie w ten sposób zorganizowanej wystawy (...) sama bardzo liczna frekwencja była dowodem wielkiego zainteresowania się tutejszego społeczeństwa tą dziedziną sztuki”. A oto relacja innego sprawozdawcy: „(...) Z pejzaży na czoło wysuwa się „Pesaro w słońcu”, w którym farba, kolor i światło dały najbezpośredniejsze wrażenie oslepiającego żaru i światła, wydobytego nie kontrastem światłocienia, jakim chętnie posługiwali się starzy mistrze jak Tycjan, Velasquez, Goya i inni, lecz zestawieniem barw czystych, wzajemnie na siebie działających (...). Talent prof. Kamińskiego zajaśniał jednak przede wszystkim w pełnych wyrazu portretach. Długi ich szereg otwiera „olej” zatytułowany „W czerwieni”. Niezwykle naturalny układ samej postaci, zaprzeczenie jakiegokolwiek pretensjonalności czy chęci kokietowania widza wyrachowanym efektem i skromna skala tonów w sumie dają przewyborną całość. Za obraz ten otrzymał artysta medal krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych”. — „Zbędnym (...) wydaje się rozpisywanie o różnych kierunkach malarskich i kwalifikowanie do nich dzieł prof. Kamińskiego. Takie słowa jak „impresjonizm”, „ekspresjonizm” czy „formizm” itp. laika tylko dezorientują (...). O prof. Kamińskim można powiedzieć tak jak Sterling wyraził się o Stanisławskim: „Staje on przed naturą jak człowiek surowy (...). Szuka on życia natury w jej własnych tajemnicach, a nie w sztuce ożywiania jej swoimi sposobami (...)”²⁹.

Podobnie w scenografiach teatralnych dostrzeżona zostaje „nowoczesność” opracowań Kamińskiego: „(...) Podnieść w tym przedstawieniu przede wszystkim należy stronę artystyczno-dekoratywną oraz reżyserską. (...) P. prof. Antoni Kamiński jeszcze raz nas przekonał, że wszystkie poczynania jego w tym kierunku dowodzą zawsze wysokiego smaku artystycznego i że na tym polu jest on bezkonkurencyjnym” (...)³⁰. Wnikliwiej napisana została recenzja z wystawienia „Skalmierzanek” o czym już pisaliśmy. Aczkolwiek oprawa przypisana została Cechowi Plastyków „Pazdur”, nie mniej wydaje się, że rola Kamińskiego, jako „mistrza cechowego” była w niej najważniejsza.

Prawie równoległe z A. J. Kamińskim przybył do Rzeszowa artysta malarz Stanisław Żurawski, absolwent krakowskiej ASP, również, jak Kamiński, uczeń Mehoffera. W latach 1918—1920 objął Żurawski posadę nauczyciela rysunków w II Gimnazjum rzeszowskim i jako malarz dał się poznać urzędniem, wraz z Kamińskim, wystawy malarstwa w 1920 r.³¹ W prywatnych zbiorach w Rzeszowie znajdują się dwa obrazy St. Żurawskiego z tego czasu: „Kąpiące się” i „Pejzaż z Podgórze”, które pozwalają umiejscowić twórczość artysty w kręgu malarzy związanych z polskim pleneryzmem początku XX wieku. Malarz wypowiada się dość intensywną plamą barwną i zdecydowanym określeniem formy przedmiotu. Zarówno Kamiński jak Żurawski, jako pedagodzy w przedmiotach artystycznych, musieli odegrać znaczną rolę w życiu plastycznym średnich szkół rzeszowskich

Wystawy, jakie organizowano na terenie tych szkół były wprawdzie imprezami wewnątrzszkolnymi, niemniej wzbudzały zainteresowanie szerokiej społeczności miejscowej. Dwie pierwsze wystawy odbyły się w 1925 r. Jedną w Seminarium Nauczycielskim Męskim była wystawa „prac i zbiorów uczniów seminarium jako to: pieniędzy, monet, broni, malowideł, obrazów”, druga — „wystawa rysunków i malowideł” w I Gimnazjum, szerzej nie opisana w prasie³². I chociaż w 1926 r. R. Zawiliński w serii artykułów pt. „Upadek naszej kultury” pisze rozpoczynając pytaniem: „A sztuki piękne? — i rozwija — atmosfera dla twórczości artystycznej jest duszna i nieprzyjemna. (...) Po krótkim sezonie pomyślniej dla sztuki koniunktury, kiedy wszyscy nowobogacy lokowali kapitały w kosztownościach i obrazach, przyszedł czas gorszy od stosunków złych (...)”, tym niemniej odnotowujemy dalsze wystawy plastyczne, również szkolne, z których dwie zasługują na szczególne podkreślenie.

Do połączonego pokazu obrazów i rzeźb doszło z okazji urzędzenia w budynku I Gimnazjum w Rzeszowie w 1928 r. „Wystawy książki polskiej” ze zbiorów księgarzni Wł. Uzarskiego, a także egzemplarzy bibliofilskich w zbiorach prywatnych rejenta Dębickiego, dra Spissa i prof. Danielskiego: „ulożono książki według pełnych smaku wskazówek prof. Durka w obszernej sali I Gimnazjum gustownie udekorowanej przez prof. Durka, który ponadto upiększył salę swojimi rzeźbami, podobnie jak prof. Kamiński przybrał ściany własnymi obrazami”³³. Drugą była „Wystawa rzeźb i obrazów w sali gimnastycznej II Gimnazjum, urządzona z okazji „srebrnych godów” tegoż gimnazjum które przypadły w 1929 r. Najważniejszą stroną wystawy było pokazanie na jednej płaszczyźnie zarówno prac uczniów jak i nauczycieli, nie pominięto przy tym wychowanków tej szkoły, a aktualnych studentów uczelni artystycznych. Wydaje się, że tak pomyślany przegląd umiejętności plastycznych pozwalający na porównania, wnioski, zatem spełniający zadania kształcenia i wychowania był odosobnionym i być może jedynym przykładem zarówno w historii szkolnictwa w Rzeszowie jak i artystycznych pokazów tutaj. Przedstawiono zatem w kolejności prace uczniowskie klas 1—6 „(...) które ilustrują w znakomity sposób pedagogiczną stronę (...) studium, wykazując niejednokrotnie budzące się talenty. Rysunki z modeli, projekty ceramiczne (wazy), witraże, sylwetki głów, ptaki, fantastyczne budowle, studia ruchów, oto przeważnie materiał mający wprowadzić ucznia w studium. (...) W następnej sali mieszczą się prace uczniów klas najwyższych, względnie uczniów najzdolniejszych. (...) Z ciekawszych prac stojących na wyższym poziomie (szczególnie kl. VIII) wymienić należy pewne rysunki głowy, szkice ruchów, pejzaże, widoki z natury (Tatry, widok z Pomorza), (...) rysunek starca, rysunek huculów, ciekawe projekty dekoracji teatralnej do Lilli Wenedy, widok na basztę sądu w Rzeszowie, rysunek psa, rysunki głów węglem. (...). Specjalną salę poświęcono pracom ucznia akademii sztuk pięknych p. Jana Stasiniewicza. Jest to talent, który zapowiada się bardzo ciekawie w kolorystyce (...), tegoż samego wystawiono drzeworyty, (...) pośród których widzimy trzy drzeworyty p. Tadeusza Mokrzyckiego, również b. ucznia gimnazjum, a obecnie studenta akademii sztuk pięknych”. (...) ³⁴ A oto ciąg dalszy opisu, wzięty z innej gazety: „Z sali trzeciej idziemy do sali gimnastycznej, gdzie mieści się wystawa obrazów i rzeźb pp. Midowiczówny, Kamińskiego, Durka i Łoboza. Wystawa urządzona niezwykle gustownie chociaż skromnie (...) i co najważniejsze nie czuć jej prowincjonalizmu. P. Midowiczówna wystawiła szereg swoich prac, portretów i pejzaży z Kairo i okolicy Rzeszowa, oraz martwą naturę”³⁵. — „Prace p. Kamińskiego spoglądają na widza poważnie, a mimo to, pogodnie z małym uśmiechem nieuchwytnie ironii — gorczy. Jego pejzaże z Włoch i Paryża tchną urokiem gorącego nieba południowego, skupione dostojnie w sobie głęboką zadumą i majestatem kolorytu (...)”. Przy tej okazji recenzent nie omieszka wypowiedzieć paru gorzkich zdań pod adresem odbiorcy: „Żałuje społeczeństwo nawet tego marnego zainteresowania się sztuką (...) wobec takich stosunków, artysta, niczem ten parszywy pies, gnębiony z jednej strony sumieniem, które mu wyrzuca nieróbstwo, z drugiej obojętnością i ironiczną tolerancją środowiska, nie-

rozumiany chodzi niczem głuchoniemy między współbraćmi. (...) Jeżeli kiedyś przyjdzie na jednego z nich „zła” chwila artystyczna lub wypadnie córce do wyprawy załączyć „obrazy”, to te obrazy zastępuje wstrętny oleodruk niemiecki, do którego sprawia się ramy nieraz królewskie — sprowadza „znawców sztuki”, przybiera się wobec nich pozę mecenasa sztuki i ma głębokie przekonanie, że się spełniło wiele dobrego dla sztuki, że się sztukę popiera (...)”. I kończy: „Budujmy przyszłość opierając ją nie tylko na bagnecie i armacie, ale przede wszystkim na zdrowych podwalinach kultury i sztuki narodowej”³⁶.

Do listy malarzy wymienionych wyżej należy dołączyć również bliską im rówieśniczkę, rzeszowiankę z pochodzenia, Olę Tekielską-Listowską, córkę znanego architekta rzeszowskiego M. T. Tekielskiego. Malarstwo studiowała w krakowskiej ASP, kolejno pod kierunkiem Mehoffera, Jarockiego i Kowarskiego. Jej autorstwa są ponoć stacje Męki Pańskiej w kościele farnym w Rzeszowie³⁷.

W okresie międzywojennym pojawia się też nazwisko Konstantego Maciejewicza (lub Macejowicza), nieznanego z prac malarza-amatora. W 1924 roku „wykonał bezinteresownie piękne dekoracje zdobiące wchód do altany i portret Słowackiego”. Mowa tu o koncercie wieczornym urządzonym w Alei pod Kasztanami, celem zebrania funduszy na sprowadzenie zwłok Juliusza Słowackiego, w ramach przeprowadzanej zbiórki ogólnopolskiej. Malarz ogłasza się w 1922 r. w dziale reklam „Ziemi Rzeszowskiej”: „Konstanty Macejowicz, b. technik inżynier, repatriant, Krakowska 19 I p. udziela lekcji geometrii wykreślnej, rysunków i malarstwa”³⁸.

Nowa fala w ruchu artystycznym Rzeszowa przypląwa z chwilą pojawienia się tu trzech młodych absolwentów poznańskich uczelni — braci Zbigniewa i Zdzisława Krygowskich oraz Władysława Początki. Krygowsky urządzają w 1934 r. wspólną wystawę swoich prac, otwartą w salach Muzeum Przemysłowego, życzliwie przyjętą przez publiczność i krytykę: „Dobre eksponaty sztuki stosowanej zasługują na uwagę. — Zdzisław Krygowski, były uczeń II Gimnazjum w Rzeszowie, po sześcioletnich studiach w Poznańskiej Szkole Sztuki Zdobniczej (wystawia) swe prace malarskie, rysunki, szkice, studia, projekty witrażowe, kartony, dekoracje, polichromie”. — „Zbigniew, po studiach w Zakopiańskiej szkole a następnie Poznańskim Instytucie Sztuki prof. Hannykiewicz (winno być: Hannytkiewicz) pracował w Paryżu, gdzie zdobył uznanie dla swych studiów graficznych, których sporą ilość możemy oglądać na wystawie w rzeszowskim Muzeum Przemysłowym”. Recenzent podkreśla we wstępie wartości rodzimej kultury: „pierwiastek rodzinnej twórczości artystycznej przechował się tylko w chacie wieśniaczej i w dworku polskim, zachowującym z tradycją minionej świetności również sprzęt, wytworzony przez polskiego rzemieślnika-artystę”, przypomina że „Do skarbnic odrębności narodowej sięgnął Witkiewicz, Matlakowski, Mokłowski, Zubrzycki, kształcąc poczucie artystyczne społeczeństwa. Wyspiański, Żeleński, Gramatyka-Ostrowska, Kryciński itd. itd. torowali drogi polskiej sztuce stosowanej. W wolnej Polsce rozwijają się świetnie szkoły przemysłu artystycznego, by przez artystów przemysłowców stworzyć harmonię wnętrza i nową, celową architekturę na zasadzie nowych prawideł estetycznych o nowej skali i na nowych podstawach rodzimej jednolitości artystycznej”. Wskazuje na niskie ceny obrazów, zachęcając do wykupu wystawionych prac i dopomożenia w ten sposób artystom w dalszej specjalizacji, której wynikiem ma być rozszerzenie pracowni rzeźbiarsko-kościelnej w Białowej na polichromię i witraż. Konstatuje wreszcie: „Niech Rzeszów z okolicą stworzą dla środkowej Małopolski ośrodki życia artystycznego. Stać go na to”³⁹.

Prasa wspomina tylko o graficznych pracach Zbigniewa Krygowskiego, odwołując się do jego studiów w Paryżu, być może „przylegały” one lepiej do studiów i projektów brata oraz samej koncepcji wystawy. Wystawa odpowiadała jakby zapotrzebowaniu społecznemu na sztukę stosowaną, dekoracyjną, solidaryzowała się z hasłem: „skończmy z tandetą”, „dbajmy o rzemieślników — twórców i artystów”⁴⁰.

Być może z tego powodu nie znajdujemy w relacjach wzmianki o malarstwie

Zbigniewa. A przecież istotne musiały być dla jego malarskich doświadczeń prawie dwuletnie studia w Paryżu, odbyte u prof. Pankiewicza, twórcy otwartej tam w 1925 r. filii krakowskiej ASP. Przypomnijmy, że w 1924 r. powstał tam tzw. Komitet Paryski złożony z najzdolniejszych uczniów krakowskiej uczelni. Pamiętać należy, że program kolorystów przenoszą oni na polski grunt, po powrocie z Paryża, chociaż w mury uczelni dostaje się on oficjalnie w 1939 r. z chwilą powołania na katedrę malarstwa prof. E. Eibischa. Można postawić pytanie, czy Zbigniew Krygowski po powrocie przenosi swe doświadczenia malarskie — najpierw z czasów pobytu w poznańskiej Szkole Sztuk Pięknych, prowadzonej także przez ucznia Pankiewicza, profesora Adama Hannytkiewicza, a później w Paryżu, już odbyte w bezpośrednim kręgu prof. Pankiewicza — na grunt rzeszowski. Dwa jego obrazy, jakie wpłynęły do zbiorów muzealnych po pierwszej powojennej wystawie w Rzeszowie wskazywałyby na to, że zagadnienia kolorystyczne w postimpresjonistycznej redakcji zostały przez niego przejęte i rozwijane raczej w sposób umiarkowany. Sprawa przedmiotowości obrazu i jego czytelności jest zdaje się zasadą naczelną. Nie mniej w konkretnych formach, jakie przedstawiają obrazy „Most na Wisłoku w Rzeszowie” czy „Motyw z Rzeszowa — dom przy ulicy Lwowskiej” ujednoczona zostaje gama barwna sprowadzona do ciepłych brązów i szarości przechodzących w delikatne błękity; jeżeli natomiast znajdujemy paletę barwniejszą wycisza ją rozbielenie i tonowanie kolorów, co łagodzi ostrzejsze przejścia i wprowadza właściwy obrazom Krygowskiego liryzm.

Wprawdzie nie dysponujemy bogatszym zestawem obrazów olejnych Krygowskiego z lat przed 1939 r., ale nawet prace akwarelowe sprzed wojny pokazane ostatnio na wystawie w Domu Sztuki potwierdzałyby, że do pełnej wypowiedzi czy manifestacji postawy malarza — kolorysty doszło już w późniejszych latach powojennych, w serii wrażliwie malowanych, mglistych, rozjaśnionych bielą pejzaży, w których krajobraz rzeczywisty staje się pretekstem do powstania monochromatycznych kompozycji ustawionych na granicy abstrakcji, co się odbywa przy rozproszeniu konturu, wprowadzeniu tonowanych przejść, zawsze u Krygowskiego prowadzonych w sposób staranny, ale odczuty, nie pedantyczny.

Powiedzieć można, że bardziej w kręgu oddziaływań Krygowskiego niż Kamińskiego znaleźli się uprawiający sztukę w „Malarni” Kamińskiego ludzie nie związani profesjonalnie z malarstwem, poza Władysławem Początkiem: Edward Kluz i Tadeusz Jaśkiewicz. Ich obrazy z tego czasu, również dostępne w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, a nabyte po pierwszej, powojennej wystawie rzeszowskiej, wskazują na panujący tu zbliżony klimat twórczy, który każe malarzom obracać się w kręgu jednakich tematów-widoków miasta, jakby w przeczuciu generalnych zmian urbanistycznych, pod naporem których zniszczeniu ulegnie jego dawny „koloryt” — obraz, z którego oko malarza wybierze też „romantyczne” fragmenty. W obrazie Wł. Początki „Widok na kościół popijarski w Rzeszowie”, różnorodna gama barwna zostaje rozbielona ostrym światłem zimowego dnia, rozpraszającym granice przedmiotów. W podobnym nastroju utrzymany jest też „Zaułek rzeszowski koło placu dwóch pomp” Tadeusza Jaśkiewicza oraz „Wnętrze fary w Rzeszowie” Edwarda Kluzi.

Wybuch drugiej wojny zachwiał dotychczasową działalnością. Jedni malarze, jak A. J. Kamiński opuścili Rzeszów, inni szukali tu przynajmniej czasowego oparcia. Twórczość, jak w przypadku Feliksa Wyrzywalskiego przybyłego tu ze Lwowa, stanowić miała podstawę bytu; wiele jego obrazów znajduje się dziś po rzeszowskich domach. Inni znajdowali wsparcie moralne i materialne — jak pisze F. Kotuła, dzięki mecenatowi Franciszka Moskwy, zbieracza i bibliofila. Nie jest to okres łatwy i w pełni możliwy do udokumentowania.

I jeżeli trafiły nawet do muzealnych zbiorów dzieła z tamtych lat, w tym bogaty graficzny dorobek Bolesława Kiernasa (Kiernickiego), dorobek pochodzący z Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie, a przekazany temu przez wspomnianego Franciszka Moskwę, czy obraz M. Wójciaka ukazujący panoramę dachów w Rzeszowie 1945 r., lub Antoniego Teslara „Rynek w Rzeszowie”, to są to wszystko

przykłady wyrwane z szerszego kontekstu, które niewiele wnoszą w rzeczywisty obraz poczynił artystycznych tego trudnego czasu.

Przypisy:

- 1 Mieczysław Rakowski ur. 1882 Więckowice, studia ASP Kraków w latach 1905—1911, pod kierunkiem profesorów: Cynka, Pankiewicza, Wyczółkowskiego, Axentowicza. Mat. ASP Kraków, Wrocław 1969, s. 376.
- 2 „Głos Rzesz.” 1907 nr 35, s. 2.
- 3 Zygmunt Balk, (1873—1941), malarz, dekorator teatralny. SAP 1971, t. I, s. 77. — „Głos Rzesz.” 1908 nr 3, s. 2.
- 4 Jan Düll, (1838—1901), malarz, dekorator teatralny. SAP, t. II, s. 114. — „Głos Rzesz.” 1908 nr 3, s. 2.
- 5 „Ziemia Rzesz.” 1929 nr 35, s. 2; 1929 nr 40, s. 4. — Gaz. Rzesz. 1929 nr 36, s. 3.
- 6 „Ziemia Rzesz.” 1926 nr 9, s. 3; 1932 nr 7, s. 2 — Gaz. Rzesz. 1931 nr 7, 1931 nr 15, s. 2; 1931 nr 44, s. 3; 1931 nr 46, s. 2; 1931 nr 51, s. 2.
- 7 „Ziemia Rzesz.” 1931 nr 42, s. 2; 1931 nr 47, s. 3; — Gaz. Rzesz. 1931 nr 39, s. 2; 1931 nr 40, s. 2; 1931 nr 41, s. 4; 1931 nr 42, s. 2.
- 8 „Zew Rzesz.” 1935 nr 8, s. 60; 1935 nr 12, s. 96—97.
- 9 Informacja doc. Franciszka Kotuli z lutego 1981 r.
- 10 „Głos Rzesz.” 1913 nr 14, s. 3.
- 11 „Głos Rzesz.” 1914 nr 11, s. 6; 1914 nr 12, s. 5; 1914 nr 13, s. 4.
- 12 „Głos Rzesz.” 1930 nr 21, s. 4.
- 13 „Ziemia Rzesz.” 1931 nr 45, s. 4. — Gaz. Rzesz. 1931 nr 45, s. 3.
- 14 „Ziemia Rzesz.” 1932 nr 13, s. 3.
- 15 „Zew Rzesz.” 1936 nr 5, ss. 35—36.
- 16 „Zew Rzesz.” 1937 nr 3, s. 24.
- 17 „Zew Rzesz.” 1937 nr 31, s. 34.
- 18 „Zew Rzesz.” 1937 nr 34, s. 258.
- 19 „Zew Rzesz.” 1936 nr 29, s. 219.
- 20 „Głos Rzesz.” 1902 nr 12, s. 3.
- 21 „Głos Rzesz.” 1911 nr 51, s. 5—6.
- 22 „Gaz. Rzesz.” 1931 nr 43, s. 3.
- 23 „Gustował w stylowych meblach, natomiast posiadał płótna Erazma i Stanisława Fabijańskich, Tadeusza Rybkowskiego, Tadeusza i Zygmunta Ajdukiewiczów, Brühla, Józefa Męciny-Krzesza, Witaszyńskiego, Jana Józefowicza, Axentowicza, Antoniego Józefa Kamińskiego, Mehoffera, Szermentowskiego. Pozostało po nim także parę rzeźb o tematyce religijnej. Nie jest to wiadomość pewna, ale chyba uczestniczył w paru wystawach zbiorowych w Krakowie i Przemyślu. — Z lat ok. 1915 pochodzi portret pędzla Józefa Męciny Krzesza, na którym jest przedstawiony wraz z drem Antonim Rollem, znanym publicystą i literatem lwowskim”. Fragment biogramu sporządzonego przez wnuka malarza, mgra Lesława Forczka z lutego 1981 r., w archiwum Społ.-hist. Muzeum Okręgowego w Rzeszowie.
- 24 Kartoteka Danielskiego w Arch. Społ.-hist. Muzeum w Rzeszowie. — Prz. Rzesz. 1883 nr 23, s. 6. — J. Ross, Przeszłość artystyczna i zabytki sztuki Krosna i okolicy (w:) Krosno. Studia z dziejów..., Kraków 1972, ss. 313 i 334—335. — Krosno—Dukla E. Śnieżyńska-Stolotowa, F. Stolot, Warszawa 1977.
- 25 „Głos Rzesz.” 1900 nr 18, s. 3.
- 26 Mat. ASP Kraków, Wrocław 1969, s. 440.
- 27 „Głos Rzesz.” 1908 nr 1, s. 3.
- 28 Archiwum Społ.-hist. MR I/102. — Informacje doc. Franciszka Kotuli z lutego 1981.
- 29 T. Jaśkiewicz, Antoni Józef Kamiński. Zbiorowa Wystawa Obrazów. Zew Rzesz. 1937 nr 24, s. 178. — E. Kluz, Wystawa obrazów Rzeszowianina, Zew Rzesz. 1937 nr 35, s. 264. — Zew Rzesz. 1937 nr 25, s. 185.
- 30 „Ziemia Rzesz.” 1929 nr (4)9, s. 2.
- 31 „Ziemia Rzesz.” 1920 nr 28, s. 4.
- 32 „Ziemia Rzesz.” 1925 nr 21, s. 5; 1925 nr 25, s. 6.
- 33 „Ziemia Rzesz.” 1928 nr 17, s. 4.
- 34 „Gazeta Rzesz.” 1929 nr 25, s. 4.
- 35 „Ziemia Rzesz.” 1929 nr 25, s. 3.
- 36 „Ziemia Rzesz.” 1929 nr 25, s. 2.
- 37 Informacja doc. Franciszka Kotuli.
- 38 „Ziemia Rzesz.” 1922 nr 24, s. 6; 1924 nr 30, s. 3.
- 39 „Gaz. Rzesz.” 1934 nr 38, ss. 3—4; 1934 nr 35, s. 2.
- 40 „Gaz. Rzesz.” 1934 nr 37, ss. 2—3.

(ts)

1944—1980

Historia rzeszowskiego środowiska plastycznego doczekała się kilku skromnych opracowań, co nie oznacza, że stan jej opracowania należy uznać za dostateczny.* Na brak odpowiedniej dokumentacji rzeszowskiego życia artystycznego w latach 1944—1980 zwracali już uwagę autorzy monografii rzeszowskiego środowiska plastycznego. Autor artykułu podjął szereg prac w celu przezwyciężenia tych trudności, szczególnie zaś skoncentrował się na odtworzeniu dokumentacji ikonograficznej. Istniejących trudności nie udało się jednak przezwyciężyć w sposób zasadniczy, co rzutować może na obiektywizm opinii zawartych w niniejszym opracowaniu.

W okresie 1944—1949 w malarstwie rzeszowskim nie zarysowała się dominacja jednej tylko tendencji artystycznej. Żywotne były postawy o rodowodzie sięgającym XIX-wiecznego akademizmu, wzbogacone o pierwiastki modernizmu oraz postimpresjonizmu w wersji proponowanej, jako formuła studiów na międzywojennych uczelniach artystycznych. Niemały udział miał również na poły naturalistycznie odczuwany pleneryzm. Wyrazicielami sygnalizowanych postaw byli tacy malarze jak: Marta Midowicz-Augustynowicz, Włodzimierz Bielecki, Włodzimierz Żurawski, Tadeusz Jaśkiewicz. Spotykały się one z opozycją malarzy młodych, jacy debiutowali w latach 30-tych, do których należy zaliczyć Zbigniewa Krygowskiego oraz jego brata Zdzisława, a także Jadwigę Dziędzielewicz, Feliksa Worsztynowicza, Stanisława Szmucę, Władysława Początkę i Edwarda Kluza. Za duchowego przywódcę tego odłamu malarzy rzeszowskich można byłoby uznać Eustachego Wasilkowskiego, który jednak, mieszkając w Łańcucie, nie uczestniczył w życiu Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków.

Koloryzm, jako nowoczesna formuła malarstwa, posiadał w Rzeszowie ugruntowaną pozycję już u schyłku lat 30-tych, kiedy to po studiach artystycznych powrócił uczeń Hannytkiewicza i Pankiewicza, Zbigniew Krygowski oraz Władysław Początek. W r. 1944 Muzeum Miasta w Rzeszowie przejęło z pałacu w Wiśniowej, w rezultacie reformy rolnej, szereg dobrej klasy obrazów Rudzkiej-Cybisowej, Czyżewskiego, Cybisa, Rzepińskiego, prezentując je na wystawach już w r. 1944, a następnie w stałej galerii malarstwa współczesnego, jaka pełniła również funkcję atelier rzeszowskich malarzy. Rzecznikami koloryzmu na wojewódzkich przeglądach plastyki byli artyści uważani za wybitnych, tacy jak M. Stroński i Z. Truskolaski. Także w Wolnym Studium Sztuk Plastycznych, które jako agenda RzZAP powstało już w styczniu 1945 r., obowiązywała metoda nauczania wpływająca z przesłanek koloryzmu. Opisane czynniki torowały koloryzmowi drogę do supremacji w rzeszowskim środowisku. Znamiennym dla ówczesnej polaryzacji postaw wydaje się być akces J. Dziędzielewicz i Z. Krygowskiego (w r. 1946) do grupy kolorystów z Krosna, Przemyśla i Rzeszowa. W intencjach Truskolaskiego-inicjatora przedsięwzięcia — powstanie grupy miało przyspieszyć integrację „nowoczesnych” malarzy z całego regionu.

Na marginesie zarówno kolorystów, jak i realistów tworzył w latach 1944—1947 Mieczysław Wejman, eksponując w kompozycjach figuralnych pierwiastki alegoryczno-ekspresjonistyczne. W ówczesnych wystawach uczestniczył również Marian Wójciak — w latach 60-tych przedstawiciel abstrakcji geometrycznej w malarstwie wrocławskim. Oryginalny program realizował Franciszek Frączek. Zgodnie z ideologią Szczepu „Rogate Serce” malował w opozycji do koloryzmu, wysuwając na pierwszy plan fotograficzną przedmiotowość rysunku („Pytanie”).

W latach 1944—1949 w malarstwie rzeszowskim dokonała się zmiana estetycznej warty, podobna tej, jaka na początku lat 30-tych nastąpiła w krajowych metropoliach. Przezwyciężono tradycję wszelakich odmian realizmu i akademizmu na rzecz malarstwa o proveniencji kolorystycznej. W konfrontacji postaw na grun-

* Opracowanie jest streszczeniem artykułu „Malarstwo w Rzeszowie 1944—1980” (maszynopis autora).

cie rzeszowskim zabrakło całkowicie przedstawicieli malarstwa abstrakcyjnego oraz polskiej odmiany nadrealizmu, co oddalało środowisko rzeszowskie od zrozumienia postulatów powojennej awangardy.

Sytuacja ukształtowana w latach 1944—1949 rzutowała na ewolucję malarstwa rzeszowskiego w okresie 1949—1955. Pikturalne eksperymenty pozostałych w Rzeszowie kolorystów (Dziędzielewicz, Krygowski, Szmuc) sąsiadowały z relikdami anachronicznych manieryzmów, których nowym rzecznikiem był w tamtych latach Stanisław Witowski-Iskrzyniak. Regres środowiska plastycznego rzutował ujemnie na jakość procesów artystycznych. W znacznym stopniu o kiepskim stanie malarstwa rzeszowskiego w latach 1949—1955 decydował dogmatyczny kierunek polityki kulturalnej państwa, dyskryminujący tendencje burżuazyjne, co w praktyce oznaczało lekceważenie artystów stojących za nazwami tych kierunków. Ówczesna twórczość malarzy rzeszowskich spotykała się z zasadniczą krytyką czynników politycznych. Nie wzbudziły zaufania próby obrazów w duchu realizmu socjalistycznego, podjęte przez Frączka i Szmucę. Wykonanie malowideł we wnętrzach ZDK WSK zlecono kolektywowi malarzy warszawskich, którzy mieli udzielić tułtejszemu środowisku lekcji prawdziwego socrealizmu. W odpowiedzi na krytykę, inspirowaną przez czynniki polityczne, malarze rzeszowscy zobowiązali się przejść szkolenie ideologiczne, co miało pomóc w nadążaniu za tempem przemian społecznych i politycznych.

Realizm socjalistyczny objawił się w malarstwie rzeszowskim nader skromnymi efektami. Dopiero z początkiem lat 60-tych, a następnie w latach 70-tych, w rezultacie specjalnych konkursów i plenerów, pojawiły się obrazy realizujące wymogi realizmu socjalistycznego.

Na marginesie ruchu zetpeapowskiego, uczestnicząc sporadycznie w wystawach plastyków amatorów, tworzył w latach 1949—1955 Jan Maternicki. W swych najciekawszych obrazach nawiązywał do tradycji ekspresjonizmu, której nadawał znamiona plastycznego dramatu. Z lat 50-tych pochodzi również kompozycja J. Dziędzielewicz „Spotkanie na maskaradzie”, obraz odosobniony w dorobku tej artystki, nawiązujący do ekspresjonistycznej odmiany polskiego koloryzmu spod znaku Waliszewskiego i niektórych obrazów J. Studnickiego.

Żywiołowe zmiany temperatury życia — nie tylko artystycznego — zachodziły, poczynając od r. 1955, za sprawą ugrupowania młodych adeptów sztuki o nazwie „Grupa XIV” i rzutowały na sytuację artystyczną lokalnego malarstwa. „Grupa XIV” stała się artystyczną opozycją wobec plastyków skupionych w rzeszowskim ZPAP.

Przedmiotem ataku nie była linia realizmu socjalistycznego, ponieważ tendencja taka, praktycznie rzecz biorąc, w malarstwie rzeszowskim nie zaistniała, lecz poziom artystyczny malarstwa uprawianego w kręgu rzeszowskiego ZPAP. „Grupa XIV” była więc opozycją wobec manierystów i kolorystów rzeszowskich I połowy lat 50-tych. Zagadnienie ówczesnych związków oraz antynomii artystycznych komplikuje fakt, że członkowie grupy byli uczniami wybitnych kolorystów oraz studiowali w okresie apodyktycznego lansowania socrealizmu. Ukończenie studiów zbiegło się w ich biografiiach z przełomowym fermentem w sztuce polskiej, jaki spowodował obalenie gloryfikowanej dotąd hierarchii wartości. Rzecznicy owego fermentu domagali się zielonego światła dla „nowoczesności” w sztuce polskiej, zaś synonimem takiej „nowoczesności” było malarstwo abstrakcyjne, traktowane przez ówczesną awangardę jako podwójny rodzaj zaprzeczenia, tak wobec „socu” jak i koloryzmu. Członkowie „Grupy XIV” nie przyjęli tak rozumianego wyzwania nowoczesności, odrzucając koncepcję obrazu abstrakcyjnego, zaś ich rezygnacja z realizmu socjalistycznego ograniczała się tylko do poniesienia przymiotnika. Przyjęcie tak kompromisowego stanowiska spowodowało, że postawy artystyczne, reprezentowane przez członków grupy w latach 1955—1960 — mieściły się w kategoriach arsenałowego ekspresjonizmu — np. obrazy O. Samarskiej, obrazy i grafiki E. Kieferlinga, obrazy H. Rachfalskiego, R. Prokulewicz, J. Ożóg-Czar-

nowskiej, S. Chrapkowskiego, Z. Ostrowskiego, J. Wilkonja, neokubizmu graniczącego z abstrakcją aluzyjną (Jerzy Majewski), wreszcie specyficznej odmiany malarstwa metaforycznego o zabarwieniu lirycznym i zdradzającym echa tak nadrealizmu, jak i realizmu magicznego, jakie zmateriałizowało się w oryginalnych temperach Cezariusza Kotowicza.

Wbrew późniejszym opiniom członkowie grupy nie stronili od wypowiedzi teoretycznych na temat własnej twórczości oraz na temat sytuacji w sztuce. Z artykułów Olgi Samarskiej i Cezariusza Kotowicza, nieco późniejszych wypowiedzi Zuzanny Kusek-Kudowej i Edwarda Kieferlinga, a także z podtekstów poezji Zdzisława Ostrowskiego, wyłania się system myślowy, jaki uważać należy za wyraz ideowego programu „Grupy XIV”. W sferze filozofii sztuki i twórczości identyfikował się on — być może bezwiednie i nieświadomie — z postulatami poetyckiego autentyzmu w wydaniu St. Czernika. Jasno sformułowany postulat „nowoczesnych”, żądający zerwania z tradycją, rozumiany był wspak, właśnie jako postulat zachowania związków z tradycją. „Chcemy być nowoczesnymi — deklarowała Samarska w imieniu grupy — tworzyć dziś i jutro, więc uciekamy się do dawnych form, do sztuki renesansu, do prymitywów, ba do malowideł w Altamirze”. Zakładając specyficzny sposób sądzenia „poprzez formę i kolor” odrzucono jednak — jakby powiedział autentyczny poeta — niczym nie umotywowaną „grę form” ponieważ „malarstwo jest sprawą intymną”, zaś obraz to „zamalowana płaszczyzna, której każdy skrawek zawiera moment wielkiego przeżycia”. Podkreślić należy jednak, że żaden z członków „Grupy XIV” nie łączył *expressis verbis* własnych poglądów z programem poetyckiego autentyzmu i dlatego mówimy tutaj jedynie o analogiach, jakie zachodzą pomiędzy tymi dwoma zjawiskami.

Ewenementem malarstwa rzeszowskiego w II poł. lat 50-tych były obrazy Alfreda Kuda, do których przylgnęło miano nadrealistycznych. Dyplomowa praca Kuda „Kamienne tablice” oraz kontynuacja idei tego obrazu w „Aktach we wnętrzu” wykazują analogie z obrazami M. Bogusza. Kud zaprzecza jednak, ażeby jego obrazy „nadrealistyczne” inspirowane były malarstwem Bogusza. „Kamienne figury” oraz „Akty we wnętrzu” stawiają A. Kuda w rzędzie najoryginalniejszych malarzy polskich II poł. lat 50-tych.

Przełom lat 50-tych i 60-tych przynosi nowe ożywienie w malarstwie rzeszowskim. Następuje pośpieszna recepcja malarstwa abstrakcyjnego (Z. Ostrowski, B. Dusza, J. Majewski, H. Majewska, A. Kud), którego formułę przyswajają się jednak połowicznie i jakby ze znaczną dozą sceptycyzmu. Obrazy nieprzedstawiające pojawiły się w twórczości malarzy rzeszowskich obok lub równoległe z obrazami figuratywnymi, zaś na przeglądach okręgowych prezentowano niezmiennie obrazy tutejszych kolorystów, coraz bardziej wysublimowane i tkwiące niezmiennie w reżimie malarstwa przedstawieniowego. Czystą formułę obrazu abstrakcyjnego uprawiali jedynie Kud i Ostrowski. W przypadku Kuda mamy do czynienia z inspiracyjną rolą malarstwa informel, podczas gdy Ostrowski, wychodząc z doświadczeń koloryzmu, stworzył typ obrazu abstrakcyjnego, zbliżonego do stylistyki malarstwa materii.

Na granicy aluzji do świata przedmiotów i kompozycji czysto abstrakcyjnej zatrzymali się w swoim malarstwie Z. Kusek-Kud, H. Majewska, B. Dusza, R. Pełczyński, I. Wojnicka, po czym zwrócili się w stronę obrazów komponowanych intencjonalnie, lecz ciągle zawierających w swej warstwie ikonicznej wspomnienie rzeczywistych przedmiotów. Spora liczba artystów widziała możliwość ominięcia bariery malarstwa abstrakcyjnego drogą eksperymentów nad połączeniem abstrakcyjnej kompozycji geometrycznej z doświadczeniami polskiego koloryzmu (np. Z. Kusek-Kud „Pejzaż zimowy”). „Mondrianowski” cykl H. Majewskiej ujawnia metodykę takiego proceduru, pozwalającego uzyskać charakter abstrakcji geometrycznej drogą redukcji i tzw. upraszczania realnych motywów figuralnych, przedmiotowych lub krajobrazowych. Jednoznaczny akces niektórych artystów w kierunku ustandaryzowanej abstrakcji, jaki nastąpił z końcem lat 60-tych, mo-

że okazać się rezultatem monumentalnej prezentacji dorobku Ecolè de Paris, jaką miała miejsce w Rzeszowie w r. 1968.

Na początku lat 60-tych największy wpływ wywarła abstrakcja nieforemna na malarstwo Kuda, Ostrowskiego i Romana Prokulewicza. Z osobą tego ostatniego artysty łączy się incydentalny epizod kreowania obrazu metodą drippingu, co nakazuje w poważniejszym stopniu widzieć związki Prokulewicza z malarstwem abstrakcyjnym, demonstrowane w obrazach z II połowy lat 60-tych i 70-tych, stylistycznie spokrewnionych z malarstwem materii. Z początkiem lat 70-tych obrazy Z. Ostrowskiego upodobniły się do klasycznego nurtu abstrakcji organicznej, podczas gdy A. Kud, stosując uproszczoną metodę drippingu, penetrował problematykę osobliwego figuratywizmu, jaka zresztą pojawiła się w jego twórczości już z końcem lat 50-tych i, być może, pozostaje w związku z „osiowymi figurami” Lebensteina. Świadectwem oryginalnych zainteresowań Kuda z przełomu lat 60-tych i 70-tych jest cykl „Korpusów” oraz „Niedokończona głowa” i obraz pt „Dawcy”.

Problematykę abstrakcji nieforemnej podjęła również z końcem lat 60-tych młoda absolwentka łódzkiej PWSSP Jolanta Jakima-Zerek, nawiązując do europejskiej odmiany malarstwa gestu („Bołdyn”). Z recepcją malarstwa abstrakcyjnego na gruncie rzeszowskim łączy się twórczość młodego malarza Jerzego Tomali w latach 1976—1978. W obrazach tego artysty znalazła odbicie problematyka abstrakcji pomalarskiej. Od r. 1979 Tomala wypowiada się poprzez niby-konceptualną dokumentację, za pomocą której aranżuje eksperymenty będące kontynuacją zagadnień opracowywanych w jego obrazach sztalugowych.

Popularność tableau object na gruncie rodzimym stymulowała zapewne serię strukturalnych kompozycji Z. Kusek-Kudowej, zaprezentowanych w r. 1962.

Obok zwiększonego zainteresowania malarstwem abstrakcyjnym zyskiwał na znaczeniu w malarstwie rzeszowskim lat 60-tych nurt metaforyczny, który najdobitniej wyraził się w twórczości Renaty Niemirskiej-Pisarek i Cezariusza Kotowicza. Niemirska-Pisarek debiutowała w latach 50-tych krajobrazami w duchu neofowistycznym i kolorystycznymi portretami, po czym stylistyka jej obrazów zbliżała się do granic malarstwa materii. Z końcem lat 60-tych stworzyła serię obrazów alegoryczno-metaforycznych, w których krytyka odczytała poetycki epos na temat kobiecej kondycji i kobiecego losu. Natomiast objęcie obrazów Kotowicza z tamtego okresu mianem metaforycznych może wydać się kontrowersyjne. Artysta ten kultywował główny postulat programu „Grupy XIV”, czyli nawiązanie do tradycji, co w jego wydaniu przeradza się w specyficzne cytaty z tradycji malarstwa realistycznego. Metaforyczne obrazy Kotowicza z lat 60-tych nawiązywały do pewnych wątków ikonografii włoskiego renesansu, zaś w swej warstwie formalnej mogą kojarzyć się z dwuznaczną estetyką XIX-wiecznych kopii. Oryginalność tego malarza, doprowadzona do osobliwego ekstremum, graniczącego z mizantropizmem, powoduje, że jego obrazy odbierane są na sposób kontrowersyjny. W latach 70-tych nurt malarstwa metaforycznego zyskał w Rzeszowie nowych przedstawicieli, nawiązujących w sposób niefrasobliwy do ikonografii nadrealizmu (Maria Cichorzewska-Drabik, Anna Maria Szarek, Jerzy Salamon, Jerzy Tarnawski, Józef Gołąb), bądź do stylistyki realizmu magicznego (Jerzy Biernat) lub zgoła do modernistycznego symbolizmu (Marian Ziemiński, Zygmunt Czyż, Izabela Chuda). W obfitym nurcie metaforycznych obrazów ostatnich lat zwracają uwagę propozycje Z. Kusek-Kudowej („Opowieść gotycka o pejzazu”).

Zjawiskiem żywotnym w malarstwie rzeszowskim lat 60-tych i 70-tych okazała się być tendencja figuratywna, w ujęciu malarzy z Rzeszowa rozpadająca się na szereg odmian stylistycznych. Idealizowane portrety grupowe Z. Kusek-Kudowej („Akty egipskie”) nawiązują do klasycznych schematów kompozycyjnych dawnych mistrzów i znajdują replikę w twórczości R. Niemirskiej-Pisarek („Trzy kobiety”), która, podobnie jak Kusek-Kudowa, dąży do rewindykacji klasycznego kanonu postaci. Z. Ostrowski podjął problematykę postaci ludzkiej w sensie malarskiego ideogramu, rozpatrywanego w szerokim kontekście społecznym. Zgoła krytyczny

realizm, zawarty w podtekstach tej serii obrazów Ostrowskiego kojarzy się z tzw. małym realizmem literatury lat 60-tych. W II połowie lat 70-tych podejmuje Ostrowski zagadnienie postaci ludzkiej rozumianej jako znak plastyczny, „będącej również skrótem myślowym, komunikatem treści natury pozaplastycznej-egzystencjonalnych i filozoficznych”.

Problematyka tzw. nowej figuracji zaznaczyła się w malarstwie rzeszowskim w niskim i pośrednim stopniu (Z. Czyż, J. Jakima-Zerek, J. Biernat, R. Dudek St. Szczepański-Szczepan, Z. Miśtał oraz działający poza ZPAP Jacek Woźniak). Na wyróżnienie zasługują obrazy Stanisława Szczepańskiego-Szczepana. Artysta stwarza syntezę tzw. abstrakcji pomalarskiej i nowej figuracji, nie zrywając z kapistowską tradycją „płótna rozstrzygniętego po malarsku”, a także korzystając z możliwości oferowanych przez formułę asamblażu i sztuki biednej. Podobną problematykę rozwiązuje w swych obrazach, zamieszkały w Kolbuszowej, Maksymilian Starzec, przedstawiciel najmłodszej aktualnie generacji malarzy rzeszowskich. W połowie lat 70-tych pojawiały się wśród malarzy rzeszowskich nagle odgłosy hiperrealizmu. Obok incydentalnego obrazu Jerzego Szymańskiego elementy hiperrealizmu rozpoznawalne są w twórczości K. Motyki, który sięga również do stylistyki europejskiego pop-artu, tworząc kompozycje unikalne na gruncie rzeszowskim.

W latach 1944—1980 tworzyła w Rzeszowie spora grupa malarzy, których stylistyka nie mieści się w szufladkach systematyki obowiązującej obecnie na polu krytyki artystycznej. Charakter niniejszego opracowania nie pozwala omówić specyfiki malarstwa tych artystów w stopniu dostatecznym. Niektórzy z owych nietypowych artystów, zdając sobie sprawę z własnej odrębności, utworzyli z końcem lat 70-tych grupę artystyczną, która przybrała nazwę „Ziemia”. W skład grupy weszli tacy malarze jak: Janina Ożóg Czarnowska, Franciszek Frączek, Marian Ziemiński, Stanisław Kucia, Józef Bachórz i Janusz Pokrywka. W opublikowanym programie członkowie „Ziemi” nawiązują do postulatów poetyckiego autentyzmu z lat 30-tych, starając się przetworzyć je na potrzeby sensów i celów plastycznych. Stylistyka obrazów Ożóg-Czarnowskiej, Frączka, Ziemińskiego, Kuci, Bachórze i Pokrywki mieści się w ramach szerokiej definicji malarstwa metaforycznego. Pod względem formalnym malarstwo każdego z tych artystów posiada szereg cech indywidualnych, co wyklucza rozpatrywanie ich twórczości jako przykładu nowej doktryny formalnej i stylistycznej. Wspólnotę postaw śledzić można jedynie w sferze programu ideowego.

Próba usystematyzowania malarstwa rzeszowskiego w latach 1944—1980, zgodnie z przyjętym obecnie przez krytykę artystyczną modelem ewolucji sztuki polskiej, musi okazać się przedsięwzięciem niedoskonałym z tej choćby przyczyny, że musiała być dokonana z równoczesną rekonstrukcją jego dziejów. Realizacja dwóch takich zabiegów, na obecnym etapie stanu badań, przez jednego autora zwiększa prawdopodobieństwo popełnienia błędów, wynikających zarówno z subiektywnej oceny zjawisk artystycznych, jak też i z niemożności wykorzystania potrzebnych źródeł. Nawet jednak i w takiej sytuacji warto pokusić się o wyciągnięcie kilku wniosków podsumowujących całość zaprezentowanych rozważań. Trudno nie zgodzić się z opinią, iż w panoramie nurtów, tendencji, kierunków i postaw artystycznych tutejszego malarstwa zabrakło takich komponentów ewolucji nowoczesnej sztuki polskiej, jak konstruktywizm, abstrakcja geometryczna, abstrakcja gorąca oraz awangardowych zjawisk z kręgu tzw. antysztuki. Narzuca się również wniosek o specyficznym charakterze rzeszowskiego malarstwa, który niekoniecznie musi być jedynie prostą konsekwencją pewnej izolacji środowiska od nurtów awangardowych w powojennej sztuce. Powyższe zagadnienie winno być uwzględnione w należnym stopniu w trakcie podejmowanych w najbliższej przyszłości, co niewątpliwie nastąpi, prób krytycznej interpretacji dorobku rzeszowskiego malarstwa w latach 1944—1980.

(jk)

... w Sandomierzu

Teren obecnego województwa tarnobrzeskiego do połowy lat 70-tych należał do trzech województw: lubelskiego, rzeszowskiego i kieleckiego, w ich ramach kształtując również swoje oblicze kulturalne (należy tu zaznaczyć, że poprzedni podział administracyjny kraju bardziej uwzględniał z dawna ukształtowane regiony, co sprzyjało lepszemu zrozumieniu wielu zjawisk, m. in. społeczno-kulturalnych w nich występujących). Poza Muzeum w Sandomierzu, przede wszystkim placówki muzealne w Kielcach, Rzeszowie czy Ostrowcu Świętokrzyskim zbierały materiały dotyczące twórców tych stron, zarówno nieżyjących jak i współczesnych: profesjonalistów, artystów ludowych i amatorów. Za tym szło oczywiście popularyzowanie i kolekcjonowanie wybranych prac. W ten sposób znalazły się np. w rzeszowskim Muzeum Okręgowym studia portretowe z lat międzywojennych, pochodzące z Tarnobrzega, autorstwa Stefana Rzechowskiego i Mariana Ruzamskiego.¹

Z drugiej strony specyficzność obecnego województwa tarnobrzeskiego polega i na tym, że w jego granicach jest bardzo wiele miejscowości takich jak: Sandomierz, Opatów, Ujazd, Baranów, Staszów i inne, przyciągających uwagę malarzy z racji swoich walorów krajobrazowych i cennych zabytków od przeszło 100 lat.

I chociaż owa artystyczna penetracja miała miejsce stosunkowo często, nie wpłynęła bezpośrednio na tworzenie się lokalnych środowisk twórczych z różnych względów,² aż do czasów po II wojnie światowej. Jednak oswojenie się z obecnością artystów i ich pracami miało duże znaczenie. Dodać do tego należy ciągle oddziaływanie dzieł niejednokrotnie wybitnych, sztuki dawnej, sakralnej, szczęśliwie zachowanych w kościołach Sandomierza, Opatowa, Rytwian, Klimontowa i wielu innych, chociaż w większości obcej proveniencji. Jakby wynikało z zachowanych zabytków z około r. 1900, warstwy inteligencji wspomnianych miasteczek, jak i nadal jeszcze okoliczne „dwory” na czele z dworem Tarnowskich w Dzikowie³, posiadając szersze kontakty kulturalne i uważając się za kontynuatorów mecenatu dawnego typu, zarówno szlacheckiego jak i mieszczańskiego, chętnie nabywały określonego rodzaju dzieła sztuki. Najchętniej zamawiano u artystów portrety członków rodzin, dalej obrazy o tematyce religijnej, pejzaże, sceny historyczne, bądź mitologiczne lub rodzajowe, martwe natury. Np. w Sandomierzu przed r. 1900, portrety i pejzaże, posługując się zarówno pędzlem, jak i aparatem fotograficznym, wykonywał Marcin Kasiewicz (1834—1898)⁴. Sporo wyrobów artystycznych w szerokim tego słowa znaczeniu nabywano także w większych ośrodkach miejskich.

W ten sposób rosły kolekcje prywatne, stosunkowo skromne w porównaniu ze znanymi szeroko w kraju, lecz ważne jako ogólna podbudowa i zaplecze dla rozwijającej się obecnie plastyki (o kilku z nich muzeum sandomierskie posiada względnie dokładne informacje), mimo że były one w zasadzie zamknięte dla szerszej publiczności⁵, żadna z nich też, poza dzikowską⁶, nie stanowiła wyniku jakiegoś systematycznego zbieractwa wyraźnie uprofilowanego. Decydowała o ich powstawaniu przede wszystkim dobra sytuacja materialna kupujących i możliwości nabywcze dzieł sztuki głównie w najbliższym otoczeniu. Równoległe z gromadzeniem miało miejsce, acz sporadyczne, papieranie talentów plastycznych zauważonych w bliskim otoczeniu. Pomoc objawiała się umożliwieniem początkowej nauki „rysunku” i kierowaniem na właściwe studia, jak to miało miejsce np. w pocz. naszego wieku w przypadku artysty malarza Jana Skowrona (1885—1967), protegowanego księcia Radziwiłła z Rytwian, albo organizowaniem zakupów ich prac — tak było np. z obrazami Wandy Świeżyńskiej-Schinzlowej (ur. 1905) w Sandomierzu.

Kształcenie plastyczne nie było sprawą łatwą. W latach międzywojennych jedynie w gimnazjum staszowskim prowadził zajęcia z wykształcenia plastyk, wspomniany Jan Skowron, po studiach u Axentowicza, Weissa i Ruszczyca w krakowskiej ASP oraz po dodatkowych w Dreźnie⁷, kontynuując nauczanie po II wojnie. Od r. 1945 prym zaczął wieść Sandomierz, gdzie rówieśnik Skowrona, artysta malarz Jan Mazurkiewicz (1886—1978), założył i prowadził do r. 1950 Państwowe

Ognisko Plastyczne dla uzdolnionych dzieci i młodzieży, a w liceum, do r. 1952, nauczał rysunku malarz Wacław Fabijański (1908—1958)⁸. Obecnie, od kilku lat działa tutaj specjalistyczne Technikum Budowlane, przygotowujące kadrę dla potrzeb renowacji zabytków, a w Cmielowie — Technikum Ceramiczne przysposabiające z kolei młodzież do pracy w dziale wzornictwa przemysłowego; obie szkoły spory nacisk kładą na ogólne przeszkolenie plastyczne uczniów, oczywiście dla celów produkcyjnych. Ponadto, tak jak i gdzie indziej w kraju, sekcje wychowania plastycznego istnieją w terenowych i przyzakładowych domach kultury. Kilka z nich rozwija swoją działalność stosunkowo prężnie, zwłaszcza te zatrudniające plastyków⁹, np. Dom Kultury przy Hucie Szkła Okiennego w Sandomierzu, samodzielny organizator m. in. plenerów plastycznych i przyzakładowej galerii, czy Dom Kultury zagłębia siarkowego w Tarnobrzegu, zarządzający m. in. systematyczne pokazy sztuki ze zbiorów Muzeum Sztuki w Łodzi. Dwa dalsze czynniki komasujące artystów: wystawy i możliwości właściwej sprzedaży wyrobów artystycznych spełniło najwcześniej, ale również dopiero po II wojnie światowej, środowisko sandomierskie. Poprzednikiem tutejszej Desy, a chyba i do pewnego stopnia również Cepelii, był prywatny bazar wspomnianego Mazurkiewicza; Salon Desy otwarto tu w r. 1978. Gdy chodzi o wystawiennictwo, na przełomie wieków XIX i XX jedynie dzieła sztuki, w tym i malarstwo z kolekcji Tarnowskich z Dzikowa brały udział w wystawach krajowych i zagranicznych¹⁰. Systematyczne natomiast prezentacje sztuki zaczęło prowadzić sandomierskie Muzeum, w zasadzie od lat 50-tych¹¹. Znane są także wystawy plastyczne z lat 40-tych i 50-tych wspomnianego Ogniska Plastycznego oraz Towarzystwa Artystyczno-Literackiego w Sandomierzu¹². W ramach już województwa tarnobrzegskiego periodyczne pokazy m. in. malarstwa urządził, poza Muzeum Okręgowym: BWA, Desa! (w latach 1978—1980 Salon eksponował wybrane prace: Ireny Trzetrzevińskiej, Alfreda Lenicy, Andrzeja Luścińskiego, Zdzisława Niedźwiedzia, Izabelli Wendlandt, Krzysztofa Manczyńskiego, Zofii Krasoń, Alojzego Balcerzaka, Andrzeja Bienkowskiego, Alicji Kubś, Piotra Moskala, Barbary Dzikiewicz-Obąpalskiej, Ewy Żelewskiej, Urszuli Barczyk, Kazimierza Kopczyńskiego, Jolanty Jakimy Zerek, Elżbiety Sikorskiej, Sławomira Stawowskiego, Henryka Stażewskiego i Stefana Krygiera), a także KMPiK i PTTK¹³. Gotowe ekspozycje wypożyczają chętnie i domy kultury w Janowie Lub., Opatowie czy przy WSK w Gorzycach. Ważny jest również fakt wielokrotnego udostępniania obrazów przez ich prywatnych właścicieli na wystawy organizowane przez Muzeum w Sandomierzu. Niejako ukoronowaniem ambicji Sandomierzan i polityki władz województwa tarnobrzegskiego stało się powołanie w r. 1980 sandomierskiego Oddziału ZPAP, skupiającego około dwudziestu plastyków, przedtem należących do innych oddziałów związku. Za zadawalające można uznać również plony plenerów z ostatnich 4 lat z udziałem gości zagranicznych. Na I Środowiskowej Wystawie w Sandomierzu w roku 1980 prace malarskie wystawili: Andrzej Luściński, Mirosława Luścińska, Jadwiga Kukuła, Alicja Kubś, Helena Pisula, Zofia Krasoń i Ryszard Mrozowski. Wydaje się więc, iż obecnie istnieje właściwa atmosfera dla wzajemnych konfrontacji i wytworzenia rzeczywiście samodzielnie myślącego skupiska twórców. Ale na ewentualne dowody tej samodzielności trzeba jeszcze poczekać. Jak na początku zasygnalizowano, malarze od dawna zjeżdżali w tutejsze strony na plenery. Świadczy o tym choćby stosunkowo bogata ikonografia Sandomierza w zbiorach państwowych i pozapaństwowych w całej niemal Polsce, a wśród nich prace Wojciecha Gersona, Leona Wyczółkowskiego, Stanisława Kamockiego, Stanisława Czajkowskiego, Karola Frycza, Jana Rubczaka i wielu innych. Widoki tego miasta prezentowano wielokrotnie na wystawach o znaczeniu regionalnym, np.: „Ikonografia zabytków Kielecczyzny w malarstwie ...” i „Ikonografia zabytków Kielecczyzny w grafice”, przygotowanych przez Muzeum Świętokrzyskie wraz z kieleckim Biurem Dokumentacji Zabytków w połowie lat 70-tych; „Sandomierz w malarstwie i grafice” — przez Muzeum Okręgowe w Sandomierzu w r. 1980 oraz na ekspozycjach o znaczeniu ogólnokrajowym, np. w warszawskim

Muzeum Narodowym — „Widoki architektoniczne w malarstwie polskim” w r. 1964 i tamże w r. 1978: na pokazie twórczości Gersona i malarstwa kręgu Tadeusza Pruszkowskiego¹⁵; na tej ostatniej, m. in. obrazy Jerzego Jełowickiego i Jeremiego Kubickiego.

Wystawa „Sandomierz w malarstwie i grafice” złożona była głównie z prac renowowanych twórców spoza Sandomierza. Chociaż nie brakło na niej i „wizytówek” artystów związanych z regionem: Mazurkiewicza, Schinzłowej, Fabijańskiego, Jerzego Potrzebowskiego (1921—1974), Stanisławy Nikodymowej i innych z młodego pokolenia.

Malarzem znanym w Sandomierzu był także Tęofil Sliwowski (1877—1965), absolwent m. in. Szkoły Rysunkowej Gersona, autor pejzaży, kompozycji o treści religijnej, martwych natur, zarazem kopista i freskarz¹⁶. Działalność kulturalno-artystyczną aktywnie współtworzył również Józef Pietraszewski (1877—1965), z zawodu budowniczy, miłośnik zabytków, autor m. in. rysunkowych, niemal inwentaryzatorskich widoków Sandomierza (które na „język” litografii przekładał Bolesław Polankiewicz w latach 20-tych i 30-tych)¹⁷, czy Tadeusz Bajkowski (ur. 1915), w l. 1937—1938 student Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, wykonujący podczas okupacji rysunkowe, ekspresywne karykatury ośmieszające hitlerowców, zamieszczane w prasie podziemnej, w stylu przypominające prace Antoniego Uniechowskiego, ponadto projektujący scenografie dla teatrów amatorskich, działających w powojennym Sandomierzu oraz plakaty¹⁸.

Wspomniany wcześniej malarz Wacław Fabijański urodził się w Zawichoście, miasteczku położonym także nad Wisłą, nieopodal Sandomierza. Z Zawichostu pochodzili również trzej inni artyści, bracia Chorembalscy, z których dwaj, Wawrzyniec (1888—1965) i Wincenty (1890—1960)¹⁹ malowali, z tym, że Wincenty uprawiał malarstwo niejako ubocznie, głównie rzeźbiąc; rzeźbiarzem był też najmłodszy z braci — Stefan.

Z plastyków młodszego pokolenia, z Zawichostu i okolic znani są m. in. Aleksandra Karcz i Irena Trzetrzevińska.

Wiedza o artystach działających na omawianym terenie, zwłaszcza starszych lub nieżyjących już, jest jeszcze nadal niekompletna, ponieważ albo oni sami wyemigrowali stosunkowo daleko, do większych miast, zabierając swój dorobek, lub ich prace w zbiorach prywatnych przechodziły z rąk do rąk. Są więc kłopoty z dotarciem do nich wszystkich i szerszym ich popularyzowaniem. Część obrazów przepadła w czasie II wojny światowej. Brak było także aż do ostatnich dosłownie lat systematycznie prowadzonej kwerendy pod ich kątem przez miejscowe placówki kultury. Z konieczności zatem szerzej omówiona zostanie twórczość jedynie niektórych „miejscowych” malarzy, ogólnie rzecz biorąc tych, których osobowość artystyczna kształtowała się od ok. r. 1900 do lat 50-tych oraz których prace trafiły na wystawę. Dokonany przegląd dorobku tych artystów (z konieczności pobieżny) pozwolił wszak ustalić silne związki ich z dwoma zasadniczo środowiskami: z warszawskim — w przypadku Sliwowskiego, Wawrzyńca Chorembalskiego, Schinzłowej i Fabijańskiego oraz z krakowskim — gdy chodzi o Mazurkiewicza, Skowrona, Ruzamskiego²⁰ i Potrzebowskiego. Dorobek twórczy każdego z wyszczególnionych artystów nie jest jednorodny i jednolity stylowo. Ogólnie rzecz biorąc, ujawnia on cechy sztuki, w kręgu której przebywali oni na studiach i w czasie podróży artystycznych oraz fazy rozwoju poszczególnych indywidualności. Np. niektóre obrazy Skowrona wskazują na jego zainteresowanie malarstwem niemieckim, artystyczne credo Chorembalskiego ukształtowała w niemałym stopniu Ecole de Beaux-Arts, a młodej Schinzłowej — postimpresjonizm.

I może dlatego, ci absolwenci różnych uczelni i „wyznawcy” różnych (ale przecież nie skrajnych) orientacji w malarstwie, poza oczywiście Chorembalskim, który podobnie jak jego bracia, nie powrócił w rodzinne strony po okresie nauki, pracując właściwie niedaleko siebie, nie dążyli do utworzenia lokalnego zrzeszenia czy wspólnych wystaw. Wyjątkowo, większość z nich zdołało zgrupować, ale na krótko, ok. r. 1950, sandomierskie Towarzystwo Artystyczno-Literackie (Mazur-

związanych ze śmiercią. I tutaj znowu od śmierci-snu, w przypadku pojedynczych mogił, czy całych zapomnianych cmentarzysk, aż do śmierci „ożywionej”, bezwzględnej w swej wymowie („Rapsodia wojenna” ok. r. 1960; „Stary zegar” l. 20-te nieistniejących już, z muzykującymi szkieletami).

Sandomierz utrwałał Mazurkiewicz po wielokroć, o wszystkich porach roku i doby, w czym można upatrywać także młodopolską fascynację cyklicznością natury.

Poza pejzażem, sceną rodzajową i symboliczną oraz martwą naturą był jeszcze portret w twórczości Mazurkiewicza. Uprawiając ten gatunek malarstwa wzorował się artysta najczęściej na pracach Axentowicza, posługując się podobnie jak tenże pastelą, dobierając modelki spośród młodych kobiet i dziewcząt. W późniejszym wieku nadawał jednak tłom tych wizerunków znaczenie treściowe. Próbował również swoich sił w tworzeniu portretów olejnych techniką impresjonistyczną (m. in. „Autoportret” lata 50-e?).

Wyraźne znamiona pointyizmu noszą też jego nieliczne martwe natury.

„Impresjonistyczne” u Mazurkiewicza było w ogóle nadawanie obrazom jednego tonu barwnego; do jego ulubionych należały: ciemny błękit, czasem niemal granat, chłodna zieleń i róż.

Reasumując, gdy chodzi o treść przedstawień, inspirowała Mazurkiewicza Młoda Polska, w poszukiwaniach kolorystycznych „stanął” na metodzie impresjonistycznej. A zatem, w zasadzie, jego twórczość wiąże się jeszcze ze sztuką przełomu wieków XIX i XX.

Podobnie ma się rzecz z malarstwem Jerzego Potrzebowskiego²⁸, Sandomierzanina z urodzenia, który swoje zdolności rozwijał jeszcze przed regularnymi studiami artystycznymi w Krakowie (w latach 1946—1950) w rodzinnym mieście, właśnie dzięki zainteresowaniu środowiska malarstwem, jakie zdołała wzbudzić m. in. działalność tutejszego Ogniska Kultury Plastycznej.

W Akademii krakowskiej nauczycielami Potrzebowskiego byli kolejno: Zygmunt Radnicki, Ignacy Pieńkowski, Czesław Rzepiński i Fryderyk Pautsch; wpływ dwóch pierwszych z nich na twórczość Potrzebowskiego i wpływ Pautscha jest zauważalny, Rzepińskiego niestety w bardzo niewielkim stopniu. Wzór dla Potrzebowskiego stanowiły ponadto prace Kossaków, Chełmońskiego, Matejki, pejzaże Masłowskiego i Dębickiego, portrety Rodakowskiego i in. Można śmiało stwierdzić, iż Potrzebowski dawał wielokrotnie wyraz swojej fascynacji nie tylko interesującymi go tematami, ale także ich interpretacjami — dziełami sztuki, przede wszystkim sztuki Krakowa XIX i pocz. XX w. Wśród jego obrazów wyróżniają się cztery grupy przedstawień: wielofiguralne „trojki”, bitwy, potyczki z udziałem ludzi i koni oraz żywiołowe sceny rodzajowe („Wesele sandomierskie”) w stylu romantycznego realizmu; następnie pogodne kompozycje rodzajowe i pejzaże o przewadze wręcz sielankowych, oddających Sandomierz i jego najbliższe okolice; dalej, realistyczne wizerunki kobiet, mężczyzn i dzieci wykonane różną techniką: olejno, akwarelą, pastelą (bądź rysowane), o tłach neutralnych, rzadziej z elementami pejzażu, jasnych czy wręcz świetlistych („Portret Stanisławy Wódz” r. 1952) lub niemal czarnych (m. in. „Jędrak” r. 1961) i wreszcie prace o zabarwieniu symbolicznym, odznaczające się pewną teatralnością. Należą do nich obrazy o krańcowo innym wydźwięku i seria baśniowych „Zaczarowanych drożek” (kilkakrotnie już eksponowanych w Krakowie i Sandomierzu), czyli jakby ilustracje do wierszy Gałczyńskiego i malarskie rozważania nad okrutnym niekiedy losem człowieka (obrazy o tematyce oświęcimskiej, „Wygnańcy” r. 1958); wszystkie one odznaczają się m. in. syntetycznym traktowaniem całości, innym niż w rzeczywistości przedstawieniem niektórych, szczególnie eksponowanych form, głównie przez zmianę ich proporcji i jaskrawym kolorytem. Ich tła — jak kulisy na scenie — potęgują nastrój najważniejszego planu. W sumie przywodzą na myśl prace ekspresjonistów zachodnich XIX/XX w.

Dla Sandomierzan największe znaczenie posiadają widoki rodzinnych stron arty-

sty, miejsca jego wakacyjnych plenerów oraz podobizny tutejszych krewnych i znajomych Potrzebowskiego.

W stylu romantycznego realizmu utrzymana jest znaczna część prac Wawrzyńca Chorembalskiego, ucznia warszawskiej SSP (1911—1913) — Lentza i Trojanowskiego, następnie paryskiej Ecole de Beaux-Arts (1913—1914), wykładowcy w szkole malarstwa w Sofii (1914—1918), w dzieciństwie i wczesnej młodości mieszkającego w Zawichoście, a od r. 1919 na stałe w Warszawie. Jego pejzaże leśne, nizinne, z rozlewiskami jezior i rzek, głównie z okresu lata, bądź wiosny, z kwitnącymi drzewami i roślinami wodnymi, wykonane nawet po II wojnie ujawniają studia ich autora nad malarstwem barbizończyków, zwłaszcza Daubigny’ego; zresztą zrozumienie żywiołu wody wzięło się zapewne u Chorembalskiego z jego bezpośredniego stykania się z Wisłą w Zawichoście.

Na rolę światła w obrazie z pewnością uczulił go Lentz. Jednak Chorembalski szedł w latach 30-tych inną drogą niż ta, którą wytyczył jego mistrz. Wykonał mianowicie wówczas szereg studiów jedno- i wielofiguralnych, oddających klimat płonącej w ciemności lub w półmroku świecy, będących jakby dalekim echem sztuki Caravaggia i de la Toura.

Wisła weszła na stałe do powojennego „repertuaru” Chorembalskiego. Jej warszawskim mostom, miastom leżącym nad nią (w tym i Zawichostowi) oraz ludziorz tej rzeki (piaskarzom, rybakom) poświęcił wiele obrazów.

Natomiast dla kręgu oddziaływania Tadeusza Pruszkowskiego charakterystyczna jest znaczna liczba obrazów Wandy Świeżyńskiej-Schinzlowej²⁹, studentki warszawskiej ASP (1925—1931), uczennicy początkowo Kotarbińskiego, później „Prusza” oraz Wacława Fabijańskiego, studiującego w Warszawie w latach 1927—1936, najpierw w Miejskiej Szkole Sztuk Zdobniczych, a potem na ASP w pracowni Pruszkowskiego. Fabijański pochodził, jak już wspomniano, z Zawichostu, Schinzłowa — z Wilczyc koło Sandomierza.

Portrety w twórczości tych obojga stanowią ważną pozycję i wymownie świadczą o wadze, jaką do nich przywiązywał ich wspólny nauczyciel, Pruszkowski³⁰; wyczuwalny jest w nich także wpływ Neue Sachlichkeit. Oboje są również autorami pejzaży, nadto Schinzłowa — martwych natur. Ale technika wykonania i koloryt ich obrazów różni się bardzo znacznie.

Fabijański w szeregu wcześniejszych portretów nie uwidaczniał pracy pędzla, stosował też laserunki, tłom przeznaczał rolę neutralnych płaszczyzn. Natomiast malując krajobrazy, początkowo chętnie korzystał z doświadczeń pejzażystów szkoły krakowskiej, m. in. Kamockiego i Czajkowskiego, zarówno pod względem wyboru motywu (okolice góryste, kościółki góralskie...), jak i sposobu jego interpretacji (impresjonistyczna świetlistość).

Po II wojnie zbliżył się do socrealizmu, następnie do koloryzmu (pejzaże z Kazimierza Dolnego, lata 60-te). Schinzłowa zaś, w latach 30-tych i pocz. 40-tych, mimo że odtwarzała konkretną rzeczywistość, równocześnie jakby ją dematerializowała, budując obrazy drobnymi, miękkimi plamami, stosując bogactwo barw, lecz unikając światłocieni („Martwa natura” r. 1936). Tła w jej portretach były równie ważne, jak sam model, draperie II planu stanowiły istotne uzupełnienie planu pierwszego. Jednak przewaga modelu istniała, wyrażała się w żywym wzroku jego oczu („Portret Franciszki Kowalczewskiej” r. 1942). W miarę upływu lat artystka zaczęła stosować coraz dłuższe pociągnięcia pędzla, większe plamy uzupełniała liniami. Uzyskiwała podobne efekty suchości formy tak w gwaszach jak i w olejach. Towarzyszyło temu ograniczenie gamy barwnej. I nadal rzadko kładła wyraziste cienie („Rynek w Sandomierzu” r. 1962, „Cyrk w Sandomierzu” r. 1960). Sandomierz utrwałała w sposób nietypowy, odwrotnie niż większość malarzy, może podobnie tylko jak Stanisław Czajkowski, oddając przeważnie jego na pozór nieefektowne zaułki, budynki, stosując dość trudne ujęcia.

O jej sztuce napisał przed wojną Jerzy Wolff, że „czierpie pokarm przede wszystkim w instynkcie artystki”³¹ z czym zgadzam się całkowicie.

Przypisy:

- ¹ Odnośnie Ruzamskiego por. Mater. do dz. ASP w Krakowie, red. J. E. Dútkiewicz, t. 2: Ossolineum 1969, s. 384; T. Dobrowolski, Nowocz. mal. pol., t. 3: Ossolineum 1964, s. 167; Pol. Bibliogr. Szt., Ossolineum, t. 1 cz. 1: 1975, poz. 3693, 4647; t. 1 cz. 2: 1976, poz. różne; i in.
- ² Przypomnę, iż od ok. r. 1900 do lat 20-tych wiele z tych malowniczych miejscowości, bogatych w cenne zabytki, przeżywało regres, bądź stagnację; zniszczone przez wojny i powstania XIX w. a potem I wojnę światową, w wyniku rabunkowej polityki gospodarczej zaborców, opuszczone przez swoich dawniejszych, feudalnych protektorów, którzy w większości albo zubożeli, albo wymigrowali do większych miast na stałe Nowe kłeski przyniosła II wojna, w tym również miała miejsce grabież dzieł sztuki lub ich niszczenie. Por. m.in. Sandomierz, pr. zb., Warszawa 1956, s. r.; W. Koterski-Spalski. Wyniki akcji zabezpieczającej podworskie dobra kulturalne w l. 1945—1946, Roczn. Muz. Świętokrz., Kraków 1964, s. 378—382; M. Marczak, Zbiory archiwalne hr Tarnowskich w Dzikowie, Warszawa 1939, s. 8 i in.
- ³ M. Marczak, Biblioteka Tarnowskich w Dzikowie, Kraków 1921, s.r.
- ⁴ Słow. Art. Pol. t. 3: Ossolineum 1979, s. 376—377; w zbiorach Muzeum Okręgowego w Sandomierzu znajduje się jedna fotografia Kasiewicza, przedstawiająca tutejszy ratusz, opatrzona oryginalną pieczęcią z napisem: „M. Kasiewicz malarz portretów i fotograf w Sandomierzu”.
- ⁵ W tej dziedzinie chlubnym wyjątkiem o mało nie zostały, jeszcze w XIX w. zbiory dzikowskie, por. K. Grottowa, Zbiory sztuki J. F. i W. Tarnowskich w Dzikowie, Ossolineum 1957, s. 101: „Jan Feliks Tarnowski... pragnął ofiarować (swoje zbiory sztuki) narodowi. Kłeska powstania listopadowego uniemożliwiła realizację jego zamierzeń. Spadkobiercy... nie podjęli jego myśli...”.
- ⁶ Grottowa, op. cit., s.r.
- ⁷ Por. Mater. do dz. ASP... op. cit., s. 393; „Rozwój”: 25.IV.1911 — notatka; „Słowo Ludu”: 15.III.1961 — notatka; katalogi wystaw, m.in. indyw.: Łódź 1911, zbior.: Drezno 1913, Sandomierz 1950; mater. w zb. rodziny Skowronów w Staszowie, wojew. tarnobrzeskie.
- ⁸ Por. Słow. Art. Pol. t. 2: Ossolineum 1975, s. 184; Słow. Art. Plast. Okr. Warsz. ZPAP..., Warszawa 1972, s. 129; Notatnik sandom. Sandomierz 1980, s. 92.
- ⁹ O jednym z nich, Tomaszu Staszewskim art. Z. Wawszczaka: Pracuję nad tym żeby sztuka była rozumiana przez społeczeństwo, Nowiny: 6.XII.1980, s. 6.
- ¹⁰ Marczak, Biblioteka... op. cit., s. 12; Grottowa, op. cit., s. 103—104.
- ¹¹ K. Załuska, Historia Muzeum w Sandomierzu, Roczn. Muz. Świętokrz. t. 5: Kraków 1968, s. 24—25 i in.
- ¹² Zachowały się niektóre afisze i katalogi dotyczące tych wystaw, głównie w zb. prywatnych w sandomierzu; por. też m. in. M. Przybysz, Dorocz. wystawa obrazów sandom. art. plastyków: Życie Radom.: 30.V.1950, Słowo Ludu: 20.VI.1950, Słowo Powsz.: 25.VI.1950.
- ¹³ Na wystawie malarstwa urządzonej przez PTTK w r. 1980 eksponował m. in. swe prace Jacek Konarski, autor Deklaracji Sandomierskiej, która w II poł. l. 70-tych wywołała na łamach prasy szereg kontrowersyjnych wypowiedzi, por. KTT. Pieniądze do podjęcia, „Kultura”: 5.III.1978, s. 6; BACC, Reformatorzy z Sandomierza, „Fakty 78”: 4.III.1978, s. 15; (S. Kryska), Przesłanie, „Ekran”: 16.IV.1978, s. 5; J. Urban, Deklaracja sandomierska, „Szpilki”: 19.III.1978, s. 23 — tenże, (od redakcji), „Szpilki”: 30.IV.1978, s. 2; „Gaz. Połud.”: 7—8.V.1978 — Kurier; i in.
- ¹⁴ I Środowisk. wystawa mal. graf. rzeźby... Kat. wyst., (Sandomierz) 1980.
- ¹⁵ Por. katalogi wystaw: M. Rumin, Ikonogr. zab. Kielecczyny w mal..., Kielce 1975, poz. r.; W. Ozdoba-Kosierkiewicz, Ikonogr. zab. Kielecczyny w grafice, Kielce 1976, poz. r.; E. Jeżewska, Sandomierz w mal. i graf., Sandomierz 1980; J. Zanoziński, Malarze z kręgu T. Pruszkowskiego, Warszawa 1978, poz. r.; W. Gerson, Kat. wystawy, Warszawa 1978; Widoki archit. w mal. pol. Kat. wyst., Warszawa 1964, poz. r.
- ¹⁶ Materiały rodziny Sliwowskich w Sandomierzu, por. też katalog wyst. zbiorowej: Sandomierz 1950.
- ¹⁷ Ozdoba-Kosierkiewicz op. cit., s. 26—29; kat. wyst. zb.: Sandomierz 1950; Notatnik sandom. op. cit., s. 114; i in.
- ¹⁸ Notatnik sandom. op. cit., s. 92 i materiały własne Bajkowskiego.
- ¹⁹ Por. Słow. Art. Pol. t. 1: Ossolineum 1971, s. 333—335; Słow. Art. Plast. op. cit., s. 83; dot. Wawrzyńca: X. Piwocki, Hist. ASP w Warszawie..., Ossolineum 1965, s. 152; Pol. Bibl. Szt. t. 1. cz. 2: 1976, op. cit., poz. 14578; materiały i prace w zb. rodziny w Warszawie i Wrocławiu.

- ²⁰ Twórczość Ruzamskiego — omówiona w szkicu przygotowanym przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.
- ²¹ Por. przyp. 12.
- ²² Patrz biografia na końcu.
- ²³ Por. m.in. J. Zanoziński, Sopoc. wystawa Sztuki Młodej Polski, Przegląd. Art.: III—IV, 1966, s. 61.
- ²⁴ Por. m.in. Dobrowolski, Nowoczesne..., op. cit., s.r.; tenże, Mal. pol. ost. dwustu lat, Ossolineum 1976, s.r.; i in.
- ²⁵ Za T. Przałową, Mal. J. P. Mazurkiewicza. Kat. wyst., Sandomierz 1971; K. Kałuża, Mal. J. P. Mazurkiewicza. Kat. wyst., Sandomierz 1977; por. też Michałkiewicz, Motywy łowieckie u J. P. Mazurkiewicza, Dz. Pozn.: VII 1939.
- ²⁶ Por. A. Zeńczak, Narod. aspekty przedst. legend. i bajkow. w sztuce pol. XIX w., Sztuka XIX w. w Polsce, Warszawa 1979, s. 43—58.
- ²⁷ Por. J. Malinowski, Motywy paligenezy w twórczości Wyczółkowskiego, BHS R.XXXIX: 1977, z. 3, il. 11 i 12
- ²⁸ Patrz biografia na końcu
- ²⁹ Patrz biografia na końcu
- ³⁰ Por. m.in. il. katalogu wystawy „Malarze z kręgu T. Pruszkowskiego”, op. cit.
- ³¹ J. Wolff, (Wystawa w Zw. Plastyków w Warszawie), Pion: 11.II.1939, s. 8; wy-daje się, iż uwaga Wolffa nie była jedynie komplementem krytyka, ale i subiektywną pochwałą twórcy (subiektywną w tym sensie, że aprobująca uchwycenie w sztuce tego, co i jemu, jako malarzowi było bliskie), w dodatku spokrewnionego z Schinzlową; dlatego ciekawie byłoby przeprowadzenie w przyszłości porównania twórczości Wolffa i Schinzlowej.

(ej)

1944—1980

Regres w malarstwie sandomierskim, w okresie po II wojnie światowej, wynikający z braku twórców — poza nielicznymi malarzami starszego pokolenia (J. P. Mazurkiewicz) i sporadycznością wystaw, przełamany został w ostatnich kilku latach. Od połowy lat 60-tych coraz częściej organizowane są plenery malarskie, coraz częściej pojawiają się w Sandomierzu artyści szukający tu tematów i natchnienia. W latach 70-tych zaczęło się tworzyć sandomierskie środowisko artystyczne, skupiające przedstawicieli kilku dyscyplin artystycznych: rzeźbiarzy, projektantów wnętrz i form przemysłowych, tkaniny, wśród których, mimo że nieliczna, grupa malarzy jest wyraźnie widoczna.

W twórczości malarzy związanych ze środowiskiem sandomierskim dominują dwa nurty: abstrakcja i przedstawienie, mimo że realizm taki, jaki był rozumiany w XIX w. już minął; malarstwo przedstawieniowe podejmuje próbę obserwacji świata, jego opanowania i tłumaczenia. W malarstwie abstrakcyjnym dochodzi do głosu twórcza wola człowieka obdarowanego instynktem zdobienia i wymyślenia nowych jakości plastycznych. Obydwie te postawy są także wyrazem właściwego artystom imperatywu ewokowania własnego wnętrza psychicznego — albo za pośrednictwem obrazów z natury, albo za pomocą wyobrażeń naturze nieznanym. Malarstwo współczesne, a więc sztukę malarzy związanych ze środowiskiem sandomierskim cechuje kreacjonizm, podmiotowość i subiektywizm, co wyraża się w dążeniu do wypowiedzenia i obiektywizacji wewnętrznych pragnień, doznań, impulsów twórcy, tkwiących zarówno w świadomości, jak i podświadomości; co sprowadza dzieło malarskie do roli swoistych psychodramów.*

Zdzisław Bazylewicz uprawia grafikę i malarstwo abstrakcyjne w nurcie ekspresyjnym. Jego obrazy cechuje szczególnie grafizm, ostry wyraźny rysunek. Drugim decydującym czynnikiem jest kolor nie traktowany jako dodatek, ale organicznie stopiony z rysunkiem: kolor subtelny i gwałtowny zarazem sugestywny i nasycony treścią.

Alicja Kubś uprawia malarstwo przedstawieniowe, przy czym obraz natury jest źródłem dla prac nad rysunkiem i kolorem oraz ich wzajemnymi zależnościami. Przewodnim tematem jej pierwszych prac były martwe natury, później wraz z zainteresowaniem kolorem, powstała seria prac abstrakcyjnych, po czym bogatsza o dotychczasowe doświadczenia powróciła do malarstwa przedstawieniowego. W pracach ostatnich kilku lat uwidoczniła się fascynacja Sandomierzem, jego panoramą, architekturą, zielenią, atmosferą przesyconą mgiełką historii, maluje liryczne krajobrazy, które zresztą znacznie wykraczają poza zwykły obiektywizm rzeczywistości. Prace Alicji Kubś charakteryzuje subiektywne odbieranie doznawanych wrażeń, do czego zmusza ją jej talent, a ułatwia świetny warsztat i wyczucie barw.

Mirosława Luścińska uprawia malarstwo przedstawieniowe. Główne tematy jej prac to pejzaże; pejzaże architektoniczne i portrety. Uprawia także sztukę użytkową. Zwracają uwagę jej pejzaże architektoniczne subtelną kolorystyką utrzymaną w ciepłej tonacji barw.

Sandomierz, który dla niejednego twórcy stał się źródłem inspiracji, jest dla niej pretekstem do budowania własnego obrazu rzeczywistości.

Andrzej Marek Luściński uprawia malarstwo nieprzedstawieniowe, jest to abstrakcja o silnym zabarwieniu lirycznym.

Malarstwo jego cechuje subiektywizm w wypowiedzaniu wewnętrznych pragnień i doznań, tkwiących w jego świadomości, jak i podświadomości.

W ostatnim okresie praca z maszyną matematyczną przy komponowaniu obrazu; obliczenie możliwości kompozycyjnych, dając jednocześnie widowni możliwość doborzenia według indywidualnego upodobania układów kompozycyjnych.

Malarstwo Wiesławy Winiarskiej jest przetworzeniem doznawanych wrażeń prze-

* Opracowanie niniejsze dotyczy faktycznie malarzy działających na terenie obecnego woj. tarnobrzeskiego.

strzeni, kształtów, światła i barw będących podstawą do budowania nowych struktur i zjawisk oraz ich odtwarzania. Jednocześnie jej obrazy pobudzają swoją formą i barwą odbiorcę do twórczych rozważań, dają możliwość swobodnej, dowolnej ich interpretacji.

Malarstwo Ryszarda Mrozowskiego jest rzadko już spotykaną formą realizmu przełomu wieków, stąd kontynuowanie i rozwijanie form pejzażowych Stanisławskiego, Kamockiego, tak w doborze tematów, jak i rysunku i koloru. W jego twórczości charakterystycznym jest temat piękny, często już przemijający, który stara się utrwalić w swoich pracach. Wszystko w jego pejzażach jest spokojem, melancholią, świadomością powolnego przemijania czasu. Człowiek nie jest dominantem, lecz istnieniem sprzężonym z życiem natury. Natura zaś zdaje się nie mieć tajemnic przed wnikliwym spojrzeniem artysty. Pejzaże, powstałe w ostatnich latach, są hołdem złożonym urodzie nadwiślańskiego krajobrazu, którego pewne tematy powtarza co kilka lat. Maluje również portrety w sposób opanowany i dość kameralny, w tematach malowanych na gorąco najlepiej widoczne są: świetny rysunek i opanowanie koloru („Żydzi”, „W lokalu”).

(mj)

... w Sanoku

Życie artystyczne Sanoka w XX w. nie zostało do tej pory nawet pobieżnie opracowane. Jedynie fragment rozdziału „Malarstwo i rzeźba” Romualdy Grządzieli w informatorze Muzeum Historycznego w Sanoku¹ z 1968 r. charakteryzuje twórczość kilku tutejszych artystów. Materiały dotyczące poszczególnych malarzy są w niektórych wypadkach dość obfite, w innych prawie żadne. Niniejsze opracowanie ma charakter wstępnego uporządkowania historii problemów tutejszego środowiska i działalności artystów z nim związanych. Jednakże zbyt mała ilość informacji, zwłaszcza dotyczących okresu 1900—1945 oraz znikoma liczba obrazów niektórych, w tym także ważnych artystów, tworzy niebezpieczeństwo niedowartościowania czy przewartościowania pewnych problemów.

Sanok nie był miastem, w którym rodziły się nowe teorie, powstawały ugrupowania twórcze, czy też manifestacje artystyczne. Nie było to miasto indywidualnych i zbiorowych działań o znaczeniu szerszym czy też lokalnym, które ukształtowałyby tutejszą sztukę i w jakimś stopniu ujednoliciła ją, nadawała jej tożsamość. Brakowało tu też krytyki, pisma artystycznego, czy w ogóle jakiegokolwiek czasopisma, które sprawami artystycznymi zajmowałyby się na serio i w sposób ciągły. Sanok nigdy w przeciągu ostatnich osiemdziesięciu lat nie był miastem o tak pojętym życiu artystycznym nawet w jakiejś mikroskali. Dlatego też w opracowaniu współczesnej sztuki miejscowego środowiska należy przede wszystkim przyjrzeć się dziełom i ich twórcom działającym przecie, mimo kontaktów towarzyskich, zupełnie indywidualnie i niezależnie. Natomiast cały dostępny materiał fotograficzny ma jedynie charakter pomocniczy, porządkujący.

Ujmując rzecz generalnie, życie artystyczne tutejszego środowiska sprowadzało się niemalże wyłącznie do pracowni poszczególnych artystów oraz do wystaw organizowanych do 1945 r. głównie z inicjatywy samych twórców, a także Koła Przyjaciół Sztuk Pięknych i Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Sanockiej. Również zainteresowanie sztuką było i jest w stosunku choćby do ilości twórców, małe. Brakowało tu mecenatów i kolekcjonerów sztuki. Tę rolę przyjęło na siebie dopiero po II wojnie światowej Muzeum Historyczne.

W początku XX w. w Sanoku nie było artysty w pełni ukształtowanego, którego moglibyśmy określić jako reprezentanta tutejszego środowiska. Pochodzący z Nowosielec malarz i rysownik, Jan Nepomucen Gniewosz zmarł jeszcze w XIX w., natomiast artyści, którzy reprezentować będą tutejsze środowisko, rozpoczną swoją dojrzałą działalność dopiero w latach 20-tych. O malarzach amatorach działających w początku XX w. nic w zasadzie nie da się powiedzieć. Koło Przyjaciół Sztuk Pięknych, które utworzyli, zorganizowało wystawę amatorską prac malarskich i zdobnictwa artystycznego z wernisażem 15 grudnia 1911 r.² W skład komitetu organizacyjnego weszli: Danek, Kłapa, Nawarski, Wrześniowski. Recenzja w „Tygodniku Ziemi Sanockiej” wymienia wśród ciekawszych prace: Karpilanówny, Danka, Hickiewiczówny, Flakowicz, Krasuskiego, Wrześniowskiego, Rozwadowskiego, Prochaska i Ryłskiego³.

Spośród wymienionych zaledwie jeden autor wszedł na trwałe do historii artystycznej regionu. Był nim 20-letni wówczas Franciszek Prochaska. Artysta zaledwie w młodzieńczym okresie życia związany był bezpośrednio z Sanokiem, gdyż w 1913 roku rozpoczął studia w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, rok później wstąpił do Legionów, a w 1919 wyjechał na stałe do Francji⁴. Początkowy okres jego twórczości, znany zaledwie z kilku prac, trudno jest dzisiaj ściślej określić. Malarstwo to wahało się między realistycznymi studiami natury a tematycznymi, literackimi kompozycjami o „pseudoromantycznej” atmosferze patriotycznych wątków. Dopiero podczas studiów, pod wpływem Pankiewicza, zaczynał uczyć się malarskiego stosunku do przedstawianego motywu. Przyjacielskie kontakty z Pankiewiczem podczas pobytu we Francji, wpłynęły decydująco na uformowanie się jego malarstwa, nie odbiegającego prawie nigdy od problematyki, sposobu patrzenia i drogi realizacji obrazu profesora. Ciekawsze i bardziej samo-

dzielne wyniki osiągnął w grafice. Prochaska przez całe życie pozostał uczuciowo związany z Sanokiem. Poprzez jego twórczość raz po raz przejawiały się motywy sanockiego pejzażu. Jednakże dla miasta większe znaczenie, aniżeli dorobek twórczy miała pasja kolekcjonerska artysty. Pragnął, by w jego mieście rodzinnym powstała galeria sztuki nowoczesnej, która działałaby stymulująco na tutejsze środowisko. Z tą myślą przekazał Muzeum Historycznemu w 1963 r. gromadzone w ciągu całego życia zbiory malarstwa i grafiki polskich artystów działających we Francji, a także kilku twórców zagranicznych⁵.

Pokolenie artystów tworzących w Sanoku w okresie międzywojennym najlepiej prezentowała wystawa zorganizowana w 1930 r., w której pokazano 324 prace⁶. Wystawiali tam: Brożek, Freund, Getz, Lisowski i Lutecki. Charakteryzując malarstwo Sanoka na podstawie niewielu zachowanych z tamtej wystawy dzieł dostrzec można prowincjonalność, obojętność na główne tendencje ówczesnej sztuki polskiej i obcej. Spośród wystawiających artystów jedynie Leon Getz był malarzem o rzeczywiście dużej indywidualności i zarazem malarzem w pewnym stopniu nowoczesnym, któremu wydarzenia sztuki współczesnej były nieobce.

Najpełniej znana jest twórczość Władysława Lisowskiego, artysty związanego z Sanokiem przez całe życie. Lisowski był w zasadzie samoukiem, gdyż jego nauczyciele dali mu zaledwie przygotowanie czysto rzemieślnicze⁷. Jednakże dzięki wrażliwości, rzetelnej obserwacji natury i dobremu warsztatowi doszedł w swoim malarstwie do harmonijnych efektów. Malował głównie pejzaże z okolic Sanoka, a także sceny rodzajowe i portrety. Zwłaszcza pejzaże odznaczają się czystością i delikatnością koloru. Umiał tworzyć poprzez stopniowanie walorów barwy powietrzną perspektywę, ożywioną rozproszonym światłem, oddającą nastroj zimowego poranka, letniego dnia, czy jesiennego popołudnia. Wykonywał także malarstwo monumentalne w kościołach Podkarpacia, w którym nie potrafił osiągnąć takiej jednolitości kompozycyjnej, jak w obrazach olejnych czy akwarelach.

Spośród działających w okresie międzywojennym w Sanoku artystów niewątpliwie najwybitniejszą postacią był Leon Getz. Malarz spędził w tym mieście lata od 1925 do 1944 i ten okres wydaje się mieć szczególne znaczenie dla Getza, jak i dla Sanoka⁸. Poświęcił miastu wiele energii i pracy, a miasto z kolei inspirowało jego twórczość, która właśnie tutaj dojrzywała i tutaj sięgała najwyższych wlotów. Twórczość ta w latach dwudziestych i trzydziestych bliska była podjętemu w specyficzny sposób ekspresjonizmowi, który zbliżał się czasami do poszukiwań formistów. Konstruował obraz niemalże kubistyczną konsekwencją, dążąc do ekspresji poprzez przestrzenne i dynamiczne zarazem działanie płaszczyzn określonych łukowatymi liniami, kreowanie nastroju sposobem ukazywania pejzażu, najczęściej miejskiego, z całym odczuciem architektoniki kompozycji wysterylizowanej ze zbędnych, zakłócających klimat wypowiedzi szczegółów. Kolorystyka obrazów nawiązująca do tonacji lokalnej, przeważnie utrzymana jest w dość wąskiej gamie. W twórczości Getza dominuje pejzaż miejski. Zarówno wtedy, gdy szuka malowniczych, nastrojowych i poetyckich motywów, jak i wtedy, gdy pragnie wyrazić stan napięcia emocjonalnego, sceneria Sanoka z piętrzącą się na skarpie architekturą, z mrocznymi zaułkami i podwórkami znakomicie odpowiada jego założeniom. Motywy architektoniczne traktuje z rzetelnością inwentaryzatora choć bez drobiazgowości. Pejzaże te przywodzą na myśl niektóre z obrazów Erwina Elstera, artysty związanego z poznańsko-bydgoskim ugrupowaniem „Plastyka”. Mniej znane są kompozycje Getza o podobnym opracowaniu formalnym, lecz rozszerzone poprzez anegdotę o dodatkowe wartości ekspresyjne lub też symboliczne.

Po drugiej wojnie światowej malarstwo Getza ulegało stopniowemu oddalaniu od wcześniej wypracowanych form. Stało się płaskie o znacznie rozszerzonej gamie kolorystycznej. Z czasem stan zdrowia zmusił artystę do rezygnacji z działalności malarskiej i ograniczenia się wyłącznie do rysunku.

Twórczość kolejnego Sanoczanina, Emila Regenboga, wychowanka Axentowicza z krakowskiej ASP trudno jest dziś ocenić, gdyż jego dorobek artystyczny uległ

niemalże całkowitemu zniszczeniu. Artysta ukończył w 1920 r. studia, ale data powrotu do Sanoka nie jest znana. Nie wziął udziału we wzmiarkowanej już wystawie sanockiej z 1930 r., wystawiał natomiast w innych miastach, w ramach wystaw organizowanych przez Zrzeszenie Artystów Malarzy Żydowskich, do którego należał⁹. W Sanoku zaprzyjaźniony był z Sitarzem, który wykonał jego rzeźbiarski portret oraz z Getzem, którego portretował. Zachowane obrazy ukazują nam artystę wrażliwego na delikatne stosunki barwy i światła, trzymającego się realistycznego sposobu kształtowania obrazu.

Jeszcze mniej znaną postacią jest Maksymilian Freund, również malarz żydowski. Na podstawie jednego znanego nam obrazu nie jesteśmy w stanie określić jego stylu malarskiego i talentu. Malował głównie pejzaże z Sanoka i okolic, a także ze Lwowa. Na sanockiej wystawie w 1930 r. zaprezentował 28 akwarel, 3 tempery i 6 obrazów olejnych¹⁰.

Józef Sitarz, podobnie jak większość sanockich artystów, był wychowankiem krakowskiej ASP. Data jego osiedlenia się w Sanoku nie jest znana. Zajmował się głównie rzeźbą wykonując wiele portretów współczesnych Sanoczan. Malował natomiast przede wszystkim pejzaże, przy czym sposób ich realizacji był bardzo różny; z jednej strony studia o charakterze impresjonistycznym, w których starał się uchwycić grę powietrza i światła, z drugiej zaś strony kompozycje zwarte, ciężkie w formie i kolorystyce, płaskie, o kształtach nierzadko obwiedzionych ciemnym konturem. Brak temu malarstwu spójności i dojrzałości kolorystycznej.

Przez jakiś czas w latach dwudziestych i trzydziestych mieszkał w Sanoku Maksymilian Brożek, pracując jako nauczyciel rysunku w Prywatnym Wyższym Seminarium Nauczycielskim. W Muzeum Historycznym zachowały się tylko jego pejzaże, choć malował także obrazy o treściach literackich — alegorycznych czy historycznych. W pejzażach studiował grę światła w nasłonecznionych, malowniczych fragmentach miasta oraz efekty światła sztucznego w nocy. Był więc kolejnym artystą utrwalającym krajobraz miejski Sanoka. Jego obrazy, zwłaszcza studia nocne przywodzą na myśl analogiczne poszukiwania Aleksandra Gierymskiego i Józefa Pankiewicza.

W wystawie z 1930 r. wziął także udział ksiądz Władysław Lutecki, ówczesny proboszcz z Leska. Z Sanokiem jednakże artystą nie był bliżej związany. W zbiorach Muzeum Historycznego znajduje się jeden z jego pejzaży.

W okresie międzywojennym rozpoczęła w Sanoku pracę nauczycielki rysunków Jadwiga Lorenc. Malowała najczęściej martwe natury, kwiaty, pejzaże utrzymane w konwencji realistycznej i charakteryzujące się przejrzystą, wyważoną kompozycją i wrażliwością na kolor.

Omawiając malarstwo Sanoka należy wspomnieć także postać znanego polskiego marynisty Michała Leszczyńskiego. Artysta urodził się w 1906 r. w Dolinie. W Sanoku mieszkał w czasach młodości. W latach 1933—1934 studiował w krakowskiej ASP. Wyjechał na stałe do Gdańska. Zmarł w 1972 r. Kontaktów z Sanokiem nie utrzymywał, więc jego działalność artystyczna w mieście się nie zaznaczyła. Również Muzeum Historyczne nie posiada żadnych jego prac. Największą kolekcję dzieł artysty i dokumentację jego działalności posiada Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku. Artysta kontynuował rodzinną tradycję. Jego matka była również malarką. Pozostały po niej dwa obrazy religijne w kościele parafialnym w Sanoku. Po drugiej wojnie światowej sytuacja w życiu artystycznym stopniowo się zmieniła. Jeszcze w grudniu 1944 r. założono w Sanoku Towarzystwo Krzewienia Sztuki¹¹. Coraz ważniejsza stawała się działalność istniejącego od 1934 r. Muzeum Historycznego, które przejęło na siebie główny ciężar organizowania wystaw i, co bardzo ważne, rozpoczęło początkowo dość jeszcze przypadkowe, z czasem systematyczne kolekcjonowanie prac artystów sanockich. Pierwszą wystawę urządzono już w 1945 r. Pokazywały tam swoje prace: Stefan Pajączkowski, Władysław Lisowski, Bronisław Naczas, Tyrs Węgrzynowicz, Juliusz Łaba, Genowefa Stepek, Ewa Nowotarska, Krystyna Rozebejger, Marian Kruczek, Tadeusz Turkowski¹². Wielu z nich na drodze artystycznej stawiało dopiero swoje pierwsze kroki i w naj-

bliższym czasie miało rozpocząć studia artystyczne. Pokolenie w pełni już ukształtowane reprezentował Władysław Lisowski. Zabrakło kilku osób działających przed wojną. Maksymilian Brożek jeszcze na początku lat trzydziestych opuścił Sanok i przeniósł się do Częstochowy. W 1942 r. został zamordowany w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu Józef Sitarz. Leon Getz przeniósł się do Krakowa. Losy Maksymiliana Freunda nie są znane, podobnie jak i Emila Regenboga. W Sanoku działali nadal Władysław Lisowski i Jadwiga Lorenc, a we Francji Franciszek Prochaska, który po zakończeniu działań wojennych powrócił z Londynu do Paryża. Zaraz po wojnie zaczyna swoje studia artystyczne nowe, młode pokolenie: Tadeusz Turkowski, Bronisław Naczas, nieco później Marian Kruczek. Artystą wywodzącym się z Sanoka i trwale z nim związanym jest Tadeusz Turkowski. Jego wczesną twórczość charakteryzuje poszukiwanie nowoczesnej, uproszczonej formy przy jednoczesnym ciągłym odwoływaniu się do natury. Przetwarza pejzaż i motywy figuralne w syntetyczne zrytmizowane kompozycje o bogatej plastyce i wyważonej oraz zawężonej gamie kolorystycznej. Zainteresowanie siłą kolorystyczną, barwnością obrazu zwiększa się w początku lat 60-tych i widoczne jest zwłaszcza w pejzażach plenerowych z Opatowa (1963 r.). Te dwie tendencje — z jednej strony barwność, kontrastowość zestawień, a z drugiej wyciszanie kolorystyczne, tonalne rozegranie obrazu — przewijają się będą przez całą twórczość. Dojrzały styl artysty krystalizuje się w połowie lat 60-tych i cechuje go liryczna atmosfera poetyckich kompozycji. Powracają tu ciągle te same motywy: dziewczęta, kwiaty, pejzaż, które zostają w sposób właściwy tylko artyście przetransponowane w wartości czysto malarskie i wraz z kolorem, formą, linią współtworzą nastrojowe marzenia¹³. Efekt ostateczny osiągnięty jest więc zawsze przez środki czysto malarskie. Czasami malarstwo to zbliża się do abstrakcji, gdzie motyw realny jest z trudem odczytywalny spośród wartości czysto plastycznych. W tego rodzaju pracach osłabieniu ulega dyscyplina kompozycyjna i zwartość obrazu, a synteza form zostaje zastąpiona swobodnym rozłożeniem kolorowych plam i kresek. W ostatnich obrazach coraz wyraźniej zaznacza się dążność do syntetyzowania, większej konkretności, rezygnowania z deformacji. Widoczne to jest zwłaszcza w coraz liczniej pojawiających się portretach.

Bardzo istotny w twórczości Turkowskiego jest pejzaż sanocki: panorama miasta, jego fragmenty, skarpa zamkowa, błonia, San. Początkowo były to tylko ważne motywy malarskie pomagające konstruować kompozycje. W dojrzałej twórczości nie chodzi już wyłącznie o pretekst do namalowania obrazu, czy też o chęć utrwalenia zmieniającego się wciąż pejzażu. Artysta tworzy swoisty poemat malarski o Sanoku, w pewien sposób mitologizując miasto, ukazuje wizję płynącą z marzenia, nie liczącą się z realiami, czy też zmianami jakie wprowadza czas. Pejzaż sanocki zjawia się też jako element kompozycji figuralnych. Jego obecność wyczuwalna jest nawet w tych obrazach, w których nie da się zidentyfikować konkretnych fragmentów miasta.

Analizując malarstwo Turkowskiego podkreślić trzeba znaczenie występujących poprzez całą twórczość tematów religijnych. Poprzez te motywy najbardziej wyraziście zostaje określone moralne, lecz nie moralizatorskie znaczenie sztuki, gdzie ciągle poszukiwanie piękna ma wyzwać dążność do dobra¹⁴.

W powojennej sztuce Sanoka postacią kolejnego przedstawiciela tutejszego środowiska — Bronisława Naczasa jest mało znana. Artysta po studiach w latach 1945—1950 w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych powrócił do rodzinnego miasta, w którym mieszka do dziś. Jednakże brak ciągłości w jego twórczości, jak też brak indywidualnej wystawy uniemożliwiają obiektywną i całościową ocenę dorobku artysty. Jest to malarstwo realistyczne, oparte na rzetelnym warsztacie, ale pozbawione wyraźniejszych znamion indywidualności. Maluje głównie portrety, akty i pejzaże. Najlepsze wyniki osiągnął w malarstwie portretowym, słabsze natomiast w pejzażach.

Jednym z najważniejszych twórców związanych z Sanokiem jest Marian Kruczek. Po ukończeniu studiów artysta zamieszkał na stałe w Nowej Hucie. Pierwsze jego

obrazy, jeszcze z okresu studiów, malowane były w duchu socrealizmu, potem stopniowo uwalniał się „od nawyku myślenia kategoriami sztuki historycznej”¹⁵. W pierwszych, znamionujących przyszły styl artysty dziełach wykorzystywał doświadczenia z teatryku „Widzimię”, którego był współtwórcą. Doświadczenia pracy z przedmiotami przenosił początkowo na dwuwymiarową płaszczyznę płótna, tworząc z detali realnych przedmiotów kompozycje o własnej poetyce. Dzięki sposobowi przetworzenia i prostocie środków oraz jakby ludowemu sposobowi myślenia plastycznego i wyobraźni przypomina ta twórczość obrazy Tadeusza Makowskiego. Do takich dzieł należą „Mężowie stanu na arenie międzynarodowej” z 1958 r. i obie wersje „Kolesiów z Ciemnogrodu” z 1960 i 1961 r. Jednakże możliwość, jakich dostarczała tradycyjna technika malarska, nie wystarczają artyście. Nie zadawała się już malowaniem przedmiotu, pragnie, by ten przedmiot rzeczywiście zaistniał w kompozycji. We wstępie do katalogu wystawy w 1973 r. Romuald Biskupski pisze — „Materializacja w sztuce Mariana Kruczka była naturalną konsekwencją dwutorowego procesu twórczego, wyrażającej się w dbałości o formę najbardziej adekwatną oraz w uwrażliwieniu na przedmiot inspirujący wyobraźnię, wiodącą do jego animacji w dziele. Artysta przekonuje nas, że przedmioty noszą w sobie dwoistość „natury” — tę, którą nadano im zgodnie z ich funkcją oraz tę uśpioną w kształcie, fakturze i kolorze, podatną na twórcze przeobrażenia”¹⁶. Zaczął więc Kruczek montować z różnych materiałów reliefy i rzeźby. Mimo odrębnej techniki, dzieła te nadal wywodzą się z malarskiego myślenia plastycznego. Do rzeźbiarskiego już wycucia formy i przestrzeni dochodzić będzie ciągle czynnik malarski — kolor, nadający powierzchni szlachetny, wysmakowany ton i wzbogacający wraz z fakturą grę światła na powierzchni dzieła, a przez to współtworzący jego przestrzenną formę. Praźródła tych kompozycji szukać można w świecie twórczości dziecka, w jego specyficznym obrazowaniu i interpretowaniu rzeczywistości, a także w twórczości ludowej, w jej baśniowej atmosferze, w jej mitologii. Lecz Kruczek nie tyle na ludowych opowieściach się opiera, co raczej je kontynuuje, współtworzy i to w czasach gdy one już prawie wymarły. Tworzy przy tym dzieła bardzo osobiste, operuje znakami, które nie zawsze dadzą się zinterpretować. Przedmioty odrzucone, skazane na przemiał, pozbawione swojego funkcjonalnego znaczenia zostają rehabilitowane, artysta wyznacza im nowe życie. Odkrywa i przywraca w nich to, co na co dzień było niezauważalne — ich wartości plastyczne, zawartą w nich ekspresję, poezję, a przede wszystkim formę. „Nie interesuje go ekspresja symboliczna przedmiotów — pisze Papp — w nożu nie upatruje narzędzia agresji czy obrony, lecz odkrywa w jego kształcie np. wyraz osobiwej zadziorności dzioba ptaka czy chyżości pyszczka ryby”¹⁷. Kruczek zawsze przywiązywał dużą wagę do środowiska zarówno tego, z którego wyszedł, jak i tego w którym mieszkał. Organizując wystawy aranżował wernisaże tak, aby kontakt z ludźmi stawał się bardziej bezpośredni, niehamowany chłodną atmosferą ekspozycyjnego wnętrza muzeum czy galerii. Stąd też częste są kontakty artysty z Sanokiem. Świadczą o tym wystawy oraz dbałość o to, by w zbiorach Muzeum Historycznego znalazły się prace najlepiej artystę reprezentujące. Po raz pierwszy pokazał swoje dzieła w 1954 r. podczas objazdowej wystawy Grupy Rzeszowskiej, potem na kolejnych wystawach indywidualnych w 1965 r., 1973 r. a także z okazji Dni Sanoka w 1970 r. oraz w wystawach „Nabytki Muzeum Historycznego” w Sanoku i innych o znaczeniu lokalnym. Marian Kruczek zyskał sobie dużą popularność w kraju, a także dzięki licznym wystawom za granicą między innymi w Szwecji, Belgii, RFN i USA. Jednakże spośród artystów wywodzących się z sanockiego środowiska największy rozgłos zyskał sobie Zdzisław Beksiński. Malarstwem zajmuje się od 1954 r. W latach 1956—1960 uprawiał fotografię artystyczną. Już w działalności fotograficznej zaznaczyła się osobowość artysty. Jest to bowiem fotografia kreowana, zaskakująca pomysłem reżyserowanych ujęć i niepokojącą atmosferą. W latach 50-tych i 60-tych uprawiał rysunek, malarstwo olejne, heliotypię, rzeźbę, później ograniczył się wyłącznie do malarstwa. Większą popularność zyskał sobie dopiero po

wystawach warszawskich w początku lat 60-tych. Z widocznych wtedy dwóch sposobów realizacji dzieła — z jednej strony malarstwo abstrakcyjne, z drugiej rysunek z całą drobiazgowością opisujący celowo deformowany przedmiot, kryształizuje się z czasem ten drugi. Jednakże obrazy abstrakcyjne, obrazy-przedmioty, często o reliefowej, porowatej powierzchni, monochromatyczne, stanowiły niezwykle ważny wkład w ówczesną sztukę. Doszukiwano się w nich zarysów budowli urbanistycznych, wypalonych miast itp.¹⁸. Porównania są tu dość obojętne — pisze Jacek Woźniakowski — bo dzieło Beksińskiego działa nie tyle poprzez tego typu aluzje, ile poprzez ich sumę, lub raczej poprzez aurę w jakiej się rodzą: ma delikatną i wciąż zmienną regularność dzieł przyrody, prostotę i wyrafinowanie rzeczy, których oblicze wydrząził dostojnie i powoli czas, niszcząc pierwotny ich kształt, lecz dając im zarazem trwanie bardziej odporne, lub może tragicznie zmartwiałe?”¹⁹. Artysta zdał sobie sprawę, że poprzez sztukę abstrakcyjną nie jest w stanie wyrazić wszystkich swoich potrzeb. Zarzucił więc ten sposób wypowiedzi. Świat obrazów stał się zbliżony do świata powstających już wcześniej rysunków. Tworzy wizyjne kompozycje, których źródeł należy szukać w podświadomości, w marzeniu sennym wspomaganym wyobraźnią. Beksiński broni się przed przypisywaniem jego dziełom znaczeń alegoryczno-symbolicznych — mówi: „Semantyczna i semiotyczna analiza wizji jest taką samą bzdurą jak szkolny „rozbiór” Wielkiej Improwizacji. Nie to jest ważne, co się ukazuje, lecz to, co jest ukryte”²⁰. Ta specyficzna inwentaryzacja obszaru podświadomości, owego „śmietnika” znajdującego się w „Obszarze Zepchnięć” ma przede wszystkim znaczenie emocjonalne, ekspresyjne. W działaniu tych obrazów nieistotna jest literacka ich analiza, znaczenia, jakie możemy im przypisywać, lecz ich siła wizyjna, architektonika kompozycji, kolor, forma współtworząca nastrój. Postacie, przedmioty, pejzaż służą do organizowania takiego układu, który jest wyrazem wewnętrznych stanów emocjonalnych artysty i działać ma na uczucie odbiorcy nie zaś na intelekt — „to co maluję jest przede wszystkim moim duchowym autoportretem” — mówi Beksiński²¹. Groteska, pastisz, przejawskrawienie, kpina, to częsty sposób działania widoczny zwłaszcza w pracach wcześniejszych, z lat 60-tych. Ta drapieżność z czasem osłabia się na rzecz wizyjności budowanego w obrazy iluzyjnego świata. Warsztat artysty wyłonił się z konkretnych potrzeb i nie ma w nim miejsca na jakiegokolwiek kompromisy. Rezygnacja z wartości czysto plastycznych, koncentracja na precyzyjnym i iluzjonistycznym wykonaniu podsukanego przez wyobraźnię projektu, służą temu, by obraz stał się zaledwie „Przeźroczystą szybą, przez którą widać to, co jest namalowane”²², a samo malarstwo, traktowane jako zło konieczne, zastępować musi, z braku innej możliwości, niewynaleziony jeszcze „aparata do fotografowania snów”²³. Beksiński mieszkał w Sanoku do jesieni 1977 r. i miał tu zaledwie jedną wystawę. Muzeum Historyczne już w latach 60-tych, jako jedno z pierwszych rozpoczęło gromadzenie prac artysty i posiada dziś duży zbiór, ciągle rozszerzany. Kontakt Adama Konieczki z Sanokiem jest nieco luźniejszy aniżeli wcześniej omawianych twórców. Artysta mieszka i pracuje w Krakowie. Dojrzały jego styl ukształtował się w latach 60-tych w malarstwo abstrakcyjne, w którym jednakże przedmiot, rzeczywistość, są ciągle wyczuwalne. W wielu pracach powracają tematy wojenne np. kompozycja „Pozostali partyzanci”, „Pociąg na wschód” czy cykl graficzny „Defregger”. Materia malarska większości obrazów jest bogata. Winkrustowanie w kompozycje materiałów obcych jak metal, kamień, gips sprowadza je do form reliefowych, w których atmosferę całości współorganizuje światło wydobywające z żywej faktury dodatkowe wartości kolorystyczne. Charakterystyczne jest też to, że obraz często współtworzy jego rama, na którą przenosi się struktura kompozycji. W Sanoku do tej pory artysta miał tylko jedną wystawę w 1973 r.²⁴, gdzie pokazywał wyłącznie prace graficzne. W środowisku sanockim jedynym artystą, który uprawia niemalże wyłącznie malarstwo akwarelowe jest Władysław Szulc. Od 1956 r. działał głównie jako artysta

fotografik, jako malarz działa od r. 1970. Osobowość twórcza Szulca przejawia się bardzo wyraźnie w obu tych dziedzinach. Wyraża się to przede wszystkim w wyborze tematów, w których „zewnętrznia przekonanie, że nasze otoczenie jest dostatecznie bogate w motywy ukształtowane przez naturę, lub przez zamierzone czy przypadkowe działanie człowieka”²⁵. Wśród motywów dominują drzewa, kwiaty, pejzaż, a także częste we wcześniejszych pracach okna. Artysta wykracza nie raz poza czysto wrazeniowy stosunek do przyrody. Jego sztuka staje się symboliczna, nie przez stosowanie symboli, lecz przez wnikanie w istotę zjawisk i próbę wyrażenia ich w sposób malarski. Widoczne tu jest zwłaszcza w cyklu kwiatów ukazanych w stadium wędnięcia, umierania, w których intuicyjnie stara się dotrzeć do utajonej w nich zawartości „duchowej”. Malarstwo to ewoluowało od realizmu nazbyt jeszcze podległego przedmiotowi, po formy syntetyczne, podporządkowane potrzebom obrazu, a także niemalże abstrakcyjne. Charakterystyczna jest też wąska gama kolorystyczna obrazów Szulca bogata w niuanse walarowe. Do młodszego pokolenia twórców sanockich należy Barbara Bandurka. Zaraz po ukończeniu studiów w 1974 r. artystka powróciła do Sanoka. Jej malarstwo zaczęło się krystalizować około 1977 r. zbliżając się wyraźnie do surrealizmu, z którego czerpie swobodę kompozycji, tajemniczość klimatu, niedopowiedzenie, odległość od rzeczywistości przetworzenie. W wielu obrazach, np. „Wrzesień”, „Judasz” widoczna jest dążność do stosowania metafory prostej, stosunkowo łatwo odczytywalnej, w innych bywa ona znacznie bardziej skomplikowana. Sposób wyrazu stosowany przez artystkę jest często ekspresyjny, cechujący się deformacją i czasami gwałtowną kolorystyką.

Trudno jest jeszcze określić malarstwo Jerzego Wójtowicza, twórcy, który ukończył ASP w 1980 r. Zarówno obrazy studenckie, pokazane na indywidualnej wystawie w 1979 r.²⁹, jak i te z „Sanockiego Salonu Grudniowego” ukazują osobowość o dużej dyscyplinie wewnętrznej, skupieniu a zarazem zdecydowaniu. Chłodny i niemalże drapieżny w wyrazie cykl obrazów przetwarzających formy motyli jest już dziełem ciekawszym i indywidualnym.

W ostatnim czasie Muzeum Historyczne nawiązało kontakt z innymi artystami wywodzącymi się z Sanoka: Stanisławem Batruchem, Kazimierzem Starościakiem i Edwardem Osieckim. Osiecki wystawił swoje prace, będąc jeszcze studentem ASP²⁷.

Otwarta 16 grudnia 1980 r. pierwsza, z zaplanowanego cyklu, wystawa pt. „Sanocki Salon Grudniowy”²⁸ ma na celu prezentowanie najświeższego dorobku artystów sanockich oraz wywodzących się z regionu sanockiego a tworzących w innych ośrodkach.

W mieście ożywiony jest także ruch amatorski. Z ciekawszych twórców-amatorów wymienić można Marię Czerepaniak, Kazimierę Jahnową, Józefa Penara, Władysława Kwaśnickiego, Wojciecha Jahna i młodych malarzy poszukujących własnego sposobu wyrazu — Jacka Rogowskiego i Ryszarda Rogowskiego.

Pewien wkład w ożywienie tutejszego środowiska wnoszą organizowane od czasu do czasu plenery studentów krakowskiej ASP.

W uzupełnieniu informacji dotyczących malarstwa należałoby nadmienić, iż ze środowiskiem sanockim związani są również rzeźbiarze Roman Tarkowski i Stanisław Hryń oraz uprawiająca tkactwo artystyczne Anna Turkowska.

Przypisy:

- ¹ R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku, Informator, Rzeszów 1968, s. 41—54.
- ² Z salonów sztuki, „Tygodnik Ziemi Sanockiej”, R. II: 1911, nr 53, s. 2.
- ³ j.w.
- ⁴ Datę 1919 podaje m.in. bratanica artysty Anna Florkowska. Jest jednak możliwe, iż wyjazd Prochaski do Francji nastąpił w 1920 r.
- ⁵ Pierwszą część daru otrzymało muzeum w 1963 r., drugą dopiero w kilka lat po śmierci Prochaski w 1979 r.

- ⁶ Wystawa obrazów i rzeźby w Sanoku, katalog wystawy, Sanok 1930, poz. 1—324.
- ⁷ Władysław Lisowski — wystawa malarstwa, katalog wystawy, Sanok 1974, (wstęp: R. Biskupski, E. Zając), poz. 1—41.
- ⁸ B. Jaśkiewicz, Działalność artystyczno-malarska Leona Getza ze szczególnym uwzględnieniem Ziemi Sanockiej, „Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku”, Sanok 1972, nr 15, s. 49—56.
- ⁹ Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939 (red. A. Wojciechowski) Warszawa, Wrocław, Kraków, Gdańsk 1974, s. 266.
- ¹⁰ Wystawa obrazów i rzeźby..., dz. cyt. poz. 147—184.
- ¹¹ J. Kawalek, wstęp do katalogu wystawy „35 lat rzeszowskiego Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków”, Rzeszów 1979.
- ¹² S. Stefański, Muzeum Historyczne w Sanoku (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 10; E. Zając, Zarys dziejów Muzeum Historycznego w Sanoku, „Rocznik Sanocki”, Kraków 1979 s. 288 (tabela); J. Kawalek, dz. cyt.
- ¹³ W. Banach, wstęp do katalogu wystawy „Tadeusz Marian Turowski malarstwo 1974—1980”, Sanok 1980.
- ¹⁴ j.w.
- ¹⁵ S. Papp, Marian Kruczek, Kraków 1978, s. 21.
- ¹⁶ R. Biskupski, wstęp do katalogu wystawy „Wystawa prac ze zbiorów Muzeum Historycznego w Sanoku”, Sanok 1973.
- ¹⁷ S. Papp, dz. cyt. s. 36.
- ¹⁸ J. Bogucki, wstęp do katalogu wystawy „Wystawa prac Zdzisława Beksińskiego”, Warszawa 1964.
- ¹⁹ J. Woźniakowski, Co się dzieje ze sztuką, Warszawa, bez daty wyd. s. 184.
- ²⁰ „Odnaleźć w sercu i pod powiekami, Wywiad ze Zdzisławem Beksińskim”, „Tygodnik Powszechny”, 1977, nr 25, s. 4.
- ²¹ j.w.
- ²² j.w.
- ²³ j.w.
- ²⁴ Adam Konieczko — grafika, katalog wystawy, Sanok 1973 (wstęp: R. Biskupski, E. Zając), poz. 1—71.
- ²⁵ R. Biskupski, wstęp do katalogu wystawy: „Akwarele i gwasze Władysława Szulca”, Przemyśl 1977, s. 3.
- ²⁶ Jerzy Wójtowicz — malarstwo, grafika, rysunek, metalo-collage, katalog wystawy, Sanok 1979 (wstęp: R. Biskupski).
- ²⁷ Edward Osiecki — malarstwo, katalog wystawy, Sanok 1975, poz. 1—22.
- ²⁸ Sanocki salon grudniowy, katalog wystawy, Sanok 1980, (wstęp: J. W. Banachowiec) poz. 1—51.

(wb)

... w Strzyżowie

Na przełomie stuleci XIX i XX zaznaczył swój pobyt w Strzyżowie Wojciech Weiss. Odkrycie strzyżowskich plenerów malarskich Weissa stało się w setną rocznicę urodzin malarza na jubileuszowej wystawie w Strzyżowie. Zorganizowała ją Towarzystwo Miłośników Ziemi Strzyżowskiej, dzięki uprzejmości rodziny artysty, która udostępniła Strzyżowowi bogatą część plonu malarza, kilkadziesiąt z górą prac olejnych, pastelów i akwarel oraz grafik. Trwale upamiętniła obecność Weissa w Strzyżowie przekazaniem do zbiorów Muzeum Regionalnego Ziemi Strzyżowskiej obrazu — Studium pejzażowego z okolic Strzyżowa, wykonanego techniką pastelu¹.

Pełną rangę artystyczną nadał strzyżowskim plenerom Wiesław Juszcak w książce „Młody Weiss”: wydanej w 1979 roku przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe, wprowadzając w ogólny obieg wiedzy o polskim malarstwie, fakt narodzin polskiego ekspresjonizmu.

Pobyty Wojciecha Weissa w Strzyżowie łączą się z osobą jego siostry Emilii Florowej i jej męża Stanisława Floraka urzędnika kolejowego, który w 1898 lub początkiem roku następnego objął posadę naczelnika stacji i przeniósł się wraz z rodziną na kilka lat do Strzyżowa. Przyjazdy malarza miały tutaj miejsce parokrotnie: wiosną 1899 roku, w drugiej połowie roku 1900 (pobyt przez lato i jesień), jesienią 1901 r., latem 1902 i znów wiosną 1903. Samo tylko zestawienie dat niewiele mówi, jaką rolę spełniały one w twórczości młodego malarza. Ich znaczenie unaocznia się, gdy weźmiemy pod uwagę fakt, iż miały miejsce w niezwykle intensywnym okresie jego życia, mianowicie w okresie pierwszych i najważniejszych podróży zagranicznych, które podjął jeszcze w czasie trwania studiów w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, a także pierwszych debiutów na wystawach w Polsce oraz Światowej Wystawie Sztuki w Paryżu.

Pierwszą podróż po Europie rozpoczął bowiem Wojciech Weiss w 1896 r. zwiedzając wówczas Wrocław, Berlin, Drezno, Pragę, Wiedeń i Budapeszt. Na wiosnę 1897 przypada jego pierwszy pobyt w Paryżu. W dwa lata później jesienią — znów Paryż — już po ukończeniu klasy mistrzowskiej u Leona Wyczółkowskiego. W tym roku wiosną, po raz pierwszy odwiedza Strzyżów. W 1900 r. wypada jego trzeci, paromiesięczny pobyt w Paryżu uwieczniony zdobyciem złotego medalu za „Portret rodziców” wystawiony na Światowej Wystawie. — I znów Strzyżów, tym razem dłuższy pobyt latem i jesienią tego roku. W roku następnym 1901, w miesiącach od marca do sierpnia — Włochy. I znów latem — powrót do Strzyżowa. A w roku 1902 — druga podróż do Włoch ukończona w marcu. I znów latem tego roku — Strzyżów².

Czym były dla malarza plenery w Strzyżowie najlepiej świadczą cytowane przez W. Juszcaka fragmenty listów Wojciecha Weissa, kierowane do rodziców, z Paryża 1900 r.:

„(...) Nie wyobrażacie sobie, co za labirynt Paryż, jeszcze z powodu wystawy nabudowali koleje podziemnych, naziemnych, stawiali mostów, a plac wystawy piętrzy się wieżami o potwornych kształtach (...). Chodząc po bulwarach o dalekich perspektywach, przewalające się tłumy jezdnych i pieszych, myślę o naszych ciasnych, brudnych uliczkach (których i tu nie brak), jak mi będzie trudno znowu mieszkać na prowincji. Tęsknię bardzo za wsią, za łąkami pełnymi kwieciami, za horyzontem dalekim, za niebem pełnym fantazyjnych chmur”.

A w dwa tygodnie później:

„(...) U nas wiosna wspaniała. Z nią jestem w innym usposobieniu, cieszę się jak ptaki niebieskie. Wspomnienie zeszłorocznej wiosny spędzonej w Strzyżowie, wiosny bez horyzontów zadymionych dymem fabrycznym, bez turkotu miejskiego i sztucznej publiki. Zdaje się, że około 15 maja będę już u was i natychmiast ucieknę na wieś, aby móc malować aksamitne żyta, łąki zakwiecone, tęskno mi do nich”³.

Pobyt w cichym galicyjskim miasteczku, jakim był przed kilkadziesiątoma lata-

mi Strzyżów, mieszkanie na strychu stacji położonej z dala od rynku, z odległą perspektywą łąk nad Wisłokiem i pasmem porośniętych lasami wzgórz na horyzoncie, pośród najbliższych mu osób, pozwalał na nieosiągalną gdzie indziej, a już szczególnie w ruchliwych miastach Europy, swobodę, rozluźnienie i koncentrację zarazem. W Strzyżowie powstają portrety najbliższych mu osób: „Siostra z mężem, syn z zabawkami, drugi syn w plenerze, szwagier odpoczywający po pracy, starszka matka chora siedząca w łóżku”, a także „mielizna i dużo notatek pejzażowych”, jak pospiesznie wylicza malarz w kilkadziesiąt lat później napisanych wspomnieniach.

Właśnie owym „notatką pejzażową” poświęca W. Juszcak ostatni rozdział swej książki, zatytułowany „Krajobrazy wymowne”, który jest zarazem wspaniałym wykładem pojęcia „pejzaż ekspresjonistyczny”, oraz syntezą plenerowego malarstwa młodego Weissa.

„Bo ekspresjonizm — pisze Juszcak — zwłaszcza w pejzażu, nie wychodził poza drugi — w ustalonej przez Jellentę hierarchii — „stopień artyzmu”, na którym stojący malarze „nie tylko że świat widzą, ale go rozumieją i zdają sobie sprawę z tego, że istotą wszelkiej rzeczy martwej lub żywej jest jej dusza”. Właśnie — co wymaga podkreślenia — dusza a nie duch. Dusza nazwana przez Przybyszewskiego „potęgą osobistą”, dusza obnażona albo po prostu „naga”, pojmowana jako element ludzki i stąd poddający naturę antropomorficznym przekształceniom, upodabniający ją do człowieka, który dzięki temu łatwiej formować może przyrodę w swoich dziełach na swoją miarę, czynić z niej posłuszne narzędzie swoich intymnych wyznań, swoich subiektywnych wypowiedzi”⁴.

Przeprowadzając analizę plenerowego malarstwa Weissa okresu strzyżowskiego, poddany jego urokowi składa ten wybitny historyk sztuki czołowemu malarzowi okresu modernizmu głęboki pokłon:

„Te obrazy są na pozór spokojne, wszystkie utrzymane w powolnych rytmach, przeniknięte jednorodnym skupieniem. Są pozbawione wewnętrznych kontrastów — kontrastują za to całą swą zawartością z tym, co się poza nimi rozpościera, ze światem, do jakiego przywykliśmy na co dzień. Każdy z nich wnosi jeden zasadniczo ton: barwny, walorowy, nastrojowy wreszcie. I każdy podobnie brzmi — przejmująco, głucho, ponuro, bez względu na podstawową gamę kolorystyczną w nim zastosowaną, bez względu na to czy będzie zgrzytliwa gorąca jaskrawość, czy mroczny chłód”.

„Idzie tu o utrwalenie emocji, nagłych poruszeń wyobraźni, na wpół kontrolowanych, chwytanie „sensów” nie poddających się żadnej werbalizacji, sensów irracjonalnych, jakie podsuwają przeżycia a nie wrażenia zmysłowe. (...) Są to do gruntu krajobrazy wewnętrzne — i uczuciowe raczej niż celebrialne. Natura jest w nich pełna człowieczego wyrazu, ale owa antropomorfizacja nie przybliży jej do nas, nie czyni jej bardziej zrozumiałą. Staje się przez to, przeciwnie, tworem nieodgadnionym, zamkniętym w swoim milczeniu i obcości”⁵.

Przypisy:

¹ Wojciech Weiss. Katalog wystawy prac artysty z lat jego pobytu w Strzyżowie 1898—1903, Strzyżów, maj—czerwiec 1975. (odbitka na powielaczu).

² J. Nowakowski, Kalendarium życia i twórczości, (w:) Wojciech Weiss 1875—1950. Wystawa monograficzna, czerwiec—wrzesień 1977, Muzeum Narodowe w Poznaniu, oraz W. Juszcak, Młody Weiss, Warszawa 1977.

³ W. Juszcak, j.w., s. 17.

⁴ j.w., s. 166.

⁵ j.w., s. 173 i 174.

(ts)

... w Tarnobrzegu

1944—1980

Nie jest na ogół rzeczą znaną, że Tarnobrzeg stał się w pewnym czasie przystanią dla części rozbitego grona szczepowców Szukalskiego. W latach 60-tych Muzeum w Rzeszowie zostało obdarowane obrazami M. Ruzamskiego i Stefana Żechowskiego z domu Janiny Pawlasowej w Tarnobrzegu. W liście, jaki przy tej okazji przesłała, pobrzmiwa ciągle szczerą nutą sympatii dla grupy i przekonanie o talencie jej przywódcy, talencie zmarnowanym w oderwaniu od rodzimego podłoża. Jednocześnie, składając w zbiorze muzealnym nieliczne pamiątki, kierowała nią troska, by przedłużyć trwanie pamięci po artystach, związanych z Tarnobrzegiem. Niedawno w przypadkowej rozmowie ze „Słońcesławem z Żołąni” czyli Franciszkiem Frączkiem z Krzemienicy okazało się, że i on bywał zapraszany do Tarnobrzega, podobnie jak inny szczepowiec — Marian Konarski. Było to już w niebezpiecznym okresie okupacji.

W skreślonym życiorysie na życzenie J. Pawlasowej, „pobieżnym”, jak go określa adresatka, do którego „wiele jeszcze dałoby się dołożyć”. Stefan Żechowski tak pisze:

„(...) Do 16 roku życia wykonałem mnóstwo obrazków, a wśród nich cykl ilustracji do „Anhellego”. W 1929 roku z tym dorobkiem udałem się, wbrew woli ojca, do Krakowa (piechota) gdzie na podstawie przedłożonych rysunków przyjęty zostałem, bez egzaminu, do Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego. — W 1930 roku przyjechał do Krakowa Stanisław Szukalski, gdzie otworzył szkołę — stowarzyszenie pod nazwą „Szczep Rogate Serce”. Nieco wcześniej poznałem niezwykłą twórczość tego artysty, z zapalem więc wstąpiłem do jego szkoły. Przyjęty zostałem na podstawie rysunków, które wzbudziły u Szukalskiego duże zainteresowanie. — Główną metodą nauczania w jego szkole było rozwijanie wyobraźni i pamięci przez zupełne odrzucenie studium z natury i modelu. — (...) W latach od 1933 i następnych nawiązałem i utrzymywałem bliską i serdeczną przyjaźń z Marianem Ruzamskim, artystą malarzem, zwolennikiem Szukalskiego — człowiekiem o szlachetnym charakterze, wybitnej indywidualności i głębokim umyśle. Przyjaźń ta wywarła duży wpływ na ukształtowanie moich poglądów. Dzięki niemu bywałem często w Tarnobrzegu w gościnnym domu państwa Janiny i dra Eugeniusza Pawlasów zamieszkałych w Tarnobrzegu — w domu, w którym kwitła atmosfera wysokiej kultury”.

„W roku 1936 zwrócił się do mnie przez Ruzamskiego Emil Zegadłowicz z prośbą o zilustrowanie jego powieści „Motory”. Wykonałem do tej książki 37 rysunków, które poeta przyjął z entuzjazmem i zaprosił mnie do swego domu w Gorzeniu Górnym. Tam zetknąłem się z grupą wybitnych polskich pisarzy, jak: Wasilewska, Kruczkowski, Putek, Kubicki, tam też poznałem postępową ideologię komunistyczną i w wyniku wewnętrznego przekonania zerwałem łączność z Szukalskim, występując z ugrupowania Szczep Rogate Serce w roku 1936. Do 1939 roku wykonałem szereg cyklów rysunków, mieszkając na przemian w Tarnobrzegu, Gorzeniu i Książu Wielkim.

Lata okupacji przeżyłem w trudnych warunkach, pracując, ukrywając swoją pracę i siebie (...)”¹.

Inicjatorem spotkań, jak z tego widać, był Marian Ruzamski, sympatyk Szczepu, a nawet można powiedzieć jego ideolog, autor szeregu artykułów drukowanych w czasopiśmie „Krak”, „wielki gaduła” i autor fraszek, jak go wspomina T. Dobrowolski. Z udziałem Ruzamskiego prowadzono w Tarnobrzegu żarliwe rozmowy na tematy sztuki, literatury, kolejno w skromnym podnajmowanym mieszkaniu artysty, w domu doktorostwa Pawlasów oraz doktora Starostki, późniejszego dyrektora tamtejszego szpitala. — Ruzamski podejmował temat, przez kontrowersyjność jego ujęcia wciągał natychmiast rozmówców, a dyskusje toczyły się w nieskończoność. Rozmowy były wędrówką po całym rozległym obszarze historii sztuki. Malował dużo, szczególnie akwarel. Wydaje się aż nieprawdopodobne, by z jego

dorobku, który szczerze wypełniał szafy mieszkania tarnobrzeskiego, jak je widział Frączek, pozostały dwa portrety wykonane techniką pastelu, dra Eugeniusza Pawlasa i jego córki Alicji, obydwa w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie. — Ruzamski aresztowany w Tarnobrzegu przez hitlerowców, zginął w Oświęcimiu.

Jako zajadłemu teoretykowi, wiedza jakby przeszkadzała w pracy twórczej i osiągnięciu niezależności artystycznej. — „Ruzamski bez historii sztuki nie mógł egzystować, musiał zawsze coś z niej brać”. Malował w sposób prawie fotograficzny — pisze T. Dobrowolski. Szczepowców, zwolenników konkretnego, precyzyjnego rysunku raził natomiast rozlewny sposób prowadzenia jego akwarel. — Był wrogiem wszelkich nowatorskich kierunków w sztuce.

Artykuł pt. „Porachunki z krakowską Akademią Sztuk Pięknych” zawiera część jego biogramu i jest jakby samousprawiedliwieniem malarza:

„(...) Wstąpiłem do Akademii jako młody maturzysta i miałem za sobą szereg lat gimnazjalnych, w czasie których rysowałem dużo i mogę zaświadczyć, porządnie. Pierwszą rzeczą, jakiej nauczyłem się w krakowskiej Akademii, to knocenia. Bo przed Akademią każdy rysunek kończyłem dokładnie, a w Akademii uczono mnie rozmachu i temperamentu. (...)

Jacka Malczewskiego nie było wśród profesorów, a powrócił na katedrę swą w piątym i ostatnim roku mojego pobytu w Akademii. Natychmiast zapisałem się na jego kurs, jedynego artysty-pedagoga i twórcy. Zapóźno. (...) Z uczniami swymi żył serdecznie i dawał im najlepszą część swego uczucia. Pamiętam „korekty” polegające na głośnym od łydki do karku zdumionego ucznia. Rady takie: „maluj to, co jest ci najbliższe sercu”. „Nie marnuj uczucia”. — I ani jednej poprawki na rysunku. Czasem takie powiedzenie jak: „Trzeba to wszystko czego was uczą w Akademii zapomnieć i zabrać się do właściwej pracy”².

W sprzedaży desowskiej Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nabyło niedawno „Autoportret” Ruzamskiego. Inspiracje płynące z portretów Malczewskiego są wyraźne. — Postać centralnie i wprost do widza ustawiona, nieco z dolnej perspektywy, wypełnia płaszczyznę obrazu pozostawiając w tle miejsce dla „radosnej” przyrody. Nastrój tej części obrazu, którą tworzą świeżo rozwinięte korony drzew, oplatające jakby głowę modelu, pozostaje w dysharmonii ze sztywną, idealnie symetryczną pozą portretowanego, podkreśloną gestem regularnie splecionych przed sobą dłoni. Dokładny modelunek twarzy o „wyzwajającym” wyrazie posągowości i dumy także różni się od lekko, ruchliwie opracowanej barwy tła. Składają się na nią jasne barwy zieleni i białe szare światła drzew powiązane regularną barwą pogodnego nieba i różowo-pomarańczowym masywem dachu.

Ciekawe, na tę stronę twórczości malarza zwrócił uwagę w 1923 roku A. Schröder, pisząc wzmiankę o wystawie Ruzamskiego w lwowskim TPSP:

„(...) Stroną niezwykle ciekawą i charakterystyczną dla jego twórczości jest ten specjalny kąt, pod jakim patrzy na przyrodę: pomimo wiernego i świetnie trzymającego się w liniach rysunku, każdy jego obraz to nie kopia przyrody, ale jej wizja uduchowiona i przetransponowana głęboko. (...) Portrety Ruzamskiego odznaczają się również doskonałą stroną techniczną i oryginalnością ujęcia wewnętrznej treści portretowanego”³.

Przypisy:

¹ Arch. Społ. Hist. MR I/96.

² „Krak”, styczeń 1934, R. III, nr 11, s. 7.

³ Schröder, (A. S.) Wystawa obrazów Mariana Ruzamskiego, Tyg. II. 1923 nr 12 s. 185.

(ts)

... w Tarnowie

Tarnów w r. 1891 liczył 27 575 mieszkańców i był piątym co do wielkości miastem ówczesnej Galicji. Było to miasto spore, o dużych ambicjach kulturalnych. Tradycje artystyczne Tarnowa sięgają XVI w. kiedy odnotowano po raz pierwszy istnienie w mieście cechu malarskiego. Później ze sztuką w tym ośrodku bywało rozmaicie, dopiero w XIX w. pojawiła się większa liczba malarzy, a m. in. Griner, Włodarski, Gucwa, Hanusz, Dziewański.

Z nich tylko Michał Dziewański (1863—1947), swoją działalnością artystyczną wkroczył w wiek XX. Na przełomie XIX i XX w. nie było w Tarnowie jeszcze jakiegoś scementowanego środowiska artystycznego. Działali tu pojedynczy malarze z reguły nauczyciele tutejszych szkół średnich.

Michał Dziewański, studiujący w latach 1879—1887 w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie, powrócił po studiach do Tarnowa, gdzie także uczył w miejscowych szkołach oraz podjął pracę jako kreślarz w biurze budowniczego miejskiego. Jego malarstwo, mimo dość długich studiów artystycznych, nie reprezentowało zbyt wysokiego poziomu. Stosunkowo najlepszy ze znanych jego obrazów jest prezentowany na wystawie „Krakowiak”. Malował sporo portretów miejscowych notabli (burmistrza, biskupa, marszałka Sanguszkę), sporo fresków i krajobrazów z Tuchowa, Szczucina, Dąbrowy Tarnowskiej i Mielca. Jeszcze w r. 1945 pokazał na wystawie ZZAP kilka obrazów i akwarel.

Z działających przed pierwszą wojną w Tarnowie malarzy wspomnijmy Bolesława Czapkiewicza „asystenta do nauki rysunków odręcznych” w latach 1904—1912 w I Gimnazjum, którego twórczość znamy tylko z jednej akwareli.

Inny artysta malarz, Władysław Bieda, także nauczyciel rysunków w tutejszej Szkole Realnej, w r. 1914 zorganizował wystawę malarstwa w prywatnej posesji gdzie wystawił „Studia, szkice i portrety”. Niestety, do dziś nie udało się odnaleźć żadnego dzieła tego malarza.

Działo także w tym czasie wielu malarzy dyletantów, z których najlepiej znany jest Władysław Bieda, sierota wychowywany u dobrych ludzi, przejawiający samorodny talent malarski. Znane są jego naiwne krajobrazy, nie pozbawione uroku i walorów ikonograficznych oraz portret miejscowego policjanta miejskiego — cudowny w swym prymitywiźmie. Wł. Bieda zginął w czasie I wojny światowej na którymś z frontów.

Już w czasie I wojny pojawiają się w Tarnowie, znani później malarze Maksymilian Brożek i Antoni Bratkowski. Zmarły niedawno Maksymilian Brożek ur. w Tarnowie w r. 1897, w swych wczesnych pracach, jeszcze jako student krakowskiej szkoły artystycznej, malował liczne krajobrazy, scenki z życia codziennego. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych, ucząc się u Jacka Malczewskiego i Stanisława Dębickiego. W okresie międzywojennym i później wystawiał w Tarnowie, Krakowie, Warszawie, Lublinie, Kielcach, Katowicach. Długie lata uczył w szkołach, a jako artysta zajmował się grafiką, malarstwem i rysunkiem. Mniej znany jest Antoni Bratkowski, znany tylko z kilku prac przechowywanych w tarnowskim muzeum.

Inny jakościowo okres w dziejach tarnowskiego malarstwa rozpoczyna się po odzyskaniu niepodległości. Pojawia się tutaj znaczna liczba malarzy, którzy bądź pracują w tym środowisku na stałe, bądź przebywają tu okresowo. Wymienić wypada ich nazwiska: Józef Dutkiewicz, Tadeusz i Zygmunt Królowie, Alojzy Majcher, Tadeusz Jeleń, Witold Giźbert Studnicki, Blanka Lüksnitz, Jadwiga Gajek-Sanowska, Janina Broż-Włodarska, A. Plützer, A. Rutkowski, J. Tetmajer i inni.

Najwybitniejszym działającym w okresie międzywojennym artystą był bez wątpienia Alojzy Majcher (1907—1943). Malarz i grafik, wychowanek krakowskiej akademii, odznaczał się wielką wrażliwością oraz nie byle jakim talentem. W malarstwie nie osiągnął zamierzonych celów. Rozpoczął od uporczywych studiów natury, niekiedy brutalizowanych w formie, były to martwe natury, portrety, akty,

studia robotników. Usiłował w trakcie tych studiów znaleźć własną formę, własny styl. Powstało dzięki temu wiele obrazów studyjnych oraz kilkanaście znakomych portretów. Natomiast wspaniałe wyniki osiągnął w grafice, gdzie z pełną dyzenvolturą, stosując wszystkie ówczesne techniki graficzne, dochodził do wielkiej ekspresji.

Być może i w malarstwie doszedł by do podobnych wyników, niestety tragiczna śmierć — jako żołnierza walczącego podziemia, nie pozwoliła mu zrealizować swojego talentu.

Równie znakomicie zapowiadał się Tadeusz Jeleń (1903—1965), syn miejscowego wydawcy i księgarza, także absolwent krakowskiej akademii. Grafik i malarz, po początkowym błysku talentu zaniedbał wytrwałą pracę artystyczną i zmarnował duże zdolności. Był błyskotliwym artystą posiadającym sporą łatwość tworzenia. Malował klasycyzujące portrety i krajobrazy, tworzył całkiem interesujące karykatury. W podobnym duchu tworzyli bracia Tadeusz i Zygmunt Królowie.

Józef E. Dutkiewicz (1903—1968), zasłużony konserwator i projektant polichromii był także malarzem związanym z umiarkowanymi ugrupowaniami artystycznymi okresu międzywojennego, gdzie dominowały tendencje kolorystyczne.

Natomiast Witold Giźbert Studnicki (1890—1976), był z wykształcenia architektem. W czasie studiów architektury uczęszczał też do pracowni artystycznych i w późniejszym okresie zajmował się także malarstwem.

W. G. Studnicki w okresie międzywojennym pełnił obowiązki dyrektora Budownictwa Miejskiego w Tarnowie. Do niego też, jako do eksponowanej osobistości w mieście, zwróciła się grupa tarnowskich artystów z prośbą o przewodniczenie związkowi tutejszych artystów, którzy pragnęli scementować rozproszone dotychczas środowisko.

W. G. Studnicki przyjął propozycję i tak w latach trzydziestych rozpoczęła działalność grupa plastyków pod nazwą „Zielona Szpilka”. Była to luźna grupa plastyków, dziennikarzy i muzyków, która otworzyła w jednej z tarnowskich kawiarni — Kaczorowskiego, własny klub, ozdobiony wkrótce karykaturami członków klubu oraz sporym freskiem, przedstawiającym członków klubu tańczących wokół zielonej szpilki, wbitej w tarnowski stary rynek.

Z malarzy tarnowskich należeli do tej grupy, prócz Studnickiego m. in. Majcher, Jeleń, Sanowska, Kubickówna.

We wspomnianym klubie, znajdującym się w tylnej salce kawiarni, usytuowanej przy głównej arterii miasta, zbierali się co tydzień miejscowi twórcy, dyskutując o sztuce, o problemach ówczesnego życia artystycznego.

„Zielona Szpilka” organizowała wystawy, nie tylko twórczości członków klubu, lecz także malarstwa dzieci, co na owe czasy nie było takie częste. Klub prętnierował szereg pism artystycznych krajowych i zagranicznych.

Działalność klubu przerwała II wojna światowa, która rozproszyła miejscowe środowisko.

Nowy etap historii tarnowskiego malarstwa rozpoczął się po wyzwoleniu w r. 1945. Już w lutym 1945 r. powstaje w Tarnowie związek zawodowy artystów, który następnie przekształcił się w Oddział Związku Polskich Artystów Plastyków. Jednocześnie reaktywowano założone w r. 1927 Muzeum Ziemi Tarnowskiej oraz powołano Państwową Szkołę Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego. Stworzyło to podstawy do rozwoju tarnowskiego środowiska artystycznego.

Związek Zawodowy Artystów w Tarnowie, którego w roku powstania byli kolejno prezesami dr Józef Dutkiewicz i art. fot. Czesław Olszewski, skupiał początkowo nie tylko malarzy, grafików i rzeźbiarzy, fotografów, ale również muzyków, architektów, aktorów, literatów i dziennikarzy. W ich gronie byli artyści plastycy: Paulina Chrzanowska, Józef Edward Dutkiewicz, Michał Dziewański, Antoni Kamiński, Tadeusz Kucik, Andrzej Mikacz, Irena Acedańska-Nowakowska, Waclaw Piotrowski, Jerzy Popiel, Jadwiga Gajek-Sanowska, Witold Giźbert Studnicki, Józef Marian Szuszkiewicz i Bolesław Uruski.

Już w marcu 1945 r. zorganizowana została pierwsza wystawa poświęcona pamię-

ci zamordowanych w okresie okupacji artystów tarnowskich — Alojzego Majchra i Tadeusza Króla. W maju tegoż roku tarnowscy artyści zaprezentowali po raz pierwszy swoją sztukę we własnym lokalu przy ul. Goldammera 8.

Twórczość tych malarzy miała charakter tradycyjny, konwencjonalny, jednakże była to grupa ludzi, która na tle kulturalnego krajobrazu miasta była widoczna, zarówno swą aktywnością artystyczną, jak i społeczną.

W ciągu trzydziestu pięciu lat działalności w PRL tarnowscy malarze, stanowiący trzon oddziału ZPAP w Tarnowie, zorganizowali kilkaset wystaw we wszystkich ważniejszych ośrodkach w Polsce oraz za granicą. W ciągu tego okresu tutejsze środowisko rozrastało się liczebnie (obecnie 49 członków ZPAP), wyrastali tu także artyści dużej klasy.

Scharakteryzujemy więc pokrótce twórczość najbardziej aktywnych z nich, których prezentujemy na obecnej wystawie.

Józef Szuszkiewicz, uczeń Tadeusza Pruszkowskiego, rozpoczął działalność w Tarnowie w r. 1945. Początkowo tworzył w duchu realistycznym krajobrazy, portrety i martwe natury. W latach sześćdziesiątych jego malarstwo zaczęło nabierać cech graficznych (jest także grafikiem). Zawężana zostaje gama kolorystyczna, do chłodnych ziemistych barw, elementy krajobrazu czy martwej natury są upraszczane i obejmowane szerokim czarnym konturem. Tego typu malarstwo o tendencjach do monumentalizacji uprawia do dziś.

Innego typu indywidualnością jest Stanisław Westwalewicz, także malarz starszego pokolenia, którego twórczość ogniskuje się wokół krajobrazu: Wychowanek krakowskiej ASP zajmuje się także akwarelą.

Jego malarstwo jest tradycyjne, pełne miękkości i osobistej poezji. Malowane w ostatnich latach krajobrazy Westwalewicza są często pejzażami z pamięci, opartymi na wczesnych szkicownikach jego rodzinnych stron z okolic Kozienic k. Radomia.

Jedną z najwybitniejszych indywidualności twórczych Tarnowa lat powojennych był Julian Grabowski, główna postać tarnowskiego malarstwa w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Wychowanek ASP w Krakowie, uprawiał malarstwo fakturowe, bogate, mięsiste, wyrafinowane w kolorze. Tematy były pretekstami do całych cykli rozwiązań malarskich, robionych z ogromną kulturą, często o dużej ekspresji. Obrazy te były raz świetliste i wizyjne, kiedy indziej matowe, utrzymane w szarościach. Rozmaitość rozwiązań malarskich J. Grabowskiego zdumiewała bezustannie tutejsze środowisko. Przez lata malarz ten stanowił spiritus movens tarnowskich malarzy. Przedwczesna śmierć, w pełni sił twórczych była wielką stratą dla Tarnowa.

Po wojnie kontynuowała swą twórczość malarską Jadwiga Gajek-Sanowska, która w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych tworzyła pajęczynowe cykle na poły realne, na poły wizyjne pejzaże łąk i lasów o subtelnej strukturze malarskiej. Tę świetlistą o delikatnej konstrukcji twórczość malarską kontynuuje do dziś.

W latach pięćdziesiątych rozpoczął działalność w Tarnowie Wiesław Röhrenscheff, także jedna ze znaczących postaci w tarnowskim środowisku. Początkowo zajmował się malarstwem olejnym, utrzymanym w konwencji nadrealizmu, później powrócił do natury, nastrojowych krajobrazów, poetyckich portretów tworzonych akwarelą, kolorowymi kredkami. Odnajdywał w najprostszyc formach i tematach blask autentycznej poezji.

Twórczością akwarelową zajmuje się także Piotr Drobiecki. Jego malarstwo, to wyłącznie krajobrazy, malowane na dużych kartonach, bogate formalnie i kolorystycznie.

Joanna Srebro-Drobiecka należy do twórców, którzy poświęcili się wyłącznie twórczości malarskiej. Artystka ta miała trudną drogę do sztuki, studiowała etnografię na UJ, później dopiero malarstwo. Studiowała w czasach, kiedy abstrakcyjna sztuka typu action painting, należała do atrakcyjnych form wypowiedzi artystycznej. Wychodząc z tej formuły sztuki, tworzy do dziś obrazy na pograniczu abstrakcji aluzyjnej, wypowiadając poprzez te formy własne nastroje i uczucia.

Zupełnym ewenementem wśród tarnowskich malarzy był Andrzej Lenartowicz. Samouk, przyjęty do ZPAP na podstawie prac. Zmarły tragicznie w 1973 r., nieuleczalnie chory, A. Lenartowicz tworzył metaforyczne i melancholijne kompozycje, w których usiłował zawrzeć swą własną filozofię życia na przekór ograniczeniom choroby. Była to jego własna, osobista wizja świata, a może nie wizja, tylko jego własny osobisty świat. Było to malarstwo nieco toporne, ale o nieodpartej sile i własnym klimacie. Miał warunki na stworzenie wielkiego, bardzo osobistego malarstwa. Niestety, śmierć przekreśliła te nadzieje.

Bezsprzecznie, najwybitniejszym działającym aktualnie na naszym terenie malarzem młodszego pokolenia jest Eugeniusz Molski. Wszechstronny w twórczości, tworzy, czasami z dużą dyzenvolturą, bardzo różnorodne kompozycje figuralne. Formalnie są to rzeczy znakomite, uderza tylko bezosobowość tej sztuki, co właściwie, być może, nie powinno być zarzutem, a jednak pozostawia jakiś niedosyt.

Prezentując tutaj skrótowy zarys tarnowskiego malarstwa w latach 1900—1980 byłbym niesprawiedliwy, gdybym nie wymienił szeregu innych malarzy, działających współcześnie w Tarnowie, którzy, niestety, nie zmieścili się w limicie przyznanym nam na wystawie, a których trzeba koniecznie wymienić, ponieważ tarnowskie środowisko artystyczne nie miałoby pełnego obrazu. Trzeba absolutnie wspomnieć o Paulinie Chrzanowskiej, historyku sztuki i romaniście, wieloletnim kierowniku tutejszego muzeum, także malarce, zajmującej się głównie malarstwem pejzażowym.

Nieżyjący już Antoni Reising zajmował się scenografią i malarstwem. Działali tu także lub działają do dziś Tadeusz Kucik, akwarelista, Zofia Flakowicz, Stanisława Bińkowska-Klimkowska, Amalia Rzepka-Kwiatkowska, Stanisław Nowak, Bogna Toczek-Łojewska.

Ominąć tu musieliśmy szereg grafików i rzeźbiarzy, którzy współtworzyli lub tworzą tarnowskie środowisko artystyczne.

(sp)

... w Wiśniowej

W gościnnym domu Mycielskich, w Wiśniowej znaleźli się między innymi malarze: Jan Cybis, Hanna Rudzka-Cybisowa, Tytus Czyżewski i Czesław Rzepiński. Wiśniowa stała się w latach międzywojennych miejscem nieoficjalnych plenerów malarskich, nie notowanych gdzie indziej, a spore grono artystów — które zjeżdżało na sezon lata, znajdowało tu wyjątkową atmosferę sprzyjającą pracy twórczej.

„Mamy już krakowskie Ateny, kaszubską Szwajcarię, warszawski Paryż — tu jest „wiśniowski Barbizon” (...) A póki spokój, to my możemy się zastanawiać nad każdą plamką na płótnie, czy każdą nutą na partyturze. Nie tylko wszystko, ale wszyscy łagodnieją z dala od „miejskiego kieratu”, — z dala od wielkich środowisk, z których trzeba wygrzyść trochę jakiejś naszej kultury. Czasy są takie, że Wiśniowa zdaje się być jednym z niewielu spokojnych miejsc”. — notuje w Księdze Wiśniowej jeden z uczestników artystycznych spotkań¹. A Jan Cybis w wiele lat później, pod rokiem 1961 zapisze w swych notatkach:

„... Jaś Mycielski na chwilę u mnie przed odjazdem pociągu do Krakowa. Zorganizowałem szybko strzemiennego, wypadłszy z pracowni upaprany. Lubię go. Dobrze się u niego czułem w Wiśniowej przed wojną”².

Oczywistym świadectwem pobytów artystów w Wiśniowej jest zachowana w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie kolekcja wybitnych polskich kolorystów powstała tam w latach 1935—1936, poważnie zresztą uszczuplona. Przejmowana była bowiem jak wiele innych obiektów, z dworów objętych reformą rolną, jeszcze w czasie działań wojennych jesienią 1944 r. Wchodziła w skład grupy takich przedmiotów jak meble, rzeźby, ceramika, grafika, najliczniejszej spośród zabytków przejmowanych z innych dworów, przykładowo Trzciany, Nowej Wsi Czudeckiej, Babicy, Załęża. — W Wiśniowej na terenie dworu zorganizowany był szpital frontowy; nowsze obrazy nie były przedmiotem większej troski wojska. Gorzej, płótna te znajdowały zastępcze zastosowanie z braku pewnych materiałów sanitarnych, i poszły na zniszczenie³.

Kolekcja ta, odosobniona zresztą przez wiele lat w muzealnym zbiorze, zamyka jakby długoletnią historię mecenatu artystycznego Mycielskich. Wobec Wiśniowej nie był ten temat szerzej podejmowany przez fachową literaturę, aczkolwiek istnieje wiele danych przemawiających za jego rozwinięciem. Zasygnalizowany ostatnio przez A. Żygę, w studium poświęconym zresztą innej dziedzinie kultury — literaturze — oraz w materiale przedstawionym z okazji artykułu E. i F. Stolorów o zabytkach w okolicy Strzyżowa⁴.

Wiśniowa, poprzez osobę Walerii z Tarnowskich Mycielskiej przejęła tradycje artystycznego mecenatu Dzikowa, aczkolwiek z braku środków, nie w tej skali, jak to czynili Jan Feliks i Waleria ze Strojnowskich Tarnowska, twórcy dzikowskich zbiorów sztuki na początku XIX wieku. Do dworu w Wiśniowej, drogą podziałów rodzinnych, dostały się zapewne niektóre przedmioty rzemiosła artystycznego, nieliczne obrazy⁵, aczkolwiek zwarta kolekcja, jaką były miniatury, darowana Walerii Mycielskiej przez jej babkę Walerię Tarnowską, pozostała, z woli obdarowanej, przy rodowym zbiorze⁶. Szereg portretów Walerii Mycielskiej świadczy o kontaktach jej domu z malarzami. Wzmocniły się one zapewne przez jej syna Jerzego, autora znanych „Sto lat dziejów malarstwa w Polsce” i wielu innych książek z zakresu sztuk pięknych, historyka sztuki, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitnego kolekcjonera i ofiarodawcy cennych zbiorów na rzecz Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu. Można się domyśleć, że za jego pośrednictwem znalazły się w Wiśniowej szkice Jana Matejki do polichromii kościoła Mariackiego, obraz Jacka Malczewskiego i Wojciecha Weissa, być może też kompozycja Tadeusza Makowskiego, nieliczne zachowane dziś w zbiorze Muzeum w Rzeszowie, zapewne z większej kiedyś całości. Natomiast z osobą Jerzego Mycielskiego, albo już przedstawiciela następnego pokolenia, mianowicie Jana Mycielskiego jun., malarza i doktora praw, wiązać należy pobyty w Wiśniowej Leona

Chwistka, Józefa Mehoffera (1926), Felicjana Kowarskiego, czy autorów portretów rodzinnych Alfonsa Karpińskiego i Stanisława Szczepańskiego.

Studia malarskie Jana Mycielskiego jun. odbyte w Krakowie w latach 1919—1923, w szkole Wojciecha Weissa, a także wykształcenie artystyczne jego żony, Heleny Bal-Mycielskiej, odebrane również w krakowskiej ASP w latach 1922—1927, kolejno w szkole Władysława Jarockiego, Wojciecha Weissa i Felicjana Kowarskiego, sprzyjały nawiązaniu licznych kontaktów z malarzami, przy czym sympatie, jak wnosić można z grona, które znalazło się w Wiśniowej, kierowane były w stronę kolorystów z kręgu Komitetu Paryskiego. Sami gospodarze w swej twórczości hołowali wyraźnie kierunkom postimpresjonistycznym. W zespole muzealnym znalazł się jeden tylko obraz Heleny Mycielskiej, „Martwa natura”, który świadczy o kolorystycznych poszukiwaniach jego autorki, brak zupełnie obrazów Jana. Omawiając malowane już po wojnie przez niego obrazy Jerzy Madeyski pisze: „zarówno Mycielski (jak Żebrowski) budują ściśle określoną płaszczyznę obrazu kolorem, unikając już nie tylko dysonansu barwy, lecz nawet samej myśli o podobnej herezji (...). Obrazy Jana Mycielskiego cechuje wysoka kultura malarska, smak i niechęć do wszelkich efektownych sztuczek, wyrażająca się w znacznym zawężeniu doboru środków plastycznych. Wszystkie użyte elementy składają się na wrażenie spokoju i harmonii — stonowana gama kolorystyczna, równomierne wypełnienie płaszczyzny, której kompozycja zamyka się w zagęszczeniach lub rozrzedzeniach drobnych plam, tworzących w sumie trafnie dostrzeżony pejzaż, pełen przepojonych własnym światłem drzew czy chaszcz”⁷.

Plenery wiśniowskie dały szereg portretów rodziny Mycielskich, pejzaży i martwych natur oraz kompozycji figuralnych. Aczkolwiek wszystkie obrazy łączy wspólne upodobanie autorów, to jednak wykorzystywane doświadczenia kolorystyczne każdorazowo uzyskiwały inną wartość: zarówno stonowane fioletowo-szare, przymglone kompozycje Rzepińskiego, jak spokojny, elegancki portret kobiety w fotelu Czyżewskiego, budowany gęstą siatką różów i szarych błękitów z wykorzystaniem ruchliwych elementów tła, zbliżony stylem do „Portretu pani w czerwonej czapce” w Muzeum Narodowym w Warszawie, też z około 1935 r., jak pointylistyczna kompozycja z widokiem dworu w Wiśniowej Jana Cybisa, pozostawiająca poza gąszczem błękitno-zielonych plamek partie różu i szaro-słoneczne tła. Wiśniowska kolekcja — to już zamknięty rozdział i zarazem przyczynek do bogatej historii malarstwa polskiego lat trzydziestych.

Przypisy:

- ¹ A. Żyga, Strzyżów i okolice w literaturze, (w:) Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic, Rzeszów 1980, s. 442—443.
- ² Jan Cybis, Notatki malarskie. Dzienniki 1954—1966, Warszawa 1980, s. 204.
- ³ Informacja pochodzi od doc. F. Kotuli, który z upoważnienia wojewody rzeszowskiego przejmował w 1944 i 1945 r. zbiory podworskie do muzeum w Rzeszowie.
- ⁴ E. i F. Stolorowie, Zabytki sztuki w okolicach Strzyżowa, (w:) Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic, Rzeszów 1980, s. 388.
- ⁵ K. Grottowa, Zbiory sztuki Jana Feliksa i Walerii Tarnowskich w Dzikowie (1803—1849), Wrocław Ossolineum 1957, s. 119.
- ⁶ St. Koźmian, Polska pani z ostatniego okresu. Walerya z hr. Tarnowskich hr. Mycielska 1830—1914, Kraków 1916, s. 8.
- ⁷ Wystawa malarstwa Jana Mycielskiego i Adama Żebrowskiego, Rzeszów 1963.

(ts)

KATALOG WYSTAWY

BIECZ

WŁADYSŁAW GUTKOWSKI (1884—1938)

Urodzony w Dukli. Studiował miernictwo w Politechnice Lwowskiej. W tym czasie uczył się prywatnie rysunku i malarstwa u prof. Bratkowskiego. Studia ukończył w 1913 r. i rozpoczął pracę jako inżynier przy komasacji gruntów. W czasie I wojny światowej walczył jako oficer armii austriackiej. Wzięty do niewoli rosyjskiej, wstąpił w okresie rewolucji październikowej do V Syberyjskiej Dywizji Wojska Polskiego. Następnie wrócił do kraju i odbywał nadal służbę w polskiej armii. Po zakończeniu wojny osiedlił się w Bieczu. Od 1934 r. był burmistrzem miasta Biecza, przyczyniając się do jego elektryfikacji.

Malarstwem zajmował się od dziecka. Malował obrazy olejne i akwarelowe. Jego dzieła cieszyły się dużą popularnością. Tworzył portrety, pejzaże, sceny rodzajowe. Od 1935 r. należał do ZPAP w Krakowie. Dorobek jego, to około 1000 obrazów. Wystawiał w Krakowie, Warszawie, Gorlicach, Jaśle i Bieczu. Obrazy jego znajdują się w zbiorach prywatnych oraz w Muzeum Regionalnym w Bieczu.

Bibliografia:

Polski słownik biograficzny, tom IX/2 zeszyt 41. Wyd. PAN 1961 s. 181, Notatka sporządzona przez pracowników Muzeum Regionalnego w Bieczu.

1. „Dom z sienią zajezdną”, akwarela/papier, 17,5×18,5, sygn. W. Gutkowski, wł. Muzeum Regionalne w Bieczu nr inw. MB-559

(jga)

WACŁAW RYBOTYCKI

Urodził się 24.IX.1945 r. w Krzeszowicach. Liceum Ogólnokształcące ukończył w 1964 r. w Bieczu. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie na Wydziale Architektury Wnętrz w latach 1964—1970 u profesorów: Jana Budziło, Jana Kruga, Franciszka Kalfasa, Tadeusza Kutermaka i Włodzimierza Buczka. Obecnie pracuje jako asystent w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Do ZPAP należy od 1970 r. Przez cały czas utrzymuje bliski kontakt z Bieczem, przyjeżdżając tu bardzo często, by malować jego zabytki i okolice. Brał udział w wystawach zbiorowych w Bieczu i Krośnie. Miał również wystawę indywidualną w Bieczu. Obrazy jego znajdują się w zbiorach Muzeum Regionalnego w Bieczu, oraz w zbiorach prywatnych.

2. „Biecz — pejzaż zimowy”, pastel, 30,5×47,5, sygn. WR 78, wł. Muzeum Regionalne w Bieczu

(jga)

WOJCIECH SARNECKI

Urodził się w 1948 r. w Krakowie. W 1967 r. ukończył Liceum Sztuk Plastycznych w Jarosławiu. W latach 1969—1974 studiował na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, pod kierunkiem prof. A. Marczyńskiego i prof. Kraupe-Swidorskiej. Otrzymał stypendium artystyczne i nagrody rektora Akademii. Odbył kilka podróży artystycznych, m.in. do Bułgarii, Turcji, Maroka, Hiszpanii, Szwecji, Danii i Norwegii. W Maroku wykonał dwa fryzy ściennie. Należał do polsko-szwedzkiej „Grupy Czterech”. Obecnie mieszka i tworzy w Bieczu. Maluje pejzaże, studia rodzajowe i portretowe oraz kompozycje abstrakcyjne. Zajmuje się również grafiką użytkową. Obrazy swoje wystawiał na siedmiu wystawach indywidualnych w Bieczu, Gorlicach i Nowym Sączu oraz trzech zbiorowych w Krakowie i Nowym Sączu. Prace jego znajdują się w zbiorach Muzeum Regionalnego w Bieczu oraz w zbiorach prywatnych w kraju, a także za granicą: w Anglii, USA, Szwecji i Danii.

Bibliografia:

„Głos Glinika” nr 21 (141) 1—15.XI.1979 r.; „Gazeta Południowa” nr 60, 15.III.1978 r. Kat. — Wystawa Wojciecha Sarneckiego „Pejzaż biecki w obrazach olejnych i akwarelach”, Gorlice, listopad 1979 r.; Kat. — „Malarstwo abstrakcyjne Wojciecha Sarneckiego”, 27.VII—30.VIII.1978 r. Gorlice; Kat. — Wystawa Zbiorowa Klubu Absolwentów przy ZPAP w Nowym Sączu, Nowy Sącz, marzec 1978 r.; Kat. — XXXV Doroczna Wystawa Plastyki Oddziału ZPAP, Nowy Sącz, grudzień 1979 — styczeń 1980 r.

3. „Kompozycja abstrakcyjna”, olej/plótno, 132×151, wł. Muzeum Regionalne w Bieczu nr inw. MB-HA-1218

(jga)

ANNA SROCZANKA

Urodziła się w Libuszy k. Biecza w 1914 r. Studiowała w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w latach 1935—1939 pod kierunkiem S. Filipkiewicza, J. Mehoffera, K. Sichulskiego i K. Szrednickiego. II wojna światowa przerwała jej studia. Przez całą okupację jednak maluje i wykonuje całe cykle drzeworytów. Po wojnie wraca na uczelnię, kontynuując studia w pracowniach W. Weissa i K. Szrednickiego. Po ukończeniu studiów pracuje jako pedagog. Dyplom uzyskuje w 1955 r. Do ZPAP należy od 1955 r. Po osiedleniu się w Bydgoszczy działa tam we władzach ZPAP od 1956 r. W latach 1962—1970 prowadziła Mały Salon Sztuki TBS w Bydgoszczy. Otrzymała szereg nagród za osiągnięcia w pracy kulturalnej i twórczej. Przez cały czas utrzymuje bliski kontakt z Bieczem i rodziną Libuszą, czego dowodem są liczne prace ukazujące piękno tej ziemi. Początkowo malowała realistycznie, później tworzy obrazy metaforyczne, budowane z prostych, powtarzających się elementów geometrycznych, lub amorficznych. Subtelny, wyszukany koloryt i faktura, grają w nich rolę niepoślednią.

Wystawiała indywidualnie w Krakowie, Bieczu, Bydgoszczy, Toruniu, Gorlicach, Koszalinie, Grudziądzu, Rzeszowie oraz na wystawach zbiorowych w Warszawie, Bydgoszczy, Gdańsku, Krakowie, a także za granicą we Włoszech, ZSRR, NRD. Prace jej znajdują się w zbiorach wielu muzeów w Polsce, między innymi w Bydgoszczy, Bieczu, Krośnie, oraz w zbiorach różnych instytucji państwowych.

Bibliografia:

Wystawa prac malarskich Anny Sroczanki. Klub MPiK w Toruniu.

4. „Portret matki”, olej/plótno, 57×46, sygn. A. Sroka, wł. Muzeum Regionalne w Bieczu

(jga)

JAROSŁAW

JÓZEF HEHL (1879—1934)

Urodził się w Samborze w roku 1879, zmarł w Jarosławiu 23.V.1934 roku. W latach 1898—1905 studiował w ASP w Krakowie u J. Ünierzyskiego, J. Mehoffera i T. Axentowicza. Przed 1913 rokiem przebywał za granicą. W okresie międzywojennym działał w Jarosławiu. Wystawiał we Lwowie w roku 1910.

Bibliografia:

Hehl Józef (w:) Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. III, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1979, s. 45 (Bibliografia podana w słowniku nie została tutaj zacytowana). „Tygodnik Jarosławski” 1934, nr 22, s. 3.

*5. „Portret Stanisławy Świętnickiej”, ok. 1918, pastel/papier, 58,5×43, sygn. J. Hel, wł. Muzeum w Jarosławiu nr inw. KW 1801/81

(pk)

JÓZEF FRANCISZEK KANIAK (1883—1962)

Urodzony we Lwowie 9.I.1883 r., zmarł w Jarosławiu 9.II.1962 r. Syn Augusta i Tekli z Riedłów. W latach 1897—1901 uczęszczał do Szkoły Zawodowej Malarstwa Dekoracyjnego w Państwowej Szkole Przemysłowej we Lwowie, w latach 1901—1904 do Szkoły Artystyczno-Przemysłowej, następnie do Akademii Sztuk w Pradze, oraz w I półroczu 1904/1905 studiował w ASP w Krakowie w pracowni T. Axentowicza.

Od roku 1906 podjął pracę w szkolnictwie jako nauczyciel rysunków. Uczył w Szkole Realnej w Śniatyniu (1906), w gimnazjum w Wadowicach (1907—1910), a od r. 1910 w Szkole Realnej w Jarosławiu (później w II Gimnazjum im. A. Witkowskiego). Od 17.II.1914 do 2.VII.1915 przebywał w Grazu (Austria), ucząc na prywatnych polskich kursach naukowych.

W r. 1916 otrzymał tytuł profesora szkół średnich. W r. 1935 przechodzi na emeryturę. Podczas okupacji udzielał prywatnych lekcji rysunków. Po wyzwoleniu podjął pracę w Jarosławiu w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym, Liceum Sztuk Plastycznych, oraz w Technikum Budowlanym.

Wystawiał we Lwowie w roku 1904, 1918, 1922, w Jarosławiu w roku 1921, 1933, 1934, 1937, w TZSP w Warszawie w roku 1921.

Bibliografia:

Jolanta Starzewska, Kaniak Józef (w:) Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, III, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1979, s. 348. „Gazeta Warszawska” 1921, nr 140, s. 10. „Wiek Nowy 1921, nr 6037, „Tygodnik Jarosławski” 1933, nr 12, s. 2, Eugeniusz Kowaliszyn, Vernisage jesienny, „Gazeta Jarosławska” 1934, nr 24, s. 4, „Expres Jarosławski” 1934, nr 50, s. 2 i 3, „Gazeta Jarosławska” 1937, nr 12 i 13, s. 4, Katalog wystawy malarstwa, grafiki, fotografiki, Jarosław 1933. Archiwum rodzinne A. Marczyk, Jarosław.

*6. „Studium przy świecy”, 1920 r., olej/tektura, 39,3×28,5, sygn. Kaniak Józef, 1920, wł. Muzeum w Jarosławiu nr inw. MJ 16

7. „Autoportret”, 1920, olej/tektura, 71×49,5, sygn. Kaniak Józef 1920, wł. A. Marczyk, Jarosław

(pk)

STEFANIA KANIAKOWA (1882—1947)

Urodzona w 1882 r. w Jarosławiu, zmarła w 1947 w Jarosławiu. W roku 1901 uczyła się malarstwa u Emila Borchardta, profesora Szkoły Realnej w Stanisławowie. W latach 1902—1904 kształciła się na Kursach Wyższych dla Kobiet im. A. Baranieckiego w Krakowie, pobierając naukę rysunku u J. Siedleckiego

i malarstwa u. W. Wodzinowskiego. W roku 1904 otrzymała wyróżnienie „wzmiankę początkującą”, za malarstwo na wystawie prac uczennic kursu. Od roku 1905 była żoną art. malarza Józefa Kaniaka.

Wystawiała w Jarosławiu w roku 1921, 1933, 1934, w TZSP w Warszawie w roku 1921, w TPSP w Krakowie w roku 1935 oraz we Lwowie.

Bibliografia:

„Gazeta Warszawska” 1921, nr 140, s. 10, E. Byk: *Wystawy w Zachęcie*, „Wiek Nowy” 1921, nr 6037, „Tygodnik Jarosławski” 1933, nr 12 i 13, s. 4, Eugeniusz Kowaliszyn, *Vernisage jesienny*, „Gazeta Jarosławska” 1934, nr 24, s. 4, „Expres Jarosławski” 1934, nr 50, s. 2 i 3, *Katalog wystawy malarstwa, grafiki, fotografii, Jarosław 1933, Wystawa pośmiertna Artura Markowicza. Wystawa zbiorowa Romana Łysakowskiego. Kolekcja Stanisława Łysakowskiego. Wystawa bieżąca, Kraków—grudzień 1935, TPSP (kat.), Archiwum rodzinne, A. Marczyk, Jarosław.*

*8. „Portret Tekli Kaniak”, olej/tektura, 48,5×41, sygn. St. Kaniakowa 1925 Jarosław, wł. Bronisław Rutkowski, Jarosław

9. „Studium dziewczynki”, 1920, olej/tektura, 75,5×54,3, sygn. Stefania Kaniakowa Jarosław, wł. Muzeum w Jarosławiu nr inw. KW 238/74

(pk)

EDWARD KIEFERLING

Urodził się w 1933 roku w Pruchniku. Studiował w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, w pracowni Z. Pronaszki — dyplom w roku 1957 oraz na Wydziale Grafiki w pracowni W. Chomicza — dyplom w roku 1959. W latach 1962—1974 był dyrektorem PLSP. Przebywał na stypendium rządu francuskiego w roku 1965, rządu węgierskiego w roku 1974. Uczestnik XVIII Światowego Kongresu INSEA w Pradze w roku 1966. Był członkiem Grupy XIV, „Grupy Jarosław” i „Grupy San”. Wystawiał od roku 1955 (z Grupą XIV). Następnie brał udział m.in. w wystawach: Młodej plastyki krakowskiej — Kraków 1956, I, IV, V Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego — Szczecin 1962, 1969, 1970, Wystawie Czterech Województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów — 1963, 1968, 1974, Wystawie Rzeszowskiego Okręgu ZPAP — Warszawa 1964, XX lat Rzeszowskiego Okręgu ZPAP — Rzeszów 1965, XX lat PRL w twórczości plastycznej — Warszawa 1965, VIII Bielska Jesień — Bielsko Białą 1970, I Salon ZPAP — Rzeszów 1972, Ogólnopolska Wystawa „Kopernik — Kosmos” — Toruń 1973, VI Jesienne Konfrontacje, Rzeszów 1976, Z „Grupą San” wystawił w roku 1969, 1970, 1971, 1974, 1975. Wystawy indywidualne: Rzeszów 1964, 1968, 1969, Kraków 1967, 1979, Przeworsk 1976, Gdańsk 1973, Przemyśl—Jarosław 1980.

Bibliografia:

JG. *Wina nie tylko plastyków*, „Nowiny Tygodnia” 1959, nr 1, s. 2; Maciej Gutowski, *Salon wiosenny 1960*, „Nowiny Rzeszowskie” 1960, nr 73, s. 7; Jerzy Madeyski, *Parę uwag o plastyce rzeszowskiej*, „Życie Literackie” 1961, nr 25, s. 9; Anna Górka, *Rzeszów debiutuje w stolicy*, „Przegląd Artystyczny” 1964, nr 6, s. 16; Ireneusz J. Kamiński, *Potrzebni*, „Kultura” 1964, nr 12, s. 8; Andrzej Osęka, *Wspomnienie o wystawie rzeszowskiej*, „Widnokrąg” 1964, nr 39, s. 2; Renata Niemirska-Pisarek, *Malujesz jak pożar*, „Widnokrąg” 1965, nr 1, s. 2; „Widnokrąg” 1967, nr 50, s. 2; A. Adamski, *Salon Okręgowy ZPAP w Rzeszowie*, „Profile” 1972 nr 3, s. 55; Ad., *Plastycy z Jarosławia*, „Nowiny” 1975, nr 140, s. 4; Zbigniew Wawszczak, *Konfrontacje własnych postaw*, „Nowiny” 1979, nr 55, s. 5.

10. „Narodziny Wenus”, 1967, olej/plótno, 152×153, sygn. E. Kieferling, wł. autora

11. „Misterium”, 1975, olej/plótno, 100×140, sygn. E. Kieferling, wł. autora

*12. „Witaj Cezarze”, olej/plótno, 100×140, sygn. E. Kieferling 71, wł. autora

13. „Iwan Kapryniuk”, 1980, olej/plótno, 70×99,5, wł. autora

(pk)

STANISŁAW KOPYSTYŃSKI (1893—1969)

Urodził się 7.IX.1893 roku w Jarosławiu, zmarł 25.V.1969 roku we Wrocławiu. Studiował na ASP w Krakowie w latach 1912—1914 w pracowni J. Malczewskiego oraz w latach 1917—1921 u S. Dębickiego. Od roku 1921 należał do ZZPAP. W latach 1919—1924 uczył rysunków w VIII Gimnazjum im. A. Wodkowskiego w Krakowie, a następnie w Państwowej Szkole Budownictwa w Jarosławiu do roku 1946. W okresie międzywojennym, a także krótko po wojnie, prowadził Szkołę Rysunku i Malarstwa. W 1946 roku przeniósł się do Wrocławia. Debiutował na wystawie w Warszawie w roku 1917 (TZSP). W następnych latach prace swoje wystawiał w Krakowie: 1922 TPSP, w Jarosławiu: 1928, 1931 (wystawa indywidualna), 1932, 1933, 1934, 1937, 1938, w Warszawie: 1936, IPS, 1938 TZSP, we Lwowie: 1938, w Zakopanem w roku 1938 i 1939 (wystawy pejzażu górskiego), w Siankach w roku 1938 (wystawa indywidualna). Po wojnie brał m.in. udział w wystawach: Plastyka Ziemi Nadodrzańskich, Wrocław—Warszawa, 1959, 1961, 1963; I i II Ogólnopolska wystawa plastyki, Warszawa 1950, 1951; Polskie dzieło plastyczne w XV-lecie PRL, Warszawa 1961; Jesienne konfrontacje, Rzeszów 1965. Z „Grupą 8” wystawiał w roku 1959, 1961, 1965. Wystawy indywidualne: Wrocław 1950, 1955, 1964, 1967; Szczawno Zdrój 1962; Jarosław 1971.

Bibliografia:

Vollmer H., *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler des XX Jahrhunderts*, T. 3, Leipzig 1956, s. 98; *Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie*, red. J. E. Dutkiewicz, T. 2: lata 1895—1939, Wrocław 1969, s. 346; *Zespół Szkół Budowlanych w Jarosławiu. Stanisław Kopystyński. Akta personalne; Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939*, red. A. Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974, s. 124, 409; Teresa Piekarcz, *Materiały do twórczości Stanisława Kopystyńskiego*, 1972. *Maszynopis. Muzeum w Jarosławiu*; „Wiadomości Jarosławskie” 1928, nr 16, s. 4; „Głos Jarosławski” 1931, nr 51, s. 4; T. B., *Wystawa prac prof. Kopystyńskiego*, „Expres Jarosławski” 1931 nr 52, s. 2; „Tygodnik Jarosławski” 1932, nr 8, s. 2; „Tygodnik Jarosławski” 1933, nr 12, s. 1 i 2; „Gazeta Jarosławska” 1934, nr 5, s. 2 i 3; „Expres Jarosławski”: 1934, nr 50, s. 2 i 3; Eugeniusz Kowaliszyn, *Vernisage jesienny*, „Gazeta Jarosławska” 1934, nr 24, s. 4; „Gazeta Jarosławska” 1936, nr 4, s. 4; „Gazeta Jarosławska” 1937, nr 12 i 13, s. 4; „Gazeta Jarosławska” 1938, nr 9, s. 3; *Katalog wystawy malarstwa, grafiki, fotografii, Jarosław 1933; Wystawa malarstwa Stanisława Kopystyńskiego, Jarosław 1971 (kat.)*

*14. „Portret dziewczyny”, lata 1930, pastel/tektura, 66,5×44, sygn. St. Kopystyński, przechowywany w Muzeum w Jarosławiu nr dep. 44

15. „Most Kościelnicki”, przed 1925, olej/tektura, 33,5×48,5, sygn. St. Kopystyński, przechowywany w Muzeum w Jarosławiu nr dep. 48

16. „Strumień zimą”, lata 1930, pastel/tektura, 62×50, wł. Muzeum w Jarosławiu nr inw. KW 178

17. „Autoportret”, lata 1930, olej/tektura, 89×64, sygn. Kopystyński, wł. Muzeum Okręgowego w Przemyślu nr inw. MP-S 173

(pk)

TADEUSZ KOZIOŁ

Urodził się w roku 1927 w Bliźnie. Studiował na ASP w Krakowie w latach 1945—1950 w pracowni Z. Pronaszki. Od 1953 roku należy do ZPAP. Był członkiem grupy „Jarosław” i grupy „San”. Wystawiał od roku 1954 (Wystawa Delegatury ZPAP — Rzeszów). W następnych latach brał udział m.in. w wystawach: Plastyki Rzeszowskiej — Rzeszów 1957, Wystawie Okręgowej — Kraków 1957, 1960, Wystawie czterech województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów — Lublin 1963, 1968, Wystawie Rzeszowskiego Okręgu ZPAP — Warszawa 1964, I, II, IV, VI Jesienne Konfrontacje — Rzeszów 1965, 1967, 1972, 1976, Przeciw wojnie — Lublin 1966, 25-lecie LWP — Warszawa 1968, VI Ogólnopolskiej wystawie „Bielska Jesień” — Bielsko Białą 1968, 1971, I Salonie Okręgowym — Rzeszów 1972, II Salonie Przemyskim — Przemyśl 1977, z grupą „San” wystawił w roku 1969, 1970, 1971, 1974, 1975. Wystawy indywidualne: Rzeszów 1964, 1965, 1969, 1974, Przemyśl—Jarosław 1980.

Bibliografia:

Jerzy Madeyski, *Jesienne Konfrontacje*, „Widnokrąg” 1965, nr 51, s. 3; am., *Wystawa malarstwa Tadeusza Kozioła*, „Widnokrąg” 1969, nr 35, s. 3; A. Adamski, *I Salon Okręgowy ZPAP w Rzeszowie*, „Profile” 1972, nr 3, s. 55.

18. „Wrzesień”, 1963, olej/plótno, 75×150, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 154
19. „Człowiek i wojna”, 1966, olej/plótno, 82,5×149, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 58
- *20. „Miasto kosmiczne”, 1973, collage, olej/linoleum, 140×82,5, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 191

(pk)

IRENA ORYL

Urodziła się w roku 1930 w Jarosławiu. Studiowała na ASP w Krakowie w pracowni H. Rudzkiej-Cybisowej. Dyplom w roku 1958. Była członkiem grupy „Jarosław” i grupy „San”.

Wystawiała w Rzeszowie w r. 1964 (Wystawa malarstwa Katarzyny Matwiej, Ireny Oryl i Mariana Stelmasika), w Warszawie — 1964 r. (Wystawa rzeszowskiego Okręgu ZPAP), w Rzeszowie — IV Salon okręgowy. Z grupą „San” w roku 1974, 1975, w Rzeszowie — 1980 (Plastyka Przemyska).

Bibliografia:

Anna Górska, *Rzeszów debiutuje w stolicy*, „Przegląd Artystyczny” 1964, nr 6, s. 17; Z. Szeliga, *Malarstwo czy rozumienie kolorów...*, „Życie Przemyskie” 1980, nr 12, s. 8.

21. „Wdowa”, ok. 1963, olej/plótno, 82×75, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 74
- *22. „Stara kobieta”, ok. 1963, olej/plótno, 94×74, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 74

(pk)

WIKTOR ŚLIWIŃSKI

Urodził się w roku 1924 w Podhorcach. Studiował na ASP w Krakowie w latach 1947—1953 w pracowni Cz. Rzepińskiego, H. Rudzkiej-Cybisowej, J. Fedkowicza i W. Taranczewskiego. Od roku 1954 jest nauczycielem w PLSP w Jarosławiu. Do ZPAP należy od roku 1966. Był członkiem grupy „Jarosław” i grupy „San”.

Wystawiał od roku 1949 biorąc udział w Ogólnopolskiej Wystawie Plastyki w Poznaniu. Następnie brał udział m.in. w wystawach: Wystawa malarstwa — Kraków 1953, Wystawa malarstwa grafiki i rzeźby — Rzeszów 1967, Ogólnopolska wystawa Malarstwa — Bielsko Biala — 1969, Wystawa czterech województw: Lublin, Kielce, Białystok, Rzeszów — 1973, Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne konfrontacje” — Rzeszów 1976, Wystawa malarstwa i grafiki rzeszowskiego Okręgu ZPAP, Koszyce 1970.

Z grupą „San” wystawiał w roku 1969, 1970, 1971, 1974, 1975. Wystawy indywidualne: Rzeszów 1969, Rzeszów, Jarosław 1975, Przeworsk—Przemyśl—Łańcut 1976, Przemyśl 1976, 1978, Leżajsk 1977.

Bibliografia:

„Widnokrąg” 1973, nr 43, s. 4; Antoni Adamski, *Praca dla środowiska*, „Widnokrąg” 1974, s. 2; Ad., *Plastycy z Jarosławia*, „Nowiny” 1975, nr 140, s. 4; Jacek Kawalek, *Salon bez sensacji*, „Nowiny” 1980, nr 16, s. 5.

- *23. „Człowiek bez twarzy”, olej/plótno, 115×93, sygn. SW 77, wł. autora
24. „Kompozycja—pejzaż abstrakcyjny”, 1980, olej/plótno, 100×80, wł. autora
25. „Kompozycja”, 1980, olej/plótno, 99,5×80, wł. autora
26. „Szachy”, 1975, olej/plótno, 119×149, wł. autora

(pk)

JASŁO

APOLINARY KOTOWICZ

Urodził się w Bieczu w 1859 r. Zmarł w 1917 w Jaśle. Studiował w latach 1878—1888 w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, pod kierunkiem Jana Matejki i Władysława Łuszczkiewicza. Następnie po otrzymaniu stypendium studiował w Monachium pod kierunkiem S. Holossy'ego w latach 1888—1890. Po powrocie do kraju osiadł w Krakowie, gdzie pracował jako scenograf w teatrach krakowskich. W 1904 r. przeniósł się do Jasła, by objąć stanowisko profesora rysunku w tamtejszym gimnazjum. Poza pracą zawodową brał czynny udział w życiu umysłowym i kulturalnym Jasła, pracując w amatorskim zespole teatralnym. W 1907 roku pracował wraz z innymi malarzami nad polichromią prezbiterium kościoła farnego w Bieczu. Odnawiał wiele zabytkowych epitafiów i XV-wieczne stalle. Malował również studia pejzażowe do wielkiej panoramy Tatr, obrazy rodzajowe, portrety i studia portretowe, a także pejzaże Biecza i jego okolic. Jego pejzaże mają często wartość dokumentu historycznego, ponieważ przedstawiane przez niego zabytkowe budowle często już nie istnieją. Obok obrazów olejnych malował też temperą, akwarelą, pastelą i gwaszem. Obrazy swoje wystawiał w Krakowie, Warszawie, Lwowie, Jaśle oraz poza granicami kraju. Dzieła jego znajdują się między innymi w muzeach Krosna, Jasła, Biecza oraz w zbiorach prywatnych.

Bibliografia:

Księga pamiątkowa stulecia Gimnazjum i Liceum im. króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle 1868—1968.

27. „Czarny Staw nad Morskim Okiem”, 1913, olej/plótno, 30,5×37, sygn. A. Kotowicz, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2056
- *28. „Fragment Tatr z Nosalem”, olej/plótno, 20×29,5, sygn. A. Kotowicz, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2054

(jga)

STANISŁAW SZCZEPAŃSKI

Urodzony w 1895 roku w Ropczycach. Studia: 1913—1914 Politechnika w Wiedniu (Wydział Architektury); 1919—1925 ASP Kraków, dyplom 1925; 1929—30 u J. Panikiewicza, Paryż. Członkostwo: od 1932 grupa „K.P.”; „Warsztaty Krakowskie”. Podróże: 1921, 1929, 1932 Francja; 1958 Szwajcaria; 1965 Belgia. Twórczość i działalność: malarstwo sztalugowe (olej, tempera, akwarela, gwasz), pejzaż, martwa natura, sceny rodzajowe, malarstwo ścienne (sgraffito, fresk); scenografia. 1925 instruktor teatrów świetlicowych i zajęć praktycznych Kursów dla Dorosłych i Młodocianych m. st. Warszawy. 1927—32 członek Zarządu Zw. Teatrów i Chórów Ludowych; 1928—29 wykładowca Wolnej Wszechnicy, Warszawa; 1932—37 współorganizator ZZPAP. 1932—37 członek red., konsultant, autor art. w „Głosie Plastyków”; odczyty o sztuce w IPS; 1937—39 wykładowca w Liceum Krzemienieckim. 1939—45 konspiracyjne odczyty o sztuce, 1944—45 nauczanie rysunku w Liceum Plastycznym — Lublin, 1945—49 profesor malarstwa i rysunku WSSP Poznań, 1949—65 profesor zwycz. ASP Warszawa; 1947—48 przewodniczący Wojew. Rady Kultury w Poznaniu; 1958—60 radny Stołecznej Rady Narodowej; 1960—69 przew. Komisji Artystycznej TPSP; od 1961 r. konsultant przy ZNP. Autor książki „Rysunek i malarstwo”, Wskazówki dla artystów amatorów, Warszawa. Do roku 1939 St. Szczepański działał i tworzył na terenie dzisiejszej Polski pld.-wschodniej. Być może wykonywał około r. 1914 polichromie ścienne w kościele w Żołyńi k. Łańcuta. W latach 1925—1929 był profesorem rysunku w Gimnazjum im. ks. St. Leszczyńskiego w Jaśle.

Prezentowany obraz wskazuje na związki Szczepańskiego ze środowiskiem artystycznym skupionym wokół dworu w Wiśniowej.

Zbiory: Muzea Narodowe — Warszawa, Kraków, Poznań; Muzeum Mazurskie, Olsztyn; Muzeum im. Wyczółkowskiego, Bydgoszcz; Muzeum Sztuki, Łódź; zbiory pryw. w kraju i w Belgii, W. Brytanii, Szwajcarii, Holandii.

(jkl)

*29. „Portret Jana Mycielskiego — (sen.)”, przed 1945, (przejęto z dworu w Wiśniowej w 1945 r.), olej/plótno, 80×70, od tyłu napis na listwie krosna: Stanisław Szczepański pinx, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 1747 (w księdze inwentarzowej MR nr inw. 3140 obraz został określony jako niewykończony).

(ts)

ZDZISŁAW TRUSKOLASKI

Urodził się w Lipniku k/Białej w 1899 r. Zmarł w 1949 r. w Krośnie. Szkołę podstawową i gimnazjum ukończył w Jaśle. Studia rozpoczął w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, ale przerwał je po pierwszym roku. Po kilku latach podjął znowu naukę w Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie studiował polonistykę, której również nie ukończył. Po powrocie z Krakowa osiedlił się w Jaśle, w którym mieszkał do 1945 r. W czasie działań wojennych w 1945 r. przeniósł się do Krosna, gdzie prowadził działalność społeczną i artystyczną. W Krośnie przygotował wraz z innymi malarzami pierwszą wystawę obrazów w odrodzonej Polsce, w marcu 1945 r. Zainicjował i zrealizował dwa numery wydawnictwa, dwutygodnika Związku Zawodowego Artystów Plastyków pt. „Sztuka i Życie”. Założył w Krośnie szkołę plastyczną, która działała przez kilka miesięcy. Marzył o tym, by dobre malarstwo trafiało nie tylko do mieszkań prywatnych, ale także do biur, szpitali i innych instytucji państwowych. Dzięki niemu Instytut Naftowy w Krośnie zamówił u malarzy krośnieńskich wiele pejzaży naftowych. Przyjaźnił się z Leonem Chwistkiem, Stanisławem Ignacym Witkiewiczem. Obrazy swoje wystawiał w Krośnie, Krakowie, Rzeszowie.

Dzieła jego znajdują się w muzeach Krosna, Jasła, Krakowa, oraz w zbiorach prywatnych.

Bibliografia:

„Dziennik Polski” nr 103, 14.IV.1949 r.; „Dziennik Polski” nr 55, 5—6.III.1961 r.; J. Góral — Katalog wystawy obrazów Zdzisława Truskolaskiego XI—XII. 1979 Krosno, wyd. KAW Rzeszów 1979; Katalog prac Zdzisława Truskolaskiego, styczeń 1961; (M. Terlecki) „Nowiny Rzeszowskie” nr 43 (3326), 20—21.II.1960 r.; „Nowiny Tygodnia” nr 59, 9.III.1957 r.; „Sztuka i Życie” — nr 2, 21.VI.1945 r.; Życie Kulturalne Ziemi Rzeszowskiej I, 1956 r.; Relacja artysty malarza Stanisława Witowskiego z Jasła.

*30. „Podwieczorek w ogrodzie”, olej/plótno, 140×180, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MK-HA-187

31. „Podwieczorek” olej/plótno, 130×180, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-117 ART.

32. „Krawiec wiejski”, olej/plótno, 130×120, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MK-HA-257

33. „Odpoczynek”, olej/plótno, 120×170, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie

34. „Spotkanie”, olej/plótno, 140×140, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MK-HA-329

(jga)

STANISŁAW WITOWSKI

Urodził się w 1899 r. w Mościskach. Z plastyką zetknął się już w gimnazjum jaśielskim, gdzie profesorem rysunku był Apolinary Kotowicz. Następnie studiował prywatnie u Adama Walczyńskiego w latach 1935—1939, oraz pod kierunkiem Zdzisława Truskolaskiego, w latach 1942—1946. Z Truskolaskim współpracował przy redagowaniu „Sztuki i Życia”. Zajmuje się malarstwem i grafiką. Mieszka

i pracuje w Jaśle. Wystawiał dużo w latach 1946—1979 w Polsce, głównie na jej południowo-wschodnich terenach i za granicą w Czechosłowacji, ZSRR, USA, na Węgrzech.

Dzieła jego znajdują się w zbiorach państwowych i prywatnych w Polsce, oraz za granicą.

Bibliografia:

Wystawa dorobku artystycznego Stanisława Witowskiego z Jasła, Jasło — lipiec, sierpień, wrzesień — 1979; Relacja artysty Stanisława Witowskiego z Jasła.

*35. „Zachód w Komańczy”, 1972, olej/plótno, 55×75, wł. Muzeum Regionalne w Jaśle nr inw. MRS-902

(jga)

JAN WODYŃSKI

Urodził się w 1903 r. w Jaśle. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie u prof. Wojciecha Weissa, oraz u prof. Felicjana Kowarskiego. W 1928 r. przenosi się z grupą kolegów i profesorem Kowarskim do Warszawy, gdzie osiedla się na stałe. Bierze czynny udział w organizowaniu Związku Zawodowego Pol. Art. Plastyków na terenie Warszawy. Należy do grupy „Pryzmat”. W 1939 r. wyjeżdża na półroczne studia do Francji i Włoch jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej. Od 1937 r. w którym zostaje asystentem profesora Kowarskiego, pracuje jako pedagog. W czasie okupacji przebywa w Warszawie i Jaśle, pracując równocześnie na prowincji, gdzie zarabia na życie przy konserwacji zabytkowych polichromii. W tym czasie traci większość swoich prac. W latach 1945—1953 pracuje przy rozbudowie szkolnictwa artystycznego na terenie Górnego Śląska, Torunia i Gdańska. W 1953 r. wraca do Warszawy i obejmuje stanowisko profesora malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych. W 1972 r. przechodzi na emeryturę i od tej pory może już całkowicie poświęcić się malarstwu. Mieszka w Warszawie, ale przez cały czas utrzymuje ścisły związek z rodzinnym Jasłem, przyjeżdżając tu często na plenery malarskie.

Obrazy wystawiał w wielu miastach Polski, również w Jaśle i Krośnie, a także w wielu miastach Europy i w Stanach Zjednoczonych. Jego prace znajdują się w zbiorach muzealnych wielu miast naszego kraju, jak również za granicą w Pradze, Nowym Jorku, Kapsztadzie.

Bibliografia:

Katalog wystawy obrazów Jana Wodyńskiego, TPSP — Kraków; Księga Pamiątkowa Gimnazjum i Liceum im. króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle 1868—1968.

36. „W hucie szkła”, 1970, olej/plótno, 97×146, sygn. Wodyński, wł. Stowarzyszenie Ziemi Krośnieńskiej, przechowywany w Muzeum Okręgowym w Krośnie nr MOK-Dep.-282

*37. „Wieża w Bieczu”, olej/plótno, 90×60, sygn. Wodyński, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2825

38. „Pejzaż beskidzki”, olej/plótno, 54×65, sygn. Wodyński, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2826

39. „Widok z Krosna”, olej/plótno, 50×60, sygn. Wodyński, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2827

(jga)

KROSNO

STANISŁAW BERGMAN

Urodził się w Krośnie w 1862 r. Zmarł w 1930 r. Studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie, pod kierunkiem Jana Matejki i Władysława Łuszczkiewicza oraz w Akademii Sztuk Pięknych w Monachium u prof. Seitza i Wagnera, w latach 1879—1888. Dyplom wraz ze złotym medalem otrzymał w SSP w Krakowie w 1888 r. za obraz „Stanisław Oświęcim przy zwłokach Anny”, w Krakowie otrzymał do swojej dyspozycji pracownię Szkoły Sztuk Pięknych, w której pracował w latach 1887—1890 pod bezpośrednim kierunkiem Jana Matejki. W latach 1909—1918 przebywał w Wiedniu, gdzie zbliżył się do malarzy secesyjnych. Po I wojnie światowej wrócił do kraju i osiedlił się na stałe w Krośnie, w którym mieszkał do końca życia. Był jednym z pierwszych pionierów modernizmu w Polsce. Odbywał szereg podróży artystycznych po Europie. Malował obrazy historyczne, szczególnie w pierwszym okresie twórczości, sceny rodzajowe, ludowe, portrety i kwiaty. Obrazy jego były znane i reprodukowane w wielu krajach Europy.

Obrazy swoje wystawiał w Warszawie, Poznaniu i Lwowie, jak również w Dreźnie, Berlinie, Monachium, Lipsku, Wiedniu i Paryżu. Dzieła jego znajdują się w zbiorach muzealnych, między innymi w Krośnie w Muzeum Okręgowym i w Muzeum Narodowym w Krakowie, a także w zbiorach prywatnych w kraju i za granicą.

Bibliografia:

Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu t. I. Kraków 1972; J. Góral — Stanisław Bergman, życie i twórczość (maszynopis w Muzeum Okręgowym w Krośnie); Kuryer Literacko-Naukowy nr 43, 20.X.1930 (dodatek do Ilustrowanego Kuryera Codziennego); J. Ross, Dzieje artystyczne Krosna (maszynopis w Muzeum Okręgowym w Krośnie); „Światowid” nr 41 1930; „Świat — Dwutygodnik Ilustrowany”, (Kraków) 1891 r.; Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. I, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1971, ss. 138—139; E. Świejkowski, Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, 1854—1904 (wyd. II) Kraków 1905.

*40. „Portret Bergmanowej”, olej/plótno, 98×76, sygn. St. Bergman, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 24

41. „Autoportret”, akwarela/papier, 48×40, sygn. St. B., własność Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 35

42. „Kwiaty w szklanych wazonach”, olej/plótno, 100×69, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2223

43. „Izba szewska o zmierzchu”, olej/plótno, 106×166, sygn. St. Bergman 1894, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MK-HA-194

44. „Stanisław Oświęcim przy zwłokach Anny Oświęcimówny”, olej/plótno, 145×223, wł. Muzeum Narodowe w Krakowie (na wystawie eksponowana kopia wykonana przez Mieczysława Dyląga), wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 637

(jga)

SEWERYN BIESZCZAD

Urodził się w Jaśle w 1852 r. w rodzinie artysty malarza. Zmarł w 1923 r. Studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie w latach 1868—1876, początkowo pod kierunkiem Władysława Łuszczkiewicza, a następnie Jana Matejki. Brał również udział w zajęciach prowadzonych przez Leona Dembowskiego i Feliksa Szy-nalewskiego. Jako stypendysta Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, kontynuował swoje studia w Akademii Sztuk Pięknych w Monachium pod kierunkiem A. Wagnera. Studiował również w Dreźnie, jako stypendysta akademii wiedeńskiej. Po studiach osiedla się w Krakowie, a następnie w 1891 r. za radą przyjaciół, przeniósł się na stałe do Krosna, gdzie mieszkał do końca życia (z wyjątkiem lat 1920—1923, kiedy to przebywał w Pleszewie w woj. poznańskim). W Krośnie był aktywnym działaczem kulturalnym. Stworzył kółko teatru amatorskiego. Brał udział w różnych komisjach artystycznych. Należał do stowarzyszenia artystycznego „Sztuka”. Malował bardzo dużo. Tworzył sceny rodzajowe, portrety, kraj-

obrazy, widoki ogólne i fragmenty miast. Był doskonałym rysownikiem i akwarelistą. Widoki architektury opierał na sumiennych studiach przygotowawczych. Obrazy swoje wystawiał w Krakowie, Warszawie i Lwowie. Już za jego życia obrazy tego artysty znalazły się w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie. Dzieła jego znajdują się również w zbiorach Muzeum Okręgowego w Krośnie, w muzeach w Gorlicach, Jaśle, Bieczu, oraz w zbiorach prywatnych w kraju, a także poza jego granicami.

Bibliografia:

T. Dobrowolski, Nowoczesne malarstwo polskie, t. II, Wrocław, Kraków 1960; E. Świejkowski, Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie 1854—1904, wyd. II) Kraków 1905; J. Ross, Dzieje artystyczne Krosna — (maszynopis w Muzeum Okręgowym w Krośnie); Janina Bieszczad, List o ojcu napisany do Muzeum w Krośnie (archiwum Muzeum Okręgowego w Krośnie); Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu, t. I, Kraków 1972; Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. I. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1971, s. 166 (wyd. PAN); M. Terlecki, Katalog wystawy obrazów S. Bieszczada, Krosno 1962.

45. „W drodze na jarmark”, olej/plótno, 101×150, sygn. B. Bieszczad, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 10

46. „Wiejski pejzaż”, akwarela/papier, 20×35,5, sygn. S. Bieszczad, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 34

*47. „Kościół farny w Krośnie”, akwarela/papier, 37×51, sygn. S. Bieszczad, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2241

(jga)

FRANCISZEK DANISZEWSKI

Urodził się w Niemstowie w 1858 r. (dawny powiat Lubaczów). Zmarł w 1922 r. Studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie w latach 1881—1884 oraz w Akademii Sztuk Pięknych i Szkole Przemysłu Artystycznego w Wiedniu. Od 1889 r. mieszkał w Krośnie i pracował jako nauczyciel rysunku w Szkole Tkackiej. W 1908 r. objął kierownictwo nowo założonego w Krośnie ugrupowania artystycznego „Sztuka” i funkcję tę pełnił przez szereg lat. Wraz ze Stanisławem Bergmanem malował prezbiterium fary w Krośnie. Malował sceny rodzajowe, portrety, pejzaże. Zamieszczał ilustracje w „Ognisku Domowym” w latach 1885—1887. Dekorował fryzami kilka budynków w Krośnie, między innymi dom artysty rzeźbiarza Andrzeja Lenika, dawne kasyno, obecnie siedziba Narodowego Banku Polskiego, kościół OO Franciszkanów. Został odznaczony medalem przez Ministerstwo Handlu za opracowanie tablic z rysunkami „ornamentalnymi i wzorami opartymi na motywach swojskich”. Projektował również wzory na tkaniny dla tkaczy. Prowadził zakład fotograficzny „Sztuka”, który dostarczał mu środków na utrzymanie. Zmarł w Krośnie.

Bibliografia:

J. Góral, Malarze krośnieńscy przełomu XIX/XX w. (maszynopis w Muzeum Okręgowym w Krośnie); Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. II, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1975, s. 14.

*48. „Portret Daniszewskiej”, olej/plótno, 29×37, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 69

49. „Biernat na rynku w Krośnie”, akwarela/papier, 33×23, sygn. Fr. Daniszewski, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-2239

(jga)

STANISŁAW KOCHANEK

Urodził się w 1905 r. w Jedliczu. Uczył się w Szkole Przemysłu Artystycznego w Krakowie. W latach 1926—1932 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie u profesorów: Fryderyka Pautscha, Jana Wojnarskiego, Karola Frycza. Zajmował się malarstwem portretowym, rysunkiem, karykaturą, scenografią. W roku 1935 wykonał polichromię zabytkowej kaplicy w Jedliczu. Był współorganizator-

torem Muzeum w Krośnie. W latach 1955—1967 pracował jako instruktor rysunku i malarstwa oraz scenograf teatru amatorskiego w Domu Kultury „Górnika Naf-towca” w Krośnie. Artysta cały czas mieszka i pracuje w Krośnie.

Obrazy swoje wystawiał w Rzeszowie, Łańcucie, Przemyślu, Krośnie, Krakowie, Warszawie i innych miastach Polski. W 1963 r. brał również udział w wystawie grupy „Zachęta” w ZSRR i w Budapeszcie. Obrazy jego znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Krośnie, Muzeum Lenina w Krakowie, oraz w zbiorach prywatnych w kraju i za granicą.

Bibliografia:

Nota biograficzna sporządzona na podstawie życiorysu napisanego przez artystę plastyka Stanisława Kochankę.

50. „Stary młyn”, olej/plótno, 59×43, sygn. St. Kochanek Kowaniec, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-710

*51. „Portret Mirona Białoszewskiego”, olej/sklejka, 69×53, sygn. St. Kochanek, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-KW-707

(jga)

WŁADYSŁAW NIEPOKÓJ

Urodził się w 1905 r. w Suchodole k/Krosna. Pierwszym jego nauczycielem ry-sunku był Stanisław Żywar, absolwent Szkoły Przemysłu Artystycznego w Zako-panem, następnie artysta malarz Stanisław Bergman, później Antoni Bratkowski. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie pod kierunkiem Kamockiego i Filipkiewicza. Duży wpływ na jego malarstwo mieli: Wyspiański, Malczewski, Wyczółkowski i Tetmajer. Niepokój współpracował z Truskólaskim przy redago-waniu „Sztuki i Życia”, gdzie zamieszczał swoje artykuły. Prowadził również teatr amatorski w którym pełnił funkcję reżysera i scenografa. Artysta cały czas mieszkał i pracował w Krośnie. Malował obrazy realistyczne, portrety, pejzaże i kwiaty. Wystawiał w Krakowie, Rzeszowie i Krośnie.

Obrazy jego znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Krośnie, oraz w zbiorach prywatnych w kraju i za granicą.

Nota biograficzna sporządzona na podstawie relacji artysty malarza Władysława Niepokoja.

*52. „Portret dziewczynki”, pastel/tektura, 70×50, sygn. W. Niepokój 1940, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 77

(jga)

BRONISŁAW OLSZEWSKI

Urodził się we Lwowie w 1874. Zmarł w 1959. Studiował prawo, a następnie ma-larstwo w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych oraz w Monachium, Paryżu i na Węgrzech. Studiował również historię sztuki, filozofię i przyrodę. Podróżował dużo, szczególnie po Francji, Szwajcarii Niemczech i Austrii. Po złożeniu egza-minu nauczycielskiego w 1905 r. uczył rysunku najpierw w Krośnie, a później w szkołach krakowskich. Brał aktywny udział w życiu artystycznym Krakowa. Był członkiem Związku Plastyków w Krakowie, przewodniczącym grupy artystów „Motyw”, aktywnym działaczem Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Kra-kowie, inicjatorem i organizatorem budowy Domu Plastyka. Pracował naukowo w zakresie psychologii sztuki i estetyki. Drukował na łamach prasy wiele arty-kulów z zakresu krytyki artystycznej i publicystyki. Malował dużo. Tworzył naj-więcej portretów, które były studiami różnorodnych typów ludzkich, oraz wiele autoportretów. Malował również pejzaże głównie z Pogórza, Karpat i Podhala.

Posługiwał się wszystkimi technikami: olejną, temperą, akwarelą i kredką. Dużo również rysował. Zmarł w Krakowie. Obrazy swoje wystawiał w wielu miastach polskich i za granicą (Monachium, Paryż, Morawska Ostrawa).

Dzieła jego znajdują się w zbiorach muzealnych, między innymi w Muzeum Okrę-gowym w Krośnie, oraz w zbiorach prywatnych.

Bibliografia:

Maria Grońska, Bronisław Olszewski — wystawa malarstwa, czerwiec, Zakopa-ne 1970; J. Góral, Malarze krośnieńscy przełomu XIX i XX wieku (maszynopis w Muzeum Okręgowym w Krośnie).

53. „Portret wiejskiej dziewczynki”, olej/plótno, 38×31, sygn. Br. Olszewski, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 130

54. „Meir Ezołowicz”, olej/plótno, 16×17, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 148

55. „Portret robotnika portowego”, tempera/tektura, 34×30, wł. Muzeum Okrę-gowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 139

56. „Młoda cyganka”, olej/plótno, 38,5×36, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 79

*57. „Drzewa, góra-odbicie”, tempera/karton, 66×49,5, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK-Art. 548

58. „Autoportret na tle łąki”, olej/plótno, 65×55, wł. Muzeum Okręgowe w Kro-snie nr inw. MOK-Art. 132

(jga)

PRZEMYŚL

MARIA ARTWIŃSKA

W latach 1906—1936 przebywała w Przemyślu. Była członkiem przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Udzielała lekcji rysunku i malarstwa w swej pracowni. Malowała portrety, sceny rodzajowe i krajobrazy. Prace jej znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. I, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1971, s. 43; Roczniki TPN w Przemyślu, 1913—1922, t. III, s. 56 — 1923, t. IV, s. 116, 129 — 1924, t. V, s. 156 — 1925, t. VI, s. 166, 182; „Ziemia Przemyska”, 1932, nr 44 z 29.X.

*59. „Portret Pani Darowskiej”, przed 1913, olej/plótno, 40×30, sygn. M. Artwińska, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-114

60. „Autoportret”, 1913, olej/plótno, 100×71, sygn. M. Artwińska, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-216

(ck)

OTTO AXER

Malarz, scenograf, rysownik, ilustrator książek. Urodzony w Przemyślu w 1906 r. Studia odbył w ASP w Krakowie w latach 1924—1929 i w Paryżu w latach 1930—1931. Jako malarz debiutował w Krakowie w 1929 i 1930 r. W okresie międzywojennym wystawiał ponadto w 1930 r. w Brukseli, w 1931 r. w Malmö, w 1935 r. w Warszawie, w 1934 r. i 1936 r. we Lwowie. Po 1945 r. miał wystawy: w 1964 r. w Paryżu w galerii „Raspail — Peintures”, w 1968 r. w Warszawie w „Zachęcie”, w 1970 r. w Londynie w „Wright Hepburn Gallery”, w 1976 r. w Warszawie w galerii „Zapiecek” i w 1977 r. w KMPiK w Warszawie. Po roku 1945 brał udział w wystawach scenografii w Paryżu, Avignonie, Berlinie, Pradze, Mediolanie, Budapeszcie i Oslo. Prace w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Teatralnego, Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Katalog wystawy malarstwa, 1968 CBWA, Warszawa; katalog wystawy malarstwa i rysunku, 1976, Galeria Sztuki Współczesnej „Zapiecek”, Desa, Warszawa; katalog wystawy malarstwa i rysunku, 1977 r. KMPiK, Warszawa; Słownik artystów, plastyków, okręg warszawski ZPAP, Warszawa 1972; La Pologne Revue Manuelle, 1976 r. nr 2 (258), s. 16, 18, 19; Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, red. A. Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974.

61. „Portret żony”, 1931, olej/plótno, 102,5×75, sygn. O. Axer Paris 1931, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-166

*62. „Ekspiacja”, 1977, olej/plótno, 125×89, sygn. O. Axer, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-2230

(ck)

ADOLF BIENNENSTOCK

Urodzony w Tarnowie w 1888 r., zmarł w Przemyślu w 1937 r. Studia odbył w ASP w Krakowie w latach 1907—1912. Uczeń prof. J. Mehoffera. Po studiach był nauczycielem gimnazjum w Przemyślu. Członek Przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Malował portrety i sceny z życia Żydów. Wykonał polichromię w nowej synagodze w Przemyślu, którą ozdobił również witrażami. W 1923 r. miał wystawę indywidualną w TPSP we Lwowie, tam też brał udział w wystawach zbiorowych w 1924 i 1927 r. Jeden jego obraz znajduje się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. I, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1972, s. 160; Roczniki TPN

w Przemyślu, 1913—1922, t. III, s. 56, 1923, t. IV, s. 129, 1924, t. V, s. 156, — 1925, t. VI, s. 182; M. Goldstein i K. Dresdner, Kultura i Sztuka Ludu Żydowskiego, Lwów, 1935; Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, red. A. Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974, s. 118.

*63. „Inta — portret Żydówki”, 1925, olej/tektura, 67×50, sygn. A. Biennenstock 1925, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-197

(ck)

STEFANIA JACYSZYN

Urodzona w Rodatyczach koło Lwowa w 1894 r., zmarła w Przemyślu w 1975 r. W 1912 r. ukończyła Liceum Żeńskie Marii Hild w Przemyślu. W latach 1912—1914 uczęszczała do Szkoły Malarstwa Stanisława Batowskiego i na kurs rzeźby dekoracyjnej J. Nalbarczyka w Państwowej Szkole Przemysłowej we Lwowie. W latach 1922—1923 studiowała w Wolnej Akademii Sztuk Pięknych we Lwowie u F. M. Wygrzywalskiego. Od 1925 r. była członkiem przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W latach 1938, 1939 brała udział w zbiorowych wystawach TPSP we Lwowie, po 1944 r. w wystawach oddziałowych i okręgowych ZPAP i grupy „Zachęta”, w wystawie „Przemyśl 1947”. Ekspozycje jej wystaw indywidualnych odbyły się w Przemyślu w 1925 r., 1927, 1932, 1962 i 1964 r. Malowała portrety, martwe natury i krajobrazy z Przemyśla i okolic. Obrazy jej znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Roczniki TPN w Przemyślu 1913—1922, t. III, s. 23, — 1925, t. VI, s. 165, 166; „Słowo Polskie”, 1925, nr 150 z 4 VI; „Ziemia Przemyska”, 1925, nr 21 z 23 V, nr 25 z 20 VI, — 1932, nr 44 z 29 X; „Tygodnik Przemyski”, 1932, nr 41 z 16 X, nr 47 z 27 XI, — 1934, nr 34 z 14 XI; „Słowo Narodowe”, 1938, nr 364 z 23 XII; „Dziennik Polski”, 1964, nr 229 z 26 IX; Katalog grudniowej wystawy sztuki, 1938, TPSP, Lwów; Katalog wystawy sztuki, 1939, kwiecień—maj, TPSP, Lwów; Katalog wystawy, Przemyśl — 1947, „Prace”, Przemyśl; Katalog wystawy malarstwa Stefani Jacyszynówny i Stefana Wyrwicza, 1962, Klub Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w Przemyślu, BWA — Rzeszów; Łucja Turczak, Stefania Jacyszynówna: Z dziejów kultury i literatury Ziemi Przemyskiej, t. II, s. 277, Przemyśl, 1973; Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, red. A. Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974, s. 134.

*64. „Portret Rudolfa Burdy”, 1933, olej/plótno, 52×45, sygn. Jacyszynówna Stef. Nowy Sącz-1933, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-206

65. „Widok Przemyśla”, 1951, olej/plótno, 40×50, sygn. Stefa J. 1951, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-758

66. „Przemyśl we mgle”, po 1960, olej/plótno, 47×55, sygn. Jacyszynówna, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-212

(ck)

STANISŁAW JAKUBOWSKI

Grafik i malarz — urodzony w Kosowie k. Kołomyi w 1885 r., zmarł w 1964 r. w Krakowie. W 1906 r. ukończył Szkołę Przemysłu Drzewnego w Stanisławowie i zdał maturę jako eksternista w Seminarium Nauczycielskim. W latach 1907—1912 studiował w ASP w Krakowie. Od 1912 do 1918 r. był nauczycielem rysunku w gimnazjum w Przemyślu, następnie w Rzeszowie i Krakowie. Był członkiem przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W Przemyślu malował cykl obrazów „Bogowie Słowian” i wydał w 1919 r. tekę drzeworytów przedstawiających zabytki Przemyśla. W okresie międzywojennym miał wystawy indywidualne w Krakowie, Warszawie, Rzeszowie i Lwowie. Od 1938 r. uczył w Państwowym Instytucie Sztuk Plastycznych w Krakowie. Od 1946 r. był wykładowcą ASP w Krakowie, od 1958 r. docentem. W 1927 r. otrzymał w Los Angeles nagrodę za ekslibris, w 1931 r. nagrodę PAN za działalność artystyczną. Brał udział w licznych wystawach zbiorowych w Polsce i za granicą: w Zagrzebiu (1931), Winnipeg (1931), Morawskiej Ostrawie (1934), Hamburgu, Berlinie i Monachium (1935), Londynie (1936), Bombaju (1939), Paryżu (1947).

Znany przede wszystkim jako grafik uprawiający drzeworyt i techniki metalowe oraz ilustrator książek, mniej znany jako malarz. Największy zbiór jego obrazów z wczesnego okresu twórczości znajduje się w Muzeum Okręgowym w Przemyślu.

Bibliografia:

Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. III, s. 185—187, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1979, *Roczniki TPN w Przemyślu*, 1912, t. II, s. 248, — 1913—1922, t. III, s. 8, 41, 42, 49, — 1923, t. IV, s. 129, — 1924, t. V, s. 143;

Tadeusz W. Dobrowolski, Stanisław Jakubowski — *piewca prastowiańszczyzny*, w: *Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej*, t. III, s. 435—451, 1978 — *Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939*, red.: Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974.

67. „Nocena i Semergla”, 1917, gwasz/papier, 29,5×32,5, sygn. S. Jakubowski 1917, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-530

68. „Harewit-Wtory”, 1917, gwasz/papier, 29,5×32,5, sygn. S. Jakubowski 1917, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-531

*69. „Bielin i Mudrzana”, 1917, gwasz/papier, 29,5×32,5, sygn. S. Jakubowski 1917, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-532

(ck)

STANISŁAW JANKOWSKI

Urodzony we wsi Cucułowce k. Stryja w 1876 r., zmarł w Przemyślu w 1948 r. Studiował krótko w ASP w Krakowie. Studia przerwał z powodu trudnych warunków materialnych. Od 1899 r. był nauczycielem rysunku i robót ręcznych w szkołach podstawowych w Przemyślu. Od 1913 r. był członkiem przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Malował portrety i krajobrazy. Od 1920 r. był inspektorem szkolnym w Janowie Lubelskim. Od 1930 r. przebywał w Chyrowie. W 1941 r. powrócił do Przemyśla. Wystawiał w Przemyślu w 1909 r., we Lwowie w 1913 r., 1914 i 1929 r. Po 1930 r. miał wystawę indywidualną w Chyrowie. Obrazy St. Jankowskiego znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy, t. I, s. 220, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1971; — *Roczniki TPN w Przemyślu*, 1912, t. II, s. 248; 1913—1922, t. III, s. 41; Tadeusz W. Dobrowolski, Stanisław Jankowski — *pedagog i malarz*, w: *Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej*, t. III, s. 454—459, Przemyśl 1978.

*70. „Portret dra Franciszka Trybulca”, 1919, olej/plótno, 100×84, sygn. St. Jankowski, Przemyśl 1919, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-159

(ck)

ANNA MIESES

Brała udział w Salonie wiosennym sztuki żydowskiej w Warszawie w 1928 r. wystawiała też podobno we Lwowie. W okresie międzywojennym przebywała okresowo w Przemyślu. Dwa obrazy jej autorstwa znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, red. A. Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974, s. 189.

*71. „Zapatrzony”, 1928, olej/tektura, 32,5×27, sygn. A. M. 1928, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-362

(ck)

MARIAN STROŃSKI

Malarz i grafik — urodzony w Tarnopolu w 1892 r., zmarł w Przemyślu w 1977 r. Studia artystyczne odbył w ASP w Krakowie w pracowni T. Axentowicza w latach 1908—1913 i Akademii u K. Pochwałskiego. Od 1919 r. przebywa w Przemyślu.

W okresie międzywojennym wystawiał indywidualnie w Przemyślu (1920, 1923, 1925, 1928), w Warszawie (1923) we Lwowie (1923, 1925, 1930), w Łodzi (1930), w Katowicach (1934). W 1928 r. miał swą wystawę w Paryżu w galerii Henri Manuel. W 1938 r. na Salonie w „Zachęcie”, w Warszawie otrzymał wyróżnienie za portret. Po 1936 r. zamieszkał w Warszawie. W 1939 r. stracił w swojej warszawskiej pracowni około stu obrazów, grafik i rysunków. Od 1939 r. przebywał znowu w Przemyślu. W 1946 r. założył Wolne Studium Malarstwa, przemianowane później na Państwowe Ognisko Kultury Plastycznej, którego był dyrektorem (1947—1953). Członek przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, był jego prezesem w latach 1948—1951. Był członkiem ZPAP. Brał udział w wystawach okręgowych i ogólnopolskich. Po II wojnie światowej miał wystawy indywidualne: w 1961 r. w Przemyślu, w 1967 r. w Krakowie, w 1968 r. w Rzeszowie i w Warszawie. Po śmierci odbyły się wystawy jego obrazów w Muzeum Okręgowym w Przemyślu w 1979 r., w „Zachęcie” w Warszawie w 1980 r. i w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie. M. Stroński odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką Zasłużony Działacz Kultury, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Prace jego znajdują się w Muzeum Okręgowym w Przemyślu, Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, w Muzeach Narodowych w Warszawie, Krakowie i Wrocławiu, w Muzeum Sztuki w Łodzi.

Bibliografia:

Cezariusz Kotowicz, *Twórczość Mariana Strońskiego*, (w:) *Wystawa malarstwa Mariana Strońskiego ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Przemyślu, Katalog wystawy, Przemyśl 1979 — Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939*, red. A. Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974.

72. „Krajobraz wiejski-Brylińce”, 1920, olej/plótno, 74×70, sygn. Stroński-Brylińce 1920, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-188

73. „Krajobraz z sieciami”, 1922, olej/plótno, 70,5×86, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-181

74. „Chmury”, 1922, olej/tektura, 28,4×36, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-186

*75. „Krajobraz”, około 1960, olej/płyta pilśniowa, 64×45,5, sygn. Stroński, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-193

76. „Kompozycja abstrakcyjna”, około 1964, olej/płyta pilśniowa, 50×72, sygn. Stroński, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-750

77. „Kompozycja-wieczór”, olej/płyta pilśniowa, 78×94, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW-42

78. „Wierzy”, po 1960, olej/płyta pilśniowa, 60×81, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW-43

79. „Motyw z bazaru”, 1971, olej/plótno 89×94, sygn. Stroński, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW-45

(ck)

JULIUSZ STUDNICKI

Urodzony w Kniażycach k. Przemyśla w 1906 r., zmarł w Warszawie w 1978 r. Studia artystyczne odbył w ASP w Krakowie w latach 1924—1929 u J. Mehoffera, W. Weissa i F. Kowarskiego. W latach 1929—1930 studiował w SSP w Warszawie. W latach 1931—1939 należał do grupy „Pryzmat”. Od 1932 do 1939 r. był nauczycielem gimnazjalnym w Przemyślu. W tym okresie brał udział w wystawach w Warszawie. W 1934 r. otrzymał nagrodę Funduszu Kultury Narodowej na Salonie Wiosennym w IPS. Miał swe wystawy indywidualne w 1936 r. w IPS w Warszawie i w TPSP w Krakowie. W 1937 r. brał udział w wystawie „Six Peintres Polonais” w galerii Bernheim w Paryżu. W okresie międzywojennym stworzył szereg pejzaży z ziemi przemyskiej. W okresie okupacji przebywał w Krakowie, aresztowany, był więźniem Oświęcimia. Po II wojnie światowej w latach 1946—1963 prowadził katedrę malarstwa w PWSSP w Sopocie. Od 1963 r. był profesorem ASP w Warszawie. Uzyskał szereg nagród na wystawach ogólnopolskich, Nagrodę Państwową III stopnia i dwukrotnie Nagrodę Państwową II stopnia. Miał wystawy indywidualne w 1966 r. w Warszawie w „Zachęcie” i na 33 Bien-

nale w Wenecji, w 1970 r. w Mediolanie w Galerii Giana Ferrariego. W 1971 r. otrzymał Złoty Medal „Campione di Italia” 7 Premio Internazionale di Pittura. Brał udział w wielkich wystawach współczesnego malarstwa polskiego w kraju i za granicą w latach 1965—1975. Odznaczony Krzyżami Kawalerskim, Oficerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Prace J. Studnickiego znajdują się w zbiorach Muzeów Narodowych w Warszawie, Poznaniu, Gdańsku, Szczecinie. w Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowego w Przemyślu, w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Nowym Jorku i w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Bibliografia:

Słownik Artystów Plastyków, Okręg Warszawski ZPAP, Warszawa 1972, Roczniki TPN w Przemyślu, 1924, T. V, s. 145, — 1925, T. VI, s. 166; „Ziemia Przemyska” 1934, nr 10 z 10.III; „Nowy Głos Przemyski”, 1934, nr 20 z 11.III; Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej, T. II, s. 245—250, Przemyśl, 1973; Juliusz Studnicki, Malarstwo, katalog wystawy, 1977, CBWA, Warszawa; M. Porębski, Sztuka naszego czasu, Warszawa 1956; K. Piwocki, Współcześni malarze polscy, Warszawa, 1957; T. Dobrowolski, Nowoczesne malarstwo polskie, T. III, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1964; M. Walicki, Juliusz Studnicki, Warszawa 1965.

80. „Portret aktorki Szemplińskiej”, około 1955, olej/tektura, 58,5×46, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-2597
81. „Ulica Czarnowiejska w Krakowie”, 1941, olej/plótno, 50×73, sygn. J. Studnicki, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-2598
82. „Martwa natura na obrusie w kratę”, 1946, olej/plótno, 46×58, sygn. J. Studnicki, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-2599
83. „Groteska”, 1962, gwasz/papier, 48×32, sygn. J. Studnicki, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-2600
84. „Opuszczona wieża”, ok. 1965, gwasz/papier, 32×47,5, sygn. J. Studnicki, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. 2601
- *85. „Nocne igraszki”, 1968, gwasz/papier, 31×47, sygn. Studnicki, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-2694

(ck)

JÓZEF WILK

Rzeźbiarz i malarz. Urodzony w Suchodole k. Krosna w 1881 r., zmarł w Przemyślu w 1957 r. Studia artystyczne odbył w Szkole Sztuki Stosowanej w Wiedniu w latach 1905—1909 i w Paryżu w latach 1909—1911. Od 1913 r. uczył w Krakowie w Szkole Zawodowej. W czasie I wojny światowej odbywał służbę w wojsku austriackim w Przemyślu. Po wojnie uczył rysunku w gimnazjum w Grodnie. Od 1920 r. był nauczycielem w gimnazjach w Przemyślu. W latach 1947—1953 uczył rzeźby w Ognisku Kultury Plastycznej. W okresie międzywojennym wystawiał swe prace w Przemyślu i w „Zachęcie” w Warszawie. Był członkiem przemyskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Od 1948 r. należał do Związku Polskich Artystów Plastyków. Obrazy i rzeźby Józefa Wilka znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Roczniki TPN w Przemyślu, 1913—1922, T. III, s. 60, — 1923, T. IV, s. 115, 119, — 1924, T. V, s. 158, — 1925, T. VI, s. 166, 184; „Ziemia Przemyska”, 1932, nr 44 z 29 X; „Tygodnik Przemyski”, 1932, nr 41 z 16.X.; Tadeusz W. Dobrowolski, Józef Wilk — rzeźbiarz i pedagog, (w:) Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej, Przemyśl 1978, T. III, s. 427—433.

- *86. „Wnętrze pracowni M. Artwińskiej”, przed 1939, olej/plótno, 57×45, sygn. J. Wilk, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-259
87. „Targ na Rybim Placu”, około 1923, akwarela/papier, 41,5×29,5, sygn. J. Wilk, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-2459

(ck)

WIESŁAW WODNICKI

Urodzony w Przemyślu w 1943 r. Studia artystyczne odbył w ASP w Krakowie w latach 1963—1969 w pracowni A. Marczyńskiego. Członek ZPAP. Od 1969 r. bierze udział w wystawach ogólnopolskich. Miał wystawy indywidualne w 1975 r.

w Warszawie, Rzeszowie i Koszycach. W 1976 r. w Przemyślu, w 1980 r. w Krakowie. Wielokrotnie nagradzany na wystawach w Rzeszowie i Przemyślu, otrzymał w 1970 r. srebrny medal i nagrodę MKiS na VIII Bielskiej Jesieni oraz honorowe wyróżnienie w „I Ogólnopolskim konkursie na obraz sztalugowy” w Łodzi, wyróżnienie na „IV Ogólnopolskiej wystawie malarstwa — „Jesienne Konfrontacje” w 1973 r. w Rzeszowie, złoty medal i I nagrodę na „V Ogólnopolskiej wystawie — „Jesienne Konfrontacje” w 1975 r. w Rzeszowie, nagrodę na „II Salonie Przemyskim” w 1977 r. w Przemyślu, wyróżnienie w „Konkursie im. J. Spychalskiego” w 1977 r. w Poznaniu, II nagrodę na „IV Salonie Przemyskim” w 1979 r. w Przemyślu.

Bibliografia:

Katalog wystawy „Helena Płoszaj-Wodnicka — Rysunek, Wiesław Tadeusz Wodnicki — Malarstwo” 1975, BWA Rzeszów; katalog wystawy „Prezentacje” 1975, Galeria MDM Warszawa, BWA Rzeszów; katalog „Wystawy Plastyki Rzeszowskiej”, 1975, Koszyce, BWA Rzeszów; katalog wystawy „Wiesław Tadeusz Wodnicki — Malarstwo”, 1976, PP Desa, Przemyśl; katalog wystawy „Bielska Jesień — VIII Ogólnopolska Wystawa Malarstwa”, 1970, Bielsko-Biała; — katalog wystawy „V Jesienne Konfrontacje” — Ogólnopolska wystawa malarstwa 1974, BWA Rzeszów; — katalog „Wystawy malarstwa V Ogólnopolskiego Konkursu im. Jana Spychalskiego”, 1978, BWA Poznań; — katalog wystawy „I Salon Przemyski”, 1976, BWA, Muzeum Okręgowe, Przemyśl; katalog wystawy „II Salon Przemyski”, 1977, BWA, Muzeum Okręgowe, Przemyśl; katalog wystawy „Plastyka Przemyska”, 1980, BWA Przemyśl, BWA Rzeszów.

- *88. „Nieskończona pieśń o człowieku”, 1977, olej/plótno, 150×100, sygn. Wodnicki W. 77, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-661

(ck)

STEFAN WYRWICZ

Urodzony w Limanowej w 1896 r. Studia artystyczne odbył w Szkole Przemysłu Artystycznego w Krakowie (do 1923 r.). Od 1928 r. był nauczycielem rysunku w szkołach zawodowych w Przemyślu. W latach 1947—1953 uczył w Ognisku Kultury Plastycznej w Przemyślu. W okresie międzywojennym projektował kilimy, dywany, materiały na obicie i mal. ściennie. Od 1948 r. jest członkiem ZPAP. Brał udział w wystawach zbiorowych w Przemyślu. Miał wystawy indywidualne w Przemyślu w 1962, 1967 i 1977 r. i w Rzeszowie w 1963 r. Obrazy jego znajdują się w Muzeum Okręgowym w Przemyślu i w zbiorach BWA w Rzeszowie. Zm. 3.XII. 1981 r.

Bibliografia:

„Tygodnik Przemyski”, 1932, nr 41 z 16.X., — 1934, nr 15 z 15.IV; „Ziemia Przemyska”, 1932, nr 44 z 29.X; katalog wystawy, Przemyśl — 1947, „Praca”, Przemyśl; — katalog wystawy malarstwa Stefani Jacyszynówny i Stefana Wyrwicza, 1962, Klub Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w Przemyślu, BWA Rzeszów; katalog wystawy malarstwa Stefana Wyrwicza, 1963, BWA Rzeszów; Malarstwo Stefana Wyrwicza, 1977, Muzeum Okręgowe, BWA Przemyśl.

89. „Autoportret”, 1920, olej/tektura, 17,5×13,5, sygn. St. Wyrwicz 1920, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-
- *90. „Krajobraz z Przemyśla”, 1946, olej/tektura, 30×40, sygn. St. Wyrwicz 1946, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-2130
91. „Browar w Krasiczynie”, około 1960, olej/plótno, 57×35, sygn. St. Wyrwicz Krasiczyn, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu nr inw. MP-S-277

(ck)

WANDA ZABOKSZYCKA

Urodzona we Lwowie w 1900 r., zmarła w Przemyślu 1946 r. W okresie międzywojennym czynna w Przemyślu. Udzielała w swej pracowni lekcji rysunku i malarstwa, uczyła też w jednej z żeńskich szkół zawodowych. Wystawiała indywidualnie we Lwowie w 1923 r. w sali „Sokoła” i w 1933 r. w Przemyślu. W 1926 r. brała udział w zbiorowej wystawie TPSP we Lwowie. Malowała portrety i kompo-

zycje figuralne przeważnie o tematyce dziecięcej. Prace jej znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Przemyślu.

Bibliografia:

Rocznik TPN w Przemyślu, 1925, T. VI, s. 166, 172; „Ziemia Przemyska”, 1923; nr 26 z 27.X, — 1930 nr 56/39, z 27.IX, — 1932, nr 44 z 29.X; „Tygodnik Przemyski”, 1933, nr 13 z 2.IV, — 1934, nr 15 z 15.IV; Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, red. A. Wojciechowski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1974 s. 158.

92. „Portret Marysi Sitkówny”, 1931, olej/tektura, 63×47, sygn. Zabokszczycka 1931, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-228

93. „Portret Agopsowicza”, przed 1939, olej/tektura, 67×45, sygn. Wanda Zabokszczycka, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-220

*94. „Dwoje dzieci z szablą”, przed 1939, olej/tektura, 69×59,5, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-219

95. „Dziewczynka w czerwonej sukience”, przed 1939, olej/tektura, 70×49, wł. Muzeum Okręgowo w Przemyślu nr inw. MP-S-229

(ck)

RZESZÓW

ZYGMUNT CZYŻ

Urodzony w r. 1940 w Zachoiniu. Studia w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, w pracowni prof. Wacława Taranczewskiego. Uprawia malarstwo sztalugowe i grafikę, w której to dziedzinie uzyskał szereg sukcesów w kraju i za granicą. Laureat szeregu nagród (II-1969 i 1974, III-1967) na Ogólnopolskiej Wystawie Malarstwa „Jesienne Konfrontacje” w Rzeszowie.

Bibliografia:

Włodzimierz Hodys, Wstęp (w:) Zygmunt Czyż, Wystawa malarstwa i grafiki (kat.), Rzeszów — BWA 1968; Wystawa malarstwa Zygmunta Czyża (kat.), Opole — BWA 1968; Wystawa malarstwa Zygmunta Czyża (kat.), Kraków-Arkady 1969; Wystawa malarstwa i grafiki Zygmunta Czyża (kat.), Warszawa — TPSP 1969, Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” Rzeszów (kat.), Kraków 1969; II Ogólnopolska wystawa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów — BWA 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów — BWA 1969; Ogólnopolska wystawa malarstwa „VII Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów — BWA 1974; Ogólnopolska wystawa malarstwa „VIII Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów — BWA 1978; Antoni Adamski, Grafika Zygmunta Czyża, „Widnokrąg” 1973 nr 5 s. 4; Antoni Adamski, Grafika Zygmunta Czyża, „Sztuka” 1975 nr 2 ss. 36—37; Jacek Kawalek, O „Konfrontacjach” przed „Konfrontacjami”. Rozmowa z Zygmuntem Czyżem. „Profile” 1978 nr 11 ss. 29—30; Antoni Adamski, Zygmunt Czyż, „Profile” 1973 nr 10 s. 27—28.

*96. „Stara fotografia”, 1974, olej/plótno, 100×125, sygn. Zygmunt Czyż 74, wł. autora

(jk)

RYSZARD DUDEK

Urodzony w Polonii w r. 1947. Studia w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, pod kierunkiem prof. Czesława Rzepińskiego (1966—1972). Uprawia malarstwo sztalugowe. Laureat wielu nagród i wyróżnień na przeglądach środowiskowych rzeszowskiego ZPAP oraz na wystawach ogólnopolskich.

Bibliografia:

Ogólnopolska wystawa malarstwa „VI Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1976; Ogólnopolska wystawa malarstwa „VII Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1978; Ogólnopolska wystawa malarstwa „VIII Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1980; Ryszard Dudek, Malarstwo, (kat.), „Rzeszów BWA 1976; J. Kawalek, Twórcy i artyści, „Profile” 1975 nr 12 s. 18; A. Adamski, Udany Salon Okręgowy, „Nowiny” 1977 nr 224 s. 5; A. Adamski, O twórczości rzeszowianina Ryszarda Dudka, „ITD” 1979 nr 36 ss. 24—25.

*97. „Akt”, 1976, olej/plótno, 80×140, sygn. R. Dudek 1976, wł. autora

(jk)

JADWIGA DZIĘDZIELEWICZ

Urodzona w Żółkwi w r. 1900. Zmarła w Rzeszowie w r. 1979. Studia artystyczne w Lwowskiej Szkole Technicznej, pod kierunkiem Stanisława Kaczora-Batowskiego i Olpińskiego w latach 1929—1931. Następnie do roku 1933 w Wolnej Szkole Malarstwa w Krakowie, pod kierunkiem Zbigniewa Pronaszki, Jerzego Fedkowicza, Czesława Rzepińskiego oraz w Wolnej Szkole Malarstwa Alfreda Terleckiego. Od r. 1934 uczestniczyła w przeglądach plastyki lwowskiej w TPSzP we Lwowie. Od roku 1937 członek lwowskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków w latach 1944—47 rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków, a następnie Związku Polskich Artystów Plastyków.

W Rzeszowie w r. 1946, wspólnie ze Zbigniewem Krygowskim, Marianem Strońskim i Zdzisławem Truskolaskim przystępuje do grupy kolorystów z terenu ówczesnej Polski pld.-wsch.

Bibliografia:

Malarstwo grafika rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa-Zachęta 1964; Malarstwo grafika czterech województw, Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin 1963; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Łańcut 1963; R. Niemirska-Pisarek, wstęp (w:) Wystawa malarstwa Jadwigi Dziedzielewicz (kat.), Łańcut 1964; 20 lat PRL w twórczości plastycznej. Wystawa malarstwa grafiki rzeźby (kat.), Rzeszów 1965; Ogólnopolska wystawa malarstwa Jesienne Konfrontacje (kat.), Kraków 1965, ss. 22—23; Wystawa malarstwa grafiki rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje”, (kat.), Rzeszów 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje”, (kat.), Rzeszów 1969; Wystawa malarstwa grafiki i rzeźby rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1968; Jadwiga Dziedzielewicz, Bądźmy sprawiedliwi, „Nowiny Tygodnia” nr 37/236/1954 s. 3; B., Otwarcie wystawy malarstwa Jadwigi Dziedzielewicz, „Nowiny Rzeszowskie” nr 34 1964 s. 6; Jerzy Madeyski, O malarstwie Jadwigi Dziedzielewicz i wynikach pewnego konkursu, „Widnokrąg” 1964 nr 11 s. 3.

98. „Spotkanie na maskaradzie”, ok. 1953, olej/plótno, 69×54, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr dep. MRA 624

99. „Portret siostry”, po 1960, olej/plótno, 53×64, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Rz. VI-38

*100. „Autoportret”, 1968, olej/plótno, 75×58, sygn. J. Dziedzielewicz 68, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Dz. VI/1-408

(jk)

JAKUB FORCZEK

Urodzony w 1866 Kruźlowa Wyzna, zm. 1923 Rzeszów. Pełna wersja nazwiska: Jakub de Villenau Forczek. Pochodził z podupadłej rodziny szlacheckiej, która w początkach XVIII w. przybyła z Węgier, uzyskując indygenat polski. Początkowo studiował teologię w Krakowie, lecz po uzyskaniu święceń diakońskich rozstał się z nią. Ukończył Wydział Filozoficzny UJ w zakresie historii i geografii. Okresowo studiował malarstwo i rzeźbę w Wiedniu. Pracę podjął w I Gimnazjum rzeszowskim, w którym został mianowany w 1895 r. zastępcą nauczyciela. Egzaminy kwalifikacyjne złożył w UJ w 1899 r. i reskryptem ministerialnym z 1900 r. został rzeczywistym nauczycielem w Gimnazjum w Jarosławiu. Uczył tam od 1897, zastępując prof. Ignacego Rychlika, który został wówczas wybrany posłem do Rady Państwa z miast Jarosław i Rzeszów. W Rzeszowie ponownie pracował od roku szkolnego 1900/1901, uzyskując w 1904 r. tytuł profesora. Uczył historii i geografii, oraz rysunków jako przedmiotu nadobowiązkowego. Okres I wojny spędził z rodziną w Pradze, pracując w utworzonym tam gimnazjum polskim. Interesował się ukształtowaniem pionowym i poziomym okolic Rzeszowa oraz ich hydrografią, o czym publikował rozprawy w sprawozdaniach I Gimnazjum im. ks. Stanisława Konarskiego (1907, 1908). Wydał też książkę „Klimat powiatu rzeszowskiego. Rzecz niniejsza jest popularnym skróceniem obszerniejszej pracy” Rzeszów (br, bw), ss. 3—26.

Bibliografia:

„Głos Rzesz.” 1911 nr 51, ss. 5—6; Materiały opracowane przez wnuka artysty mgra Lestawa Forczka, Arch. Społ. hist. MR.

*101. „Martwa natura” — tryptyk, olej/sklejka, a. (15,5×20,5), b. (28×20), c. (15,5×20,5), (50×91), sygn. na wszystkich częściach: „Forczek Jakub 1904”, „Forczek Jakub 1905”, „Forczek Jakub 1906”, wł. prywatna rodziny artysty.

(ts)

FRANCISZEK FRĄCZEK

Urodzony w Żołyni w roku 1908. W roku 1928 rozpoczął studia w ASP w Krakowie, z której został wydalony w roku 1929 za przynależność do Szczepu Rogate Serce. W latach 1930—1936 uczestniczył w działalności „Tworcowni” Stanisława Szukalskiego. Od roku 1930 uczestniczył w wystawach Szczepu Rogate Serce, a od roku 1945 w wystawach Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków, a następnie

rzeszowskiego ZPAP. Od roku 1979 jest członkiem rzeszowskiej grupy „Ziemia”. Uprawia malarstwo sztalugowe i rysunek.

Bibliografia:

Szukalski i Rogate Serce. Wykaz prac Szukalskiego i Szczepu Rogate Serce (kat.), Kraków—Muzeum Przemysłowe 1936 s. 20; Wystawa wiosenna, Związek Polskich Artystów Plastyków Oddział w Rzeszowie (kat.), Rzeszów czerwiec—lipiec 1947; katalog wystawy gwiazdkowej, Rzeszów — grudzień 1948; katalog wystawy wiosennej, Łańcut, czerwiec 1949; Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — CBWA Kraków październik—listopad 1955 s. 3; Wystawa malarstwa i rysunku Franciszka Frączka (kat.), Rzeszów — BWA, grudzień 1962; Wystawa jesienna (kat.), Rzeszów — BWA 1965; Malarstwo grafika rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa-Zachęta 1964; Wystawa malarstwa grafiki rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów — BWA 1967; III Wystawa 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin 1968; Wystawa prac poplenerowych (kat.), Rzeszów 1968; Słońceślaw z Żołyni Frączek. Wystawa malarstwa i rysunku w 40-lecie twórczości artystycznej (kat.), wstęp: Eugenia Czado, Łańcut 1971; Słońceślaw z Żołyni Frączek — malarstwo rysunek (kat. wstęp: Jacek Kawatek), Rzeszów — BWA 1976; 35 lat rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów — BWA 1979; Grupa „Ziemia” (kat.), Rzeszów — BWA 1980; Poplenerowa wystawa Grupy „Ziemia” (kat.), Rzeszów — BWA 1980; Jan Bolesław Ożóg, Wyznanie autentysty, Warszawa 1946 nr 7 (przedruk w:) tenże, Mój autentyzm, Kraków 1975 s. 81; Edmund Gajewski, Od sztuki żądamy nowatorstwa treści i formy, „Nowiny tygodnia” 1953 nr 14 (143) s. 3; Olga Samarska, O wystawie rzeszowskich plastyków, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 48/392 s. 3; Jan Bolesław Ożóg, Wizjoner tragicznej ludzkiej egzystencji, „Widnokrąg” 1963 nr 9/75 s. 3; Jan Grygiel, Ze Szczepu „Rogate Serce”, „Widnokrąg” nr 48/530 1971 s. 3; Jacek Kawatek, Słońceślaw z Żołyni, „Profile” 1977; Zbigniew Krempf, Grupa „Ziemia”, „Nowiny” 1980 nr 16 s. 5; Jan Bolesław Ożóg, O grupie plastycznej „Ziemia”, „Dziennik Polski” 1980 nr 25 s. 9.

*102. „Pytia”, olej/tektura, 33×45, sygn. Frączek 40, wł. autora

103. „Krajobraz z księżycem”, po 1940, olej/plótno, 75×100, sygn. Frączek, wł. autora

(jk)

JOLANTA JAKIMA-ZEREK

Urodzona w Sanoku w r. 1944. Studia w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi na Wydziale Ubioru, pod kierunkiem prof. prof. Stefana Wegnera i Lecha Kunki (malarstwo) oraz Wandy Barowskiej (ubiór) i Stefana Krygiera (grafika) w latach 1964—1969. W roku 1977 odbyła podróż artystyczną do Włoch. Stypendystka MKiSz w roku 1969 i 1978. Laureatka m. in. II nagrody na Ogólnopolskiej wystawie malarstwa młodych w Rzeszowie (1969), I nagrody w dziale malarstwa na Konfrontacjach środowisk artystycznych Polski pld. „W 30 lat zwycięstwa nad faszyzmem” w Krakowie (1975 r.). Uczestniczyła m. in. w VII Festiwalu polskiego malarstwa współczesnego w Szczecinie (1974 r.), wystawie „Sport w sztuce” w Katowicach (1976 r.), Festiwalu sztuk plastycznych „Wizerunek człowieka współczesnego” w Sopocie (1978 r.).

Bibliografia:

Jakima-Zerek (kat.), Rzeszów 1974, Jolanta Jakima Malarstwo (kat.), Warszawa — Dom Artysty Plastyka 1975; Jolanta Jakima, Malarstwo (kat.), Warszawa — BWA 1977; Jolanta Jakima, Malarstwo (kat.), Mielec — RCK 1977; Jolanta Jakima-Zerek, Wystawa malarstwa (kat.), Przemyśl — Desa 1978; Malarstwo, Jolanta Jakima (kat.), Piotrków Trybunalski 1979; Jolanta Jakima-Zerek, Malarstwo (kat.), Jelenia Góra — KMPiK 1978; Malarstwo — rysunek, Jolanta Jakima-Zerek (kat.), Sandomierz — Desa 1980; II Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa (kat.), Rzeszów 1969; Malarstwo i grafika rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Lublin 1969; Ogólnopolska Wystawa Malarstwa III Jesienne Konfrontacje (kat.), Rzeszów 1969; VIII Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1970; wystawa prac uczestników międzynarodowego pleneru malarskiego „Bieszczady 70” (kat.), Rzeszów 1970; Malarstwo i grafika okręgu rzeszowskiego (kat.), Warszawa 1971; VIII Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1971; Wystawa prac uczestników międzynarodowego pleneru malarskiego

„Bieszczady 71” (kat.), Rzeszów 1972; VI Festiwal polskiego malarstwa współczesnego w Szczecinie (kat.), Szczecin 1972; IV Ogólnopolska wystawa malarstwa „Przeciw wojnie” (kat.), Lublin 1972; Wystawa plastyki rzeszowskiej (kat.), Nowy Sącz 1972; Wystawa poplenerowa „Paczków 72” (kat.), Opole 1972; Ogólnopolska wystawa malarstwa IV Jesienne Konfrontacje (kat.), Rzeszów 1972; X Ogólnopolska Wystawa Malarstwa „Bielska Jesień” (kat.) Bielsko-Biała 1972; Ogólnopolski festiwal artystyczny VII Wiosna Opolska; Wystawa pokonkursowa malarstwa i grafiki (kat.), Opole 1973; Wystawa Grupy „San” (kat.), Rzeszów—Jarosław 1974; I Międzynarodowy plener malarski „Kazimierz n/Wisłą” (kat.), Lublin 1974; Wystawa prac uczestników międzynarodowego pleneru malarskiego Ziemi Bydgoskiej w Żninie (kat.), Bydgoszcz 1974; III Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki (kat.), Tarnów 1974; XXX-lecie rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1974; XII Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1974; VII Festiwal polskiego malarstwa współczesnego (kat.), Szczecin 1974; Ogólnopolska wystawa malarstwa V Jesienne Konfrontacje (kat.), Rzeszów 1974; XXX Ogólnopolska wystawa plastyki. Salon Zimowy (kat.), Radom 1975; Plastyka na zamówienie społeczne. Ogólnopolskie konkursy w XXX-lecie PRL. „Człowiek” — Malarstwo, rzeźba, grafika (kat.), Warszawa — Zachęta 1975; V Ogólnopolska wystawa plastyki „Przeciw wojnie” (kat.), Lublin 1975; XIII Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień”, Bielsko-Biała 1975; Konfrontacje środowisk plastycznych „W trzydzieści lat po zwycięstwie nad faszyzmem” (kat.), Kraków 1975; Obraz, grafika, rysunek roku (kat.), Rzeszów 1975; Wystawa prac uczestników międzynarodowego pleneru malarskiego „Bieszczady 74” (kat.), Rzeszów 1975; Ogólnopolska wystawa konkursowa „Sport w sztuce” (kat.), Katowice 1976; VIII Plener Przemysłowy na Śląsku (kat.), Ruda Śląska 1976; IV Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki (kat.), Tarnów 1976; VIII Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego w Szczecinie (kat.), Szczecin 1976; Kobieta w sztuce (kat.), Rzeszów 1976; XIV Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1976; Tematy muzyczne w plastyce (kat.), Wrocław 1976; Ogólnopolska wystawa malarstwa VI Jesienne Konfrontacje (kat.), Rzeszów 1976; XXXI Ogólnopolska wystawa plastyki. Salon Zimowy (kat.), Radom 1977; Wystawa prac rzeszowskich artystów (kat.), Hartberg (Austria) 1977; Wystawa malarstwa, rzeźby, grafiki „Inspiracje morza” (kat.), Sopot 1977; Wystawa prac ze zbiorów SBWA (kat.), Warszawa 1977; V Salon Okręgowy (kat.), Rzeszów 1977; XV Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1977; Obraz grafika, rysunek roku (kat.), Rzeszów 1978; XXXIII Ogólnopolski przegląd plastyki. Salon Zimowy (kat.), Radom 1978; Plénair in Paczkow (kat.), Podsdam 1977; Ogólnopolski plener malarski „Kozłowo 77” (kat.), Olsztyn 1978; Wystawa ze zbiorów własnych (kat.), Opole — BWA 1978; XXXI Festiwal sztuk plastycznych. Wizerunek człowieka współczesnego (kat.), Sopot — BWA 1978, s. 8; IX Festiwal poskiego malarstwa współczesnego (kat.), Szczecin 1978; XI Ogólnopolski Plener Przemysłowy na Śląsku (kat.), Gliwice 1978; I Prezentacje portretu współczesnego (kat.), Radom 1978; XXXIII Ogólnopolski przegląd plastyki. Salon Zimowy (kat.), Radom 1979; Wystawa poplenerowa „Julin 78” (kat.), Rzeszów 1979; Wystawa prac rzeszowskiego środowiska plastycznego (kat.), Olsztyn 1979; 35 lat rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1979; XVII Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1979; XXXIV Ogólnopolski przegląd plastyki. Salon zimowy (kat.), Radom 1980; Ogólnopolska wystawa malarstwa VIII Jesienne Konfrontacje (kat.), Rzeszów 1980; Spotkania fromborskie 1971—1980 (kat.), Elbląg 1980; III Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki (kat.), Wrocław — BWA 1980; V Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki (kat.), Tarnów 1980; Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki „Zamość w sztuce” (kat.), Zamość 1980; XVIII Ogólnopolska wystawa malarstwa „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1980; Antoni Adamski, Malarstwo Jolanty Jakimy-Zerek, „Widnokrąg” 1974 nr 20; (Ad), Konkurs na obraz, „Widnokrąg” 1974 nr 45; Barbara Łabaj, Wystawa pokonkursowa na obraz, grafikę, rysunek roku, „Nowiny Rzeszowskie” 1975 nr 16; (grt), Spacerkiem po warszawskich wystawach sztuki, „Ekspres Wieczorny” 1975 nr 101; Plastyka, „Życie Literackie” 1975 nr 1218 s. 14; (HAN), Zakończenie VI ogólnopolskiego pleneru przemysłowego. Tematyka zafrapowała artystów, „Dziennik Zachodni” 1975 nr 208; Antoni Adamski, Rzeszowskie środowisko plastyczne, „Sztuka” 2/2/1975 s. 34; Antoni Adamski, Salon pelen niespodzianek, „Nowiny” 1975 nr 119; (Ad), Konkursy. Plastyka roku, „Nowiny” 1975 nr 288; (HAN), Ogólnopolska wystawa malarstwa rzeźby i grafiki „Sport w sztuce”, „Dziennik Zachodni” 1976 nr 81; Antoni Adamski, Kobieta w sztuce, „Nowiny” 1976 nr 118; Antoni Adamski, „Konfrontacje”, „Nowiny” 1976 nr 280; (gaj), Droga walki i zwycięstwa. Ogólnopolska wystawa pokonkursowa plastyki, „Nowiny” 1976 nr 297; Antoni Adamski, Tajemniczy konkurs, „Nowiny” 1977 nr 24; Antoni Adamski, Udany salon okręgowy, „Nowiny” 1977 nr 224; Notatnik IV ogólnopolskiego sympozjum środowisk twórczych, „Milicz 75”, Przy-

maty 1 i 3 ss. 3 i 12; Profico scambio di esperienza artistiche. Premi per tutti al I Incorno Internazionale al salone comunale, Corriero Adriatico 1977 nr 170; Antoni Adamski, Coś więcej niż konkurs, „Nowiny” 1978 nr 6; Antoni Adamski, O sztuce handlu sztuką po raz drugi, „Nowiny” 1978 nr 58.

*104. „Bołdyn”, 1969, olej/plótno, 130×100, sygn. J. Jakima 69, wł. autorki

(jj)

STANISŁAW JANUSIEWICZ (TADEUSZ JAŚKIEWICZ)

Urodzony 1911 w Rzeszowie. Po ukończeniu II Gimnazjum w Rzeszowie odbył studia w Wyższej Szkole Technicznej w Krakowie. Następnie podjął pracę w Przemysłu, potem w Bydgoszczy. Przed wojną zapisał się na Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie, której nie ukończył. W latach trzydziestych członek zrzeszenia artystów „Pazdur” w Rzeszowie. Okupację spędził w Rzeszowie. Współzałożyciel Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków w sierpniu 1944 r. Po wyzwoleniu kraju przeniósł się na ziemie zachodnie. Mieszka w Zabrze. Jest członkiem katowickiego Okręgu ZPAP; pełnił tam funkcję sekretarza Zarządu Okręgu.

Udział w pierwszej powojennej wystawie rzeszowskich artystów —9.X. —2.XII. 1944 oraz w Wystawie Wiosennej RZAP, 1945 r.

Udział w wielu wystawach organizowanych przez katowicki Okręg ZPAP.

Bibliografia:

I. Witz, Wystawa artystów plastyków, „Rzeczpospolita” nr 120 z 3.XII.1954; s. 4. A. Jakubowicz, C. Kotowicz, Środowisko plastyczne (w:) Rzeszów w dwudziestoleciu PRL, Rzeszów 1965, ss. 215—216.

*105. „Zaułek rzeszowski koło placu dwóch pomp”, ok. 1944, olej/sklejka, 37×27 (48×37), sygn. T. Jaśkiewicz, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2110 (nabyty przez Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego w Rzeszowie, przekazany Muzeum w Rzeszowie w 1945 r.)

(ts)

ANTONI JÓZEF KAMIŃSKI

Urodzony w 1891 Wiedeń, zm. 1947 Wrocław. W latach 1907—1913 i 1915—1918 studia w ASP w Krakowie u J. Mehoffera. Studia zagraniczne w Wiedniu, Berlinie i Paryżu. Od 1919 do 1939 r. mieszkał w Rzeszowie. W latach 1919—1930 był nauczycielem rysunku w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim i w II Gimnazjum Państwowym w Rzeszowie. Pracuje jako kierownik artystyczno-plastyczny w teatrach rzeszowskich, od 1926 w teatrze „Reduta”, od 1929 w „Teatrze Ludowym”, w tym ostatnim jako dekorat i prezes rzeszowskiego Oddziału Związków Teatrów Ludowych. W latach 1935—1937 z jego inicjatywy działa nieoficjalnie stowarzyszenie nazwane Cechem Plastyków „Pazdur”. W 1939 przenosi się do Warszawy; powstanie warszawskie zniszczyło cały niemal dorobek plastyczny artysty. Po II wojnie mieszkał w Tarnowie. Zakłada Koło Przyjaciół Artystów w Tarnowie. W 1946 przenosi się do Wrocławia.

Wystawy: 1917 Kraków, ZPAP; 1919/1920 Rzeszów, Muzeum Przemysłowe; 1921 Lwów, TPSP; 1922 Lwów ZPAP; 1925 Łódź; 1929 Kraków, TPSP; 1929 Rzeszów, II Gimnazjum Państwowe; 1934 Kraków, TPSP; 1937 Rzeszów, Zw. PWZR; 1938 Warszawa, IPS; 1945 Tarnów.

Bibliografia:

„Głos Narodu”, 1917 nr 164; — „Głos Rzesz.”, 1919 nr 52, s. 1; — „Ziemia Rzesz.” 1920 nr 28 s. 4; — Wystawa wiosenna, TPSP, Lw. 1921. kat. salonu wiosennego, TPSP, Lw. 1922; — Wystawa okrężna grafików pol. ..., Miejska Galeria Sztuki, Łódź 1925; — „Ziemia Rzesz.” 1926 nry: 14, s. 2; 16, s. 3; 18, s. 3; 20, s. 3; 25, s. 2; 40, s. 3; 45, s. 1; — „Gazeta Rzesz.” 1928 nry: 5, s. 3; 19, s. 33; 38, s. 4; 40, s. 2/3; 46, s. 2; — „Ziemia Rzesz.” 1928 nry: 19, s. 2; 25, s. 3; 46, s. 2; — katalog wystaw zbiorowych Adama Bunscha... oraz wystawa bieżąca, TPSP, Kr. 1929; — „Gaz. Rzesz.” 1929 nr 36, s. 3; — „Ziemia Rzesz.” 1929 nry: 24, s. 3; 25, s. 3; 35, s. 2; 40, s. 4; 49, s. 2; — „Ziemia Rzesz.” 1930 nry: 1, s. 4; 8, s. 3; 10, s. 4; — Peretiatkowicz A., Sobeski M., Współczesna kultura polska, P. 1932; — „Ziemia Rzesz.” 1932

nr 15, s. 1, — „Zew Rzesz.” 1937 nr 24, s. 178 i nr 25, s. 185, — X Salon, malarstwo, rzeźba, grafika, IPS, W. 1938, — Mat. ASP Kr., 2 — Arch. Społ. hist. MR I/102.

106. „Włoch” — portret włoskiego jeńca, olej/plótno, 30×22 (37×29), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 1740 (na odwrocie napis: Ant. J. Kamiński 1917 Włoch, pieczęść okrągła: Towarzystwo Regionalne Rzeszowskie), nabyty od artysty ok. 1935 r.

107. „Krajobraz”, olej/tektura, 26×33 (31×38), sygn. Antoni Józ. Kamiński 19” (na odwrocie napis: Ant. Józ. Kamiński 19 Rzeszów 1919 r.) wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 30 (przekazany do Muzeum przez BWA Rzeszów w r. 1975)

*108. „Starzec — studium portretowe weterana powstania styczniowego”, 1921, akwarela/papier, 34×30 (48×44), sygn. Ant. Józ. Kamiński 21, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2023 (dar N. Kamińskiej, matki artysty)

109. „Widok na ulicę Lenartowicza w Rzeszowie”, ok. 1921, olej/tektura, 18×22 (20×25), sygn. A. J. K. (na odwrocie napis: Antoni Józef Kamiński malarz rzeszowski. Widok na ulicę Lenartowicza w Rzeszowie od ul. Hetmańskiej (ubezpieczalnia społeczna) ok. 1921), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2981 (pochodzi ze zbiorów prywatnych, w Muzeum od 1945 r.)

(ts)

EDWARD KLUZ

Urodzony 1910 w Rzeszowie. Ukończył Szkołę Handlową w Rzeszowie, podjął pracę w Komunalnej Kasie Oszczędności w Rzeszowie. Pobierał naukę rysunku u A. J. Kamińskiego. Malarz-amator. W latach trzydziestych członek zrzeszenia plastyków „Pazdur” w Rzeszowie. Pracował też w założonym przez A. J. Kamińskiego Teatrze Ludowym w Rzeszowie. Był członkiem Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków, później członkiem nadzwyczajnym ZPAP.

Udział w wystawach wiosennych rzeszowskich plastyków w 1945 i 1946 r.

*110. „Wnętrze fary w Rzeszowie — widok na kruchtę”, ok. 1945, olej/plótno, 47×34 (58×45), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2371 (nabyty przez Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, przekazany do Muzeum w r. 1945)

111. „Nawa kościoła farnego w Rzeszowie”, ok. 1945, olej/plótno, 48×33,5, wł. artysty

112. „Martwa natura”, olej/plótno, sygn. E. Kluz 1948, wł. artysty

(ts)

ZDZISŁAW KORELESKI

Urodzony w Przemyślu w r. 1909. Studiował w Politechnice Lwowskiej (1928—1929), krakowskiej Wolnej Szkole Malarzkiej (1929—1931), ASP w Krakowie (1931—1936) pod kierunkiem Władysława Jarockiego, Ignacego Pieńkowskiego, Józefa Mehoffera, Stanisława Kamockiego (dyplom na Wydziale Malarstwa w r. 1936), Państwowym Instytucie Sztuki Teatralnej w Warszawie (1936—1937), ponownie w ASP w Krakowie (1956—1958) pod kierunkiem Karola Frycza (dyplom na Wydziale Scenografii w r. 1958). W latach 1937—1938 podróżował po Czechosłowacji, Austrii i Włoszech. Brał udział w ekspozycjach studenckich od r. 1934/1935 i 1935/1936 w Krakowie, zaś od r. 1939 uczestniczył w oficjalnym życiu artystycznym (Konkurs Przedolimpijski, W-wa IPS). Od r. 1971 uczestniczył w wystawach grupy „Zachęta”. Obrazy Z. Koreleskiego znajdują się w zbiorach krajowych i zagranicznych (Niemczech, ZSRR, CSRS, Wielkiej Brytanii, Kanadzie). W r. 1948 ofiarował obraz olejny na SFOS. Brał udział w aukcji obrazów na fundusz rewolucyjnej Rynku w Rzeszowie (1979) oraz aukcji dzieł sztuki na rzecz NSZZ „Solidarność” (grudzień 1980) w Rzeszowie. Stypendysta X Ostrogskiej-Zakordonowej (1933—1934), MKiSz i MON (1949). Odznaczony Złotą Odznaką ZPAP (1980 r.). W latach 1940—1944 uczestnik ruchu oporu (ZWZ AK — obwód Mińsk Maz. tam też brał udział w tajnym nauczaniu. Powstanie Warszawskie (Żolibórz), do stycznia 1945 w Krakowie członek Teatru Podziemnego). Od r. 1952 związany z Rzeszowem. Uprawia malarstwo sztalugowe i scenografię.

Bibliografia:

„Wystawa „Polonia” oraz Wystawa bieżąca Związku Zawodowego Polskich Artystów Plastyków (kat.), Kraków — TPSP październik—listopad 1945 s. 8, poz. 57; Wystawa Niezależnych (gwiazdkowa) (kat.), Kraków — TPSP grudzień 1945 — styczeń 1946; Ogólnopolska wystawa plastyki I „Salon Zimowy” (kat.), Radom 1946; Wystawa obrazów Związku Polskich Artystów Plastyków z Krakowa (kat.), Wrocław—Ratusz, maj 1946; Salon Wiosenny (kat.), Warszawa—Muzeum Narodowe maj—czerwiec 1946, poz. 185; Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów—Muzeum Okręgowe, październik—listopad 1955 r. 5; II Festiwal sztuk pięknych (kat.), Warszawa—„Zachęta”, wrzesień 1968, nr kat. 70; 64 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj—czerwiec 1971; Zdzisław Koreleski członek Okręgu warszawskiego ZPAP, 100 prac malarzskich 100 prac scenograficznych (kat.), Rzeszów październik 1972; 68 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj 1973; 30 lat LWP w twórczości plastycznej (kat.), Warszawa październik 1973; Wystawa—aukcja na Zamek (kat.), Warszawa — PSP 1974 s. 6, poz. 73; 69 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj—czerwiec 1974; Wystawa—aukcja dzieł sztuki współczesnej na Narodowy Fundusz Ochrony Zdrowia (kat.), Warszawa 1975; Zaprzęg konny. Malarstwo i grafika ze zbiorów polskich (kat.), Sopot sierpień 1975; 70 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa wrzesień—październik 1976; A Zachęta. Képtar LXXI. Oszezlengyeloszági Kiállítasanak Válogatott Anyaga Budapesten (kat.), Budapest-Lengyel, december 1976 s. 5, poz. 12; 72 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj—czerwiec 1977; Zdzisław Koreleski, wystawa malarstwa (kat.), wstęp J. Dybowski, Warszawa lipiec 1977; 73 Ogólnopolska jubileuszowa wystawa w XXX-lecie grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Kraków lipiec—sierpień 1977; list przewodniczącego komitetu budowy pomnika szpitala „Centrum Zdrowia Dziecka” z dnia 25.I. 1978 r.; Zdzisław Koreleski, Garść spostrzeżeń — trochę wspomnień (w:) Zdzisław Koreleski Wystawa Malarstwa (kat.), Przemyśl 1978 ss. 6—8; 75 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj 1978; 76 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj—czerwiec 1979; Zdzisław Koreleski członek ZPAP Okręg warszawski, Malarstwo i scenografia (kat.), Rzeszów — BWA 1979; 77 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj—czerwiec 1980; 14 Wystawa Okręgu warszawskiego ZPAP, Malarstwo grafika rzeźba (kat.), Warszawa—„Zachęta” wrzesień 1980; 35 Jubileuszowy ogólnopolski salon zimowy plastyki. Malarstwo rysunek rzeźba (kat.), Radom 1981; 78 Wystawa grupy twórczej „Zachęta” (kat.), Warszawa maj 1981, nr kat. 53; (FG), Dar z Rzeszowa. Aukcja na Zamek, Stolica 1972 nr 47; A. Adamski, Z sal wystawowych. O polskim plakacie politycznym, „Widnokrąg” 1972 nr 43 s. 3; AEG, Pierwsze wrażenia po wystawie—aukcji na Zamek, „Stolica” 1974; Z. Wawszczak, W pracowniach plastyków. Zdzisław Koreleski—malarz i scenograf, „Nowiny” 1979 nr 49 s. 4; J. Kawatek, Teatr—twór ludzi. Rozmowa z Zdzisławem Koreleskim artystą plastykiem, malarzem i scenografem, „Profile” 1981 nr 1 ss. 21—23; Słownik artystów plastyków. Artysci plastycy okręgu warszawskiego ZPAP 1945—1970. Słownik biograficzny. Warszawa 1972, ss. 262—263 i 706.

*113. „Epilog”, 1977, olej/plótno, 123×56, sygn. Z. Koreleski, wł. Muzeum Historyczne Miasta Stołecznego Warszawy nr inw. MHW 20665

114. „Polski wrzesień”, 1977, olej/plótno, 110×80, sygn. Z. Koreleski, wł. Muzeum Okręgowe w Przemyślu, nr inw. MPS-753

(jk)

CEZARIUSZ KOTOWICZ

Urodzony w Brześciu nad Bugiem w 1934 r. Studia artystyczne w latach 1951—1958 w ASP w Krakowie (Wydział Malarstwa), w pracowni prof. Tadeusza Łakomskiego. Od 1955 r. bierze udział w wystawach ZPAP. W latach 1955—1960 był członkiem Grupy XIV, biorąc udział we wszystkich jej wystawach, a także uprawiając publicystykę kulturalną na łamach prasy rzeszowskiej. W latach 1957—1962 pracował jako wykładowca w PLSP w Jarosławiu, zaś w okresie 1962—1967 organizował Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie, którego też był pierwszym kierownikiem. Od r. 1967 pracuje w muzeach w Łańcucie, Raciborzu i Przemyślu. Uczestniczył w VI i VII Ogólnop. Wystawie Malarzy Realistów, zaś swój program artystyczny zawarł w „Manifeście realizmu” (1975 r.). Od r. 1980 jest członkiem Grupy Przemyskiej. Uprawia malarstwo sztalugowe i rysunek. Indywidualne pokazy prac Kotowicza miały miejsce, m.in. w Krakowie (1961 r., 1967 r.), Opolu (1972, 1975 r.), Przemyślu (1977, 1978 r.), Raciborzu (1971, 1975,

1976 r.), Rzeszowie (1963, 1965, 1975, 1976 r.). Prace Kotowicza znajdują się w zbiorach MKiSz, MN w Krakowie, M. Okr. w Rzeszowie i Przemyślu, Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Muzeum w Raciborzu oraz zbiorach prywatnych.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów, październik—listopad 1955; Cezary Kotowicz, wystawa malarstwa i rysunku (kat.), Kraków 1961; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Łańcut 1963; Malarstwo grafika rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa „Zachęta” 1964; Wystawa malarstwa Cezariusza Kotowicza (kat.), Kraków 1967; Malarstwo Cezariusza Kotowicza (kat.), Opole — BWA 1975; Cezariusz Kotowicz, malarstwo (kat.), Przemyśl, — Desa 1978; Wystawa malarstwa i rysunku plastyków raciborskich (kat.), Racibórz — BWA 1979; X wystawa prac plastyków raciborskich (kat., wstęp: R. Kincel), Racibórz — BWA 1981; (kl.), Wystawa prac Kotowicza w Iwoniczu-Zdroju, „Dziennik Polski” 200, 23.VIII.1963.

115. „Chwila”, 1962, tempera/papier, 41×48, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 111

*116. „Portret emerytki”, ok. 1957, olej/plótno, 107×86, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 1954 (jk)

ZBIGNIEW KRYGOWSKI

Urodzony w 1904 w Błażowej. Przygotowanie zawodowe rozpoczął w 1925 r. w zakopiańskiej Szkole Sztuk Zdobniczych Przemysłu Drzewnego. W latach 1928—1931 odbył studia artystyczne w poznańskiej Szkole Sztuk Pięknych (zwanej później Poznańskim Instytutem Sztuk Pięknych) pod kierunkiem prof. Adama Han-nytkiewicza. Na lata 1931—1933 przypada jego pobyt w Paryżu i studia w filii krakowskiej ASP, prowadzonej przez prof. Józefa Pankiewicza. Po powrocie do kraju osiadł w Błażowej z zamiarem prowadzenia pracowni rzeźby kościelnej i malarstwa ściennego. W latach 1937—1938 współpracował jako scenograf z teatrem „Reduta” w Rzeszowie. Po wojnie zamieszkał w Rzeszowie. Pełnił m. in. funkcję prezesa Oddziału, potem Okręgu ZPAP. Nagrodzony w 1956 r. nagrodą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie za całokształt twórczości artystycznej. W 1975 nadano mu Srebrny Krzyż Zasługi, w 1976 — Złotą Odznakę ZPAP.

Wystawy: 1933 Paryż — 44 Salon Niezależnych; 1934 Rzeszów — Wystawa Zdzisława i Zbigniewa Krygowskich; od r. 1944 udział w wielu wystawach Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków później Okręgu ZPAP — 1979 Rzeszów — wystawa indywidualna.

Bibliografia:

„Gazeta Rzesz.” 1934, nry: 35, s. 2; 37, s. 2/3; 38, s. 3/4 — „Zew Rzesz.” 1937 nr 35, s. 264; 1938 nry: 1, s. 6; 5, s. 36 — „Malarstwo rysunek, grafika rzeszowskiego Okręgu ZPAP”, katalog wystawy, Warszawa („Zachęta”) 1964 — „Zbigniew Krygowski, malarstwo”, katalog wystawy, Rzeszów 1979.

117. „Motyw z Rzeszowa — stary dom przy ul. Lwowskiej”, ok. 1935, olej/plótno, 46×55 (88×69), sygn. Kryg., wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2617 (nabyty od autora w r. 1945)

*118. „Most na Wisłoku w Rzeszowie”, ok. 1939, olej/plótno, 46,5×56 (56,5×65), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2613 (nabyty od autora w r. 1945)

119. „Rzeszów, ul. Czarnieckiego” — stan z 1939 r., olej/plótno, 20×33 (23×36), sygn. Zbigniew Krygowski 45, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie (nabyty od autora w r. 1945) nr inw. MRA 2917

120. „Pejzaż z Błażowej”, ok. 1968, olej/tektura, 60×68/67×76, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 26 (nabyty od autora)

121. „Krajobraz”, 1973, olej/plótno, 71×55, sygn. Krygowski, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 89 (nabyty od autora)

122. „Spotkania”, 1978, olej/plótno, 87×66, sygn. Zbigniew Krygowski, wł. autora

123. „Kobiety na zagonie”, 1978, olej/plótno, 78×65, sygn. Zbigniew Krygowski, wł. autora

124. „Domy pod Wielką Górą w Błażowej”, 1979, olej/plótno, 73×60, sygn. Zbigniew Krygowski, wł. autora

125. „Wczesnym rankiem w Błażowej”, olej/plótno, 98×64, sygn. Zbigniew Krygowski, wł. autora (jk)

STANISŁAW KUCIA

Urodzony w roku 1937 we Wrocance. Studiá artystyczne w PLSP Jarosław oraz ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, w pracowni prof. Emila Krchy. W latach 1962—1967 pracował jako wykładowca w PLSP w Jarosławiu, a w latach 1971—1973 był kierownikiem Biura Wystaw Artystycznych w Rzeszowie. Laureat wielu nagród i wyróżnień na środowiskowych przeglądach rzeszowskiego Okręgu ZPAP, a także Ogólnopolskiej wystawie malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (II nagroda — 1972, wyróżnienie — 1968 r.). Uprawia malarstwo sztalugowe, rysunek rzeźbę kameralną, grafikę książkową i użytkową.

Bibliografia:

Wystawa jesienna (kat.), Rzeszów 1965; Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), Kraków 1965; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa, „II Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1967; Stanisław Kucia, Malarstwo (kat.), Rzeszów 1968; Wystawa malarstwa, grafiki i rzeźby rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1968; Wystawa prac poplenerowych (kat.), Rzeszów 1968; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1968; Pokonkursowa wystawa plastyczna w Rzeszowie, „Nowiny Rzeszowskie” 1970 nr 127 s. 6; Antoni Adamski. Jeszcze o Konfrontacjach, „Widnokrąg” 1972 nr 51 s. 5; (Ad), Konkurs na grafikę i rysunek kwartału, „Widnokrąg” 1972 nr 19 s. 6; Antoni Adamski, Malarstwo Kuci, „Widnokrąg” 1973 nr 10 s. 3; Antoni Adamski, Malarstwo S. Kuci i grafika H. Stańskiej, „Widnokrąg” 1974 nr 37 s. 3; Jacek Kawalek, Zabijanie zyciorysu, „Profile”, 1978; Grupa „Ziemia” (kat.), Rzeszów — BWA 1980; Wystawa poplenerowa Grupy „Ziemia” (kat.), Rzeszów — BWA, 1980.

*126. „Bez tytułu”, 1970, olej/plótno, 122×81, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 228

127. „Kompozycja”, ok. 1972, olej/plótno, 101×121, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 103

(jk)

ALFRED KUD

Urodzony w Soninie k. Łańcuta w r. 1931. Studia artystyczne w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, w pracowni prof. Adama Marczyńskiego. Od r. 1956 członek Grupy XIV w Rzeszowie.

Uczestniczył w środowiskowych przeglądach rzeszowskiego Okręgu ZPAP oraz wystawach ogólnopolskich. Uprawia malarstwo sztalugowe i sztukę użytkową.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — CBWA Kraków 1955 s. 7; Wystawa malarstwa Zuzanny Kusek-Kud i Alfreda Kuda (kat.), Rzeszów — BWA grudzień 1962; Malarstwo, grafika, rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa—Zachęta 1964; Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa rzeźby i grafiki (kat.), Sopot 1963; Malarstwo grafika 4 województwa: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin — BWA 1963; Wystawa prac nadesłanych na konkurs pod tytułem „Miasto, w którym żyjemy” (kat.), Łańcut 1963; Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa (kat.), Gdańsk 1965; 20 lat PRL w twórczości plastycznej. Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby (kat.), Rzeszów 1965; Wystawa prac nagrodzonych i wyróżnionych w konkursach Krajobraz Rzeszowszczyzny, Dziecko i jego świat (kat.), Rzeszów 1965; Alfred Kud. Wystawa malarstwa (wstęp Wiesław Głowacz) (kat.), Rzeszów — BWA 1970; Zuzanna Kusek-Kud, Alfred Kud Rzeszów Malarstwo (kat.), Szczecin 1970; Rustecki W., Plastyka młodego Rzeszowa, „Walka Młodych” 1957 nr 16 s. 8; O(lga) S(amarska), O wystawie plastyków rzeszowskich, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 48 s. 3; Mirosław Kijowicz, Wystawa młodej plastyki rzeszowskiej, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 28 s. 1; Rustecki W., Reportaż z księżycowej ziemi, Współczesność 1961 nr 19 s. 3; Teresa Żurawska, Metafory malarskie 1963 nr 14 s. 2; Andrzej Osęka, Wspomnienie o wystawie rzeszowskiej, „Widnokrąg” 1964 nr 39 s. 2; Jerzy Madeyski, Jesienne Konfrontacje, „Widnokrąg” nr 52 1965 s. 3; A(ntoni) A(damski), Grupa XIV: Historia, legenda i nieporozumienia, „Nowiny” 1975 nr 27, s. 4.

*128. „Kamienne figury”, olej/plótno, 115×140, sygn. Alfred Kud 1957, wł. autora

129 „Kompozycja 6”, ok. 1975, olej/płótno, 120×150, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 101

(jk)

ZUZANNA KUSEK-KUD

Urodzona w roku 1932 w Jażwinach k. Dębicy. Studia w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, pod kierunkiem Jerzego Fedkowicza (1952—1958). Brała udział w wystawach Grupy XIV na terenie woj. rzeszowskiego. Uczestniczy w środowiskowych przeglądach rzeszowskiego ZPAP.

Bibliografia:

Wystawa malarstwa Zuzanny Kusek-Kud i Alfreda Kuda (kat.), Rzeszów — BWA 1963; Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa rzeźby i grafiki (kat.), Sopot 1963; Malarstwo, grafika 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin 1963; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Łańcut 1963; 20 lat PRL w twórczości plastycznej. Wystawa malarstwa grafiki rzeźby (kat.), Rzeszów 1965; Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), Kraków — BWA (Rzeszów) 1965; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa „II Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1967; O(lga) S(amarska), O wystawie rzeszowskich plastyków, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 48 s. 3; Teresa Żurawska, Metafory malarskie, „Widnokrąg” 1963 nr 14 s. 2; Krystyna Świerczewska, Wysięk niknie w radości. Rozmowy o sztuce (wywiad z Z. Kusek-Kud), „Widnokrąg” 1966 nr 3 s. 4.

*130. „Przedwiośnie”, ok. 1962, olej/płótno, 80×100, sygn. Zuzanna Kusek-Kud, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 150

131. „Gotycka opowieść o polskim pejzażu”, olej/płótno, 100×80, sygn. Z. Kusek-Kud 1974, wł. autorki

(jk)

HELENA MAJEWSKA

Urodzona w Markowej k. Łańcuta w r. 1934. Studia artystyczne w krakowskiej ASP na Wydziale Tkaniny Artystycznej, w pracowni prof. Fr. Wałczowskiego (1952—1958). Uczestniczy w środowiskowych przeglądach rzeszowskiego ZPAP oraz wystawach ogólnopolskich. Uprawia malarstwo sztalugowe, tkaninę artystyczną, rysunek.

Laureatka szeregu nagród i wyróżnień na środowiskowych przeglądach rzeszowskiego ZPAP.

Bibliografia:

Malarstwo, grafika 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin — BWA 1963; Wystawa prac nadesłanych na konkurs „Miasto w którym żyjemy” (kat.), Łańcut 1963; Malarstwo, grafika, rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa—„Zachęta” 1964; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1966; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1967; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1968; Wystawa prac poplenerowych (kat.), Rzeszów 1968; Tkanina, Helena Majewska (kat.), Rzeszów 1969; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1969; Wystawa prac uczestników Międzynarodowego pleneru malarskiego „Bieszczady 75” (kat.), Rzeszów — BWA 1976; Konkurs „Miasto, w którym żyjemy”, „Nowiny Rzeszowskie” 1962 nr 295; Antoni Adamski, Rysunek i tkanina Heleny Majewskiej, „Widnokrąg” 1972 nr 13 s. 3; A(ntoni) A(damski), Helena Majewska, „Nowiny” 1977 nr 115 s. 4.

*132. „Pejzaż I”, ok. 1972, olej/płótno, 140×90, sygn. H. Majewska, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 181

(jk)

JAN MATERNICKI

Urodzony w roku 1930 w Rzeszowie. Uczestniczył w zajęciach Wolnego Studium Sztuk Plastycznych w Rzeszowie oraz był uczniem Państwowego Liceum Technik Plastycznych w Sędziszowie. Od roku 1962 zrzeszony w ZPAP. Uczestniczył w wystawach Grupy XIV, w środowiskowych przeglądach rzeszowskiego ZPAP oraz wystawach ogólnopolskich. Uprawia malarstwo sztalugowe i rysunek.

Bibliografia:

Wystawa prac nadesłanych na konkurs „Miasto w którym żyjemy” (kat.), Łańcut 1963; IV Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa, rzeźby i grafiki (kat.), Sopot 1963; Malarstwo grafika 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin — BWA 1963; C. Katowicz, wstęp, (w:) Wystawa malarstwa Jana Maternickiego (kat.), BWA Rzeszów — Łańcut 1963; Malarstwo grafika rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa—„Zachęta” 1964; II Wystawa 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin 1965; Ogólnopolska wystawa plastyki przeciw wojnie (kat.), Lublin 1966; Malarstwo pięciu plastyków rzeszowskich (kat.), BWA Opole — 1967; 20 lat PRL w twórczości plastycznej. Wystawa malarstwa, grafiki i rzeźby (kat.), Rzeszów — BWA 1965; Wystawa jesienią (kat.), Rzeszów 1965; Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), Kraków BWA Rzeszów 1965; Wystawa darów dla Szkoły Tysiąclecia w Kraczkowej pow. Łańcut (kat.), Rzeszów 1966; Ogólnopolska wystawa malarstwa „II Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów — BWA 1967; Jan Maternicki. Malarstwo (kat.), Rzeszów — BWA luty 1968, Wystawa prac poplenerowych (kat.), Rzeszów — BWA 1968; Edmund Gajewski, IV wystawa prac amatorów plastyków, „Nowiny Tygodnia” 1953 nr 19 s. 2; Cezary Kotowicz, Jan Maternicki, Ugory 1956 nr 1 s. 6; O(lga) S(amarska), O wystawie rzeszowskich plastyków, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 48 s. 3; Teresa Żurawska, Prezentuję Maternickiego, „Widnokrąg” 1963; Teresa Żurawska, Obalone bariery, „Widnokrąg” 1963 nr 40 s. 2; Wystawa malarstwa z Rzeszowa, „Trybuna Opolska” 1967 nr 60 (11—12 III); (am), Wystawa malarstwa Ireny Gerard, Jana Maternickiego i rysunku Adolfa Popławskiego, „Widnokrąg” 1971 nr 16 s. 7; Antoni Adamski, Jan Maternicki. Sylwetki rzeszowskich plastyków, „Widnokrąg” 1972 nr 19 ss. 5—6.

*133. „Pejzaż”, olej/płótno, 65×55,5, sygn. Maternicki 63, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 127

134. „Pejzaż”, przed 1975, olej/płótno, 85×107, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 139

(jk)

MARTA MIDOWICZ-AUGUSTYNOWICZ

Ur. 1904 w Muszynie. Zm. 1961 w Jeleniej Górze. Maturę gimnazjalną zdała w Rzeszowie. W l. 1922—1928 odbyła studia malarskie w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych pod kierunkiem W. Jarockiego, W. Weissa i F. Kowarskiego. W 1932 złożyła egzamin z pedagogiki na Uniwersytecie Jagiellońskim i objęła posadę profesora w Gimnazjum Żeńskim w Rzeszowie. W 1945 r. osiedliła się w Jeleniej Górze. Była pierwszym adiunktem w jeleniogórskim muzeum (1945—1946). Współorganizowała Związek Polskich Artystów Plastyków, pełniąc funkcję sekretarza. Tworzyła i prowadziła Ognisko Kultury Plastycznej. Od 1951 r. kierowała gabinetem malarstwa i rysunku w Miejskim Domu Kultury. Była konsultantem Centralnej Poradni Amatorskiego Ruchu Artystycznego. Swoje doświadczenia ogłosiła w książce pt. „O sztuce małych dzieci”. Wystawa zbiorowa, z okazji jubileuszu 25-lecia II Gimnazjum w Rzeszowie (1929). Pośmiertna, zorganizowana przez Muzeum w Jeleniej Górze (1961).

Bibliografia:

Ziemia Rzesz. 1929 nr 24, s. 3; Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Ossolineum 1969, s. 344/345; Archiwum Muzeum w Rzeszowie tzw. kartoteka Danielskiego; „Nowiny Jeleniogórskie”, luty 1961.

*135. „Autoportret”, ok. 1925, olej/sklejka, 28×50, sygn. Midowiczówna, wł. rodziny artystki w Rzeszowie

136. „Portret ojca, Adama Midowicza”, olej/płótno; 129×79 (144×97), sygn. Portret Kochanego Ojca i wiernego Rina-Onufrego (malowała Marta Augustynowicz) 1936, wł. rodziny artystki w Łańcucie

(ts)

RENATA NIEMIRSKA-PISAREK

Urodzona w Strzeszkowicach w roku 1929. Studiowała w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, w pracowniach Jerzego Fedkowicza i Wacława Taranczewskiego (malarstwo ścienne). Uczestniczy w wystawach rzeszowskiego okręgu ZPAP.

Jest laureatką wielu nagród i wyróżnień w przeglądach rzeszowskiego środowiska plastycznego, m. in. Nagrody Prezydium WRN w Rzeszowie w r. 1969. Uprawia malarstwo sztalugowe i ścienne oraz rysunek. Uprawia również krytykę artystyczną.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — BWA (Kraków) październik — listopad 1965; s. 8; Malarstwo grafika 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin — BWA 1963; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Łańcut 1963; II Wystawa 4 województw (kat.), Lublin 1965; 20 lat PRL w twórczości plastycznej. Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby (kat.), Rzeszów 1965; Wystawa prac nagrodzonych i wyróżnionych w konkursie Krajobraz Rzeszowszczyzny, Ludzie Rzeszowszczyzny, Dziecko i jego świat (kat.), Rzeszów — BWA 1965; Ogólnopolska Wystawa Malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), — BWA Rzeszów 1965; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1966; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa „II Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1967; Wystawa prac poplenerowych (kat.), Rzeszów 1969; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1969; Piękno ziemi szczecińskiej. Wystawa plastyki (kat.), Szczecin 1969; Wiesław Rustecki, List z Rzeszowa, „Przegląd Kulturalny” 1956 nr 32 s. 3; Renata Niemirska-Pisarek, W sprawie kolektynu, „Nowiny Tygodnia” 1954 nr 38 s. 2; K. B., O wystawie młodej plastyki Rzeszowa w Warszawie, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 27 s. 4; N(iemirska) P(isarek) R(enata), w Rzeszowie też są plastycy, „Kamena” 1962 nr 7/8 s. 12; Renata Niemirska-Pisarek, Ostatnie wystawy przedwakacyjne, „Kamena” 1962 nr 15 s. 8; N(iemirska) P(isarek) R(enata), Z rzeszowskiej plastyki, „Kamena” 1963 nr 4 s. 10; Renata Niemirska-Pisarek, Rzeszowskie wystawy, „Kamena” 1963 nr 7 s. 10; N(iemirska) P(isarek) R(enata), Z rzeszowskich wystaw plastyki, „Widnokrąg” 1963 nr 39 s. 1; Krystyna Świerczewska, Nie chcemy piękna bez prawdy (rozmowa z Renatą Niemirską-Pisarek), „Widnokrąg” 1966 nr 20 s. 4; K. Świerczewska, O kobiecie, „Nowiny Rzeszowskie” 1969 nr 261; A(ntoni) A(damski), Z sal wystawowych, „Widnokrąg” 1972 nr 2 s. 3; Antoni Adamski, Malarstwo Renaty Niemirskiej-Pisarek, „Widnokrąg” 1973 nr 10 s. 3; Jacek Kawalek, Renata Niemirska-Pisarek, „Nowiny” 1979 nr 209 s. 5.

137. „Las”, olej/plótno, 94×80, sygn. Pisarek 77, wł. autorki

*138. „Kobiety”, ok. 1970, olej/plótno, 120×100, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 127

(jk)

ZDZISŁAW OSTROWSKI

Urodzony w Rawie Ruskiej (ZSRR) w roku 1931. Studia artystyczne w ASP w Krakowie w latach 1951—1957 na Wydziale Malarstwa w pracowni prof. Czesława Rzepińskiego. W latach 1955—1958 członek Grupy XIV. Uczestniczy w środowiskowych przeglądach rzeszowskiego ZPAP oraz wystawach ogólnopolskich. Jest laureatem licznych nagród i wyróżnień w przeglądach środowiskowych rzeszowskiego ZPAP, a także laureatem nagrody Prezydium WRN w Rzeszowie w roku 1967. Uprawia malarstwo sztalugowe, rysunek, architekturę wnętrz, grafikę. Na łamach prasy opublikował szereg utworów poetyckich.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — CBWA (Kraków) 1955, s. 8; IV Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa, rzeźby i grafiki (kat.), Sopot 1963; Malarstwo, grafika 4 województw Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin 1963; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Łańcut 1963; Malarstwo, grafika, rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa 1964; 20 lat w twórczości plastycznej. Wystawa malarstwa (kat.), Warszawa 1965; Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa (kat.), Gdańsk 1965; Wystawa 4 województw (kat.), Lublin 1968; Wystawa plastyki „Przeciw wojnie” ze zbiorów Muzeum na Majdanku (kat.), Lublin 1970; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów — BWA 1968; Wystawa prac poplenerowych (kat.), Rzeszów — BWA 1968; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów — BWA 1969; Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), — BWA Rzeszów listopad 1965 — styczeń 1966; Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 303; (w. sz.), Konkurs pla-

styczny „Rzeszów w grafice i rysunku”, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 226; (zj), Wręczenie nagród zwycięzcom konkursów: Rzeszów w grafice i rysunku, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 239; Zdzisław Ostrowski, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 34 s. 4; Olga S(amarska), O wystawie rzeszowskich plastyków, „Nowiny Tygodnia” 1957 nr 48 s. 3; Zbigniew Wawszczak, Pod znakiem pióra i palety, „Widnokrąg” 1966 nr 10 s. 2; (Stański), Dary rzeszowskich plastyków w szkołach Tysiąclecia, „Widnokrąg” 1966 nr 22 s. 1; A(ntoni) A(damski), Z sal wystawowych, „Widnokrąg” 1972 nr 2 s. 3; A(ntoni) A(damski), Grupa XIV: Historia, legenda i nieporozumienie, „Nowiny” 1975 nr 278 s. 4; A(ntoni) A(damski), Grupa XIV, „Dziennik Polski” 1976 nr 2 s. 7; Jacek Kawalek, Manifesty pisać, „Profile” 1976 nr 2 s. 26; Jacek Kawalek, Zdzisław Ostrowski, „Nowiny” 1979 nr 203 s. 5.

139. „Kompozycja”, ok. 1965, olej/plótno, 70×115, wł. autora

*140. „Kompozycja z postacią”, ok. 1975, olej/plótno, 80×100, wł. autora

(jk)

JANINA OŻÓG-CZARNOWSKA

Urodzona w r. 1930 w Trzebusce. Studiowała w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, w pracowni prof. Jerzego Fedkowicza. W latach 1957—1958 należy do Grupy XIV. Od roku 1957 wykładowca Państwowego Liceum Technik Plastycznych w Sędziszowie, a następnie PLSP w Rzeszowie. Od roku 1979 należy do grupy „Ziemia”. Uczestniczy w przeglądach rzeszowskiego ZPAP oraz w wystawach ogólnopolskich. Uprawia malarstwo sztalugowe.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — CBWA (Kraków) 1955 s. 8; Malarstwo, grafika, rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa—Zachęta 1964; Wystawa pokonkursowa „Rzeszów w grafice i rysunku” (kat.), Łańcut 1964; II Wystawa 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin — BWA 1965; 20 lat PRL w twórczości plastycznej, Wystawa malarstwa, grafiki, i rzeźby (kat.), Rzeszów 1965; Wystawa jesienna (kat.), Rzeszów 1965; Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1965; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1966; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa „II Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1967; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1968; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje” (kat.) Rzeszów 1969; Wystawa malarstwa Janiny Ożóg-Czarnowskiej (kat.), Rzeszów 1970; Wystawa prac nauczycieli PLSP w Rzeszowie (kat.), Rzeszów — BWA 1978; Grupa „Ziemia” (kat.), Rzeszów 1980; (zj), Wręczenie nagród zwycięzcom konkursu „Rzeszów w grafice i rysunku”, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 263; (w. sz.), Konkurs plastyczny „Rzeszów w grafice i rysunku”, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 226; Jan Grygiel, Powrót do natury i sielanki, „Widnokrąg” 1970 nr 252; Z. K., Zwiedzamy muzea i wystawy „Trybuna Ludu” 1980 nr 4 s. 7; Zbigniew Krempf, Grupa „Ziemia”, „Nowiny” 1980 nr 16 s. 5; Jan Bolesław Ożóg, O grupie plastycznej „Ziemia”, „Dziennik Polski”, 1980 nr 25 s. 9; Jacek Kawalek, Janina Ożóg-Czarnowska, „Nowiny” 1979 nr 232 s. 4.

141. „Złote gody”, 1970, olej/plótno, 120×90, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 106

*142. „Macierzyństwo”, olej/plótno, 121×101, sygn. J. O. Czarn. 1974, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Dz. VI/1-393

(jk)

IRENA PERKOWSKA

Urodzona w Saratowie w roku 1915. Studia artystyczne w ASP w Krakowie, na Wydziale Malarstwa i Wydziale Scenografii, pod kierunkiem Z. Radnickiego, Z. Pronaszki i K. Frycza. Od 1951 r. związana z Rzeszowem, gdzie pracowała w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej. Uprawia scenografię i malarstwo sztalugowe.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — CBWA (Kraków) 1955 s. 9; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Łańcut 1963; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1968; Irena Perkowska, Malarstwo (kat.), Rzeszów — BWA 1976; Malarstwo, Irena Perkowska

(kat.), Zamość — BWA 1979 *O(lga) S(amarska)*, *O wystawie plastyków rzeszowskich*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 48 s. 3.

143. „Praca nad peruką Ofelii”, ok. 1974, olej/plótno, 40×95, sygn. I. Perkowska, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Rz. Dz. VI/531

*144. „Malarz i modele”, ok. 1976, olej/plótno, 90×70, sygn. I. Perkowska, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Rz. Dz. VI/531

(jk)

WŁADYSŁAW POCZĄTEK

Ur. 1910 r. w Białowej. W latach 1927—1932 uczył się w średniej 5-letniej Państwowej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Poznaniu. W latach 1932—1937 odbył studia w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, pod kierunkiem F. Pautscha. Po złożeniu egzaminu z pedagogiki na Uniwersytecie we Lwowie odbył dwuletnią praktykę w Gimnazjum Kupieckim w Rzeszowie, a następnie objął posadę nauczyciela w Gimnazjum Kupieckim w Tarnopolu. Lata okupacji spędził w Rzeszowie. W okresie między szkołą w Poznaniu i ASP, a następnie po ukończeniu akademii krakowskiej, współpracował z rzeszowskim teatrem „Reduta”; wykonywał wspólnie ze Stefanem Koterbą dekoracje teatralne do wielu sztuk, m.in. „Domu Kobiet” Zofii Nałkowskiej. Założyciel Rzeszowskiego ZAP w sierpniu 1944 r. Po wojnie przeniósł się na stałe do Opolu. W 1947 organizował z Katarzyną Mał Społeczne Ognisko Kultury Plastycznej w Opolu. W latach 1954—1967 pełnił funkcję przewodniczącego Oddziału ZPAP, od chwili powstania okręgu opolskiego — prezesa. Od ok. 1960 r. — prezes, a następnie wiceprezes Klubu Związków Twórczych w Opolu, przy którym powstał „Teatr 13-tu rzędów” — Laboratorium Grotowskiego. Otrzymał liczne nagrody, między innymi dwukrotnie Nagrodę Miasta Opolu (1960, 1966), Złoty Krzyż Zasługi (1966), Złotą Odznakę ZPAP (1975). W 1975 odznaczony został Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

11 wystaw indywidualnych, między innymi w Tarnopolu (1938), w Szczecinie i Opolu (1963), Cieszynie Czeskim (1976). Udział w wystawach ogólnopolskich, m.in.: „Plastyka Ziemi Nadodrzańskich” Warszawa (1959), Wrocław (1961, 1963) i okręgowych oraz zagranicznych (NRD i Czechosłowacja — 1966, 1969, 1971, 1972).

Bibliografia:

„*Zew Rzeszowa*” 1933 nr 23, s. 184, 1936 nr 11, s. 84, nr 8, s. 60 i nr 29, s. 216; 1937 nr 9, s. 17, 70, 132 i nr 18, s. 140. A. Jakubowicz, C. Kotowicz, *Srodowisko plastyczne (w:) Rzeszów w dwudziestolecie PRL*, Rzeszów 1965, s. 215. Kartoteka w Zarządzie Okręgu ZPAP w Opolu.

145. Z cyklu Stary Rzeszów. „Podwórko przy ul. Lwowskiej”, akwarela/papier, sygn. 1942, wł. autora

146. Z cyklu Stary Rzeszów. „Widok na budynki przy ul. Moniuszki”, akwarela/papier, sygn. 1942, wł. autora

147. Z cyklu Stary Rzeszów. „Widok na zabudowania ul. Mickiewicza od strony cmentarza żydowskiego (obecnie Placu Zwycięstwa)”, akwarela/papier, sygn. 1942, wł. autora

148. „Pejzaż z Wilczaka” (przysiółek Białowej), olej/plótno, sygn. 1943, wł. autora

149. Fragment starego Rzeszowa. „Widok z ul. Moniuszki na kościół Bernardynów w Rzeszowie”, olej/tektura, sygn. ok. 1944 r., wł. autora

*150. „Widok na kościół popijarski w Rzeszowie”, ok. 1945, olej/plótno, 45,5×49,5 (60×65), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2101 (nabyty od autora w 1945 r.)

(ts)

ROMAN PROKULEWICZ

Urodzony w Sokalu w roku 1929. Studiował w ASP w Krakowie. W latach 1955—1958 należał do Grupy XIV i uczestniczył we wszystkich jej wystawach. Debiutował w r. 1955 i odtąd uczestniczył w wystawach rzeszowskiego ZPAP oraz ogólnopolskich i zagranicznych. W r. 1974 otrzymał nagrodę Ministra Obrony Narodo-

wej. W latach 1958—1980 odbył podróże do krajów Europy, Afryki i Azji (Egipt, Iran, Indie, Tajlandia).

Uprawia malarstwo sztalugowe i ścienne oraz grafikę książkową.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — CBWA (Kraków) 1955 s. 9; *Ogólnopolska wystawa plastyki „Przeciw wojnie” (kat.)*, Lublin 1966; *Wystawa jesienna (kat.)*, Rzeszów — BWA 1965; *Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.)*, BWA — Rzeszów 1965; *Wystawa plastyki „Przeciw wojnie” ze zbiorów Muzeum na Majdanku (kat.)*, Lublin 1970; *Wystawa prac uczestników Międzynarodowego pleneru malarstwa „Bieszczady 75” (kat.)*, Rzeszów — BWA 1975; *Roman Prokulewicz, Wystawa prac 9 grafików krakowskich*, „*Nowiny Tygodnia*” 1953 nr 20 s. 2; *Roman Prokulewicz, Życie kulturalne małego miasta*, „*Nowiny Tygodnia*” 1953 nr 32 s. 2; *W. S., Perspektywy plastyki rzeszowskiej*, „*Nowiny Tygodnia*” 1955 nr 43 s. 1; *Edmund Gajewski, Wiatr nad Rzeszowem*, „*Nowiny Tygodnia*” 1955 nr 43 s. 3; *Mirostaw Kijowicz, Wystawa młodej plastyki rzeszowskiej*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 28 s. 1; *Antoni Adamski, „Bieszczady 71”*, „*Widnokrąg*” 1972 nr 19 ss. 5—6; *A(ntoni) A(damski), Grupa XIV: Historia, legenda i nieporozumienia*, „*Nowiny*” 1975 nr 278 s. 4; *A(ntoni) A(damski), Grupa XIV, „Dziennik Polski”* 1976 nr 2 s. 7; *Jacek Kawatek, Manifesty pisać*, „*Profile*” 1976 nr 2 s. 26; *Jacek Kawatek, Roman Prokulewicz, „Nowiny 1979”* nr 226 s. 4.

151. „Bez tytułu”, ok. 1973, olej/plótno, 100×101, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 158

*152. „Obraz czerwony”, przed 1974, olej/plótno, 100×100, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Rz. Dz. VI-353

(jk)

OLGA SAMARSKA

Urodzona w Grudziądzu w roku 1931. Studia w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa, w pracowni prof. Jerzego Fedkowicza. Po uzyskaniu dyplomu na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w roku 1956, przybyła wraz z Grupą XIV do Rzeszowa działając tu do lipca 1958 r.

Bibliografia:

Olga Samarska-Kotowicz, Wyznania o wystawie objazdowej Grupy XIV, „Ugory” 1956 nr 1 s. 3; *Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.)*, Rzeszów październik—listopad 1955; *Olga, Rozmowy o malarstwie*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 11 s. 1; *Olga, Rozmowy o malarstwie*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 12 s. 3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Fowizm*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 13, s. 1; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Henri Matisse*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 14, s. 1; *Olga, Rozmowy o malarstwie. „Nowiny Tygodnia”* 1957 nr 16, s. 3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Maurice Utrillo*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 17, s. 3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Kubizm*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 18, s. 3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Kubizm 11*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 19 ss. 2—3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Georges Braque*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 21 s. 3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Pablo Picasso*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 22 s. 2; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Droga Pabla Picassa*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 23 s. 2; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Guernica*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 28 s. 3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Portrety Picassa*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 29 s. 2; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Fernand Leger*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 30 s. 2; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Futuryzm*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 31 s. 1; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Marc Chagall*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 34 s. 3; *Olga, Rozmowy o malarstwie. Salvador Dali*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 35 s. 3; *Olga, Ociepka a nowoczesność*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 41 s. 3; *O wystawie rzeszowskich plastyków*, „*Nowiny Tygodnia*” 1957 nr 48 s. 3.

*153. „Sjesta”, 1956, olej/plótno, 145×121, wł. autorki

(jk)

STANISŁAW SZCZEPAŃSKI-SZCZEPAN

Urodzony w r. 1941 w Brzezinach k. Tomaszowa Lubelskiego. Studiował w ASP w Krakowie (1965—1975) na Wydziale Malarstwa, w pracowniach prof. prof. Han-ny Rudzkiej-Cybisowej, Tadeusza Kantora i Włodzimierza Buczka. W latach 1968—

1970 uczestniczył w awangardowych działaniach w Krakowie, Warszawie, Zielonej Górze, zaś w roku 1975 w pracach teatru „Cricot — 2”. W latach 1970—1976 był członkiem Grupy Krakowskiej. Najważniejsze wystawy indywidualne malarstwa Stanisława Szczepańskiego-Szczepana miały miejsce w Galerii Krzysztofory i Kramy Dominikańskie w Krakowie oraz w BWA w Rzeszowie, Lublinie, Przemyślu. Uczestniczył w środowiskowych przeglądach rzeszowskiego ZPAP oraz wystawach ogólnopolskich.

Bibliografia:

Stanisław Szczepański-Szczepan, *Malarstwo (kat.)*, Kraków Krzysztofory 1973; *Wystawa malarstwa, Stanisław Szczepański-Szczepan (kat.)*, Kraków—Desa „Galeria Sztuki Współczesnej” 1974; *Malarstwo, Stanisław Szczepański (kat.)*, Kraków—Kramy Dominikańskie 1975; *Stanisław Szczepański-Szczepan malarstwo Zofia Miatał rzeźba (kat.)*, Rzeszów — BWA 1974; *Wystawa malarstwa Stanisława Szczepańskiego-Szczepana (kat.)*, Lublin — BWA 1974; *Stanisław Szczepański-Szczepan, Wystawa malarstwa (kat.)*, Przemyśl — BWA, Desa 1978; *Antoni Adamski, Malarstwo St. Szczepańskiego. rzeźba Z. Miatał, „Widnokrag”* 1974 nr 31 s. 4; *Antoni Adamski, Stanisław Szczepański, Sztuka* 4/3/1976; *Jerzy Jurczyk, Festiwal młodych i ustabilizowanych, „Sztuka”* 5/3/1976 s. 32.

*154. „Cień kurtyzany” — z cyklu „Eros”, 1978, olej/plótno, 80×120, sygn. St. Szczepański-Szczepan, wł. autora

(jk)

STANISŁAW SZMUC

Urodzony w Wysokiej k. Łańcuta w roku 1911. W czasie II wojny światowej mieszkał w Wysokiej k. Łańcuta. Od roku 1944 uczestniczył w środowiskowych wystawach Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków, a następnie rzeszowskiego ZPAP. Od roku 1968 związany z krakowskim ZPAP. Uprawia malarstwo sztalugowe, malarstwo ściennie i projektowanie witraży. Studiował w Szkole Sztuk Zdobniczych we Lwowie i w latach 1931—1936, pod kierunkiem Ludwika Tyrowicza i Pawła Gajewskiego. Ostatnia wystawa artysty w Galerii Sztuki Sakralnej „Kamieniołom” w Krakowie była wydarzeniem w tamtejszym życiu artystycznym.

Bibliografia:

Katalog wystawy art. plastyków Włodzimierza Bieleckiego i Stanisława Szmuca. Łańcut — 1946; Wystawa wiosenna (kat.), Rzeszów 1947; *Katalog wystawy wiosennej. Łańcut — 1949; Związek Polskich Artystów Plastyków w Rzeszowie. Katalog wystawy. Rzeszów 1948; Katalog wystawy gwiazdkowej. Rzeszów 1948; Wystawa retrospektywna rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.)*, Rzeszów 1962; *Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.)*, Rzeszów 1962; *Wystawa malarstwa Stanisława Szmuca (kat.)*, Rzeszów 1962; *Wystawa Jesienna ZPAP (kat.)*, Łańcut — BWA Rzeszów 1962; *Wystawa czterech województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.)* Lublin 1963; *Stanisław Szmuc, Wystawa malarstwa (kat.)*, Kraków — TPSP 1974.

155. „Portret I”, 1959, wosk/plótno, 90×73, wł. autora

*156. „Portret II”, 1959, wosk/plótno, 90×68, wł. autora

(jk)

JAN TABIŃSKI

Ur. 1834 zm. 1915 w Rzeszowie. Mieszkał w Łańcutie (tam urodzony syn/Roman, 1877), potem w Rzeszowie (tu urodzona córka Jadwiga, 1888). Zachował się w Rzeszowie dom malarza, przy ulicy M. Buczka 2 (dawniej Reformacka). Brał udział w powstaniu 1863 r., w oddziale Lelewela Borelowskiego, zesłany na Sybir. W Muzeum w Rzeszowie zachował się portret powstaniowego przyjaciela artysty Antoniego Jabczyńskiego.

Malarz portretów. Autor polichromii ściennych w kościołach: kapucynów w Krośnie, (1879) odnowienie dawnej polichromii, farnym w Rzeszowie, 1883 (nie istnieje, przemalowana), franciszkanów w Krośnie, 1885, malowideł ściennych na zewnątrz kościoła w Czudcu, kon. XIX w. (przemalowanie dawnych). Autor obrazów kościelnych, m. in. Stacji Drogi Krzyżowej w kościele parafialnym w Krośnie, 1885,

obrazów św. Franciszka, św. Feliksa i św. Antoniego w ołtarzach kościoła kapucynów w Krośnie, 1896—1899, zasuwę w ołtarzu bocznym kościoła w Czudcu z obrazem Matki Boskiej Bolesnej, kon. XIX w.

Bibliografia:

Prz. rzesz. 1883 nr 23, s. 6; *J. Ross, Przeszłość artystyczna i zabytki sztuki Krosna i okolicy (w:) Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu I*, red. J. Garbacik, Kraków 1972, ss. 313 i 334—5; *Katalog Zabytków Sztuki, województwo krośnieńskie pod red. E. Snieżyńskiej-Stolotowej i F. Stolota: Krosno, Dukla i okolice*, PAN IS Warszawa 1977, ss. 76, 85, 91; *Katalog zabytków sztuki, województwo rzeszowskie, pod red. E. Snieżyńskiej-Stolotowej i F. Stolota: Ropczyce, Strzyżów i okolice*, PAN IS Warszawa 1978, ss. 15 i 16; *Archiwum Muzeum w Rzeszowie (tzw. kartoteka Danielskiego)*.

*157. „Portret Antoniego Jabczyńskiego weterana z powstania 1963 r. ze Strzyżowa”, olej/plótno, 71×52, sygn. Tabiński, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 1951 (przekazany dla Muzeum przez rodzinę portretowanego w Strzyżowie ok. 1950 r.)

158. „Portret chłopca”, olej/plótno, 63×55, sygn. Tabiński 1875, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 987 (nabyty od Amalii Sołtysikowej z Rzeszowa w 1960 r.)

159. „Portret Stanisława Sadowskiego”, olej/plótno, 64×54, wł. Muzeum Okręgowe w Krośnie nr inw. MOK Art. 592 (dar N. Chmurowej z Krosna)

(ts)

ANTONI TESLAR

Ur. 1898 w Krzeszowicach, zm. 1972 w Warszawie. Uczęszczał do szkoły realnej, a następnie do Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie. W latach 1921—1926 odbył studia malarskie w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie pod kierunkiem I. Pięnkowskiego i W. Weissa. W latach 1926—1929 studiował w Paryżu (Conservatoire National des Arts et Métiers). Odbył podróże zagraniczne, poza Francją: 1930—1938 Maroko, 1935 Włochy i Hiszpania. W czasie okupacji przebywał m. in. w Rzeszowie. Uprawiał malarstwo sztalugowe i emalierstwo. Zdobył nagrody międzynarodowe w zakresie biżuterii artystycznej (1928 Paryż — medal brązowy), (1929 Paryż — medal srebrny). Wystawy indywidualne, m. in. Paryż (1929, 1936), Jelenia Góra (1946), Warszawa (1957, 1970), Toruń (1966). Udział w wystawach ogólnopolskich i okręgowych.

Bibliografia:

Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Ossolineum 1969, ss. 67, 69 i 415; *Pozycje zawarte w Polskiej Bibliografii Sztuki 1801—1944, t. I, cz. 1: 12 062—62; Artysty plastyki okręgu warszawskiego ZPAP 1945—1970. Słownik Biograficzny, Warszawa 1972; „Przegląd Artystyczny”* 1973 nr 1, s. 72.

*160. „Rynek w Rzeszowie”, gwasz/tektura, 50×70, sygn. A. Teslar Rzeszów 1942, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 4395 (nabyty od rodziny w Rzeszowie)

(ts)

EUSTACHY WASILKOWSKI

Urodzony w r. 1904. Zmarł w Poznaniu w r. 1977. Studiował w Wiedniu i Lwowie. W latach międzywojennych związany był ze środowiskiem lwowskim, jako członek tamtejszej grupy malarzy „Linia”. Wystawiał od roku 1930. W roku 1948 został wykładowcą w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu. W latach 1944—1945 mieszkał w Łańcutie, gdzie też namalował szereg obrazów w duchu postimpresjonistycznym. Uczestniczył w wystawach Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków.

Bibliografia:

Katalog wystawy wiosennej RZAP, Rzeszów 1945, poz. poz.: 54—64.

*161. „Martwa natura”, 1940, olej/plótno, 80×68, wł. Muzeum—Zamek w Łańcutie nr inw. S 664 MŁ

162. „Sąd Parysa”, olej/płótno 99×67, sygn. Eustachy Wasilkowski 1939, wł. Muzeum-Zamek w Łańcucie nr inw. S 665 MŁ

(jk)

MIECZYŚLAW WEJMAN

Urodzony w r. 1912 w Brdowie na Kujawach. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i Warszawie. Dyplom w r. 1946 u prof. Felicjana Szczęsnego-Kowarskiego. Profesor ASP w Krakowie, a następnie rektor tej uczelni. Piastował również funkcję prezesa Zarządu Głównego ZPAP. Uprawia malarstwo sztalugowe i dekoracyjne, grafikę oraz ilustrację książkową. Laureat wielu nagród, m.in. Nagrody Państwowej I stopnia (za wybitne osiągnięcia w grafice, a w szczególności za cykl akwafort „Rowerzyści”) w roku 1961 oraz nagrody Ministra Kultury i Sztuki w r. 1954. Od roku 1945 uczestniczy w okręgowych i ogólnopolskich wystawach malarstwa i grafiki oraz wystawach międzynarodowych i wystawach sztuki polskiej za granicą. W latach 1945—1947 należał do Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków, uczestnicząc czynnie w rzeszowskim życiu artystycznym tamtych lat.

Bibliografia:

RZAP *Wystawa obrazów M. St. Wejmana (kat.)*, Rzeszów 1945; *Związek Polskich Artystów Plastyków Oddział w Rzeszowie, Wystawa wiosenna 1947 (kat.)*, Rzeszów 1947; A. Jakubowicz, C. Kotowicz, *Środowisko plastyczne (w:) Rzeszów w 20-leciu PRL*, Rzeszów 1965 ss. 216—217.

*163. „Zabawa ludowa”, 1943, olej/płótno, 98×126, wł. Stanisław Wejman w Krakowie

(jk)

JÓZEF WILKOŃ

Urodzony w roku 1930 w Bogucicach k. Wieliczki. Studia artystyczne w ASP w Krakowie w pracowni prof. Adama Marczyńskiego w latach 1949—1955. Studiował również historię sztuki w UJ (dyplom w r. 1954). W latach powojennych związany z Łańcutem i Rzeszowem. W latach 1955—1957 członek Grupy XIV w Rzeszowie. Obok malarstwa uprawia grafikę książki, w której to dziedzinie zaliczany jest do grona najwybitniejszych jej współczesnych przedstawicieli.

Bibliografia:

Wystawa plastyki ziemi rzeszowskiej (kat.), Rzeszów — CBWA (Kraków) 1955 s. 10; A(nton) A(damski), *Grupa XIV: Historia, legenda i nieporozumienia*, „Nowiny” 1975 nr 278 s. 4, A(nton) A(damski), *Grupa XIV, Dziennik Polski* 1976 nr 2 s. 7; Jacek Kawalek, *Manifesty pisać*, „Profile” 1976 nr 2 s. 26.

*164. „Odbicie”, przed 1975, olej/płótno, 100×91, sygn. J. Wilkoń, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRSW 149

(jk)

FELIKS WORSZTYNOWICZ

Urodzony w r. 1904 w Komorowie Wielkopolskim. Zmarł w Rzeszowie w r. 1980. Studiował w poznańskiej Szkole Sztuki Zdobniczej i Przemysłu Artystycznego (1922—1926). Wystawiał od r. 1931 w TPSzP oraz Instytucie Krzewienia Sztuki w Poznaniu. W latach 1931—1935 związany z grupą „Twór” oraz Związkiem Zawodowym Artystów Plastyków w Poznaniu. W latach 1935—1938 przebywał w Grudziądzu, gdzie wykładał w Szkole Sztuk Pięknych oraz pełnił funkcję scenografa w Teatrze Miejskim. Od roku 1938 związany z Rzeszowem, gdzie od roku 1945 był członkiem Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków, a następnie Związku Polskich Artystów Plastyków. W latach 1946—1949 był wykładowcą Wolnego Studium Sztuk Plastycznych w Rzeszowie.

Uprawiał grafikę, scenografię, architekturę wnętrz oraz w pierwszym rzędzie malarstwo sztalugowe. W latach II wojny światowej więziony był w Pustkowie, Oświęcimiu, Oranienburgu i Sachsenhausen.

Bibliografia:

Związek Polskich Artystów Plastyków Oddział w Rzeszowie, Wystawa Wiosenna 1947 czerwiec—lipiec (kat.), Rzeszów 1947; *Związek Polskich Artystów Plastyków Oddział w Rzeszowie, Katalog wystawy wiosennej Łańcut, czerwiec 1949; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP Łańcut 1963 (kat.)*, *Wystawa prac poplenerowych (kat.)*, Rzeszów 1968; *Wystawa malarstwa Feliksa Worsztynowicza (kat.)*, Rzeszów 1969; Jacek Kawalek, *Jubileusz malarza, „Nowiny”* 1979 nr 152 s. 5.

165. „Wierzyby za Wisłokiem”, przed 1979, olej/płyta pilśniowa, 56×60, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Rz. Dz. VI—670

*166. „Przedmieście”, przed 1977, olej/płyta pilśniowa, 60×56, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie nr inw. BWA Dz. VI—608

(jk)

IRENA WOJNICKA-MARKIEŁOWSKA

Urodzona w Ostrowie w roku 1924. Studia artystyczne w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa w pracowni prof. prof. Z. Pronaszki i J. Fedkowicza w latach 1948—1954.

Uprawia malarstwo sztalugowe i ściennie. Uczestniczy w środowiskowych przeglądach rzeszowskiego ZPAP oraz wystawach ogólnopolskich.

Bibliografia:

Wystawa malarstwa, grafiki 4 województw — Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin — BWA 1963; *Malarstwo, grafika, rysunek rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.)*, Warszawa-Zachęta 1964; *Wystawa prac poplenerowych (kat.)*, Rzeszów 1968; III *Wystawa 4 województw Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.)*, Lublin — BWA 1968; *Wystawa rysunku Ireny Wojnickiej (kat.)*, Rzeszów 1969; *Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.)*, BWA — Rzeszów 1965; *Wystawa prac uczestników Międzynarodowego pleneru malarskiego „Bieszczady 76” (kat.)*, Rzeszów — BWA 1976; *Kwiaty polskie, Ogólnopolska wystawa malarstwa (kat.)*, BWA Tarnów — 1979 r.: 35 lat Rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów — BWA 1979; Antoni Adamski, „Bieszczady 71”, „Widnokrąg” nr 19 1972 s. 5—6; Antoni Adamski, *Pejzaże pełne wyobraźni*, „Profile” 1973 nr 11 ss. 30—31; A(nton) A(damski), *Pejzaże I. Wojnickiej*, „Dziennik Polski” 1975 nr 260 s. 7; Jacek Kawalek, *Kwiaty polskie Ireny Wojnickiej-Markielowskiej*, „Nowiny” 1979 nr 174 s. 5.

*167. „Portret mojej matki” (fragment cyklu obrazów), 1979, olej/płótno, 100×90, wł. autorki

168. „Wędrowcy” (fragment cyklu obrazów), 1979, olej/płótno, 100×80, wł. autorki

(jk)

MARIAN WÓJCIAK

Urodzony we Lwowie w 1912 r. zmarł we Wrocławiu w 1967 r. Studiował historię sztuki w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie w latach 1932—1939. Równocześnie studiował rysunek i malarstwo pod kierunkiem prof. Zygmunta Radnickiego.

Po opuszczeniu rodzinnego miasta w roku 1944 osiedla się w Rzeszowie, gdzie działa w ramach Rzeszowskiego Związku Artystów Plastyków, a także wykłada historię sztuki w Wolnym Studium Sztuk Plastycznych (1944—1947). W roku 1948 przebywa krótko w Krakowie, następnie wyjeżdża na stały pobyt do Wrocławia.

Bibliografia:

Giuseppe Marchiari, *Marian Wójciak (w:) Notiaarto quindicinale Galleria Ferrari n. 76. Gruppo IV II° sem. 1965. La Mostra del pittore Marian Wójcik, Verona 25 november 1965.*

*169. „Widok Rzeszowa”, olej/płótno, 49×55, sygn. MARIAN WOJCIAK 1945, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA 2953

(jk)

FELIKS MICHAŁ WYGRZYWAŁSKI

Urodzony 1875 w Przemyślu, zm. 1944 w Rzeszowie. Maturę gimnazjalną zdał w Przemyślu. Studia malarskie odbył w Akademii Sztuk Pięknych w Monachium.

Przebywał przez czas dłuższy w Paryżu, następnie we Włoszech. Podróżował po Egipcie, Turcji i Rosji. (W obrazach z 1905 r. podjął temat rewolucji: „Pochód strajkujących”, „Wyzwolenie”, „Wezbrana rzeka”). Mieszkał we Lwowie. Pod koniec okupacji przybył do Rzeszowa i zamieszkał w Babicy. Utrzymywał się ze sprzedaży obrazów.

Wystawy indywidualne w salonie Kulikowskiego w Warszawie (1906 i 1907) oraz we Lwowie (1908 i 1932). Udział w wielu wystawach w Krakowie, TPSP (1902, 1908, 1916, 1935), w Warszawie w salonie Krywulca i Kulikowskiego (1900, 1908) oraz we Lwowie, TPSP i inne. (1909, 1910, 1911, 1912, 1925, 1926, 1927, 1928, 1937).

Bibliografia:

Polskie życie artystyczne w latach 1890—1914, pod redakcją A. Wojciechowskiego, PAN IS, Wrocław—Warszawa—Kraków 1967, ss. 48, 63, 76, 84—86, 88, 92, 93, 95, 98, 101, 105, 111; Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, pod redakcją A. Wojciechowskiego, PAN IS, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1974, ss. 24, 40, 74, 138, 140, 162, 163, 178, 183, 267, 274, 300, 303, 305, 346, 388; pozycje w Polskiej Bibliografii Sztuki 1801—1944, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1976, t. I, cz. 2: 12 828—12 840; Archiwum Muzeum w Rzeszowie (tzw. kartoteka Danielskiego).

*170. „Pejzaż z Włoch”, olej/deska, 19×32 (29,2×42,5), sygn. F (...wytarte) M. Wygrzawalski Chiogia 909, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. 2864 MRA (nabyty od dr Hinzego po wystawie w r. 1946)

(ts)

MARIAN ZIEMSKI

Urodzony w Czeremnej w roku 1927. Studiował w ASP w Krakowie na Wydziale Malarstwa w pracowni prof. Zbigniewa Pronaszkę. W trakcie swych podróży artystycznych odwiedził Anglię, Szkocję i NRD. W roku 1954 uzyskał I nagrodę na konkursie młodych w Krakowie. Od roku 1955 pracował jako wykładowca w Państwowym Liceum Technik Plastycznych w Sędziszowie, zaś po jego przeniesieniu do Rzeszowa jako wicedyrektor (od 1979 r.) Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych. Od roku 1979 należy do rzeszowskiej grupy twórczej „Ziemia”. Poczynając od roku 1965 wygłasza szereg odczytów na temat sztuki dawnej i współczesnej. Uczestniczy w środowiskowych wystawach rzeszowskiego ZPAP oraz wystawach ogólnopolskich. Uprawia malarstwo sztalugowe.

Bibliografia:

Wystawa Okręgu krakowskiego ZPAP (kat.), Kraków 1955; Wystawa malarstwa Mariana Ziemskiego (kat.), Rzeszów 1963; Wystawa retrospektywna rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Rzeszów 1962; Wystawa malarstwa rzeźby grafiki (kat.), Kraków 1962; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Rzeszów 1962; Wystawa pokonkursowa „Rzeszowszczyzna w malarstwie i grafice” (kat.), Rzeszów 1962; Wystawa jesienna ZPAP (kat.), Rzeszów 1962; I Festiwal współczesnego malarstwa Polskiego (kat.), Szczecin 1962; Wystawa 4 województw — Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin 1963; Wystawa rzeszowskiego Oddziału ZPAP (kat.), Łańcut 1963; Wystawa pokonkursowa „Miasto w którym żyjemy” (kat.), Rzeszów 1963; Wystawa pokonkursowa „Rzeszów w grafice i rysunku” (kat.), Rzeszów 1964; Wystawa pokonkursowa „Lata walki w dziełach sztuki” (kat.), Rzeszów 1964; Wystawa obrazów-darów dla szkół Tysiąclecia (kat.), Rzeszów 1964; Człowiek i praca w Polsce Ludowej (kat.), Warszawa — Dom Chłopa 1964; Wystawa malarstwa i rysunku rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Warszawa—Zachęta 1964; 20 lat PRL w twórczości plastycznej (kat.), Rzeszów 1965; Wystawa prac nagrodzonych w trzech konkursach: „Krajobraz Rzeszowszczyzny”, „Ludzie Rzeszowszczyzny”, „Dziecko i jego świat” (kat.), Rzeszów 1965; Ogólnopolska wystawa malarstwa „Jesienne Konfrontacje” (kat.), Kraków — BWA (Rzeszów) 1965; Wystawa jesienna (kat.), Rzeszów 1965; Wystawa malarstwa grafiki i rzeźby „Dni Rzeszowa” (kat.), Rzeszów 1966; IV Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki „Bielka Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1966; Malarstwo pięciu artystów rzeszowskich (kat.), Opole 1967; Malarstwo czterech artystów (kat.), Kraków — BWA 1967; Ogólnopolska wystawa malarstwa „II Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1967; V Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki „Bielska Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1967; Wystawa rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1968; Wizerunek Polaka w malarstwie współczesnym (kat.), Bydgoszcz 1968; VI Ogólnopolska wystawa malarstwa i gra-

fiki „Bielska-Jesień” (kat.), Bielsko-Biała 1968; Ogólnopolska wystawa malarstwa „III Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1969; Ogólnopolska wystawa malarstwa „IV Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1972; Marian Ziemiński, Wystawa malarstwa (kat.), Rzeszów 1970; Wystawa malarstwa 4 województw: Białystok, Kielce, Lublin, Rzeszów (kat.), Lublin 1973; Ogólnopolska wystawa malarstwa „V Jesienne Konfrontacje” (kat.), Rzeszów 1974; IV Salon Okręgowy (kat.), Rzeszów 1975; 35 lat rzeszowskiego Okręgu ZPAP (kat.), Rzeszów 1979; Grupa „Ziemia” (kat.), Rzeszów 1980; Edmund Gajewski, O sztukę godną naszych czasów, „Nowiny Rzeszowskie” 1961 nr 166 s. 1, 8; Podsumowanie konkursu plastycznego, „Dziennik Polski” 1961; Konkurs plastyczny rozstrzygnięty, „Widnokrąg” 1961 nr 8 s. 1; Ryszard Stachnik, Malarstwo w Polsce wojewódzkiej, „Widnokrąg” 1962 nr 16 s. 3; Laureaci konkursu 20-lecia PPR, „Nowiny Rzeszowskie” 1962 nr 97 s. 2; Wyniki konkursu, „Dziennik Polski” 1962 nr 98 s. 6; Konkurs „Miasto, w którym żyjemy” rozstrzygnięty, „Nowiny Rzeszowskie” 1962 nr 295 s. 5, (sh), Laureaci konkursu plastycznego „Dziennik Polski” 1962 nr 297 s. 4; Cecylia Błońska, Miasta, w których żyją, „Widnokrąg” 1963 nr 7 s. 2—3; Rzeszowscy plastycy szkołom Tysiąclecia, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 206 s. 1; Konkurs plastyczny „Rzeszów w grafice i rysunku”, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 226 s. 4; (c.bł.) Atrakcje rzeszowskiego sezonu, „Trybuna Ludu” 1963; M. Kopeć, Wystawa art. plastyka Mariana Ziemskiego, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 227 s. 5; Trzy wystawy, „Kamena” 1963 nr 18 s. 12; C. Błońska, Bliższa ludzkim sercom..., „Trybuna Ludu” 1963; Wystawa malarstwa i grafiki 4 województw, „Dziennik Polski” 1963 nr 297 s. 8, C. Błońska, Z autobusu przyjaźni w objęcia muz. „Widnokrąg” 1963 nr 38 s. 1, (zj), Wreczenie nagród zwycięzcom konkursu Rzeszów w grafice i rysunku, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 239 s. 6, Ireneusz J. Kamiński, Rzeszowskie środowisko plastyczne „Kamena” 1963 nr 22 s. 12—13; Jerzy Madeyski, Jesienne wystawy plastyczne, „Widnokrąg” 1963 nr 48 s. 2; Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego, „Nowiny Rzeszowskie” 1963 nr 303 s. 2; Unia, Rzeszów, Kamena 1964 nr 3 s. 14; Ireneusz J. Kamiński, Potrzebni, „Kultura” 1964 nr 12 s. 8; Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego na prace dla szkół Tysiąclecia, „Widnokrąg” 1965 nr 1 s. 1; Wystawa „Echa walki z faszyzmem”, Nowiny Rzeszowskie” 1965; (rb), Zwycięzcy konkursu Rzeszów i jego okolice, „Dziennik Polski” 1965 nr 149 s. 4; Adolf Jakubowicz, Sztuka pod strzechą, „Kamena” 1965 nr 1/2 s. 12; (rb), Rozstrzygnięcie konkursu, „Nowiny Rzeszowskie” 1965; Nagrody wojewódzkie roku 1965, „Widnokrąg” 1965 nr 23 s. 3; Wystawa pokonkursowa, „Nowiny Rzeszowskie” 1965 nr 167 s. 4; Jerzy Madeyski, Jesienne Konfrontacje, „Widnokrąg” 1965 nr 51 s. 3; Stefan Otwinowski, Notes krakowski, „Życie Literackie” 1967; Józefa Antecka, Człowiek i praca w Polsce Ludowej, Przegląd Artystyczny 1967 nr 6/40; Jerzy Madeyski, Jaka jest współczesna plastyka polska, „Widnokrąg” 1967 nr 53 s. 3; (am), Najlepsze obrazy kwartału, „Widnokrąg” 1969 nr 33 s. 5; Rozstrzygnięcie konkursu na „Obraz kwartału”, „Profile” 1969 nr 6, s. 61; Jan Grygiel, Marian Ziemiński-artysta malarz, „Widnokrąg” 1970 nr 4 s. 6; Pokonkursowa wystawa plastyczna w Rzeszowie, „Nowiny Rzeszowskie” 1970 nr 127 s. 2; Dziś ilustruje Marian Ziemiński, „Nowiny Rzeszowskie” 1973 nr 97 s. 9; B(ożena) K(owalska), Debiut Mariana Ziemskiego, „Przegląd Artystyczny” 1964 nr 1/17 s. 52; Anna Górska, Rzeszów debiutuje w stolicy, „Przegląd Artystyczny” 1964 nr 6/22 s. 15; Irena Kłak, Malarstwo Mariana Ziemskiego, „Profile” 1968 nr 1/9 s. 86; Teresa Żurawska, Obalone bariery, „Widnokrąg” 1963 nr 40 s. 2; Jacek Kawalek, Marian Ziemiński, „Nowiny” 1979 nr 238 s. 4; Jacek Kawalek, „Ziemia”—okolica artystów, „Profile” 1980 nr 6 s. 28—29.

*171. „Ostatnia droga”, 1964, olej/plótno, 93×73, wł. autora
172. „Starzec”, olej/plótno, 40×80, wł. autora

(wz)

ANTONI ZIĘTKIEWICZ

Ur. 1875 w Jadownikach. Do gimnazjum uczęszczał w Krakowie. Notowany w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w drugim półroczu 1903/1904 w szkole prof. Cynka. Na początku XX w. mieszkał w Rzeszowie. Malował m.in. obraz Serca Jezusowego w bocznym ołtarzu fary rzeszowskiej. Wykonywał na zamówienie portrety malowane techniką olejną, akwarelą i pastelem.

Bibliografia:

„Głos Rzesz.” 1908 nr 1, s. 3; Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Ossolineum, 1969, s. 440.

*173. „Portret kardynała Albina Dunajewskiego”, pocz. XX w., olej/plótno, 55×40,8, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie nr inw. MRA (dar N. Ziętkiewiczowej, ok. 1950 r.)

(ts)

SANDOMIERZ

JAN MAZURKIEWICZ

Urodził się w r. 1886 w Radomyślu nad Sanem, zmarł dn. 19.V.1978 r. w Sandomierzu. Gimnazjum ukończył w Drohobyczu. W latach 1907—1913 studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego i równocześnie malarstwo na krakowskiej ASP u Axentowicza i Wyczółkowskiego. W roku szkolnym 1913/1914 uczył rysunku w gimnazjum nowotarskim. Z chwilą wybuchu I wojny światowej został powołany do armii austriackiej i jako jeńiec dostał się na teren Rosji, gdzie — po Rewolucji Październikowej — brał czynny udział w rosyjskim życiu kulturalnym. Od r. 1918 do r. 1919 kierował Studium Artystycznym w Semipałatyńsku, w r. 1920 wykładał historię sztuki na uniwersytecie w Krasnojarsku, następnie sprawował funkcję kierownika artystycznego Oświaty Kulturalnej w Armii Czerwonej w Puszkino. Przez cały czas pobytu w Rosji malował. Należał również do ugrupowań plastyków radzieckich najpierw w Krasnojarsku, potem w Moskwie i Leningradzie.

W r. 1921 powrócił do kraju. Początkowo pracował w gimnazjum w Wadowicach, jako nauczyciel rysunku a od 1922 r. w Seminarium Nauczycielskim i na Wyższych Kursach Nauczycielskich w Poznaniu, także w charakterze wykładowcy rysunku. Od r. 1921 należał do poznańskiego Oddziału Związku Plastyków. Wrzesień 1939 r. zastał Mazurkiewicza w Warszawie, gdzie walczył z hitlerowskim najeźdźcą, jako ochotnik w Brygadzie Robotniczej Obrony Warszawy. Podczas okupacji przebywał najpierw w Opatowskim, później, od r. 1941 — w Sandomierzu; tutaj zamieszkał na stałe (jedynie z 3-letnią przerwą w latach 1950—1952, kiedy to kierował Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Szczecinie). Do r. 1950 utrzymywał się prowadząc prywatny bazar wyrobów artystycznych i pamiątek. W tym czasie, także dzięki jego inicjatywie powstało w Sandomierzu Państwowe Ognisko Kultury Plastycznej i Zrzeszenie Artystyczno-Literackie.

W latach 1947—1948 był burmistrzem tego miasta. Od r. 1956 do 1957 brał udział w pracach Komisji Kultury WRN w Kielcach. Nadto działał w PPR, SD, ZBoWiD-zie, TPPR i in. organizacjach społecznych. Swoje obrazy eksponował na wystawach krajowych i zagranicznych; zbiorowych i indywidualnych.

Na zbiorowych w latach 1918—1921: w Tobolsku, Semipałatyńsku, Nowosybirsku, Krasnojarsku i w Puszkino; w kraju: w Poznaniu (TPSP r. 1939), Warszawie (z „Sursum corda” lata 20-e), Szczecinie (1951), Krakowie (TPSP r. 1959, ZPAP r. 1961), Radomiu (TPSP r. 1949/50, 1963, 1973), Kielcach (Muzeum, r. 1956, 1958; ZPAP r. 1962, 1966, 1974, 1976 i 1977) oraz w Sandomierzu (r. 1950).

Pokazy indywidualne odbyły się: w Poznaniu (TPSP r. 1922 i 1938), Sandomierzu (Muzeum r. 1960, 1971, 1977), Kielcach (Muzeum r. 1960), Radomiu (TPSP r. 1973, 1974), Pośmiertna wystawa twórczości Mazurkiewicza i pamiątek po nim — w Muzeum w Sandomierzu w r. 1978.

Mazurkiewicz jest autorem portretów, pejzaży — głównie sandomierskich, scen rodzajowych i przedstawień symbolicznych wykonanych bądź olejno, bądź pastelą. Jego obrazy znajdują się, m.in. w zbiorach Muzeum Narodowego w Poznaniu (3), Muzeum Okręgowego w Sandomierzu (56), Muzeum Diecezjalnego w Sandomierzu oraz w zbiorach prywatnych, m.in. w Sandomierzu oraz Kanadzie.

Za swoją działalność artystyczną i społeczną otrzymał wiele odznaczeń: Złotą Odznakę Artystyczną ZPAP Oddziału krakowskiego, do którego należał po II wojnie, przyznaną w r. 1977; Odznakę Zasłużonego Działacza Kultury przyznaną przez Ministerstwo Kultury i Sztuki w r. 1973, jak również „Polonia Restituta”, Złoty Krzyż Zasługi”, medale: „Za Warszawę”, „Zasłużonemu dla miasta Sandomierza” i inne.

Bibliografia:

Katalogi wystaw zbiorowych i indywidualnych, polskich, w których Mazurkiewicz brał udział; dokumenty po malarzu w zb. Muzeum Okręgowego w Sandomierzu;

Mat. ASP w Krakowie, red. J. E. Dutkiewicz, t. 2: Ossolineum 1969, s. 342—343; J. Przała, Nabytki Muzeum w Sandomierzu w zakr. mal. i graf., Roczn. Muz. Świętokrz. t. 9: Kraków 1975, s. 405—410; Notatnik sandom., Sandomierz 1980, s. 106; Michałkiewicz, Motywy łowieckie u J. P. Mazurkiewicza, Dz. Pozn.: VII. 1939; J.K., Prezentacja Kielecczyzny, Tryb. Ludu: 2.VII.1974; M. Przybysz, Dorocz. wystawa obrazów sandom. art. plastyków: Życie Radom.: 30.V.1950, Słowo Ludu: 20.VI.1950, Słowo Powsz.: 25.VI.1950;

174. „Autoportret”, ok. 1950, olej/tektura, 38×28, sygn. J. P. Mazurkiewicz, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-230/s

175. „Na dnie jeziora Gopło”, 1957, olej/tektura, 33×44, sygn. J. P. Mazurkiewicz 1957, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu, nr inw. MS-112/s

176. „Indyki”, 1959, olej/tektura, 29×38,5, sygn. J. P. Mazurkiewicz 1959, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-108/s

177. „Modlitwa”, 1960, olej/tektura, 29×39, sygn. J. P. Mazurkiewicz 1960, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu MS-98/s

*178. „Ślepy grajek”, ok. 1960, olej/tektura, 23×28,5, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-118/s

179. „Rapsodia wojenna”, ok. 1960, olej/tektura, 48×59, sygn. J. P. Mazurkiewicz, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-125/s

180. „Vita somnium breve”, ok. 1962, olej/tektura, 34×43,5, sygn. J. P. Mazurkiewicz, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu MS-111/s

(ej)

JERZY POTRZEBOWSKI

Urodził się w Sandomierzu w r. 1921, zmarł w Krakowie dn. 28.V.1974 r. W Sandomierzu ukończył gimnazjum. Tutaj także został aresztowany przez hitlerowców za działalność dywersyjną na szkodę okupanta a następnie więziony kolejno w Tarnobrzegu, Tarnowie, Oświęcimiu, Buchenwaldzie, na końcu zatrudniony w fabryce samolotów typu Messerschmitt w Lipsku, skąd zbiegł na krótko przed wyzwoleniem. Powrócił do kraju w r. 1945. W Sandomierzu przygotowywał się do studiów artystycznych, po czym wstąpił na ASP w Krakowie, gdzie przechodził kolejno przez pracownie: Zygmunta Radnickiego, Ignacego Pieńkowskiego, Czesława Rzepińskiego i Fryderyka Pautscha. Po uzyskaniu dyplomu w r. 1950 zamieszkał na stałe w Krakowie. W latach 50-tych był asystentem na ASP. Należał do ZPAP O/krakowski.

Od momentu ukończenia studiów brał udział w wielu wystawach krajowych i zagranicznych, m.in. w zbiorowych ogólnopolskich: „Młodzież w walce o pokój” r. 1952 (I nagroda), „XX-lecie LWP”, „XXX-lecie LWP”; innych: „Salon Jesienny” TPSP w Krakowie r. 1958 (dyplom honorowy), „Szczecin 73”, „Kraków — moje miasto” r. 1973. Pokazy indywidualne jego twórczości odbyły się m.in. w TPSP w Krakowie w latach: 1960, 1973, 1974; w Muzeum w Sandomierzu w latach 50-tych i w r. 1979, a także w Sofii, Berlinie, Moskwie, Londynie, Wiedniu, Nowym Jorku i Montrealu.

Uprawiał portret, scenę batalistyczną, rodzajową, malarstwo historyczne, krajobrazowe w technice olejnej, akwarelowej, pasteli i rysunkowych.

Jego prace znajdują się w zbiorach Muzeum WP w Warszawie, MON, w Muzeach Okręgowych w Krośnie i Sandomierzu, w Muzeum Oświęcimiu—Brzezince, w TPSP w Krakowie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Wiedniu, w Muzeum Partyzanckim w Moskwie, w kolekcji królewskiej w Sztokholmie, w Domu Studenta w Londynie i w wielu prywatnych, głównie w Krakowie i Sandomierzu.

Bibliografia:

Katalogi wystaw zbiorowych i indywidualnych w kraju i za granicą; K. Załuska, Historia Muzeum w Sandomierzu, Roczn. Muz. Świętokrz., Kraków 1968, s. 22; Notatnik sandomierski, Sandomierz 1980, s. 115; E. Jeżewska, Mal. i graf. w zb. Muz. w Sandomierzu, Sandomierz 1980 mszp, s. r.

181. „Barbakan i Brama Floriańska w Krakowie”, 1952, olej/plótno, 75×95, sygn. Markowi? Jerzy Potrzebowski 1952, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-405/s

- *182. „Wygnańcy”, 1958, olej/plótno, 98×120, sygn. Jerzy Potrzebowski 59, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-365/s
 183. „Jędrak”, 1961, olej/tektura, 98×70, sygn. Jerzy Potrzebowski 61, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-400/s
 184. „Odpoczynek po bitwie”, akwarela/papier, 28×36, sygn. Panu...? w dniu...? J. Potrzebowski, wł. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu nr inw. MS-294/s

(jk)

WANDA ŚWIEŻYŃSKA-SCHINZŁOWA

Urodziła się dn. 12.VI.1905 r. w Wilczycach koło Sandomierza, obecnie mieszka w Warszawie.

Naukę rysunku i malarstwa rozpoczęła u swojego kuzyna — malarza, grafika i krytyka, Jerzego Wolffa, po czym, w latach 1925—1931 studiowała na warszawskiej ASP, u Mieczysława Kotarbińskiego a następnie u Tadeusza Pruszkowskiego. Po ukończeniu Akademii odbyła podróże do Francji i Włoch. W r. 1934 wróciła do kraju, wyszła za mąż za dra Zygmunta Schinzla i zamieszkała w Sandomierzu. W r. 1966 przeniosła się wraz z rodziną do Warszawy.

Obrazy swoje wystawia od lat 30-tych. Brała udział w zbiorowych ekspozycjach Instytutu Propagandy Sztuki w Warszawie w latach: 1935, 1937 i 1938 oraz w Sandomierzu: w pokazie zorganizowanym przez PTK w r. 1937 oraz w środowiskowych w latach 1949, 1950. Indywidualne ekspozycje jej malarstwa miały miejsce w Związku Artystów Plastyków w Warszawie w r. 1937, a także trzykrotnie w Muzeum sandomierskim w latach: 1959 i 1964.

W dorobku artystycznym Schinzłowej znajdują się pejzaże, portrety i martwe natury; oleje i gwasze. Większość z nich — w zbiorach prywatnych w Sandomierzu, Warszawie, Stawiskach (w zb. J. Iwaszkiewicza), nadto w warszawskim Domu Literata i Domu im. Matysiaków.

Bibliografia:

Katalogi wystaw zbiorowych i indywidualnych; Ks. Piwocki, Historia ASP w Warszawie..., Ossolineum 1965, s. 224; K. Załuska, *Historia Muzeum w Sandomierzu*, Roczn. Muz. Świętokrz., Kraków 1968, s. 23; Z. Bażant, *Dom na kolegiackim wzgórzu. Rodzina dra Z. Schinzla, Sandomierz 1974 mszp autorki; Notatnik sandomierski, Sandomierz 1980, s. 124, 1 il.; J. Wolff, (Wystawa w Zw. Plast. w Warszawie), Pion: 11.II.1937, s. 8.*

185. „Martwa natura”, 1936, olej/plótno, 71×58, sygn. Świeżyńska-Schinzłowa 36, wł. prywatna w Sandomierzu

*186. „Portret Franciszki Kowalczewskiej”, 1943, olej/plótno, 68×54, sygn. W. Świeżyńska-Schinzłowa 1942, wł. prywatna w Sandomierzu

187. „Cyrk w Sandomierzu”, 1960, gwasz/papier, 28×42, sygn. W. Schinzłowa 1960, wł. prywatna w Sandomierzu

(jk)

SANOK

BARBARA BANDURKA

Urodzona w 1948 r. w Sanoku. W latach 1969—1974 studiowała w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych na Wydziale Malarstwa w pracowniach W. Sawulaka i W. Buczka. W latach 1974—1977 pracowała w Sanoku na etacie plastyka miejskiego. Od 1978 r. pracuje w pracowni konserwatorskiej Muzeum Historycznego w Sanoku. W Sanoku wystawiała w 1979 r. (wystawa indywidualna) i w 1980 r. „Sanocki Salon Grudniowy”. Brała udział w wystawach ogólnopolskich. Otrzymała wyróżnienie w konkursie „Obraz, grafika i rysunek roku 1977”. Uprawia głównie malarstwo olejne.

Bibliografia:

I nowohuckie spotkania młodych plastyków, katalog wystawy, Kraków 1975; Barbara Bandurka — malarstwo, katalog wystawy, Rzeszów 1978; Barbara Bandurka — malarstwo, katalog wystawy, Sanok 1979 (wstęp: M. Kruczek) poz. 1—24; Sanocki salon grudniowy, katalog wystawy, Sanok 1980 (wstęp: J. W. Banachowiec) poz. 5—8; J. Malinowska, Salon grudniowy w Muzeum Historycznym, „Gazeta Sanocka”, 1981, nr 4, s. 6.

*188. „Nataniel i jego sen”, 1979, olej/plótno, 79,5×69, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 6515

(wb)

ZDZISŁAW BEKSIŃSKI

Urodzony w 1929 r. w Sanoku. W r. 1952 ukończył Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej, następnie przez trzy lata pracował w dziedzinie wykonawstwa budowlanego w Krakowie, Rzeszowie, Sanoku. W latach 1956—1960 uprawiał fotografię artystyczną. Plastyką systematycznie zajmuje się od maja 1954 r. Do 1977 r. mieszkał i tworzył w Sanoku, a następnie przeniósł się do Warszawy. W Sanoku wystawiał swoje prace w 1975 r. (wystawa indywidualna) i w 1980 r. — „Sanocki salon grudniowy”. Pokazywał swe prace na wielu wystawach krajowych i zagranicznych. W 1974 r. otrzymał nagrodę państwową. Uprawiał malarstwo, rysunek, rzeźbę, heliografię, monotypię, ostatnio maluje głównie obrazy olejne.

Bibliografia:

Wystawa prac Zdzisława Beksińskiego, katalog wystawy, Warszawa 1964 (wstęp: J. Bogucki); E. Garztecka, Dwie wystawy „Galerii widza i artysty”. Sztuka współczesna w Łazienkach, „Trybuna Ludu”, 1964, nr 167; J. Garztecki, Zdzisław Beksiński czyli osobno, „Fotografia” 1966, nr 10, s. 226—228; K. Swierczewska, Autoportrety, „Widnokrąg”, 1967, nr 39; Zdzisław Beksiński, katalog wystawy, Warszawa 1967 (wstęp: J. Bogucki) poz. 1—58, 1—26; R. Grzędziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 41—54; K. Karasek, Erotyka jako światopogląd, „Orientacja”, IX. 1968, s. 55—58; J. Markiewicz, Wokół Beksińskiego, „Orientacja”, IX. 1968, s. 62—63; J. Markiewicz, Zdzisław Beksiński, „Kultura”, 1968, nr 21; Wystawa rysunków Zdzisława Beksińskiego, katalog wystawy, Łódź 1968 (wstęp: B. Kowalewska), Zdzisław Beksiński — wystawa rysunku, katalog wystawy, Rzeszów 1968 (wstęp: I. Witz); Zdzisław Beksiński — rysunki, katalog wystawy, Katowice 1968 (wstęp: A. Ligocki); Zdzisław Beksiński, „Warsztat” — fragmenty listów do J. M., „Orientacja” IX, 1968, s. 58—61; M. Komar, Stereotyp jako źródło chwały i zagrożenia, „Współczesność”, 1969, nr 5, s. 12; M. Sten, Tengo miedo a las arañas, „Revista Mexicana de Cultura”, 1969, nr 40, s. 4; Z. Beksiński, Moja forma egzystencji, „Polska”, 1970, nr 8, s. 28—30, 32; md, Erotyka, pornografia czy anatomia, „Życie Literackie”, 1970 nr 895, s. 10; A. Urbanowicz, Malarstwo malarstwu zaprzeczające, „Współczesność”, 1970, nr 8; I. Witz, Przechadzka po warszawskich wystawach, „Życie Warszawy”, 1970, nr 90; A. Adamski, Beksiński, „Widnokrąg”, 1973, nr 1, s. 3; W. Krauze, Malarski świat metafory, „Życie Warszawy”, 1973, nr 8, s. 5; W. Skrodzki, Poemat o oczekiwaniu, „Literatura” 1973, nr 4/50; Zdzisław Beksiński ze zbiorów Aleksandra Szydły — malarstwo, katalog wystawy, Warszawa 1973 (wstęp: A. Urbano-

wicz); Wystawa malarstwa Zdzisława Beksińskiego, katalog wystawy, Wałbrzych 1974; J. Zanoziński, Współczesne malarstwo polskie, Warszawa 1974, s. 12, 18—19; J. Woźniakowski, Co się dzieje ze sztuką, Warszawa (bez daty wydania) s. 183—184; A. Adamski, Beksiński czyli o lękach na zamówienie społeczne, „Sztuka”, 1976, nr 2, s. 16—20; Odnaleźć w sercu i pod powiekami. Wywiad ze Zdzisławem Beksińskim, „Tygodnik Powszechny”, 1977, nr 25, s. 4 (rozmawiał H. Brzozowski); Zdzisław Beksiński — obrazy z lat 1972—1977, katalog wystawy, Kraków 1977 (wstęp: wywiad T. Nyczka z Z. Beksińskim); Sfotografować sen. Rozmowa ze Zdzisławem Beksińskim, „Tygodnik Kulturalny”, 1978, nr 35, s. 10 (rozmawiał J. Czopik); Znaczenie jest dla mnie bez znaczenia. Wywiad ze Zdzisławem Beksińskim, „Sztuka”, 1979, nr 4, s. 30—35 (rozmawiał Z. Taranienko); Sanocki Salon Grudniowy, katalog wystawy, Sanok 1980, (wstęp: J. W. Banachowie) poz. 9—10; J. Malinowska, Salon Grudniowy w Muzeum Historycznym, „Gazeta Sanocka”, 1981, nr 4, s. 6.

- *189. „XXX”, 1975, olej/płyta pilśniowa, 62×103, sygn. Beksiński (na odwrocie), wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 5369
 190. „XXX”, 1976, olej/płyta pilśniowa, 124×100, sygn. Beksiński 1976 (na odwrocie), wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 5340
 191. „XXX”, 1977, olej/płyta pilśniowa, 124×73, sygn. Beksiński 1977 (na odwrocie), wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 5381
 192. „XXX”, 1971, olej/płyta pilśniowa, 75×91, sygn. Beksiński 1971 (na odwrocie), wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4420

(wb)

MAKSYMILIAN BROŻEK

Urodzony w 1897 r. w Tarnowie. Studiował w Instytucie Robót Ręcznych w Warszawie i w latach 1916—1923 w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, pod kierunkiem Malczewskiego i Dębickiego. W latach 20-tych przebywał w Sanoku, gdzie był nauczycielem rysunków w Prywatnym Wyższym Seminarium Nauczycielskim. Około 1931 r. przeniósł się z Sanoka do Częstochowy. Brał udział w sanockiej wystawie w 1930 r. Uprawiał malarstwo olejne i rysunek.

Bibliografia:

Wystawa obrazów i rzeźby w Sanoku, katalog wystawy, Sanok 1930, poz. 1—146; R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968 r., s. 49; Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Źródła do Dziejów Sztuki Polskiej, t. XIV, Wrocław—Warszawa—Kraków 1969, s. 243.

193. „Zaułek Sanoka” — schody, 1929, olej/plótno, 92×67, sygn. 929 M. Brożek, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 1999
 *194. „Noc w Sanoku”, 1930, olej/tektura, 51×69, sygn. Brożek Sanok 930, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 1538

(wb)

LEON GETZ

Urodzony w 1896 r. we Lwowie, zm. 16.12.1971 r. w Krakowie. W latach 1919—1924 studiował w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych w pracowni S. Dębickiego i J. Wojnarskiego. Po studiach powrócił do Lwowa. Nie mogąc znaleźć tam pracy przeniósł się w tymże 1924 roku do Sanoka, gdzie przyjął posadę nauczyciela w Gimnazjum oraz Seminarium Nauczycielskim Żeńskim. W 1930 r. założył w Sanoku Muzeum Łemkowskie. W 1944 r. przeniósł się na stałe do Krakowa, gdzie w latach 1951—1958 był pracownikiem naukowym Akademii Sztuk Pięknych. Od 1932 r. był członkiem „Asocjacji Niezależnych Malarzy Ukraińskich”. W r. 1918 wydał zdobioną własnymi rysunkami „Antologię artystyczną twórczości”, a w 1919 „Dąbie”. W latach 1956—1964 wykonał ponad 150 rysunków architektury Krakowa, które przekazał tamtejszemu Muzeum Historycznemu. W 1961 r. otrzymał brązowy medal ZPAP, a w 1965 srebrny z okazji jubileuszu 50-lecia pracy artystycznej. W Sanoku wystawiał w latach 1930, 1931, 1940. Brał udział w wystawach krajowych i zagranicznych. Uprawiał malarstwo, rysunek i grafikę, ponadto zajmował się muzealnictwem, konserwacją ikon, archeologią i pracą pedagogiczną.

Bibliografia:

Wystawa obrazów i rzeźby w Sanoku, katalog wystawy, Sanok 1930, poz. 185—265; P. Kowzun, Getz, Lwów 1939, s. 1—15; Wystawa obrazów, grafiki i rysunku z Sanoci, katalog wystawy, Sanok 1940, poz. 1—72 a; J. Dobrzański, Dawne dziedzińce i podwórza Krakowa w rysunkach Leona Getza, Kraków 1958; J. Andrzejewska, Malarz Krakowa, „Gazeta Krakowska”, XII 1965; 446 rysunków prof. L. Getza darem dla Krakowa, „Gazeta Krakowska” 1966, nr 164; Kraków w rysunkach Leona Getza, Katalog wystawy, Kraków 1967 (wstęp: J. Waszkiewicz), poz. 1—25, 1—107; R. Dzieszyński, Sanockie zaułki Leona Getza, „Widnokrąg”, 1968, nr 5/2, s. 2; R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 49; S. Stefański, Muzeum Historyczne w Sanoku (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 9; Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Źródła do Dziejów Sztuki Polskiej, t. XIV, Wrocław—Warszawa—Kraków 1969, s. 274; B. Kar-mazin-Krakowskij, Grafika Lwa Getza, „Nasze Słowo” (Warszawa) 1971; B. Jaśkiewicz, Działalność artystyczno-malarska Leona Getza ze szczególnym uwzględnieniem Ziemi Sanockiej, „Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku”, Sanok 1972, nr 15, s. 49—56.

195. „Getto w Sanoku”, olej/płyta pilśniowa, 41×53,5, sygn. L. Getz, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4482
 196. „Wikarówka w Sanoku”, olej/płyta pilśniowa, 56×44, sygn. L. Getz, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4485
 197. „Zaułek w Sanoku”, olej/tektura, 73×51,5, sygn. Getz, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4489
 *198. „Schody w nocy”, olej/plótno, 143×99, sygn. Getz, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4491

(wb)

ADAM KONIECZKO

Urodzony w 1919 r. w Humniskach k. Brzozowa. W latach 1946—1950 studiował na Wydziale Malarstwa w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych w pracowni Z. Pronaszki. Mieszka i pracuje w Krakowie. W Sanoku wystawiał w 1973 r. Uprawia malarstwo olejne, collage, grafikę, malarstwo ścienne, mozaikę.

Bibliografia:

Wystawa młodej plastyki okręgu krakowskiego, katalog wystawy, Kraków 1956, poz. 88—90; Adam Konieczko — grafika, katalog wystawy, Sanok 1973 (wstęp: R. Biskupski, E. Zajac), poz. 1—71

- *199. „Kompozycja na temat pejzażu”, olej/plótno, 44×54, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 5267
 200. „Martwa natura — cytryna i cukiernica”, 1960, olej/plótno, 57×73, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 5302

(wb)

MARIAN KRUCZEK

Urodzony w 1927 r. w Płowcach k. Sanoka. W latach 1946—1948 uczęszczał do Liceum Sztuk Plastycznych w Krakowie. W latach 1949—1955 studiował na Wydziale Malarstwa krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych pod kierunkiem Cz. Rzepińskiego, W. Weissa, Z. Radnickiego, Z. Pronaszki, A. Marczyńskiego i T. Łakomskiego. Od 1954 r. jest pracownikiem naukowym ASP w Krakowie. Od 1956 r. mieszka w Nowej Hucie. W latach 1956—1959 pracował w Zakładowym Domu Kultury Huty im. Lenina, gdzie był współtwórcą Teatryku Lalek „Widzimi się”. W Sanoku wystawiał w 1945 r., 1954 „Objazdowa Wystawa Grupy Rzeszowskiej”, 1963 wystawa indywidualna, 1973 (wystawa indywidualna). Brał udział w licznych wystawach krajowych i zagranicznych. W 1972 r. otrzymał wyróżnienie na wystawie „Rzeźba Roku 1971”, „Rzeźba Roku 1972” (w 1973 r.), „Rzeźba Roku 1973 (1973 r. II nagroda), „Rzeźba Roku 74” (1975 r.). Uprawia malarstwo, rzeźbę i grafikę.

Bibliografia:

U. Pomorska, Wystawa „Młodzież walczy o pokój” w Muzeum Narodowym, „Nowa Kultura”, 1950; Marian Kruczek, katalog wystawy, Uppsala 1963, poz. 1—40; Ma-

rian Kruczek — malarstwo, rzeźba, grafika, katalog wystawy, Warszawa 1963 (wstęp: S. Papp); Marian Kruczek, katalog wystawy, Miami 1964 (wstęp: B. Davis) poz. 1—32; Marian Kruczek, Daniel Mróz, katalog wystawy, Bruxelles 1961, Marian Kruczek — rzeźba, malarstwo, grafika, katalog wystawy, Rzeszów 1965 (wstęp: A. Jakubowicz) poz. 1—69; Wystawa — plastycy Nowej Huty, katalog wystawy, Kraków, bez daty wydania (wstęp: S. Papp); Marian Kruczek, katalog wystawy, Uppsala 1966 (wstęp: T. Brunius) poz. 1—30; S. Goran, *En tingens trolkarl*, „Upsala Nya Tidning”, 12.10.1966, s. 2; R. Grządziela, *Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — informator*, Rzeszów 1968, s. 53; katalog wystawy Mariana Kruczka, Opole (1968), (wstęp: T. Chrzanowski); Marian Kruczek, katalog wystawy, Paris 1970 (wstęp: S. Papp); H. Bohdanowicz, *Interesujące rzeźby Mariana Kruczka*, „Głos Nowej Huty” 1973, nr 51—52, s. 11; Marian Kruczek — wystawa prac ze zbiorów Muzeum Historycznego w Sanoku, Sanok 1973 (wstęp: R. Biskupski, E. Zajac), poz. 1—24; S. Ciepty, *Stawa i chwala Marianowi Kruczkowi*, „Gazeta Krakowska”, 1973, nr 302, s. 4; Marian Kruczek, *Prezentacje 73/74, katalog wystawy, Kraków 1973 (wstęp: A. Siatkowska); S. Papp, Marian Kruczek, Kraków 1978, s. 1—101.*

201. „Mężowie stanu na arenie międzynarodowej”, 1958, olej/płótno, 50,5×65,5, sygn. MK, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4501
 *202. „Kolesie z Ciemnogrodu”, 1961, olej/płótno, 80×69,5, sygn. M. Kruczek 61, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4500
 203. „Zefirek Konopełka”, 1971, relief/żelazo, beton, 55×25, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4393
 204. „Wesoła polana bazi”, relief/żelazo, beton, 225×115, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 4462

(wb)

WŁADYSŁAW LISOWSKI

Urodzony w 1884 r. w Sanoku, zm. w 1970 r. w Sanoku. Uszczęszczał do Szkoły Wydziałowej, potem do Szkoły Przemysłowej w Sanoku. Jego nauczycielami rysunku i malarstwa byli: Jan Włodarski, Karol Rózewicz, Tadeusz Popiel. W 1916 r., będąc rekonwalescentem wojennym w Wiedniu, uczęszczał do tamtejszej Kunstgewerbeschule. Po I wojnie światowej powrócił do Sanoka. W Sanoku wystawił swoje prace w 1930 r. 1946 r., a w 1974 r. Muzeum Historyczne zorganizowało pamiątkową wystawę artysty. Uprawiał malarstwo olejne, akwarelowe, ściennie.

Bibliografia:

Wystawa obrazów i rzeźby w Sanoku, katalog wystawy, Sanok 1930, poz. 266—291; R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 49; S. Stefański, Muzeum Historyczne w Sanoku (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku, Informator, Rzeszów 1968, s. 10; Władysław Lisowski — wystawa malarstwa, katalog wystawy, Sanok 1974 (wstęp: R. Biskupski, E. Zajac), poz. 1—41.

- *205. „Widok na Posadę”, olej/płótno, 26×41,5, sygn. W. Lisowski, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku nr inw. 2651
 206. „Krajobraz zimowy”, 1924, olej/płótno, 25×38,5, sygn. W. Lisowski, 1924, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 5102
 207. „Widok Sanoka z Zamkiem”, 1950, akwarela/papier, 26×44, sygn. W. L. 1950, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 5108

(wb)

JADWIGA LORENC

Ur. w 1895 r. w Sanoku. Studiowała w Wyższej Szkole Przemysłu Artystycznego w Pradze. W 1921 r. po ukończeniu studiów, podjęła pracę pedagogiczną w Prywatnym Wyższym Seminarium Nauczycielskim w Sanoku. W Sanoku miała wystawę indywidualną w 1973 r. Uprawia malarstwo i rzemiosło artystyczne.

Bibliografia:

Wystawa prac Jadwigi Lorenc, katalog wystawy, Sanok 1973 (wstęp: E. Zajac), poz. 1—24.

- *208. „Martwa natura”, 1923, olej/tektura, 49,5×61,5, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 4548

(wb)

FRANCISZEK PROCHASKA

Nr. 26.06.1891 r. w Brzozowie, zm. 26.07.1972 r. w Aix-en-Provence. W r. 1904 rodzina Prochasków przeniosła się do Sanoka. W latach 1913 i 1914 Prochaska studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie pod kierunkiem J. Pankiewicza. W r. 1914 wstąpił do Legionów Piłsudskiego, w 1919 wyjechał na misję dyplomatyczną do Francji, gdzie pozostał do końca życia. Zamieszkał w Montparnasse i utrzymywał bliskie kontakty z artystami polskimi przybywającymi do Paryża. W r. 1959 przeniósł się z Paryża do Aix-en-Provence. Utrzymywał kontakty z rodziną w Sanoku oraz Muzeum Historycznym w Sanoku, któremu przekazał swoje prace i zgromadzoną kolekcję malarstwa, grafiki i rzeźby. Uprawiał malarstwo, grafikę, rysunek, od 1950 r. zajmował się typografią, wydając we własnej drukarni książki.

Bibliografia:

*Z salonów sztuki, „Tygodnik Ziemi Sanockiej”, R.II:1911, nr 53, s. 2; R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968 r. s. 45—47; S. Stefański, Muzeum Historyczne w Sanoku (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 12; Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Źródła do Dziejów Sztuki Polskiej, t. XIV, Wrocław—Warszawa—Kraków 1969, s. 373; J. M. Loustau, *Un artiste est mort: François Prochaska*, „Le Courrier D'Aix”, 1972, nr 1448, s. 3; W. Banach, *Galeria Sztuki Nowoczesnej im. Marii i Franciszka Prochasków, katalog (maszynopis w posiadaniu Muzeum Historycznego w Sanoku).**

209. „Akt”, olej/płótno, 45,5×38,5, sygn. F. Prochaska, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 1643
 210. „Martwa natura”, 1937, olej/płótno, 38×46, sygn. F. Prochaska 1937, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 1641
 211. „Pejzaż z Aix”, olej/płótno, 46×61, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 6352

(wb)

EMIL REGENBOGEN

Ur. w 1892 r. w Sanoku, data śmierci nieznana. W latach 1917—1920 studiował w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych pod kierunkiem T. Axentowicza. W Sanoku mieszkał w okresie międzywojennym. Zaprzyjaźniony był z Józefem Sitarzem i Leonem Getzem. Należał do Zrzeszenia Artystów Malarzy Żydowskich.

Bibliografia:

R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Sanok 1968 s. 49; Materiały do Dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Źródła do Dziejów Sztuki Polskiej, t. XIV, Wrocław—Warszawa—Kraków 1969, s. 377.

- *212. „Ulica Grzegorza z Sanoka”, 1918, olej/płótno, 69×35, sygn. E. Regenbogen 1918, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 1974

(wb)

JÓZEF SITARZ

Ur. w 1885 r. w Czernichowicach, zm. zamordowany w Oświęcimiu w 1942 r. W latach 1911—1914 i 1917—1918 studiował w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych pod kierunkiem Laszczki. W okresie międzywojennym mieszkał w Sanoku. W Sanoku wystawiał w 1930 r., a w r. 1945 Muzeum Historyczne zorganizowało wystawę prac artysty. Uprawiał rzeźbę i malarstwo.

Bibliografia:

Wystawa obrazów i rzeźby w Sanoku, katalog wystawy, Sanok 1930, poz. 292—315; R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 49; S. Stefański, Muzeum Historyczne w Sanoku (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator, Rzeszów 1968, s. 10; Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Źródła do Dziejów Sztuki Polskiej, t. XIV, Wrocław—Warszawa—Kraków 1969, s. 391.

- *213. „Kościół parafialny w Sanoku”, olej/tektura, 30×23, sygn. J. Sitarz, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 2506
 214. „Widok na Międzybrodzie”, olej/sklejka, 47×72, sygn. J. Sitarz, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 1972

(wb)

WŁADYSŁAW SZULC

Ur. 16.04.1933 r. w Staszowie. W 1956 r. ukończył technologię malarstwa na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu, przy czym pracował w pracowni witrażownictwa PKZ w Toruniu. Od 1964 r. mieszka w Sanoku, gdzie pracuje w pracowni fotograficznej Muzeum Budownictwa Ludowego. Uprawia malarstwo (akwarelę i gwasz), a także fotografię artystyczną. W Sanoku wystawiał w 1974 i 1978, a także w 1980 w „Sanockim Salonie Grudniowym”

Bibliografia:

Władysław Szulc — akwarele, katalog wystawy, Sanok 1974, (wstęp: E. Zajac) poz. 1—62; Akwarele i gwasze Władysława Szulca, katalog wystawy, Przemyśl 1977 (wstęp: R. Biskupski), poz. 1—52; Akwarele i gwasze Władysława Szulca, katalog wystawy, Sanok 1978 (wstęp: R. Biskupski); Władysław Szulc — akwarele i gwasze, katalog wystawy, Przemyśl 1978 (wstęp: R. Biskupski); Sanocki Salon Grudniowy, katalog wystawy, Sanok 1980 (wstęp: J. W. Banachowie), poz. 26—30; J. Malinowska, Salon Grudniowy w Muzeum Historycznym, „Gazeta Sanocka” 1981, nr 4, s. 6; Cz. Skrobała, Malując o zmięczeniu, „Podkarpacie”, 1981, nr 6, s. 12.

215. „DRZEWO VII”, 1978, akwarela/papier, 30×20, sygn. W. Szulc, wł. prywatna (wb)

TADEUSZ TURKOWSKI

Ur. w 1923 r. w Sanoku. W latach 1945—1950 na Wydziale Malarstwa krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych w pracowniach profesorów: Weissa, Fedkowicza, Marczyńskiego. W latach 1950—1951 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Budapeszcie. W 1953 r. powrócił do Sanoka. W Sanoku wystawiał w 1945 r., 1957 r., 1970 r., 1971 r., 1974 r., 1975 r., 1989 r., brał udział w Sanockim Salonie Grudniowym w 1980 r. W 1959 r. otrzymał Nagrodę Artystyczną Województwa Rzeszowskiego w dziale plastyki. Uprawia malarstwo olejne, grafikę, rysunek, malarstwo ścienne.

Bibliografia:

A. Wodnicki, O wystawie kilka słów..., „Nowiny Tygodnia” 1956, nr 23, s. 2; Z. Beksiński, Z plastyki rzeszowskiej. Tadeusz Turkowski, „Nowiny Tygodnia”, 1957, nr 15; P. Skrzynecki, Goście z Rzeszowa na Łobzowej, „Echo Krakowa” VII 1957; Wystawa prac Tadeusza Turkowskiego, katalog wystawy, Sanok 1957 (wstęp: T. Zydroń), poz. 1—78; Sanok w grafice Tadeusza Turkowskiego, Kraków 1958 (wstęp: W. Buczek, M. Pankowski); T. Ż. (Tadeusz Żychiewicz), Grafika Tadeusza Turkowskiego, „Tygodnik Powszechny” 1958, nr 44; K. Zbijewska, Wiele barw i jeden postulat, „Dziennik Polski”, 1958, nr 235, s. 9; F. Świder, Kilka słów o laureatach tegorocznych nagród twórczych, „Nowiny Rzeszowskie” 18/19 VII, 1959, s. 7; Malarstwo, grafika, rysunek Tadeusza Turkowskiego, katalog wystawy, Rzeszów 1962, poz. 1—50; T. Żurawska, Malarz krajobrazu, „Widnokrąg” 1963 r., nr 47, s. 3; R. Grządziela, Malarstwo i rzeźba (w:) Muzeum Historyczne w Sanoku — Informator Rzeszów 1968, s. 49—51; c.b.t., Wystawa prac sanockich artystów, „Trybuna Ludu”, 1970, nr 166; J. G. Dni Sanoka w Rzeszowie, „Nowiny Rzeszowskie” 1970, nr 157, s. 2; Db, Współczesna sztuka — grafika — T. M. Turkowski, „Myśl Społeczna”, 1971, nr 17, s. 21; E. Zajac, Sanocka wystawa, „Podkarpacie”, 1971, nr 38, s. 1; E. Zajac, Wystawa Anny i Tadeusza M. Turkowskich, „Gazeta Sanocka” 1974, nr 10, s. 2; Anna i Tadeusz Marian Turkowscy — gobelin, rysunek, malarstwo, katalog wystawy, Jarostaw—Sanok 1975 (wstęp: J. Turkowska), poz. 1—30; Anna i Tadeusz Turkowscy — gobelin, rysunek, grafika, malarstwo, katalog wystawy, Sanok 1974 (wstęp: R. Biskupski, E. Zajac), poz. 1—20, 1—4, 1—10; 35 lat rzeszowskiego Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków, katalog wystawy, (wstęp: J. Kawalek), poz. 1—5; Tadeusz Marian Turkowski — malarstwo,

katalog wystawy, Sanok 1980 (wstęp: W. Banach), poz. 1—20; Sanocki Salon Grudniowy, katalog wystawy, Sanok 1980 (wstęp: J. W. Banachowie), poz. 35—36; J. Malinowska, Salon Grudniowy w Muzeum Historycznym, „Gazeta Sanocka”, 1981, nr 4 s. 6.

216. „Krajobraz szary”, 1956, olej/plótno, 57×67, sygn. T. Turkowski 1956, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 1497
 217. „W pracowni tkackiej”, 1969, olej/plótno, 67×77, sygn. T. M. Turkowski 1969, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 4388
 *218. „W lesie”, 1973, olej/plótno, 67×77, sygn. Turkowski 1973, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 5111

(wb)

JERZY WOJTOWICZ

Ur. w 1952 r. w Sanoku. W 1980 r. ukończył Wydział Malarstwa krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, pod kierunkiem Z. Grzybowski. Po studiach powrócił do Sanoka. W Sanoku wystawiał w 1979 r. (wystawa indywidualna) i w 1980 r. (Sanocki Salon Grudniowy).

Bibliografia:

Jerzy Wojtowicz — malarstwo, grafika, metalo-collage, katalog wystawy, Sanok 1979 (wstęp: R. Biskupski); Sanocki Salon Grudniowy katalog wystawy, Sanok 1980 (wstęp: J. W. Banachowie), poz. 39—41; J. Malinowska, Salon Grudniowy w Muzeum Historycznym, „Gazeta Sanocka”, 1981, nr 4, s. 6.

- *219. „Carpenter Moths”, 1980, olej/collage/plótno, 111×80, wł. Muzeum Historyczne w Sanoku, nr inw. 6638

(wb)

STRYZÓW

WOJCIECH WEISS

Ur. 1875 Leorda (Rumunia), zmarł 1950 Kraków. Studiował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych w latach 1890/91—1894/95 u F. Cynka, I. Jabłońskiego, Wł. Łuszczkiewicza, L. Löfflera i J. Unierzyskiego, w latach 1895—1899 u L. Wyczółkowskiego. W latach 1896, 1897, 1899—1902 odbył pierwsze podróże zagraniczne; dłuższe pobyty przypadają na Francję (Paryż) i Włochy (Florencja, Wenecja, Rzym). W 1899 został członkiem Towarzystwa Artystów Polskich „Sztuka”. Od 1907 r. uczył w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, w roku akademickim 1918/1919 powołany został na stanowisko rektora. Funkcję tę pełnił jeszcze w latach 1933/1934 i 1935/1936. Oprócz malarstwa, posługiwał się głównie techniką olejną, ponadto akwarelą, temperą, pastelem, uprawiał też rysunek, grafikę i rzeźbę. Otrzymał wiele nagród, m. in. złoty medal na Światowej Wystawie w Paryżu (1900), bawarski Order św. Michała i austriacki Order Żelaznej Korony (1914), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1925).

Wystawy: uczestniczył w wystawach Towarzystwa Artystów Polskich „Sztuka”, w wielu innych wystawach krajowych oraz międzynarodowych. Pełny ich zestaw zawiera bibliografia, publikowana z okazji wydawania katalogu wystawy.

Bibliografia:

Wojciech Weiss, katalog wystawy wydany przez Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 1962; — Pamiętnik wystawy Wojciecha Weissa, wydany przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Rzeszów 1975; — Wojciech Weiss 1875—1950, wystawa monograficzna, katalog wydany przez Muzeum Narodowe w Poznaniu, Poznań 1977; — Wiesław Juszcak, Młody Weiss, PWN Warszawa 1979.

220. „Tory kolejowe”, 1900, olej, 46×71, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0069)

221. „Altana w ogródku stacyjnym”, 1901, olej, 30×44, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0157)

222. „Jesień w Strzyżowie”, 1901, olej/plótno, 34×48, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0158)

223. „Stary cmentarz żydowski w Strzyżowie”, 1901, olej, 29×44, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0164)

224. „Pola pod Strzyżowem”, 1902, olej, 33×48, sygnowany, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0164)

225. „Widok na Strzyżów”, 1902, olej, 33×48, sygnowany, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0165)

226. „Nad Wisłokiem (Dwór Godowa)”, 1903, olej, 33×48, sygnowany, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0174)

227. „Stacja kolejowa”, 1903, olej, 49×71, wł. rodziny artysty, (nr kat. 0177)

*228. „Nad rzeką”, 1903, pastel/papier, 22,5×30, sygn. WW, wł. Muzeum Społeczne w Strzyżowie Towarzystwo Miłośników Ziemi Strzyżowskiej (przekazany w darze przez rodzinę artysty), (nr kat. 092)

(ts)

TARNOBRZEG

ZDZISŁAW BAZYLEWICZ

Urodził się 17.IX.1952 r. w Stalowej Woli. W roku 1974 ukończył Liceum Sztuk Plastycznych w Jarosławiu. Dyplom w 1979 r. w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, filia w Katowicach na Wydziale Grafiki.

Członek Koła Młodych ZPAP od 1980 r.

Udział w wystawach: Studencka wystawa grafiki — Meksyk 1979 r. Wystawa absolwentów ASP w Krakowie filia w Katowicach 1979 r., Środowiskowa wystawa malarstwa, grafiki i rzeźby woj. tarnobrzeskiego — BWA, Muzeum Okręgowe — Sandomierz 1980 r.

*229. „Koniec wiosny”, olej/plótno, 140×118

(mj)

ALICJA KUBŚ

Urodzona 11.XII.1950 r. w Aleksandrowie Łódzkim. W 1969 r. ukończyła Liceum Sztuk Plastycznych w Łodzi, studia w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Dyplom w 1974 r. na Wydziale Malarstwa w pracowni Jonasza Sterna. Od 1978 r. zamieszkała w Sandomierzu. Uprawia malarstwo i grafikę użytkową.

Udział w wystawach: Nowohuckie Spotkania Młodych — luty 1975 r. Udział w wystawach „Klubu Młodych Okręgu Łódzkiego” — grudzień 1975 r. Wystawa indywidualna w Swidwinie — 1976 r., Młodzieżowy Dom Kultury w Aleksandrowie Łódzkim — 1976 r. Sandomierz BWA — 1976, Sandomierz Desa — 1979 r. I środowiskowa wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby woj. tarnobrzeskiego — BWA, Muzeum — Sandomierz 1980 r.

Prace znajdują się w zbiorach BWA w Sandomierzu i w zbiorach prywatnych.

*230. „Krajobraz równinny”, olej/plótno, 90×75

(mj)

KAZIMIERZ KWIATKOWSKI

Urodzony w r. 1915 w Poławie (ZSRR). Studiował w Państwowej Szkole Zdobniczej w Warszawie. Od połowy lat 50-tych mieszka w Stalowej Woli, zaś od połowy lat 60-tych związany z rzeszowskim Okręgiem ZPAP.

Wystawia od roku 1957 (Stalowa Wola), uczestnicząc w wystawach ogólnopolskich (m. in. VIII Festiwal polskiego malarstwa współczesnego w Szczecinie) i okręgowych przeglądach ZPAP (m. in. V Salon Okręgowy w Rzeszowie — II nagroda).

Uprawia malarstwo sztalugowe.

Bibliografia:

Jacek Kawalek, wstęp (:) Kazimierz Kwiatkowski, pseudonim Casimiro, XXX lat pracy twórczej (kat.), Rzeszów — BWA 1977

*231. „Pejzaż zimowy”, 1966, akwarela/papier, 10×17, sygn. K. Kwiatkowski, wł. Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie, nr inw. 191

232. „Droga do Emaus”, 1975, olej/plótno, 80×80, sygn. Casimiro 75, wł. Dariusz Kwiatkowski, St. Wola

(jk)

MIROŚŁAWA LUŚCIŃSKA

Studia na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dyplom w 1970 r. Od 1970 r. jest członkiem „Grupy 7”.

Udział w wystawach:

Marynistyczne — Gdańsk — Gdynia 1976 r.

„Bielska Jesień” — 1976 r.

„Grupa 7” Radom

„Spotkania Lubelskie” — 1977 r.

I Srodowiskowa wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby woj. tarnobrzeskiego —

BWA, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu — 1980 r.

Sandomierz w malarstwie — Muzeum Okręgowe w Sandomierzu — 1980 r.

Wystawy indywidualne

— Wejherowo — 1976 r.

— Sopot — 1976 r.

Projekty i realizacje malarstwa ściennego. Prace zakupione przez instytucje państwowe i osoby prywatne.

*233. „Sandomierz zimą”, olej/plótno, 65×80

(mj)

ANDRZEJ MAREK LUŚCIŃSKI

Studia na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, kierunek — malarstwo, w pracowni Tymona Niesiołowskiego, dyplom w 1969 r.

Członek ZPAP w Kielcach od 1970 r. W tym czasie wstąpił do „Grupy 7”. Jest wykładowcą malarstwa w Instytucie Artystycznym UMCS w Lublinie.

Członek zwyczajny, prezes sandomierskiej delegatury ZPAP.

Udział w wystawach:

Konfrontacje — Szczecin 1969 r.

Przeciw wojnie — Majdanek 1970 r.

Okręgowe wystawy malarstwa, grafiki i rzeźby — Kielce od 1976 r.

Salon Zimowy — Radom 1970, 1971, 1973, 1974, 1976 r.

Bielska Jesień — 1975, 1976 r.

Kobieta w sztuce — Radom

Panorama XXX-lecia — Warszawa 1975 r.

Marynistyczna — Gdańsk, Gdynia 1976 r.

Przedwiośnie — Kielce I — 1975, V. 1980

Spotkania lubelskie — od 1977 r.

Festiwal Sztuki — Warszawa 1979 r.

Artyści UMCS — Lublin 1980 r.

I Srodowiskowa wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby woj. tarnobrzeskiego —

BWA, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu — 1980 r.

Wystawy indywidualne:

Klub studentów „Nawojka” — Toruń 1972 r.

KMPiK Radom 1974 r.

Klub „Tapima” — Tarnobrzeg 1977 r.

Sandomierz, Desa — 1978 r.

Debreczyn — 1978 r.

Prace w zbiorach państwowych, muzeach, zakupy MKiS oraz w zbiorach prywatnych.

*234. „Obraz IX — układ poziomy”, olej/plótno, 65×80

(mj)

RYSZARD MROZOWSKI

Urodzony 5.IV.1925 r. w Choroszczu. Ukończył Wydział Malarstwa i Scenografii Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, w pracowni Zbigniewa Pronaszki. Członek ZPAP w Krakowie. Od 1950 r. związał się z tarnobrzeskim zagłębiem siarkowym. Od 1952 r. bierze udział w wystawach. Pracował również w innych dziedzinach sztuk plastycznych — rzeźba, grafika, architektura wnętrz, malarstwo ścienne. Od trzech lat uprawia wyłącznie malarstwo sztalugowe przedstawienie — pejzaże i portrety oraz rysunek.

Udział w wystawach: Ogólnopolska wystawa młodzieży — Kraków — 1951 r.

Wystawa rzeźby, rysunku i malarstwa — Kraków 1953 r.

Kraków i ziemia krakowska — BWA Kraków 1953 r.

Wystawa Październikowa — Kraków 1953 r.

Wystawa Okręgowa ZPAP Kraków 1953 r.

Wystawa Wiosenna Okręgu ZPAP Kraków 1954 r.

Wystawa Plastyki „Otwarte drzwi” — Pałac Sztuki — Kraków 1958 r.

Wystawa Srodowiskowa — Kraków — Nowa Huta 1965 r.

I Srodowiskowa wystawa malarstwa, grafiki i rzeźby woj. tarnobrzeskiego —

BWA, Muzeum Sandomierz 1980 r.

Wystawy indywidualne: — Kraków — Nowa Huta 1965. — Malarstwo i Rysunek — BWA Sandomierz 1980 r.

*235. „Klasztor w Zatorze”, olej/plótno, 45×40

236. „Snopki”, olej/plótno, 45×40

(mj)

MARIAN RUZAMSKI

Ur. 1889 w Lipniku, zginął w Oświęcimiu 1945 r. Studia malarskie odbył w krakowskiej ASP w latach 1908—1912 pod kierunkiem L. Wyczółkowskiego, w drugim półroczu 1911/1912 w szkole St. Dębickiego, w ostatnim zaś roku 1912/1913 u J. Malczewskiego. Od pojawienia się St. Szukalskiego w Krakowie, zwolennik tego artysty i sympatyk Szczepu Rogate Serce. Utrzymywał przyjaźń z E. Zegadłowiczem, był jego gościem w Kamiennym Domu w Gorzeniu Górnym. Również serdeczna przyjaźń wiązała go ze Stefanem Żechowskim, który od 1933 przebywał nieraz w jego domu w Tarnobrzegu.

Wystawy obrazów w TPSP Lwów (1923); kolekcja prac w TZSP Warszawa (1926); Wystawa zbiorowa obrazów w TZSP Warszawa (1927); kolekcja prac w TZSP Warszawa (1933).

Bibliografia:

Polska Bibliografia Sztuki, wyd. Ossolineum 1975, t. I. cz. 1 i 2, poz. 3693, 4647, 9961, 9962, 11010.

236a. „Portret dziewczynki” (Alicja z Pawłasów Onisk), pastel na papierze 61×46 cm (82×47), sygn. „Firma M. Ruzamski 1933”, nr inw. MRA 1906. Dar Janiny Pawłasowej z Tarnobrzega, 1963 r.

*237. „Portret mężczyzny” (dra Eugeniusza Pawłasa), pastel/papier, 61×46 (82×47), sygn. Ruzamski 1934, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 1907 (dar Janiny Pawłasowej z Tarnobrzega 1963)

238. „Autoportret”, pastel/tektura, 65×50 (82×69), sygn. M. Ruzamski, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 4417 (nabyty w salonie „DESA” w Warszawie, Nowy Świat, 1980)

(ts)

WIESŁAWA WINIARSKA

Urodzona 11.IX.1953 r. w Miłostawiu. W 1973 r. ukończyła Liceum Sztuk Plastycznych w Poznaniu. Studia w Instytucie Wychowania Artystycznego UMCS w Lublinie. Dyplom z malarstwa w pracowni doc. Mariana Stelmasika. Członek Koła Młodych ZPAP. Uprawia głównie liryczne malarstwo abstrakcyjne.

Udział w wystawach:

„25-lecia Liceum Sztuk Plastycznych w Poznaniu” — BWA Poznań 1973 r.

wystawa poplenerowa — Zamość 1974 r.
wystawa poplenerowa — Łańcut 1975 r.
wystawa prac dyplomowych absolwentów PLSP — BWA Poznań 1975 r.
wystawa prac studentów Instytutu Wychowania Artystycznego UMCS, Mielec 1976 r.
wystawa prac studentów Instytutu Wychowania Artystycznego, UMCS Lublin 1977 r.
I Srodowiskowa wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby woj. tarnobrzesckiego — BWA, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu — 1980 r.

*239. „Bez tytułu”, olej/plótno, 70×90, sygn. W. Winiarska

(m)

TARNÓW

PIOTR DROBIECKI

Urodził się w 1930 r. w Zawierciu. Ukończył studia malarskie w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w 1957 r. Uprawia przede wszystkim malarstwo. Jest nauczycielem Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Tarnowie. Bierze udział w licznych wystawach krajowych i zagranicznych.

Uczestniczył m. in. w wystawach: Salon Jesienny Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, Salon Zimowy tarnowskiego Oddziału ZPAP i BWA w Tarnowie, Dębicy, Krakowie, Rzeszowie, Sosnowcu, Szczecinie, ogólnopolskiego pleneru akwarelistów w Wojcieszowie, Veszprem (Węgry), ośrodka uniwersyteckiego Pecs (Węgry), i wielu innych.

Prace Piotra Drobieckiego znajdują się w zbiorach Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Krakowie, Tarnowie, w Muzeum Okręgowym w Tarnowie, Miejskiego Ośrodka Kultury w Wojcieszowie oraz w zbiorach prywatnych w kraju, w NRD i na Węgrzech.

Bibliografia:

Akwarele Piotra Drobieckiego, Tarnów 1979, kat; wystawa akwarel Piotra Drobieckiego, Tarnów — luty 1975, kat; Wystawa malarstwa i rysunku, Tarnów październik 1965, kat; Wystawa wiosenna tarnowskiego Oddziału ZPAP, czerwiec 1961, Tarnów, kat.; wystawa ZPAP, BWA Tarnów 1962, kat.; Wystawa zimowa tarnowskiego Oddziału ZPAP, grudzień 1965 — styczeń 1966 r., Tarnów, kat; Piękno Tarnowa, październik 1966, Tarnów, kat; Portret i kwiaty, grudzień — 1967, Tarnów; Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP 1968, Tarnów, kat; Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP, 1969, Tarnów, kat; Salon jesienny Oddziału ZPAP Tarnów, 1971, kat; Salon Jesienny w XXX-lecie PRL tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad — grudzień 1974, Tarnów, kat; 25-lecie Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków w Tarnowie, listopad 1970, Tarnów; IV Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 1976, kat; Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad 1976, Tarnów, kat; Salon zimowy tarnowskiego Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków, grudzień 1978 — styczeń 1979, Tarnów, kat; Salon zimowy 79—80, Tarnów, kat.

240. „Marcowy dzień”, 1960, akwabela/papier, 29,5×42, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 978

241. „Przedwiośnie nad Białą”, 1975, akwabela/papier, 49×73,5, sygn. P. D. 75 Piotr Drobiecki, wł. prywatna

*242. „Stara chata”, 1977, akwabela/papier, 42×59,5, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3252

(sp)

MICHAŁ FELIKS DZIEWAŃSKI

Urodzony 1863 w Tarnowie, zm. 30.I.1947 r. Studiował w SSP w Krakowie w latach 1879—1887; rysunku uczył się u F. Szynalewskiego, I. Jabłońskiego i W. Łuszczkiewicza, zaś malarstwa u F. Cynka i L. Löfflera. Po ukończeniu studiów malował portrety tarnowskich obywateli, m. in. wizerunki: burmistrza Witolda Rogoyskiego, bpa Ignacego Łobosa oraz marszałka i namiestnika Galicji Eustache-go Sanguszki. Uprawiał również malarstwo o tematyce religijnej: wykonał m. in. stacje Męki Pańskiej do kościołów parafialnych w Mystkowie, w Wielopolu Skrzyńskim i prawdopodobnie w Zdziarcu. Zainteresowanie tematyką pejzażową znalazło wyraz w jego widokach Tarnowa, Tuchowa, Szczucina, Dąbrowy Tarnowskiej i Mielca. Ponadto wykonał dekorację ścienną hallu parterowego w pałacu Sanguszków w Gumniskach (nie zachowana), polichromię wnętrza kaplicy szpitala powszechnego (nie zachowana) i kaplicy Bursy św. Kazimierza (nie zachowana). W trosce o zapewnienie sobie stałych dochodów zajął się pracą pedagogiczną: w 1897—1909 był nauczycielem rysunków w I Gimnazjum im. K. Brodzińskiego w Tarnowie. Równocześnie podjął pracę kreślarszą w miejscowym Biurze Budow-

nictwa Miejskiego, gdzie zatrudniony był do ok. 1929 r. Po I wojnie światowej Dziewański był członkiem ZZPAP. Na pierwszej wystawie ZZPAP w 1945 pokazał prace ol.: Krakowiak, Starzec, Rzeka Biała w Tarnowie, Chata dymna, Las, Dwa światy oraz akwarele: Autoportret i Tarnów w roku 1785, 1882 (kopia akwareli Z. Vogla, wł. Marii Olszowskiej, Tarnów).

Z nielicznych zachowanych prac Dziewańskiego w Muzeum w Tarnowie znajdują się obrazy olejne: Krakowiak (1884), Ratusz w Tarnowie (1888), Autoportret (1900), Most drewniany na Białej (1912), Mauzoleum gen. J. Bema w Tarnowie (1938), Portret żony artysty (1939), oraz rysunki: Kościół św. Trójcy w Tarnowie (1926), Józef Piłsudski (1926), Pies Makuś (1942). Można również przypisać mu kopię akwareli Z. Vogla przedstawiającą katedrę tarnowską w Muzeum w Tarnowie. W ZPAP w Tarnowie — Chłopiec w rogatywce (1894), w kość. par. w Jasiennej — Matka Boska Częstochowska (1939). Prace Dziewańskiego znajdują się w posiadaniu prywatnym w Krakowie, m. in. u Tadeusza Zientkiewicza — „Cyganek wróżąca z kart”, ol., 1886, oraz w Tarnowie, m. in. u Anny Grabczyńskiej 12 ol. i rys., w tym „Lirnik”, ol., 1913 i „Dom Mikołajowski w Tarnowie”, akw. 1920; u Pauliny Chrzanowskiej — „Popiersie młodzieńca”, ol., 1884; u Mieczysława Madeja „Widok Tarnowa od pld.”, ol. 1924.

Wystawa Sztuki kat. ZPAP, Tarnów 1945, — Wystawa pośmiertna Michała Dziewańskiego i Antoniego Kamińskiego. kat. ZPAP, Tarnów 1947, — Piękno Tarnowa. kat. ZPAP, Tarnów 1948, — Materiały ASP Kraków, t. 1, — 25-lecie Oddziału ZPAP w Tarnowie, Tarnów 1970, Rocznik Diecezji Tarnowskiej na r. 1972, s. 99, Dokumenty, m. in. świadectwa z SSP, w Muz. w Tarnowie i w ZPAP Oddz. w Tarnowie.

Bibliografia:

Słownik Artystów Polskich, T. II. Wrocław 1975 r.

*243. „Rynek tarnowski”, olej/plótno, 60×90, sygn. Pinx Michał Dziewański, 1888, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. D. 1629

(sp)

JADWIGA GAJEK-SANOWSKA

Urodzona w Krakowie w 1919 r. studia artystyczne odbyła w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, kształcąc się w pracowniach profesorów: Władysława Jarockiego, Józefa Mehoffera, Ignacego Pieńkowskiego, Stanisława Kamockiego i Konstantego Laszczki w latach 1930—1935.

Wystawy ogólnopolskie: I Salon Wiosenny — Warszawa 1946, II Salon Zimowy — Kraków 1947, III Salon — Poznań 1947, Wystawy VII, VIII, IX — Radom 1951, 1953, 1956, II Wystawa współczesnej sztuki religijnej — Kraków 1961, I Festiwal Malarstwa Współczesnego — Szczecin 1962, Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki — Tarnów 1972, 1974, 1976, 1978, 1980 r.

Wystawy okręgowe: Kraków 1948—1955, 1962—1964 i 1971, Festiwal Sztuki, Kraków 1959, Salon TPSP — Kraków, 1962/63, Salon „20 lat w twórczości plastycznej: — Kraków 1964, Wystawa malarstwa, rzeźby i grafiki — Rzeszów 1968, BWA Opole 1969, Wystawa malarstwa Okręgu krakowskiego, BWA, Kraków 1971 r., „Kopernik Kosmos” — Kraków 1971 r., Wystawa malarstwa — Praga, Bratysława 1966 r., Kwiaty w malarstwie — Wrocław—Warszawa 1977 r.

Wystawy Oddziału: Tarnów, Kraków, Rzeszów, Opole, Nowy Sącz, Sandomierz, Sosnowiec, Leunawerke, Budapeszt, Keskeros, Kesckemet.

Wystawy indywidualne: około 70, między innymi w Tarnowie, Krakowie, Nowej Hucie, Sandomierzu, Nowym Sączu, Dębicy i w innych miejscowościach tarnowskiego i sądeckiego województwa.

Prace w zbiorach: Ministerstwa Kultury i Sztuki, Muzeum Okręgowego w Tar-

nowie, Urz. Woj. w Krakowie, w Tarnowie, w zakładach pracy, instytucjach, szkołach oraz zbiorach prywatnych w kraju i za granicą (Francja, Szwecja). Plenery: międzynarodowy w Sosnowcu 1974, Czchów, ogólnopolski — Wojcieszów 1975 r., plener w Tarnowie 1978, Piwniczna 1977.

Odnaczone: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Odznaka Tysiąclecia Państwa Polskiego, Nagroda trzeciego stopnia za twórczość i osiągnięcia w dziedzinie kultury, Srebrna Jaskółka — nagroda czytelników „Tarnowskich Azotów”.

Bibliografia:

Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, Wrocław 1974; zaproszenie na otwarcie wystawy obrazów rzeźb i ceramiki, Tarnów 1935 r; katalog wystawy malarstwa obrazów i grafiki, Tarnów 1937; kat. Wystawa Jadwigi Gajek-Sanowskiej, Tarnów — styczeń 1958; kat. Wystawy Jadwigi Gajek-Sanowskiej, kwiecień—maj 1961, Tarnów; kat. Jadwiga Gajek-Sanowska — malarstwo, Jan Winiarski — rzeźba, Tarnów styczeń—luty 1968; kat. Z przyrodą na ty, Rysunki Jadwigi Gajek-Sanowskiej, Tarnów 1979 r; kat. Niedzica w akwareli, rysunku i pastelach Jadwigi Gajek-Sanowskiej, Tarnów 1980; Po drodze do Piwnicznej, Wystawa akwareli i pastel Jadwigi Gajek-Sanowskiej, Tarnów 1980. Dalej bibliografia, jak u W. Röhrenscheffa.

244. „Skamieniałe świerki”, olej/plótno, 120×120, sygn. Jadwiga Gajek Sanowska 1963, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 987

*245. „Leśna tajemnica”, olej/plótno, 100×76, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. 3517

(sp)

JULIAN GRABOWSKI

Urodził się w 1922 roku w Tarnowie. W latach 1947—1953 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie na Wydziale Malarstwa, pod kierunkiem Czesława Rzepińskiego, Eugeniusza Eibischa, Zbigniewa Pronaszki i Zygmunta Radnickiego. Od 1954 r. należał do tarnowskiego oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków, którego działalnością kierował, będąc prezesem w latach 1959—1961 oraz 1971—1973. Był współorganizatorem grupy twórczej „Leliwa”, z którą wystawiał swoje prace w latach 1956—1960. Od 1957 r. rozpoczął pracę pedagogiczną w Liceum Sztuk Plastycznych w Tarnowie. Zmarł w 1973 r.

Udział w wystawach: oddziałowych, okręgowych, ogólnopolskich, za granicą — Czechosłowacja, Węgry. Osiem wystaw indywidualnych. Julian Grabowski otrzymał wiele zaszczytnych odznaczeń i nagród, między innymi: Srebrny Krzyż Zasługi, 1958, — Dyplom Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, 1957, — Brązowy Medal tegoż Towarzystwa, 1958, — Dyplom laureata nagrody plastycznej „Dziennika Polskiego”, 1958, — Nagrodę artystyczną miasta Tarnowa, 1959, — Odznakę XV-lecia Ziemi Tarnowskiej, 1960, — Odznakę „Zasłużony Działacz Kultury”, 1966, — Odznakę 1000 lecia, 1967, — Medal za zasługi dla miasta Tarnowa. Prace w zbiorach: Muzeum Narodowego w Krakowie, Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, Muzeum Okręgowego w Tarnowie, Urzędu Miejskiego m. Krakowa, w tarnowskich urzędach i instytucjach, zakładach pracy i domach kultury, wiele z nich pozostaje też w posiadaniu prywatnym w kraju i za granicą, w Czechosłowacji i we Francji.

Bibliografia:

Kat. Wystawa malarstwa Juliana Grabowskiego, Tarnów, listopad 1958; kat. wystawy pośmiertnej — Julian Grabowski 1922—1973, Tarnów kwiecień—maj 1974. Dalej bibliografia jak u W. Röhrenscheffa.

*246. „Niebieskie miasto”, 1966, olej/plótno, 115×134, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 1186

247. „Loża w teatrze”, olej/plótno, 104×124, sygn. J. Grabowski 1968, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3006

248. „Malarz i modelka”, 1951, olej/plótno, 104×124, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3419

(sp)

TADEUSZ JELEŃ

Urodzony w Tarnowie 26.X.1903 r. W 1921 r. rozpoczyna studia w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Pracuje pod kierunkiem Władysława Jarockiego, Ignacego Pieńkowskiego, Jana Wojnarskiego. Od 1929 roku rozpoczął samodzielną pracę w drukarni jako pracownik administracyjny, korektor i kierownik graficzny. Na stanowisku tym pozostaje do wybuchu wojny 1939 r. W 1943 r. wstępuje do I Armii Wojska Polskiego na terenie Związku Radzieckiego, z którą przechodzi cały szlak bojowy od Lenino aż po Berlin. Po wojnie podejmuje pracę w drukarni T. Orwicza, a po jej upaństwowieniu pracuje w różnych instytucjach, m. in. w drukarniach Tarnowa i Krakowa. Umiera w Tarnowie 30 stycznia 1965 r.

Wystawy: 1927 r. malarstwa, grafiki i rysunku (indywidualna), Tarnów, 1929 r. Wystawa malarstwa Józefa Dutkiewicza, Tadeusza Jelenia i Ireny Serda-Zbigniewiczowej., Tarnów., 1931 r., Wystawa prac H. Kornerówny i Tadeusza Jelenia, Tarnów, 1934 r., Wystawa malarzy polskich, Tarnów, 1935 r., Wystawa obrazów, rzeźb i ceramiki, Tarnów, II.1932, Wystawa malarstwa, Sosnowiec, III.1932, Wystawa malarzy grupy Niezależnych, Sosnowiec, 1965 r., Wystawa pośmiertna prac Tadeusza Jelenia, Tarnów.

Prace w zbiorach: Muzeum Okręgowego w Tarnowie, MRN w Tarnowie i innych instytucjach na terenie miasta oraz w zbiorach prywatnych.

Bibliografia:

Stanisław Potęga, *Malarz i drukarz, Zeszyty Tarnowskie, Tarnów 1974 r.*; kat. wystawy pośmiertnej T. Jelenia, Tarnów 1975 r.

249. „Martwa natura”, 1934, olej/sklejka, wł. prywatna

*250. „Portret pani Lippóczy”, 1934, olej/sklejka, 93×69,5, wł. prywatna

(sp)

ANDRZEJ LENARTOWICZ

Urodzony w 1935 roku w Tarnowie, przyjęty został w poczet członków ZPAP na podstawie prac z zakresu malarstwa. Uczestniczył w wystawach studenckich w Krakowie, oddziałowych ZPAP w Tarnowie 1968—1969, w wystawie „Wiosna Opolska” — 1969 oraz na I Ogólnopolskiej wystawie malarstwa i grafiki w Tarnowie 1970 r. Nieuleczalnie chory zmarł w r. 1973.

Bibliografia:

Malarstwo, rysunek Andrzeja Lenartowicza, Tarnów, grudzień — 1970; kat. Wystawa Andrzeja Macieja Lenartowicza, Tarnów, lipiec 1975; kat. 25-lecie Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków w Tarnowie, Tarnów, listopad 1970 r.

*251. „Pejzaż z czarnym koniem”, olej/plótno, 100×86, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3070

252. „Maria”, olej/plótno, 100×70, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3140

253. „Para z miasteczka”, olej/plótno, 110×89,5, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3291

(sp)

ALOJZY MAJCHER

Urodził się w 1907 r. w Tarnowie. W latach 1926—1931 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, pod kierunkiem Władysława Jarockiego i Ignacego Pieńkowskiego — malarstwo oraz grafikę u Jana Wojnarskiego. Po ukończeniu studiów uczy malarstwa i rysunków w Prywatnym Żeńskim Seminarium Nauczycielskim w Tarnowie i Szkole Form Artystycznych w Sosnowcu. W drugiej połowie lat trzydziestych był jednym z dekoratorów statku „Batory” oraz wykonał malowidła na renesansowych kamieniczkach w rynku w Tarnowie. W latach 1942—1943 wykonał wraz z Janem Wodyńskim polichromię figuralną i ornamentálną wnętrza kościoła w Piotrowicach koło Tuchowa.

Majcher malował portrety, studia ludzi, sceny rodzajowe, pejzaże. Swe prace graficzne tworzył w różnych technikach, jak sucha igła, akwaforta, mezzotinta, drzeworyt. W roku 1932 był współorganizatorem stowarzyszenia tarnowskich plastyków „Zielona Szpilka”. Należał do Związku Zawodowego Artystów Plastyków. Zginął z rąk gestapo 17.VI.1943 r.

Brał udział w II Międzynarodowej Wystawie Drzeworytów w Warszawie w r. 1936, Wystawie Malarzy Polskich — Tarnów 1934 r., Wystawie obrazów i grafiki — Tarnów 1937 r. Wystawie Towarzystwa „Sztuka” w pałacu TPSP, Kraków 1931 r., Wystawie Towarzystwa Artystów Polskich „Sztuka” w TPSP, Kraków 1933 r., Wystawie Towarzystwa „Sztuka” w TZSP, Warszawa — 1935 r.

Po śmierci Alojzego Majchra jego artystyczną spuściznę zabezpieczył szwagier artysty, Stanisław Gliwa. Prace te zostały zakupione przez Muzeum w Tarnowie. Wystawa pośmiertna A. Majchra odbyła się w maju 1945 r. w Tarnowie i obejmowała 350 prac artysty. Dzieła Alojzego Majchra znajdują się w Muzeum Okręgowym w Tarnowie, Muzeum Narodowym i Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie i Ossolineum we Wrocławiu.

Bibliografia:

Polskie życie artystyczne w latach 1915—1939, Wrocław 1974; katalog Wystawy obrazów i grafiki, Tarnów 1937 r.; kat. Wystawa Prac Tadeusza Króla, Alojzego Majchra, Tarnów maj 1945 r.; kat. Alojzy Majcher — Wystawa malarstwa i grafiki ze zbiorów Muzeum w Tarnowie.

254. „Portret Eugeniusza Wańka”, olej/sklejka, 122,3×117, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 768

*255. „Portret chłopca”, olej/sklejka, 85×67,5, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3390

256. „Robotnicy przy pracy”, olej/sklejka, 120×140, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3386

(sp)

EUGENIUSZ MOLSKI

Urodzony w 1942 r. Edukacja plastyczna: PLSP Nałęczów, Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych we Wrocławiu w latach 1963—1969. Dyplom z wyróżnieniem na Wydziale Malarstwa Architektonicznego ze Studium Grafiki i Rzeźby w pracowniach: Z. Karpińskiego — malarstwo sztalugowe, A. Mazurkiewicza — malarstwo architektoniczne. Od III roku studiów równoległe z malarstwem architektonicznym studiuje ceramikę w prac. J. Kotarbińskiej.

Będąc stypendystą Wydziału Kultury WRN w Krakowie we wrześniu 1969 r. podejmuje pracę w PLSP w Nowym Wiśniczu, gdzie prowadzi pracownię ceramiczną. Brał udział w wystawach zbiorowych w Warszawie, Wrocławiu, Bielsku Białej, Opolu, Toruniu, Krakowie, Bochni, Tarnowie, Nowym Sączu, Dębicy, Sztokholmie (Szwecja), Düsseldorfie (RFN), Mielcu, Lęborku, Londynie (Anglia), Sanoku, Bolesławcu, Nowym Wiśniczu. Wystawy indywidualne: Wrocław, Bochnia, Nowy Wiśnicz, Kraków, Augustów, Tarnów, Łagów, Bolesławiec, Miechów, Nowa Huta, Mistrzejowice. Uczestniczył w 3 plenerach ceramicznych i 1 malarskim.

Bibliografia:

Eugeniusz Molski — rysunek, akwarela, grafika — pejzaż, Tarnów 1980; kat. Salon Zimowy 79—80, Tarnów 80; V Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 80.

257. „Tarnowska ballada”, 1979, tech. miesz./jedwab, 147×146, sygn. Eugeniusz Molski, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3461

*258. „Kompozycja IV — Światło”, 1978, olej-pastel/plótno, 147×130, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3307

(sp)

WIESŁAW RÖHRENSCHEF

Urodzony w 1923 roku w Bogumiłowicach pod Tarnowem. W latach 1946—1951 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, w pracowniach profesorów Zygmunta Radnickiego, Eugeniusza Eibischa i Jerzego Fedkowicza. W 1952 roku uzyskał dyplom i w tym samym roku rozpoczął pracę pedagogiczną w tarnowskim Państwowym Liceum Technik Plastycznych, w którym pracuje do dnia dzisiejszego. Udział w wystawach oddziałowych, okręgowych, ogólnopolskich i międzynarodowych m. in.: I OWGR — Warszawa 1956; Retrospektywna XV i XX-lecie PRL — Warszawa 1961 i 1965; I i IV Festiwal polskiego malarstwa współczesnego — Szczecin 1962 i 1968; Wystawa laureatów „Dziennika Polskiego” — Ciężkowice 1965—1966; II Triennale Rysunku — Wrocław 1968; Międzynarodowa wystawa exlibrisu muzycznego — Poznań 1967; Międzynarodowe biennale exlibrisu współczesnego — Malbork 1969; VI Wiosna Opolska — Opole 1970; I Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki — Tarnów 1970; „Kobieta w sztuce”: — Radom 1972; „Exlibris Winny” — Budapeszt 1972, Warszawa, Tarnów 1973; wystawy indywidualne: Kraków, Tarnów, Zakopane, Ciężkowice, Dąbrowa Górnicza. Laureat nagrody artystycznej m. Tarnowa 1959 oraz nagrody plastycznej „Dziennika Polskiego” za całokształt pracy twórczej, 1966. Prace w zbiorach: Ministerstwa Kultury i Sztuki, Muzeum Okręgowego w Tarnowie, Muzeum Zamkowego w Malborku, MRN, w Krakowie i Tarnowie oraz w zbiorach prywatnych w kraju i za granicą: Anglia, Francja, Węgry, Włochy, USA.

Bibliografia:

Kat. wyst. tarnowskiej delegatury ZPAP, Tarnów 1953; kat. wystawy plastyki delegatury ZPAP, maj 1954, Tarnów; kat. dorocznej wystawy Oddziału ZPAP w Tarnowie, październik—listopad 1955, Tarnów; kat. Wystawa zespołu twórczego ZPAP „Leliwa”, Tarnów; kat. jesiennej wystawy plastyki Oddziału ZPAP w Tarnowie, listopad 1957, Tarnów; kat. Majowa wystawa plastyki Oddziału ZPAP w Tarnowie, maj 1957; Wiesław Röhrenschef, kat. wyst. Tarnów 1958; kat. wystawa zimowa, Tarnów, grudzień 1958; kat. Wystawa rysunku, grafiki i akwareli, Tarnów 1959.; Wystawa zimowa, grudzień 1960, Tarnów; — Wystawa wiosenna tarnowskiego Oddziału ZPAP, czerwiec 1961, Tarnów; kat. Wystawa ZPAP — Oddział Tarnów, 1962.; kat. wyst. malarstwa Jadwigi Sanowskiej i Wiesława Röhrenscheffa, styczeń 1964; kat. Wystawa wiosenna ZPAP „Człowiek i pejzaż”, kwiecień—maj 1964, Tarnów; Wystawa jesienna Oddziału ZPAP w Tarnowie, listopad—grudzień 1964, Tarnów.; Wystawa wiosenna 1969, Tarnów; Laureaci „Dziennika Polskiego” — 1965, Tarnów; Wystawa zimowa tarnowskiego Oddziału ZPAP, grudzień—styczeń 1965—1966 r., Tarnów; Piękno Tarnowa, październik 1966, Tarnów.; Portret i kwiaty, grudzień 1967, Tarnów.; Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad 1968.; Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP 1969, Tarnów.; Salon jesienny 1971 Oddziału ZPAP Tarnów.; II Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki Tarnów 1972; 25-lecie Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków w Tarnowie — listopad 1970; Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP — listopad 1976 r.; Ogólnopolska wystawa malarstwa, lipiec 1979; Salon zimowy tarnowskiego Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków, grudzień 1978 — styczeń 1979; V Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 1980; Salon zimowy 79—80, Tarnów; Wiesław Röhrenschef, Tarnów, grudzień 1961; Wiesław Röhrenschef, Kobieta, malarstwo, rysunek, grafika, Tarnów 1975.

259. „Portret Grażyny”, akwarela/papier, 61×43, sygn. W. R. 1975, wł. prywatna

260. „Portret Ewy”, akwarela/papier, 61×43, sygn. W. R. 1975, wł. prywatna

*261. „Sztuczny księżyc”, olej/płyta pilśniowa, 86×60, sygn. W. R. 1957, wł. prywatna

(sp)

JOANNA SREBRO-DROBIECKA

Studia artystyczne w ASP w Krakowie ukończyła w roku 1962. Udział w wystawach okręgowych, ogólnopolskich i oddziałowych: Malarstwo i rzeźba z okazji

600-lecia UJ w Krakowie, 1964, Wystawa młodych malarzy — Kraków 1965, III Festiwal malarstwa współczesnego — Szczecin 1966, Wystawa plener Myślenicki — Myślenice 1967, Kraków 1968, I Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki — Tarnów 1970, Ogólnopolski plener — Katowice 1971, „Kopernik — Kosmos” — Kraków 1972.

Wystawy indywidualne: Tarnów 1963, 1965, 1967, Kraków, Szczecin.

Prace w zbiorach: Muzeum Okręgowe w Tarnowie, UW w Tarnowie i Krakowie.

Bibliografia:

Kat. Malarstwo Jonanny Srebro-Drobieckiej, luty—marzec 1979 r., Tarnów; kat. dwie wystawy malarstwa Joanny Srebro-Drobieckiej, Tarnów ZPAP, BWA 1977; kat. wystawy Joanny Srebro, Tarnów, maj 1965; V Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki „Tarnów 80”, Tarnów 1980 r.; kat. Salon zimowy 79—80, Tarnów 1980 r.; Salon zimowy tarnowskiego Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków, grudzień 1978 — styczeń 1979, Tarnów; Ogólnopolska wystawa malarstwa, lipiec 1979 r., Tarnów; kat. Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad 1976 r., Tarnów; kat. IV Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 1976; III Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 1974; kat. II Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 1972; kat. 25-lecie Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków w Tarnowie, listopad 1970 r., Tarnów; kat. Wystawa jesienna tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad—grudzień 1963, Tarnów; kat. Salon jesienny w XXX-lecie PRL, tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad—grudzień 1974, Tarnów; kat. Salon jesienny Oddziału ZPAP, Tarnów 1971; kat. Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP 1969, Tarnów; kat. Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP 1968; Tarnów; kat. Portret i kwiaty, grudzień — 1967, Tarnów; kat. Piękno Tarnowa, październik 1966, Tarnów.

*262. „Z ptakiem II”, olej/plótno, 89×115, sygn. J. Srebro-Drobiecka 1980, wł. prywatna

263. „Kompozycja”, olej/plótno, 150×150, sygn. J. Srebro, 1975, wł. prywatna (sp)

JÓZEF SZUSZKIEWICZ

Urodzony w 1912 roku we Lwowie. Studia artystyczne odbył w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w latach 1934—1939, w pracowni prof. Tadeusza Pruszkowskiego. Był współorganizatorem Liceum Sztuk Plastycznych w Tarnowie i przez 13 lat jego dyrektorem.

Udział w wystawach: oddziałowych, okręgowych i ogólnopolskich, jak: I i IV OWP — Warszawa 1950, 1954, I, II, III, OWGAR — Warszawa 1956, 1959, 1961/62, XV-lecie PRL oraz Międzynarodowa wystawa z okazji X Światowego Kongresu exlibrisu w Krakowie, I, II, III Biennale grafiki — Kraków 1960, 1961, 1964, II i IV Biennale exlibrisu współczesnego, Malbork 1965, 1969 i inne.

Wystawy indywidualne: Tarnów, Kraków, Nowy Sącz, Zakopane, Dąbrowa Górnicza, Olesno i w szeregu innych miejscowości kraju i za granicą (Veszprem, Balaton Fured — Węgry). Udział w wystawach zagranicznych: ZSRR, Węgry, Kuba, Belgia, Austria, Anglia, Czechosłowacja, Niemcy, Rumunia, Szwecja, Dania, Południowa Afryka.

Nagrody i wyróżnienia: II nagroda w konkursie XX-lecia PRL w grafice i rysunku 1965, nagroda „Dziennika Polskiego” za grafikę 1965, nagroda MKZZ w Sosnowcu za obraz (malarstwo). Udział w plenerach: międzynarodowym w Starym Sączu 1969; w Sosnowcu 1969/70, w Zawierciu 1972, międzynarodowym w Pilicy 1973.

Bibliografia:

Kat. Józef Marian Szuszkiewicz, Tarnów 1957; Malarstwo Józefa Szuszkiewicza, grudzień 1963 — styczeń 1964, Tarnów; kat. Wystawa malarstwa Józefa Szuszkiewicza, wrzesień 1967, Tarnów; kat. Wystawy malarstwa Józefa Szuszkiewicza 24.V.—15.VI.1975 r.; kat. VOgólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, „Tarnów 80”, Tarnów; kat. Salon zimowy tarnowskiego Związku Polskich Artystów Plastyków, grudzień 1978 — styczeń 1979, Tarnów; Ogólnopolska wystawa malarstwa, lipiec — 1979, Tarnów; kat. Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP, listo-

pad 1976; kat. IV Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 1976; kat. III Ogólnopolskiej wystawy malarstwa i grafiki, Tarnów 1974; II Ogólnopolska wystawa malarstwa i grafiki, Tarnów 1972; kat. 25-lecie Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków w Tarnowie, listopad 1970 r.; kat. Wystawa jesienna tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad—grudzień 1963, Tarnów; kat. Salon jesienny w XXX-lecie PRL, tarnowskiego Oddziału ZPAP, listopad—grudzień 1974; Salon jesienny Oddziału ZPAP Tarnów, listopad 1971; Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP 1969, Tarnów.; kat. Wystawa malarstwa Juliana Grabowskiego, malarstwa, grafiki i rysunku Wiesława Röhrenscheffa, grafiki Józefa Szuszkiewicza, Kraków 1969; kat. Salon jesienny tarnowskiego Oddziału ZPAP 1968; kat. Portret i kwiaty, grudzień — 1967, Tarnów; kat. Piękno Tarnowa, październik 1966, Tarnów; kat. Wystawa zimowa tarnowskiego Oddziału ZPAP, grudzień—styczeń 1965—1966 r.; kat. Laureaci „Dziennika Polskiego” 1965—1966, Biuro Wystaw Artystycznych, w Krakowie; kat. Wystawa wiosenna 1965, Tarnów; katalog wystawy ZPAP, BWA Tarnów 1962; kat. Wystawa zimowa ZPAP — Oddział Tarnów 1962, Tarnów; Wystawa wiosenna tarnowskiego Oddziału ZPAP, czerwiec 1961, Tarnów; Wystawa zimowa, grudzień 1960 Tarnów; kat. Wystawa zimowa, grudzień 1958, Tarnów; kat. wiosennej wystawy plastyki ZPAP w Tarnowie, Tarnów 1958; Majowa wystawa plastyki Oddziału ZPAP w Tarnowie, maj 1957; kat. jesienną wystawę plastyki Oddziału ZPAP w Tarnowie, Tarnów 1957; kat. dorocznej wystawy Oddziału Polskich Artystów Plastyków w Tarnowie, październik—listopad 1955, Tarnów; kat. wystawy plastyki delegatury ZPAP, maj 1954 Tarnów; kat. wystawy tarnowskiej delegatury ZPAP, 1953, Tarnów.

264. „Jesienne kwiaty”, olej/plótno, 70×85, sygn. Szuszkiewicz 77, wł. prywatna

*265. „Suche kwiaty”, olej/plótno, 127×70, sygn. Szuszkiewicz 75, wł. prywatna (sp)

STANISŁAW WESTWALEWICZ

Urodzony w 1906 r. w Kozienicach k. Radomia. Wydział Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie ukończył w 1933 r. Od r. 1937 bierze udział w wystawach oddziałowych, okręgowych, ogólnopolskich i zagranicznych, między innymi w Bagdadzie, Kairze, Tel-Awivie, Florencji, Rzymie (Dyplom Honorowy), Opolu, Rzeszowie, Krakowie, Nowym Sączu, Szczecinie, Alabamie (USA). Otrzymał włoski Krzyż Zasługi za działalność artystyczną. Dyplom Honorowy na XX Jubileuszowej Wystawie Plastyki w Radomiu.

Obrazy w zbiorach Ministerstwa Kultury i Sztuki, muzeach Radomia, Tarnowa, Kozienic, w instytucjach oraz zbiorach prywatnych w Anglii, Włoszech, Hiszpanii, w Galerii Uniwersytetu w Alabamie — USA.

Bibliografia:

Wystawa malarstwa i rysunku Stanisława Westwalewicza, Tarnów 1963; Stanisław Westwalewicz — malarstwo, rysunek, styczeń 1967, Tarnów; Stanisław Westwalewicz — malarstwo, rysunek, 1971, Tarnów; Stanisław Westwalewicz — malarstwo, rysunek, 1979, Tarnów; Dalej bibliografia jak u Röhrenscheffa.

*266. „Trzciny nad jeziorem”, olej/plótno, 68×116, sygn. S. Westwalewicz, 1973, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 3112

267. „Zabytkowe wały przy ul. Kniewskiego”, olej/plótno, 48×67,5, sygn. S. Westwalewicz 1976, wł. Muzeum Okręgowe w Tarnowie, nr inw. I. 1104

(sp)

WIŚNIOWA

HELENA BAL-MYCIELSKA

Urodzona w 1904 r. w Tuligłowach. Studiowała w latach 1921—1927 w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, pod kierunkiem W. Jarockiego, W. Weissa i F. Kowarskiego. Żona Jana Mycielskiego jun. (ślub w 1933 r.). Portrety jej malowali: Jacek Malczewski, Tytus Czyżewski, Czesław Rzepiński i Jan Cybis. Uczyła języków obcych w gimnazjum w Strzyżowie; odbyła studia na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, uzyskując stopień magistra filologii romańskiej i angielskiej. Do emerytury pracowała w Krakowie jako lektor j. francuskiego w UJ i j. angielskiego w ASP. Podobnie, jak jej mąż, malarstwem zajmowała się dorywczo, w czasie pobytu na wakacjach. Prac nie wystawiała. Nie należy do ZPAP.

Bibliografia:

Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Ossolineum 1969, s. 228.

*268. „Martwa natura”, ok. 1935, olej/plótno, 50×69 (68×85,5), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 2618 (przejęto z dworu w Wiśniowej w 1944 r.)

269. „Krościenko n/Dunajcem”, ok. 1965, olej/plótno, 53×65, wł. autorki

270. „Sieci — Oriowo”, ok. 1967, olej/plótno, 51×34, wł. autorki

(ts)

JAN BĄKOWSKI

Urodzony w 1872 r. w Krakowie. Studiował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych pod kierunkiem L. Löfflera, T. Axentowicza, J. Stanisławskiego i L. Wyczółkowskiego, od 1903 w Akademii Sztuk Pięknych w Monachium. Wystawiał w Wiedniu i Pradze, od 1897 r. w krakowskim TPSP.

Bibliografia:

Słownik Artystów Polskich, Ossolineum 1971, t. I, s. 110.

*271. „Portret Walerii z Tarnowskich Mycielskiej”, olej/plótno, 116×84 (138×105), sygn. Jan Bąkowski 1905, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 1943 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944)

(ts)

JAN CYBIS

Urodzony w 1897 r. we Wróblinie na Śląsku Opolskim, zm. 1972 w Warszawie. W 1919 r. przerwał studia prawnicze na Uniwersytecie Wrocławskim i przeniósł się do Akademii Sztuki i Przemysłu Artystycznego we Wrocławiu, do pracowni Ottona Müllera, członka grupy „Die Brücke”. W latach 1921—1924 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, kolejno u J. Mehoffera, I. Pieńkowskiego i J. Pankiewicza, był współzałożycielem Komitetu Paryskiego. Wyjechał w 1924 r. na siedem lat do Paryża. Długoletni redaktor „Głosu Plastyków”. Od 1945 (z przerwą w latach 1950—1957) był profesorem ASP w Warszawie, w latach 1955—1957 — profesorem Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Sopocie. Otrzymał dwie nagrody państwowe I stopnia, w 1956 r. — nagrodę narodową fundacji S. Guggenheima. Odbył podróże zagraniczne do Chin oraz Egiptu i innych krajów śródziemnomorskich.

Wystawy indywidualne: Warszawa (1932, 1934, 1946, 1947, 1956, 1965), Kraków (1932), Poznań (1934, 1947), Bydgoszcz (1947), Toruń (1947), Sopot (1948), Łódź (1948), Nowy Jork (1966).

Udział w wielu wystawach zbiorowych w kraju i za granicą: Paryż (1930), Genewa (1931), dośmiertna wystawa w Wiedniu (1973).

Bibliografia:

„Pozycje zawarte w Polskiej Bibliografii Sztuk 1801—1944, Ossolineum 1975 t. I. cz. 1 i 1976 t. I. cz. 2; Jan Cybis — katalog wystawy w Muzeum Narodowym w Warszawie, cz. I i II, Warszawa 1965; Od Maneta do Pollocka, Słownik malarstwa nowoczesnego, Warszawa 1973, s. 414—415; J. Zanoziński, Współczesne malarstwo polskie, Warszawa 1974, s. 30; Jan Cybis, Notatki malarskie. Dzienniki 1954—1966, Warszawa 1980.

*272. „Z Wiśniowej”, ok. 1935, olej/plótno, 54×65, (67,5×79), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 3989 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944) (ts)

TYTUS CZYŻEWSKI

Urodzony w 1880 w Przyszowej k/Limanowej, zm. 1945 w Krakowie. W latach 1902—1907 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie u J. Mehoffera, J. Unierzyckiego i L. Wyczółkowskiego. W latach 1907—1909 i 1910—1912 odbył podróże do Paryża. W 1917 r. wraz z A. i Zb. Pronaszkami zorganizował grupę pod nazwą „Formistów”. Od 1919 r. wraz z L. Chwistkiem, a później K. Winklerem redagował pismo „Formiści”, awangardowy organ grupy. Na lata 1922—1929 przypada trzeci pobyt w Paryżu. Zwolennik kapistów. W latach następnych odbył podróże po Francji, Włoszech i Hiszpanii.

Malarz, poeta i publicysta, krytyk artystyczny.

Wystawy indywidualne: TPSP Kraków 1910, 1912, 1934, Salon Garlińskiego, Warszawa 1923, TZSP Warszawa 1930, Polski Klub Art. Warszawa 1931, IPS, Warszawa 1932, 1935.

Udział w wystawach zbiorowych w kraju i za granicą: Paryż 1922—1926, 1928, 1929, 1937.

Bibliografia:

Pełny zestaw pozycji zawiera Słownik Artystów Polskich, Ossolineum, 1971, t. I, s. 417 i Polska Bibliografia Sztuki 1801—1944, Ossolineum 1975, t. I. cz. 1, 1976 t. I, cz. 2.

*273. „Portret Heleny Mycielskiej”, ok. 1935, olej/plótno, 99×74 (118×92), sygn. Tytus Czyżewski, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 1936 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944)

274. „Wazon z kwiatami”, ok. 1935, olej/plótno, sygn. Tytus Czyżewski, wł. Helena Bal-Mycielska

275. „Widok rynku w Sanoku”, ok. 1935, akwarela/papier, 25,5×37 (48,5×61,5), sygn. Tytus Czyżewski, Sanok, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 2630 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944)

(ts)

JACEK MALCZEWSKI

Urodzony w 1854 w Radomiu, zm. w 1929 w Krakowie. W latach 1873—1876 i 1877—1879 studiował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, pod kierunkiem W. Łuszczkiewicza, J. Matejki i F. Szynalewskiego, w międzyczasie (1876—1877) w École des Beaux-Arts, pod kierunkiem E. Lehmana. W latach 1884—1885 pełnił funkcję rysownika naukowej wyprawy archeologicznej, zorganizowanej przez K. Lanckorońskiego i M. Sokołowskiego na tereny Azji Mniejszej oraz wybrzeży Albanii, Triestu, wyspy Rodos i północnej Turcji. W latach 1885—1886 przebywał w Monachium. W 1880, 1890 i 1906 r. odbył podróże do Włoch. W latach 1896—1900 i 1910—1921 był profesorem w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, a jej rektorem w latach 1912—1914. Od 1897, jako członek założyciel należał do Towarzystwa Artystów Polskich „Sztuka”. Od 1908 był członkiem grupy „Zero”. Lata 1915—1916 spędził w Wiedniu. Od 1916 mieszkał w Krakowie.

J. Malczewski kilkakrotnie otrzymywał nagrodę Polskiej Akademii Umiejętności z fundacji P. Barczewskiego (1887, 1898, 1902, 1908, 1912, 1916). W 1928 otrzymał nagrodę artystyczną miasta stołecznego Warszawy. W 1921 został odznaczony Orderem Polonia Restituta IV klasy.

Do kolekcji Mycielskich z Wiśniowej przeszły drogą spadku niektóre obrazy J. Malczewskiego powstałe w znacznej ilości w Tuligłowach, m. in. portrety rodziców Heleny Bal-Mycielskiej — Stanisława Bala i Marii Balowej, muzy artysty. J. Malczewski portretował w 1915 r. w Wiedniu prof. J. Mycielskiego. Z dworu w Wiśniowej pochodzi, obecnie w Muzeum w Rzeszowie, szkicowo potraktowany portret architekta Karola Stryjeńskiego.

Udział w wielu wystawach krakowskiego TPSP (od 1877), warszawskiego TZSP (od 1878), w Salonie J. Ungra w Warszawie (1879). Na międzynarodowej wystawie sztuki w Monachium (1890, 1892 — medal II klasy), Berlinie 1891 — medal II klasy), w Wiedniu (1902), Amsterdamie (1911), na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu (1929 — Wielki Złoty Medal), i in.

Bibliografia:

Opracowania monograficzne: A. Heydel, Jacek Malczewski. Człowiek i artysta, Kraków 1933; Jacek Malczewski katalog wystawy monograficznej (opr.: A. Ławniczakowa, J. Nowakowski, M. Berdyszakowa. Przedmowa: P. Michałowski), Muzeum Narodowe w Poznaniu, Poznań 1968; J. Puciata-Pawłowska, Jacek Malczewski, Wrocław—Warszawa—Kraków 1968; A. Jakimowicz, Jacek Malczewski i jego epoka, Warszawa 1970; K. Wyka, Thanatos i Polska, czyli o Jacku Malczewskim, Kraków 1971; A. Jakimowicz, Jacek Malczewski, Warszawa 1974; A. Ławniczakowa, Jacek Malczewski, Warszawa 1976.

276. „Portret Marii Kingi Balowej”, olej/karton, 39×32, sygn. J. Malczewski 1906, wł. Helena Bal-Mycielska

277. „Portret Stanisława Bala”, olej/karton, 38,5×32, sygn. J. Malczewski 1906, wł. Helena Bal-Mycielska

*278. „Portret architekta Karola Stryjeńskiego”, olej/plótno, 109,5×101, obraz niewykończony, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 2626 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944) (ts)

JAN MYCIELSKI

Urodzony w 1902 r. w Przeworsku, zm. 1973 r. w Krakowie. W latach 1919—1923 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, pod kierunkiem W. Weissa. Odbył też studia prawnicze, uzyskując stopień doktora praw. W latach trzydziestych przyjmował grono malarzy — kapistów w swym majątku w Wiśniowej n/Wisłokiem. Przed drugą wojną światową pełnił funkcję wójta gminy zbiorowej Strzyżów. Po wyzwoleniu — dyrektor BWA w Krakowie. Po wojnie udział w wielu wystawach okręgowych i krajowych. W 1963 r. wraz z Adamem Żebrowskim — wystawa malarstwa w BWA Rzeszów.

Bibliografia:

Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895—1939, Ossolineum, 1969, s. 352.

279. „Szkic miejski”, olej/tektura, 22,5×21,5, sygn. (ołówkiem, podpis odwrócony) Jan Mycielski 1916, wł. żony artysty Heleny Bal-Mycielskiej

*280. „Portret profesora Jerzego Mycielskiego”, ok. 1925, olej/plótno, 93×81 (105×93), wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 1949 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1945)

281. „Droga w lesie”, olej/plótno, 72×85, sygn. (podpis odwrócony) J. Mycielski 1965, wł. żony artysty Heleny Bal-Mycielskiej

282. „Pejzaż III”, ok. 1965, olej/plótno, 60×73, sygn. (podpis odwrócony) J. Mycielski, wł. żony artysty Heleny Bal-Mycielskiej

283. „Ciemna martwa natura”, ok. 1967, olej/plótno, 75×80, wł. żony artysty Heleny Bal-Mycielskiej

284. „Dom w Rabce”, 1971, olej/plótno, 50×70, wł. żony artysty Heleny Bal-Mycielskiej

(ts)

HANNA RUDZKA-CYBISOWA

Urodzona w 1897 w Mławie. Studia malarskie odbyła w latach 1917—1920 w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, w pracowni M. Kotarbińskiego, a następnie w latach

1921—1923 w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, pod kierunkiem I. Pieńkowskiego i J. Pankiewicza. W 1924 r. wyjechała do Paryża z grupą uczniów J. Pankiewicza. Pobyt trwał do 1933 r. W 1934 powróciła do kraju. W 1937 odbyła podróż do Włoch i Paryża. Lata okupacji spędziła w Krakowie. Współzałożycielka Związku Plastyków w Krakowie w r. 1945. Funkcję wiceprezesa pełniła do 1947. zaś funkcję prezesa tego Związku w latach 1948—1950. W 1945 powołana na katedrę malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Otrzymała m.in. nagrody i odznaczenia: Komandorię Orderu Odrodzenia Polski (1964), nagrodę Ministra Kultury i Sztuki I stopnia (1965), Grand Prix International d'Art Contemporain à Monaco.

Wystawy: Paryż (1930), Genewa (1931), Warszawa (1931), Paryż (1933), Warszawa (1934), Berlin (1935), Pittsburg (1938). Po wojnie — udział w wielu wystawach krajowych i salonach.

Bibliografia:

Polska Bibliografia Sztuki. Ossolineum, 1976, t. I. cz. 2; H. Blum, Hanna Rudzka-Cybisowa, Warszawa 1975.

*285. „Anemony”, olej/plótno, 54×65, sygnowany, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. 4496 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944)

(ts)

CZESŁAW RZEPIŃSKI

Ur. 1905 w Strusowie. W latach 1926—1929 uczęszczał do Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, studiując kolejno u W. Jarockiego, W. Weissa i F. Kowarskiego. W 1929 r. przebywał w Paryżu, gdzie pracował pod kierunkiem J. Pankiewicza. Przed 1939, jak i po 1945 r. odbył liczne podróże zagraniczne (Paryż, Hiszpania, Bułgaria, Grecja, Włochy). Od 1931 r. był członkiem ugrupowania „Zwornik”. Przed wojną podjął pracę pedagogiczną najpierw w Wolnej Szkole Malarskiej w Krakowie, a od 1936 w Szkole Malarskiej im. Gierymskiego w Katowicach. Od 1945 r. — w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, w 1947 został profesorem malarstwa i rysunku. W r. 1954 przyjął godność rektora tej uczelni i piastował ją przez wiele lat. Otrzymał m.in. nagrodę m. Krakowa (1958), złoty medal TPSP w Krakowie (1960), nagrodę Ministra Kultury i Sztuki za całokształt twórczości (1967).

Wystawy indywidualne: „Zachęta” Warszawa (1960, 1966), TPSP Kraków (1949, 1961), Rzeszów (1968). Udział w wielu wystawach krajowych: Kraków (1931, 1937), Katowice (1938), Warszawa (1947, 1961) i zagranicznych: Paryż (1932, 1933, 1937, 1946, 1950), Praga (1958), Budapeszt (1958), Kair (1958), Uppsala i Sztokholm (1959), Bruksela (1959), Londyn (1960), Wenecja — Biennale (1960), Wiedeń (1961).

Bibliografia:

Polska Bibliografia Sztuki, Ossolineum 1975, t. I. cz. 1 i 1976 t. I. cz. 2; M. Rogoyska, Czesław Rzepiński, Warszawa 1963; J. Zanoziński, *Współczesne malarstwo polskie*, Warszawa 1974, s. 104.

*286. „Portret Heleny Mycielskiej”, olej/plótno, 72×53 (88×69), sygn. Rzepiński 35, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 1962 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944)

287. „Portret Pani Balowej”, olej/plótno, 79×64 (96×80), sygn. Rzepiński, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 1935 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944)

288. „Trzy Gracje”, olej/plótno, 73×92, sygn. Rzepiński 935, wł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, nr inw. MRA 2629 (przejęto z dworu w Wiśniowej w roku 1944)

(ts)

REPRODUKUCJE

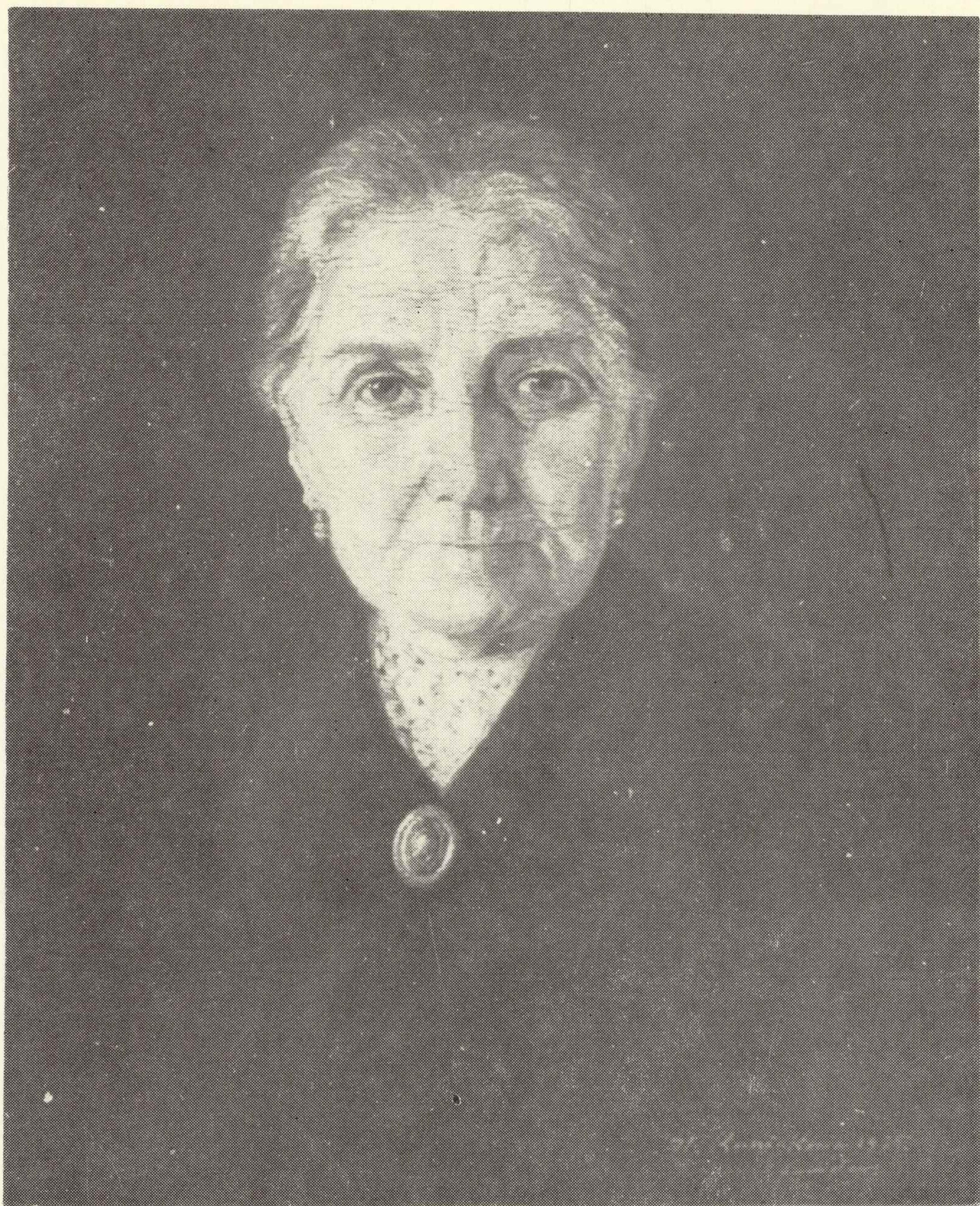
JAROSŁAW

Nr kat. 5. J. Hehl „Portret Stanisławy Świętnickiej:

Nr kat. 6. J. Kaniak „Studium przy świecy”

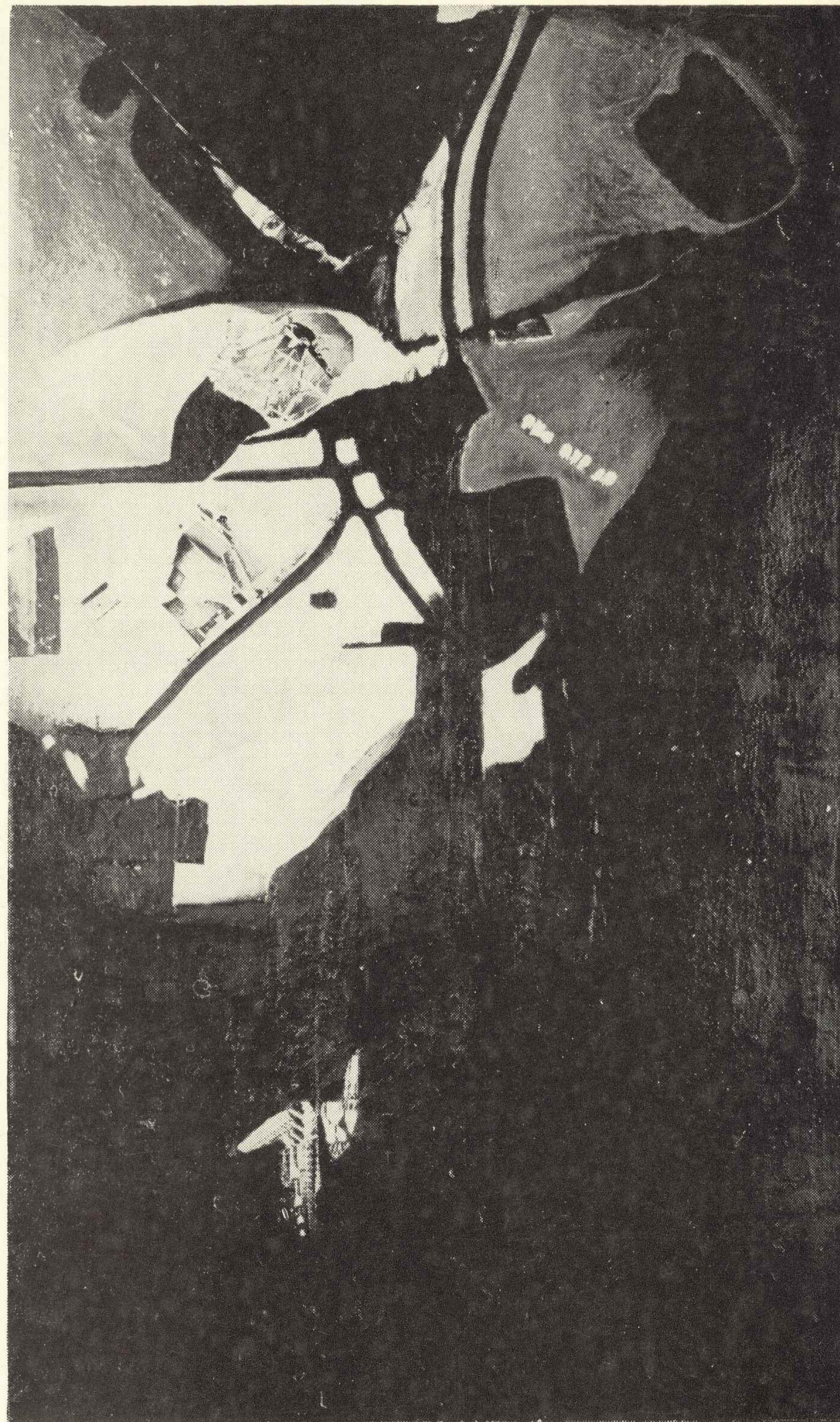
Nr kat. 8. S. Kaniakowa „Portret Tekli Kaniak”

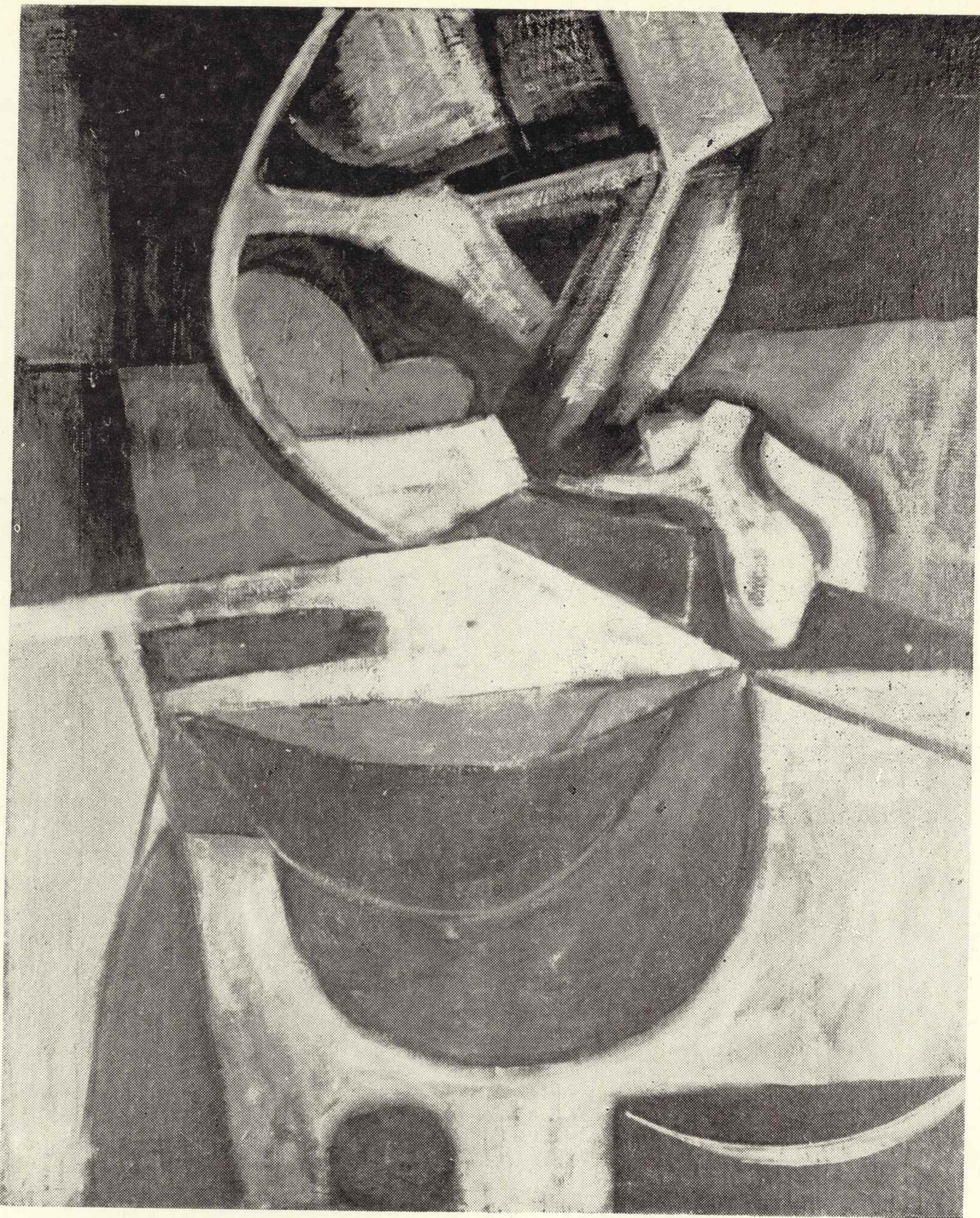
Nr kat. 12. E. Kieferling „Witaj Cezarze”

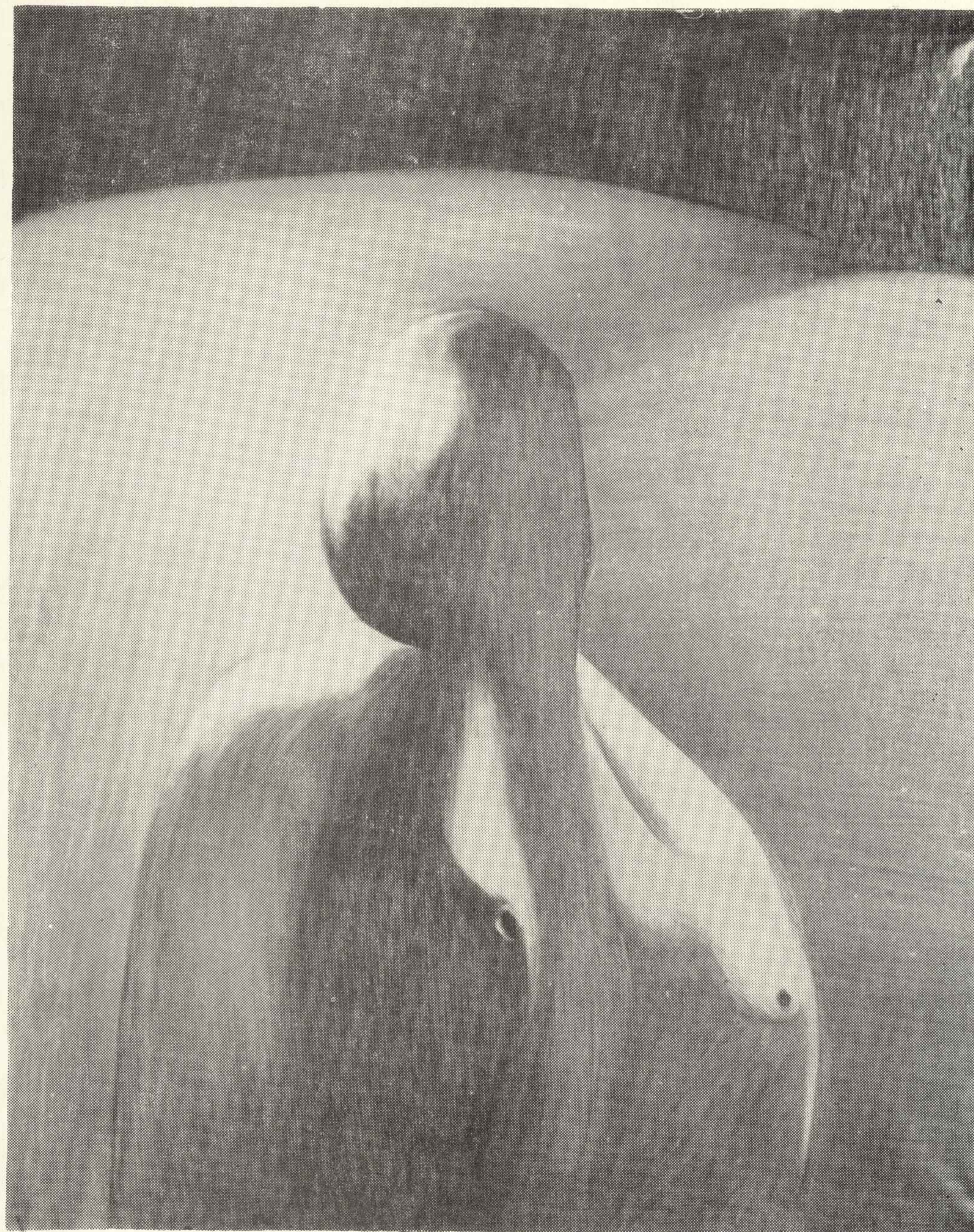
Nr kat. 14. St. Kopystyński „Portret dziewczyny”

Nr kat. 20. T. Kozioł „Miasto kosmiczne”

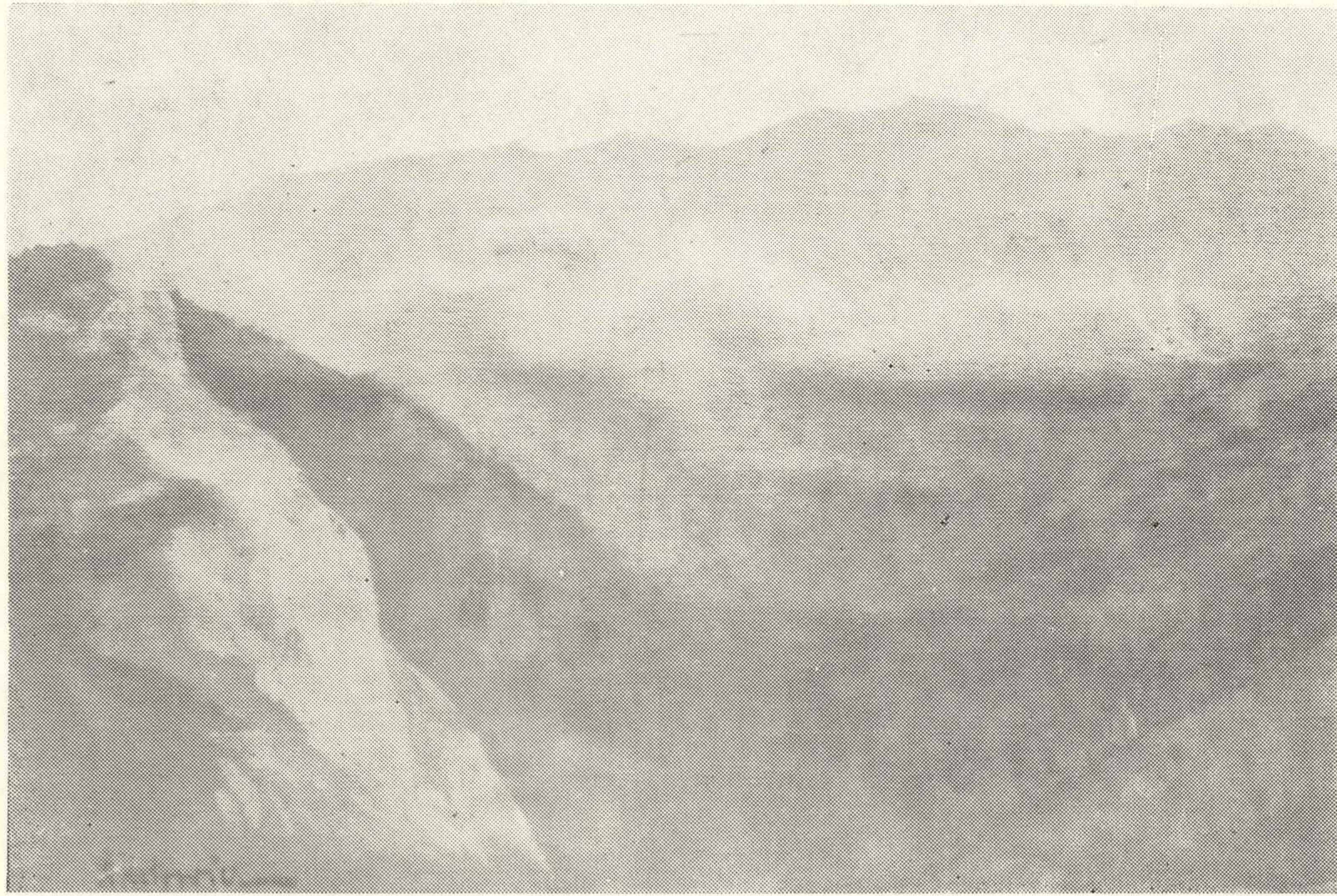

Nr kat. 22. I. Oryl „Stara kobieta”

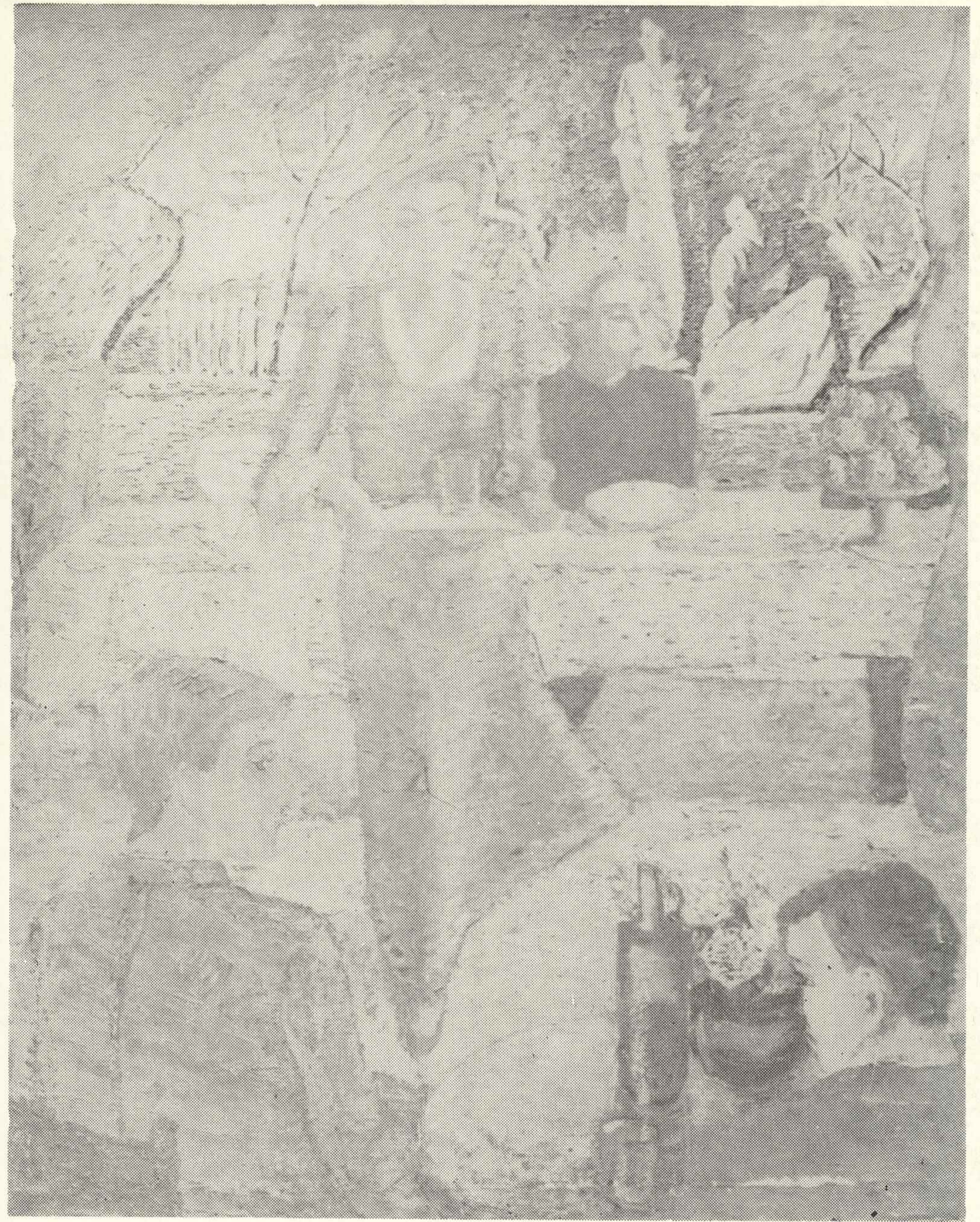
Nr kat. 23. W. Śliwiński „Człowiek bez twarzy”:

JASŁO

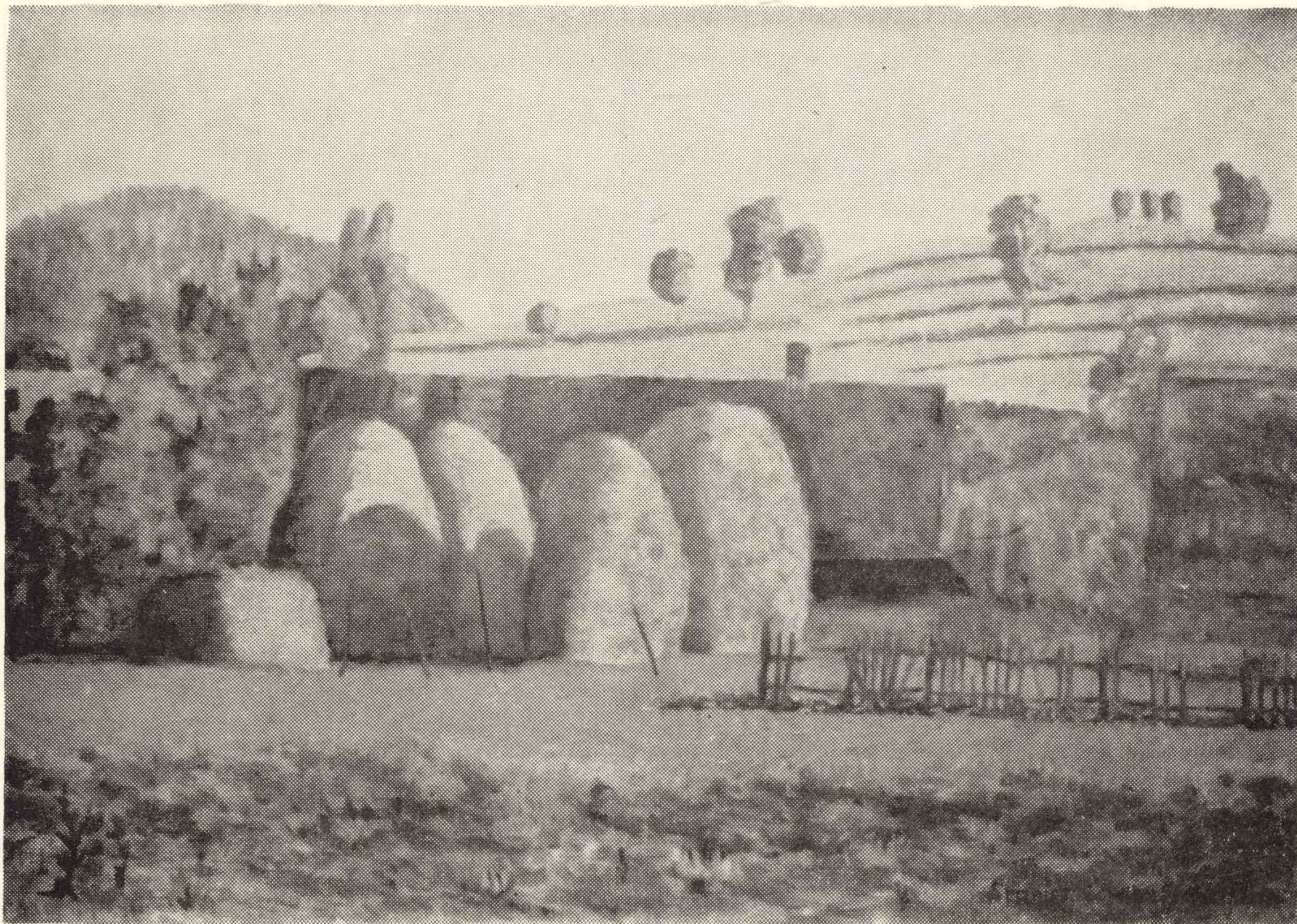

Nr kat. 28. A. Kotowicz „Fragment Tatr z Nosalem”

Nr kat. 29. St. Szczepański „Portret Jana Mycielskiego sen.”

Nr kat. 30. Z. Truskolaski „Podwieczorek w ogrodzie”

Nr kat. 35. St. Witowski z Jasła „Zachód w Komańczy”

Nr kat. 37. J. Wodyński „Wieża w Bieczu”

KROSNO

Nr kat. 40. St. Bergman „Portret Bergmanowej”

Nr kat. 47. S. Bieszczad „Kościół farny w Krośnie”

Nr kat. 48. F. Daniszewski „Portret Daniszewskiej”

Nr kat. 51. St. Kochanek „Portret Mirona Białoszewskiego”

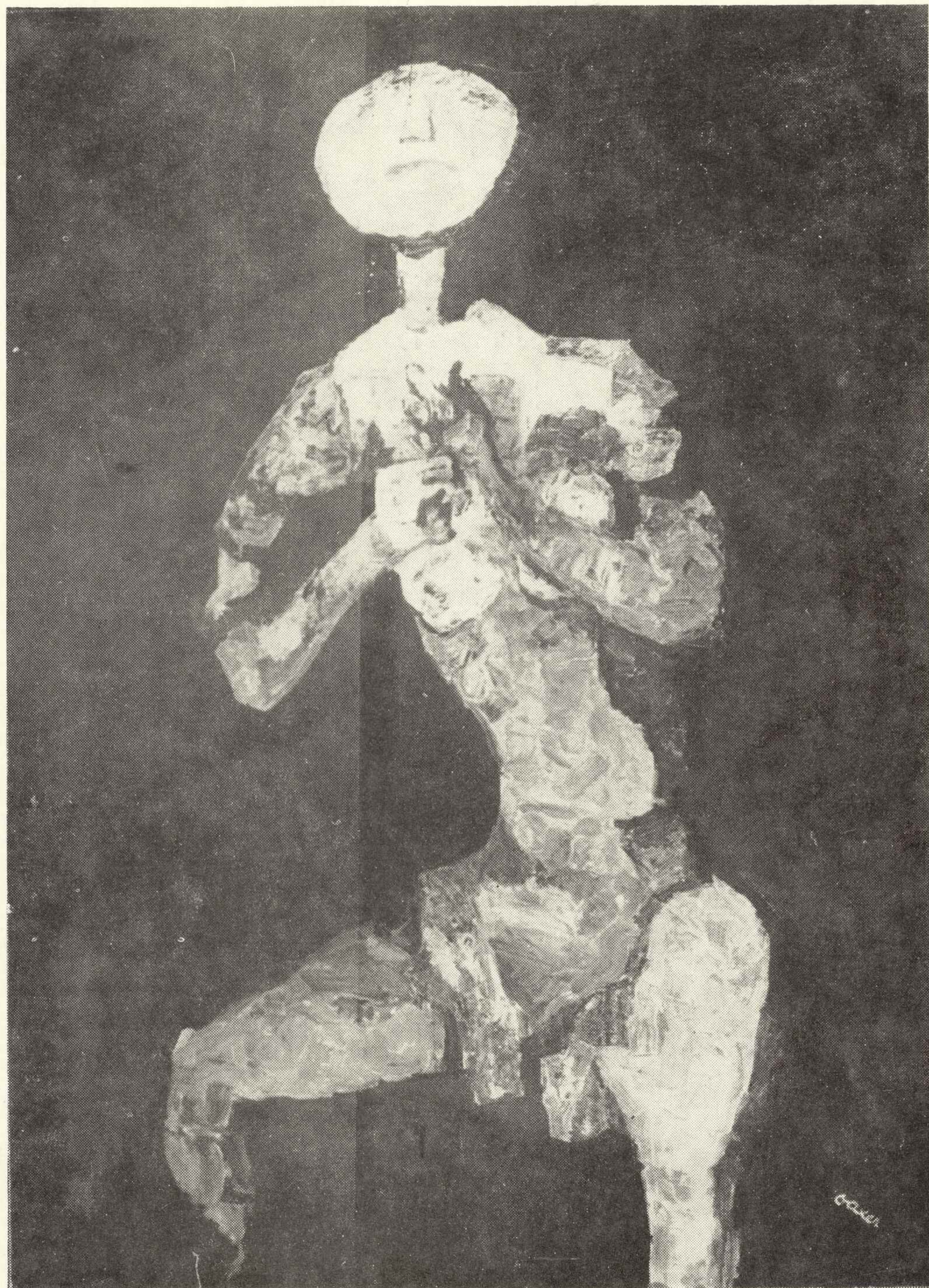
Nr kat. 52. W. Niepokój „Portret dziewczynki”

Nr kat. 57. B. Olszewski „Drzewa, góra, odbicie”

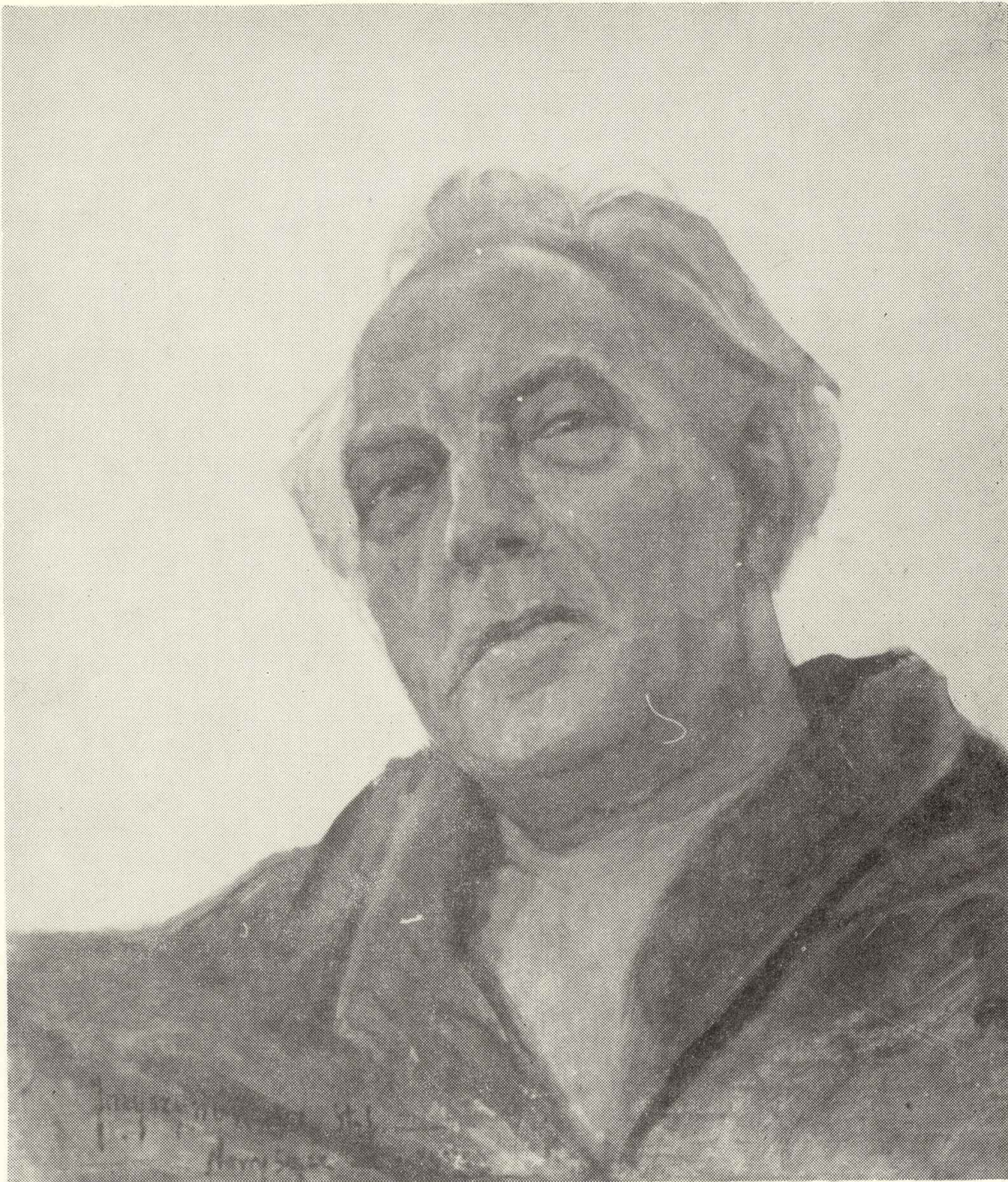
Nr kat. 59. M. Artwińska „Portret Pani Darowskiej”

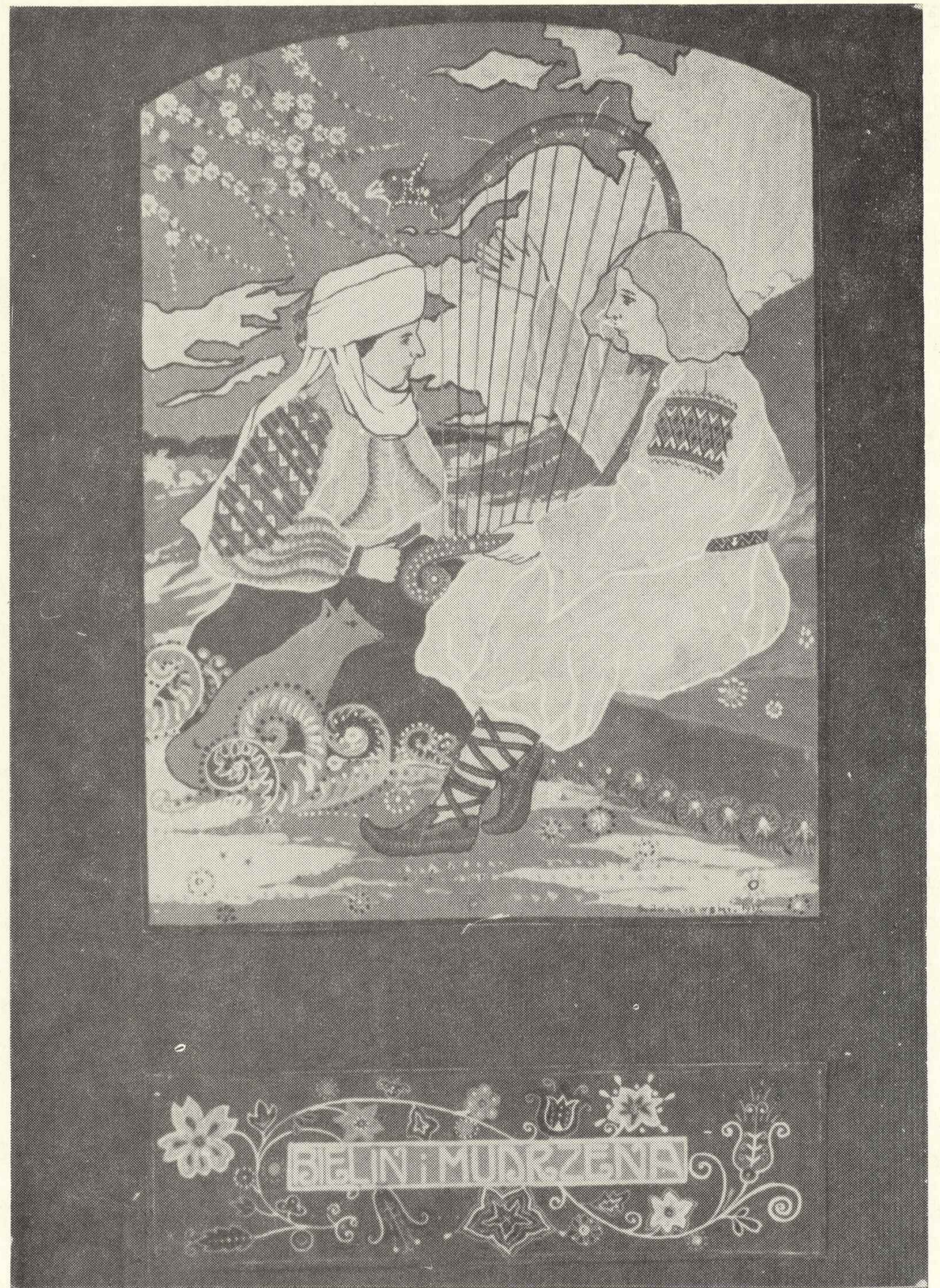
Nr kat. 62. O. Axer „Ekspiacja”

Nr kat. 63. A. Biennenstock „Inta — portret Żydówki”

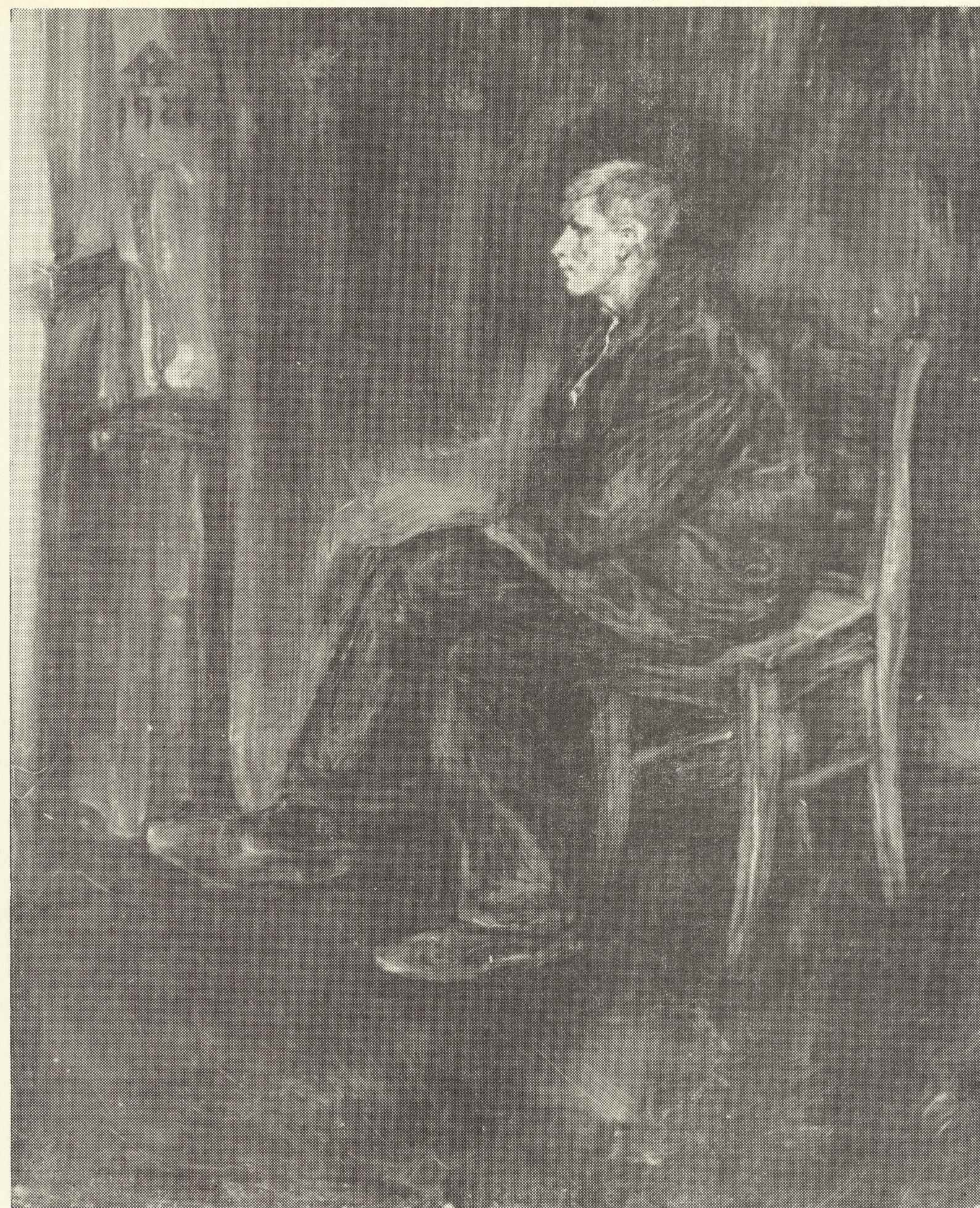
Nr kat. 64. S. Jacyszyn „Portret Rudolfa Burdy”

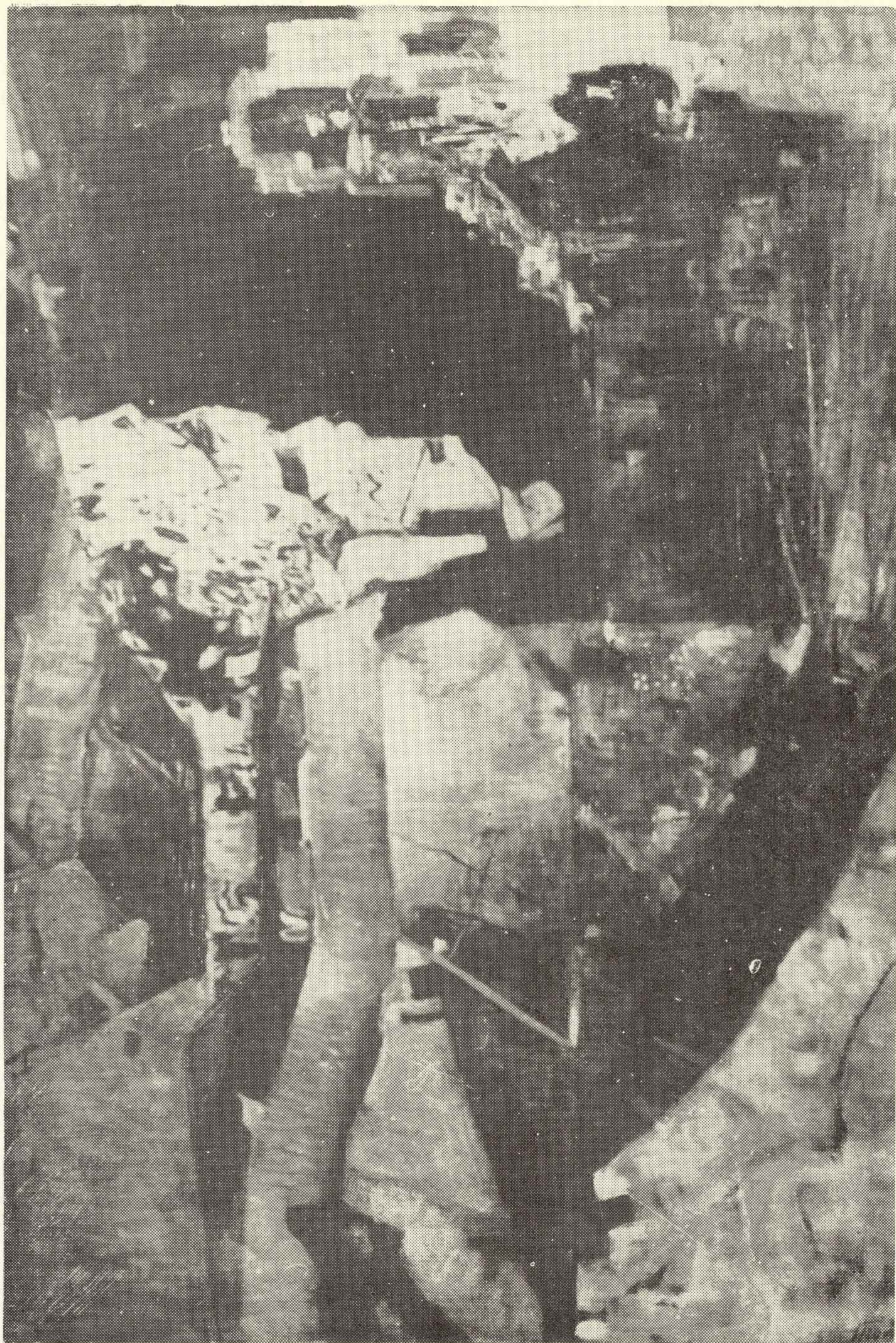
Nr kat. 69. St. Jakubowski „Bielin i Mudrzena”

Nr kat. 70. St. Jankowski „Portret dra Franciszka Trybulca”

Nr kat. 71. A. Mieses „Zapatrzony”

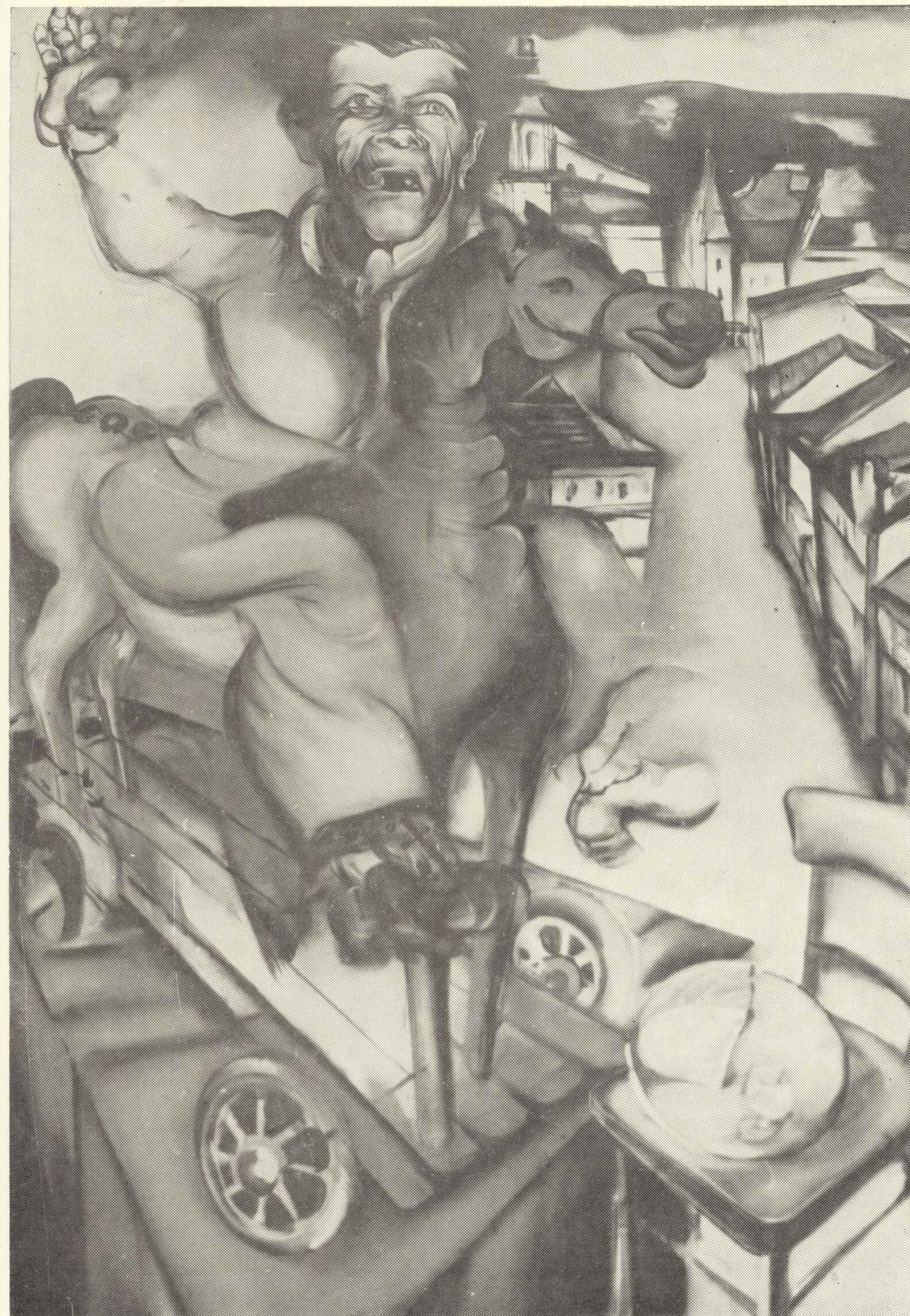
Nr kat. 75. M. Stroński „Krajobraz”

Nr kat. 85. J. Studnicki „Nocne igraszki”

Nr kat. 86. J. Wilk „Wnętrze pracowni M. Artwińskiej”

Nr kat. 88. W. Wodnicki „Nieskończona pieśń o człowieku”

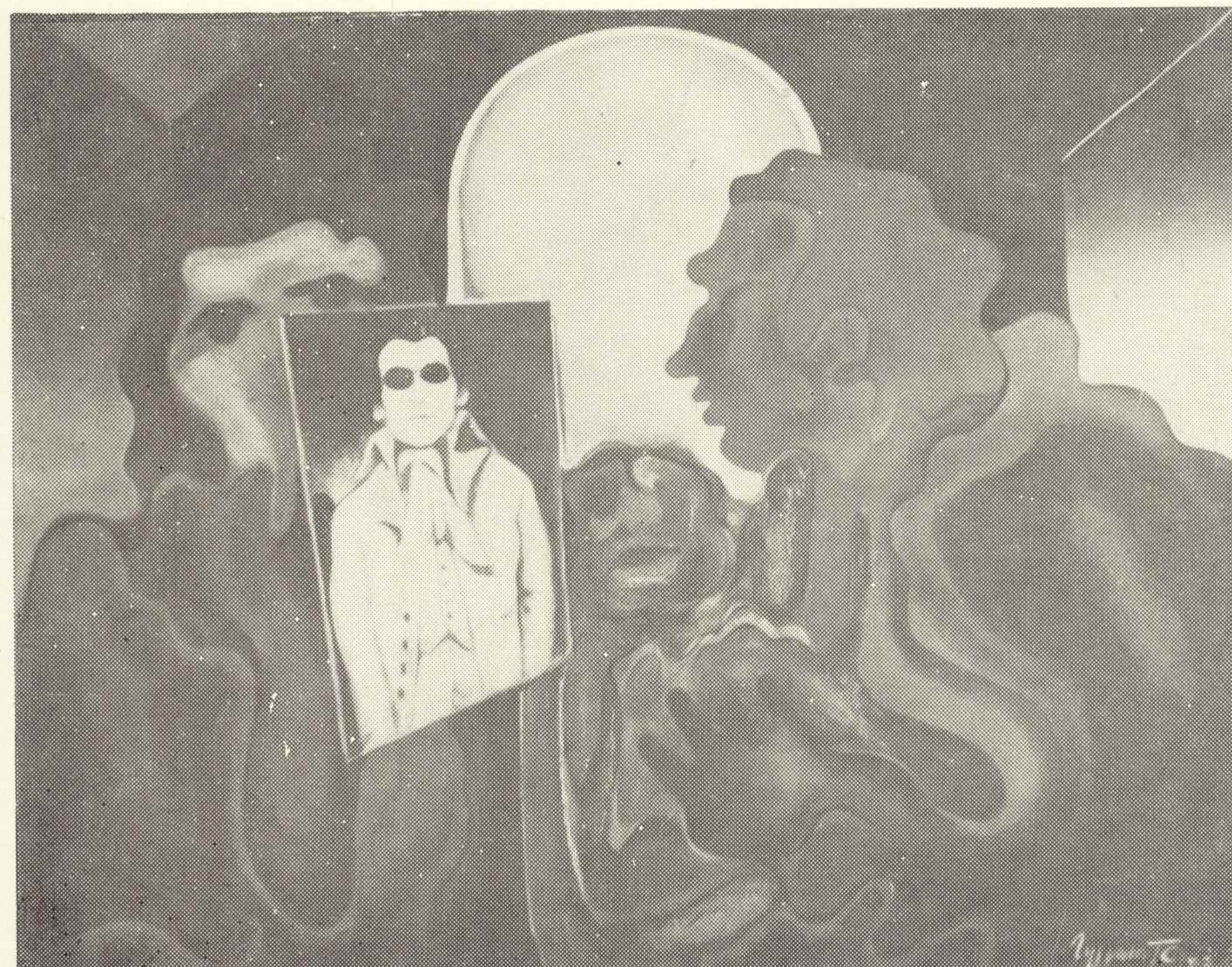

Nr kat. 90. S. Wyrwicz „Krajobraz z Przemyśla”

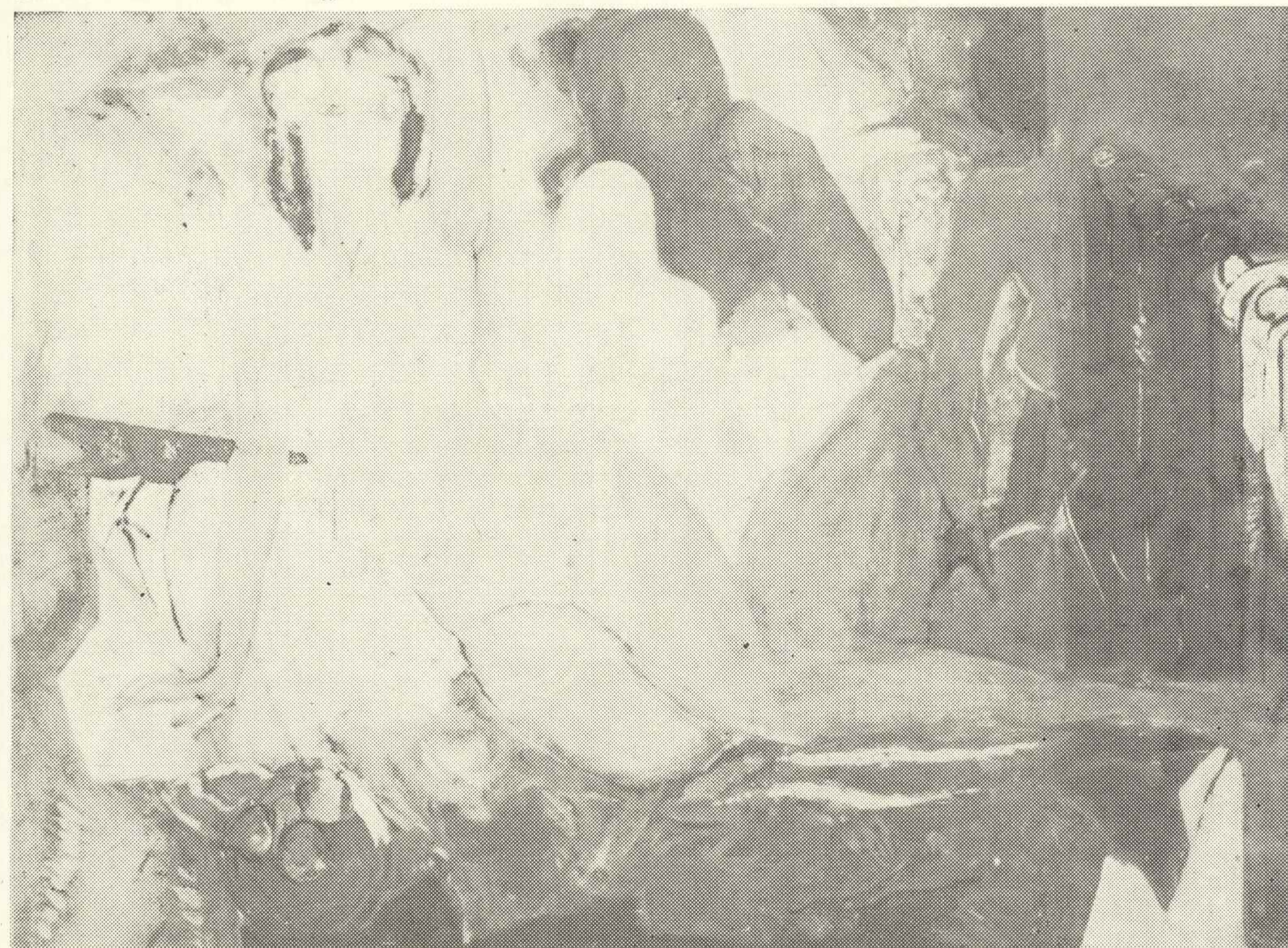
Nr kat. 94. W. Zabokczycka „Dwoje dzieci z szablą”

RZESZÓW

Nr kat. 96. Z. Czyż „Stara fotografia”

Nr kat. 97. R. Dudek „Akt”

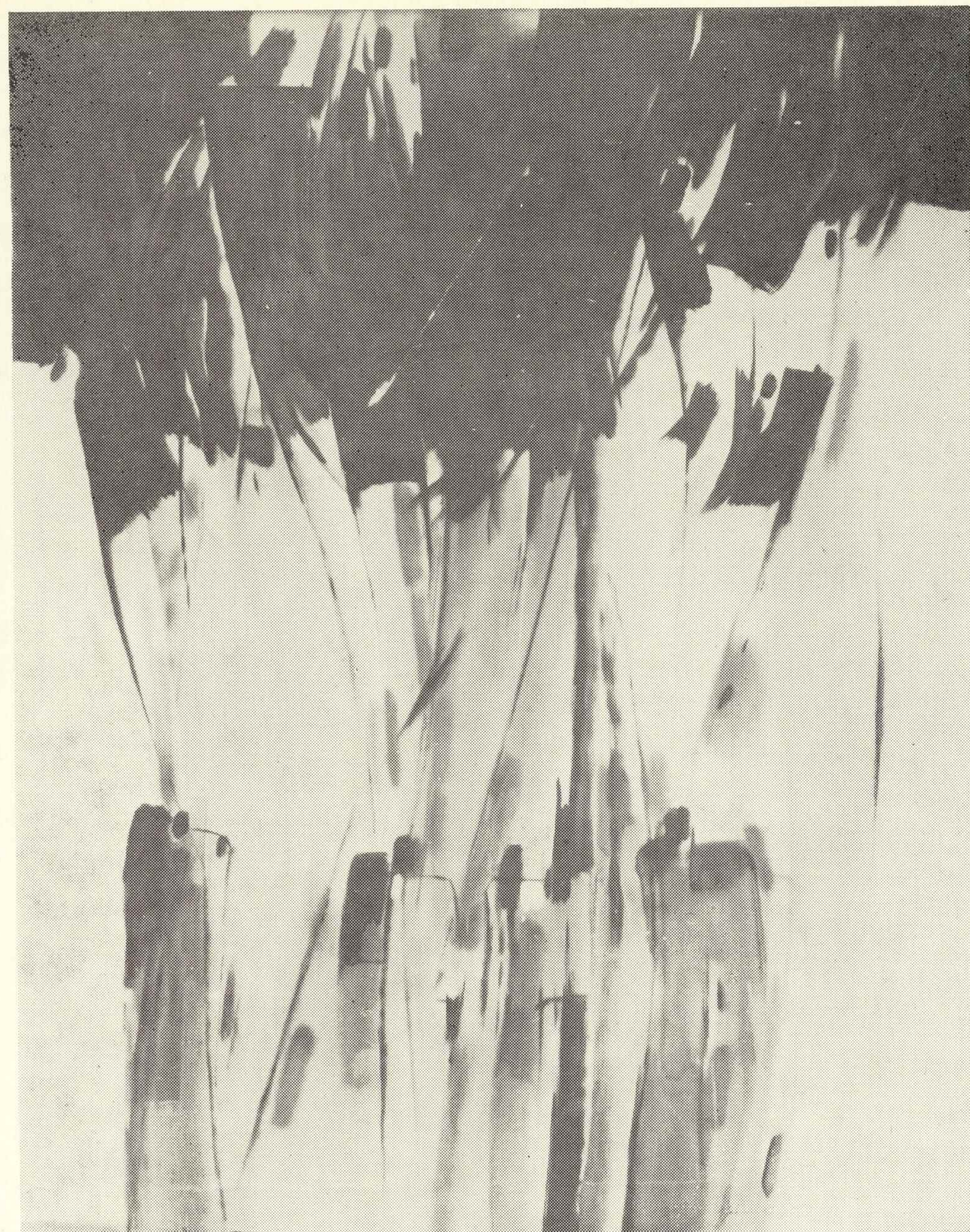
Nr kat. 100. J. Dziedzielewicz „Autoportret”

Nr kat. 101. J. Forczek „Martwa natura” (fragment)

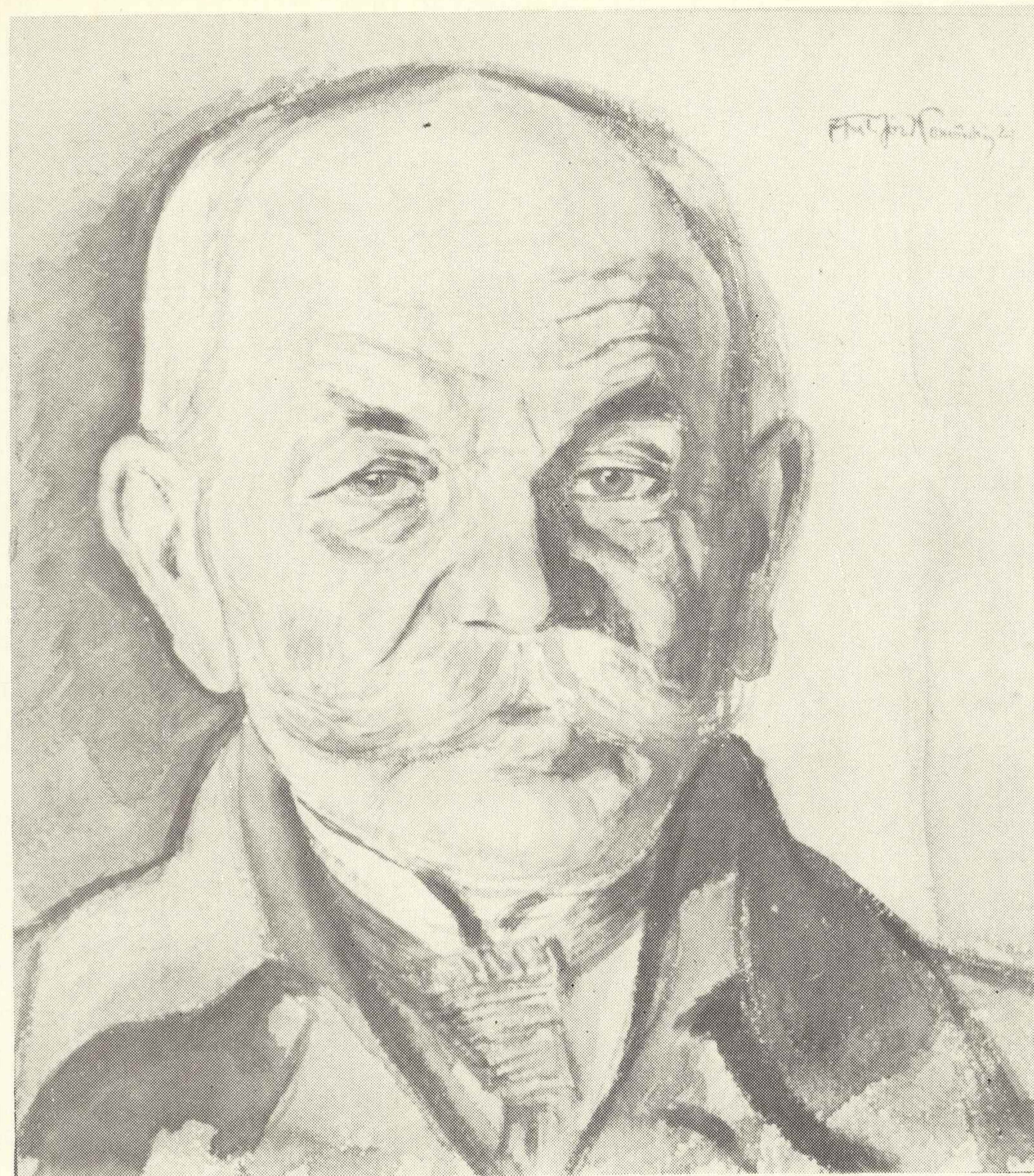
Nr kat. 102. F. Frączek „Pytia”

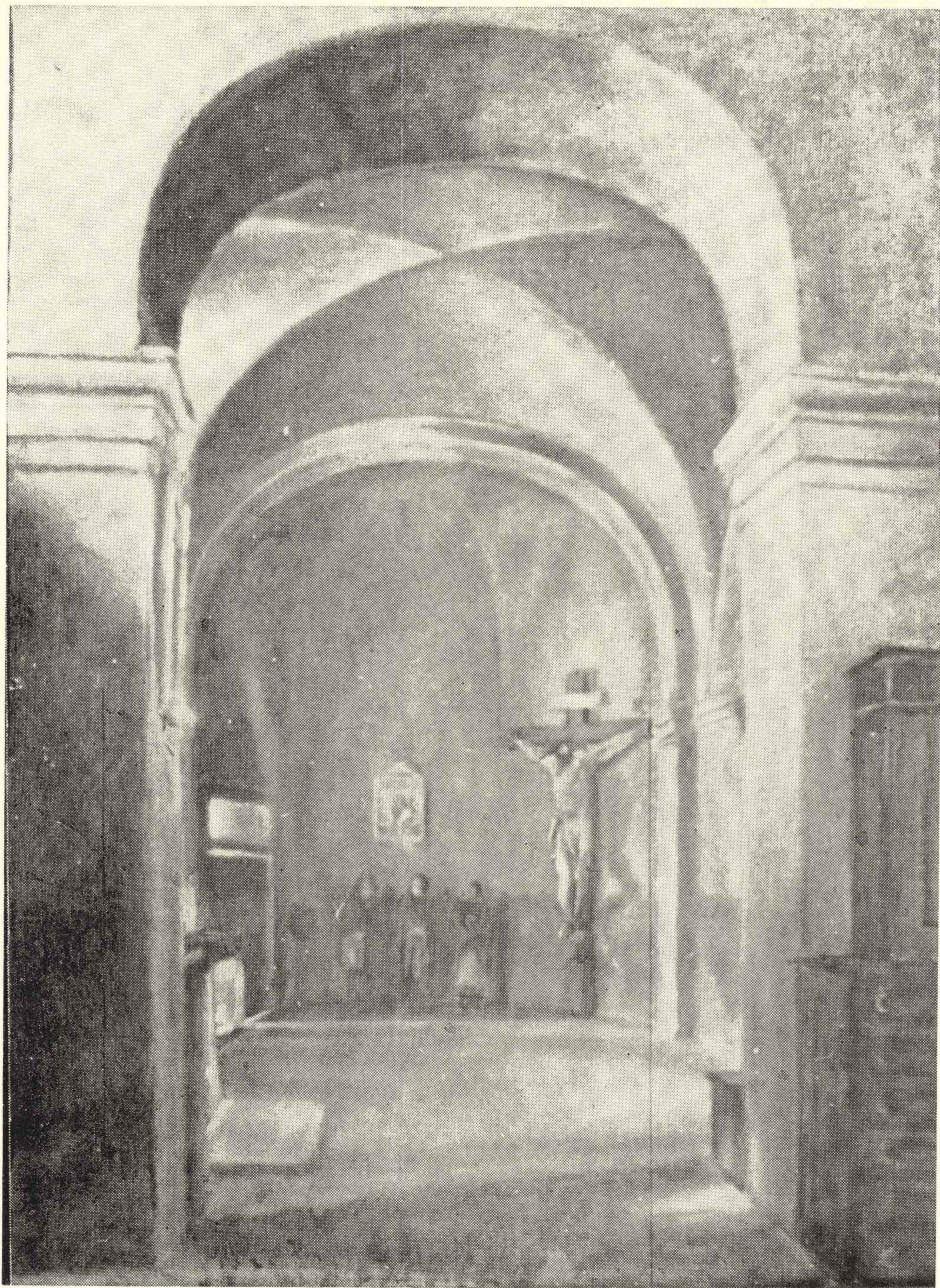
Nr kat. 104. J. Jakima-Zerek „Bołdyn”

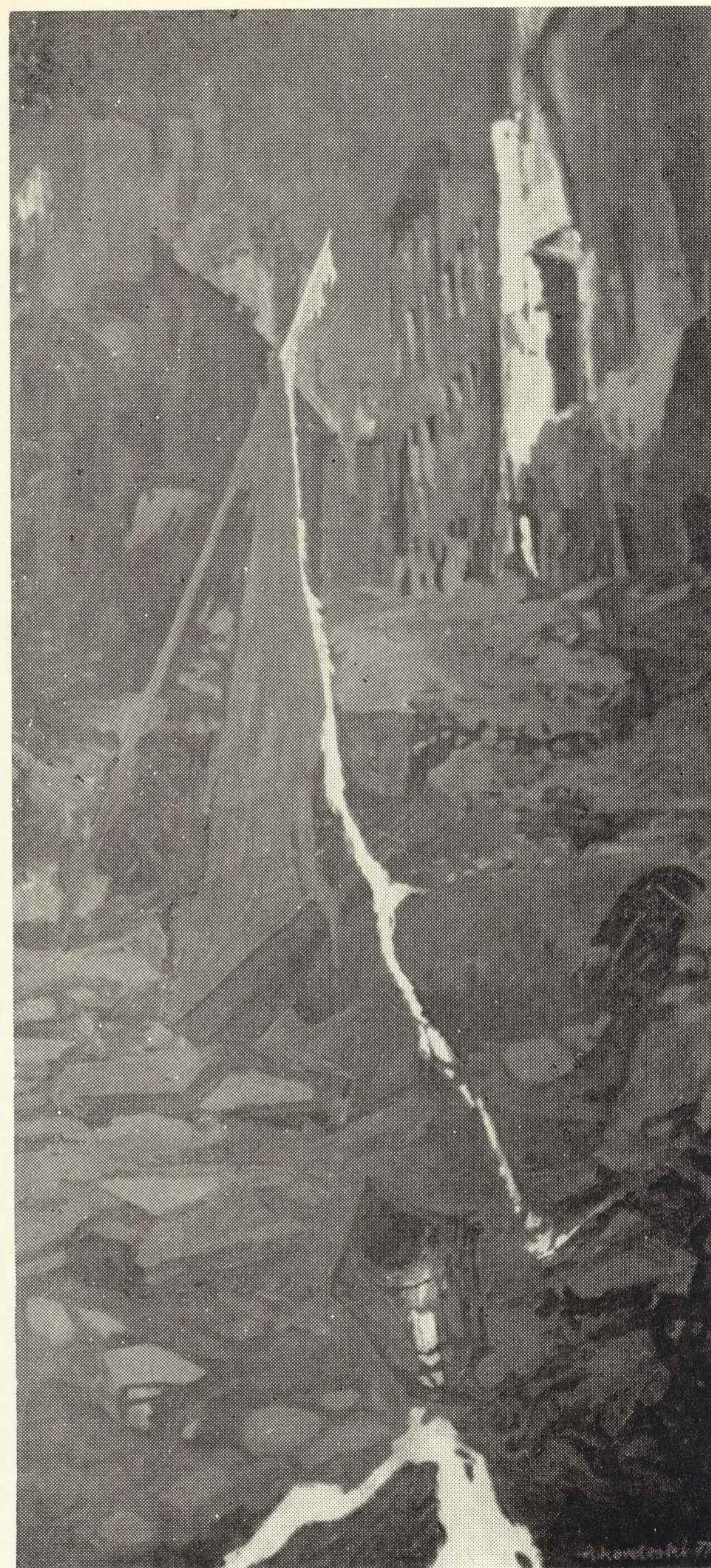
Nr kat. 105. S. Janusiewicz (T. Jaśkiewicz) „Zaulek rzeszowski koło placu dwóch pomp”

Nr kat. 108. A. J. Kamiński „Starzec — studium portretowe weterana powstania styczniowego”

Nr kat. 110. E. Kluz „Wnętrze fary w Rzeszowie — widok na kruchtę”

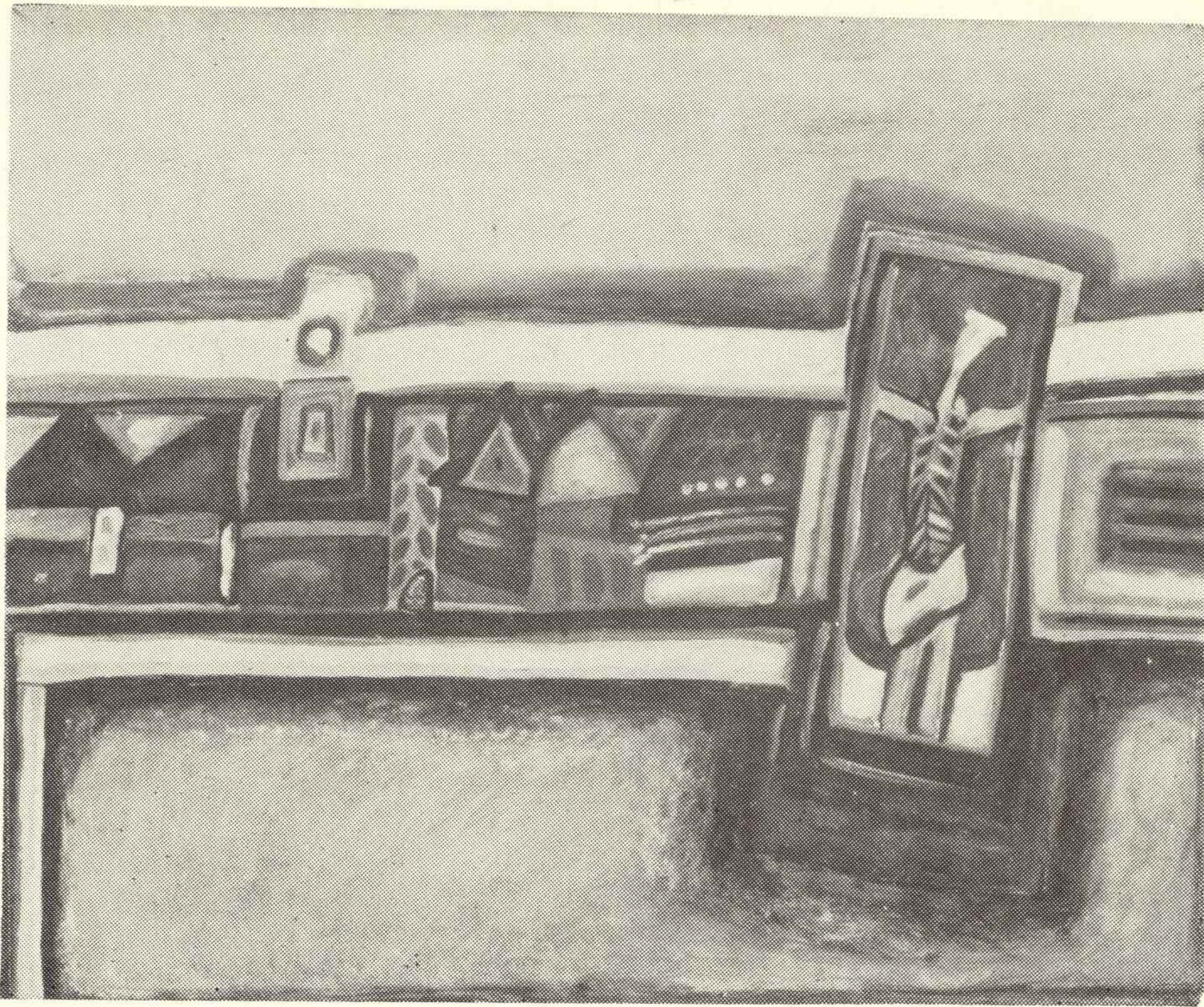
Nr kat. 113. Z. Koreleski „Epilog”

Nr kat. 116. C. Kotowicz „Portret emerytki”

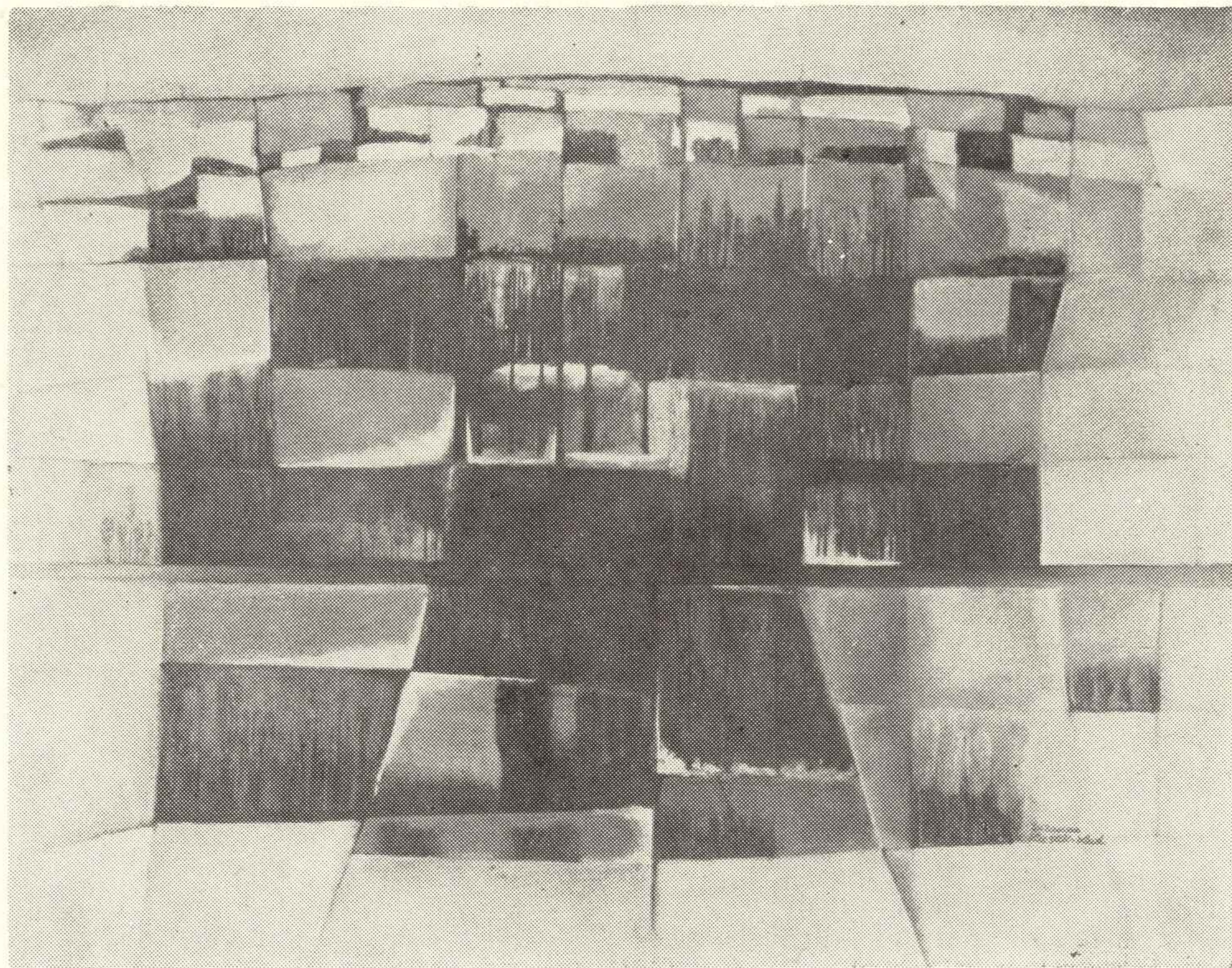

Nr kat. 118. Zb. Krygowski „Most na Wisłoku w Rzeszowie”

Nr kat. 126. St. Kucia „Bez tytułu”

Nr kat. 130. Z. Kusek-Kud „Przedwiośnie”

Nr kat. 128. A. Kud „Kamienne figury”

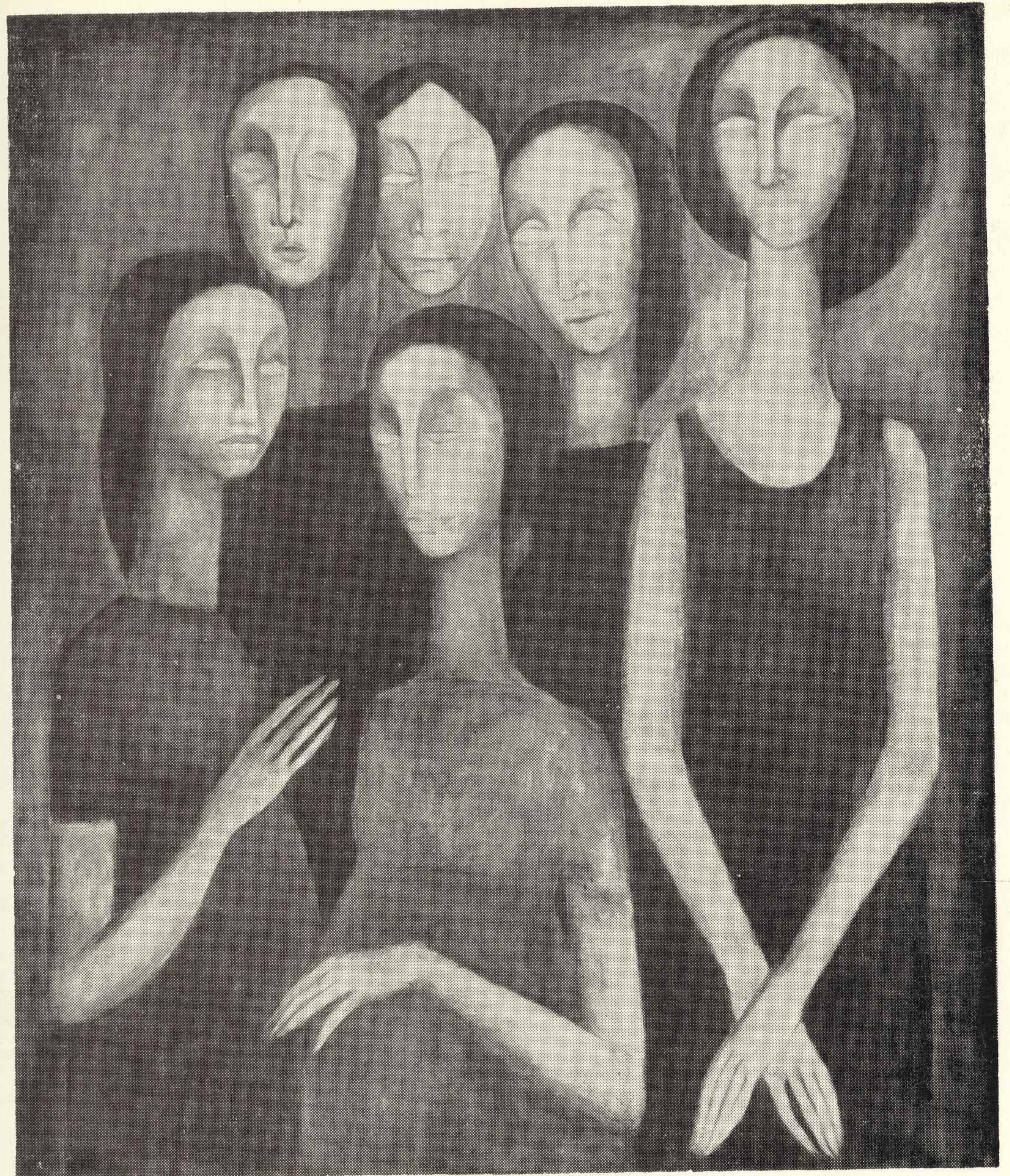
Nr kat. 132. H. Majewska „Pejzaż I”

Nr kat. 133. J. Maternicki „Pejzaż”

Nr kat. 135. M. Midowicz-Augustynowicz „Autoportret”

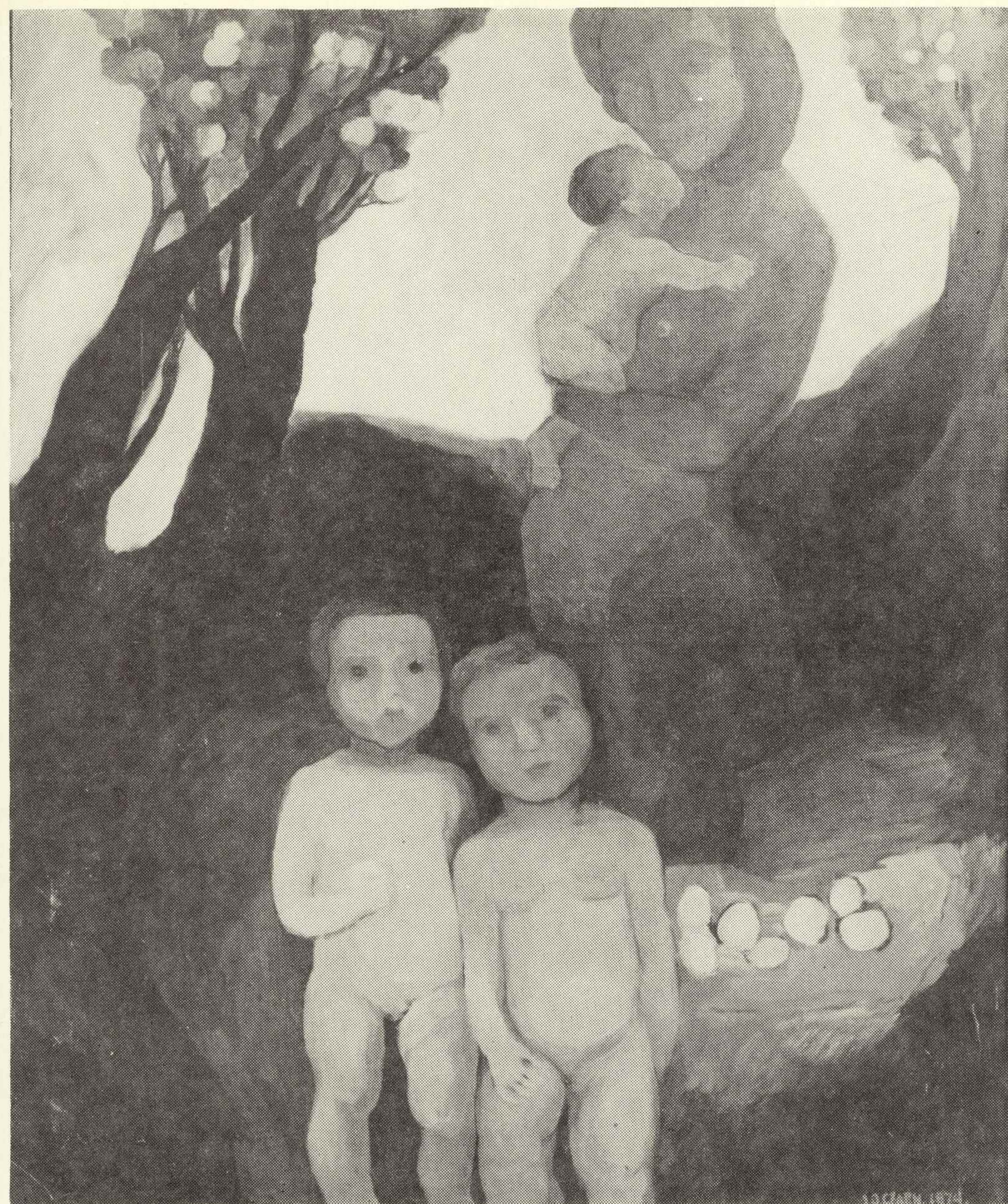

Nr kat. 138. R. Niemirska-Pisarek „Kobiety”

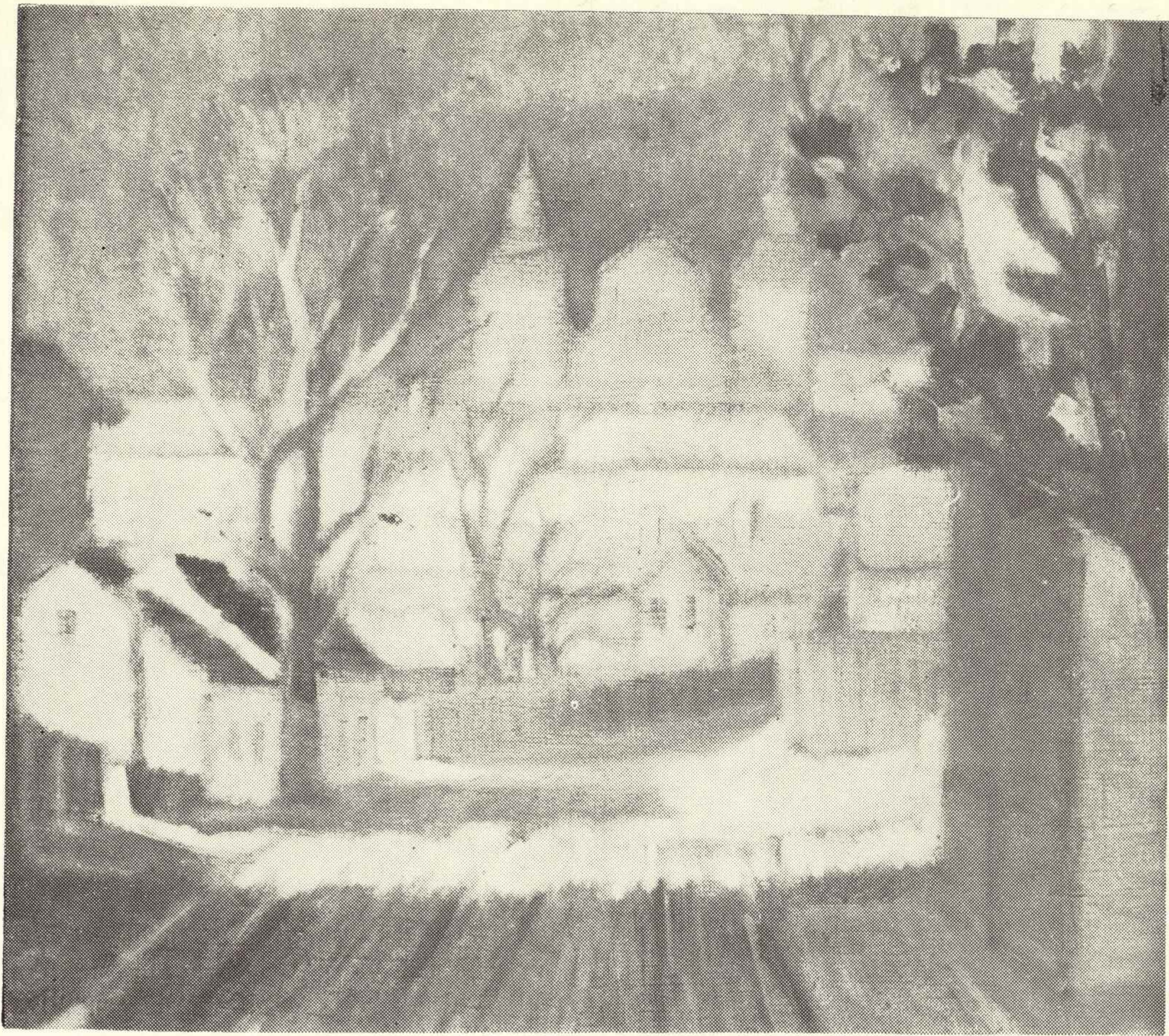

Nr kat. 140. Z. Ostrowski „Kompozycja z postacią”

Nr kat. 144. I. Perkowska „Malarz i modele”

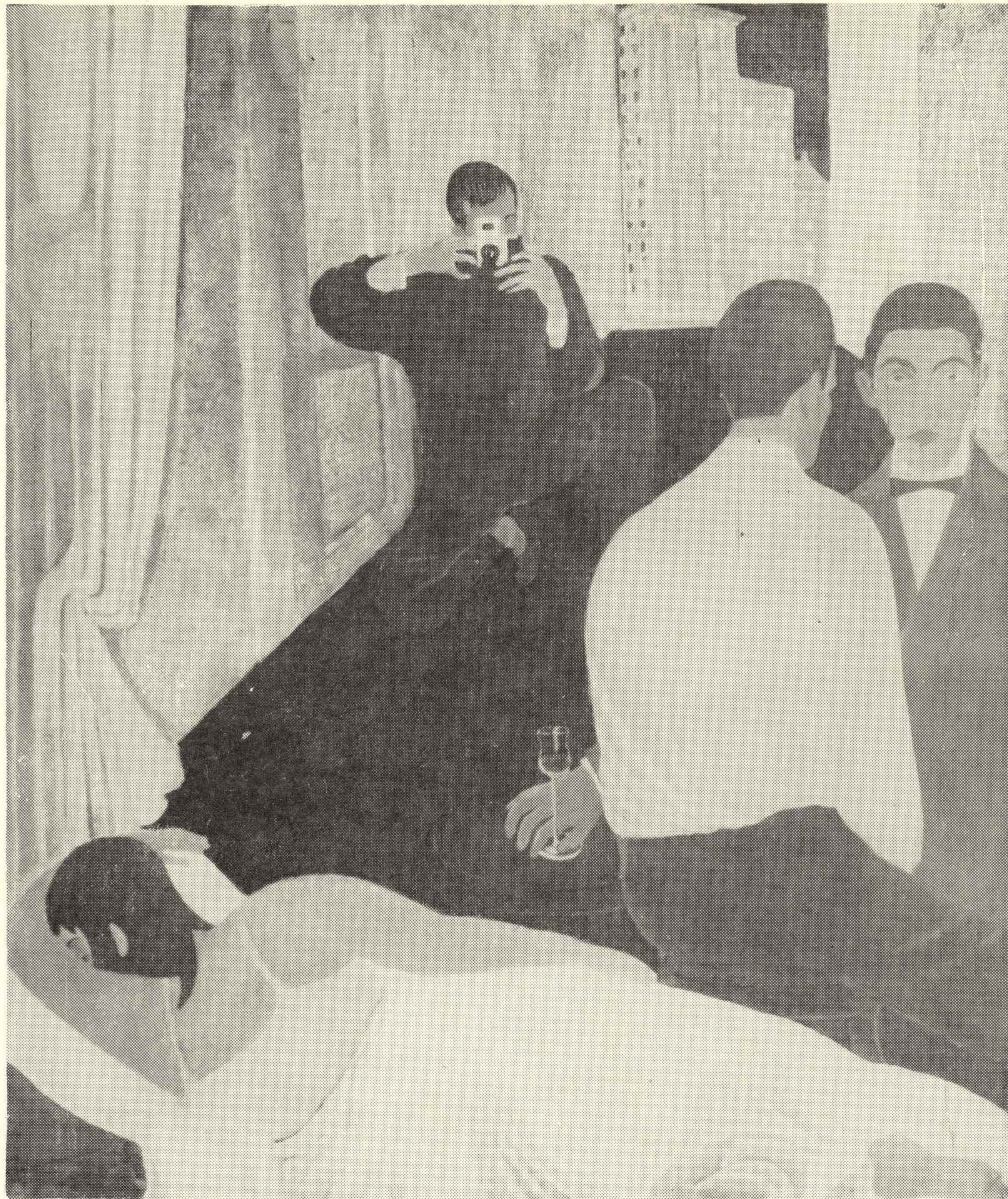
Nr kat. 142. J. Ożóg-Czarnowska „Macierzyństwo”

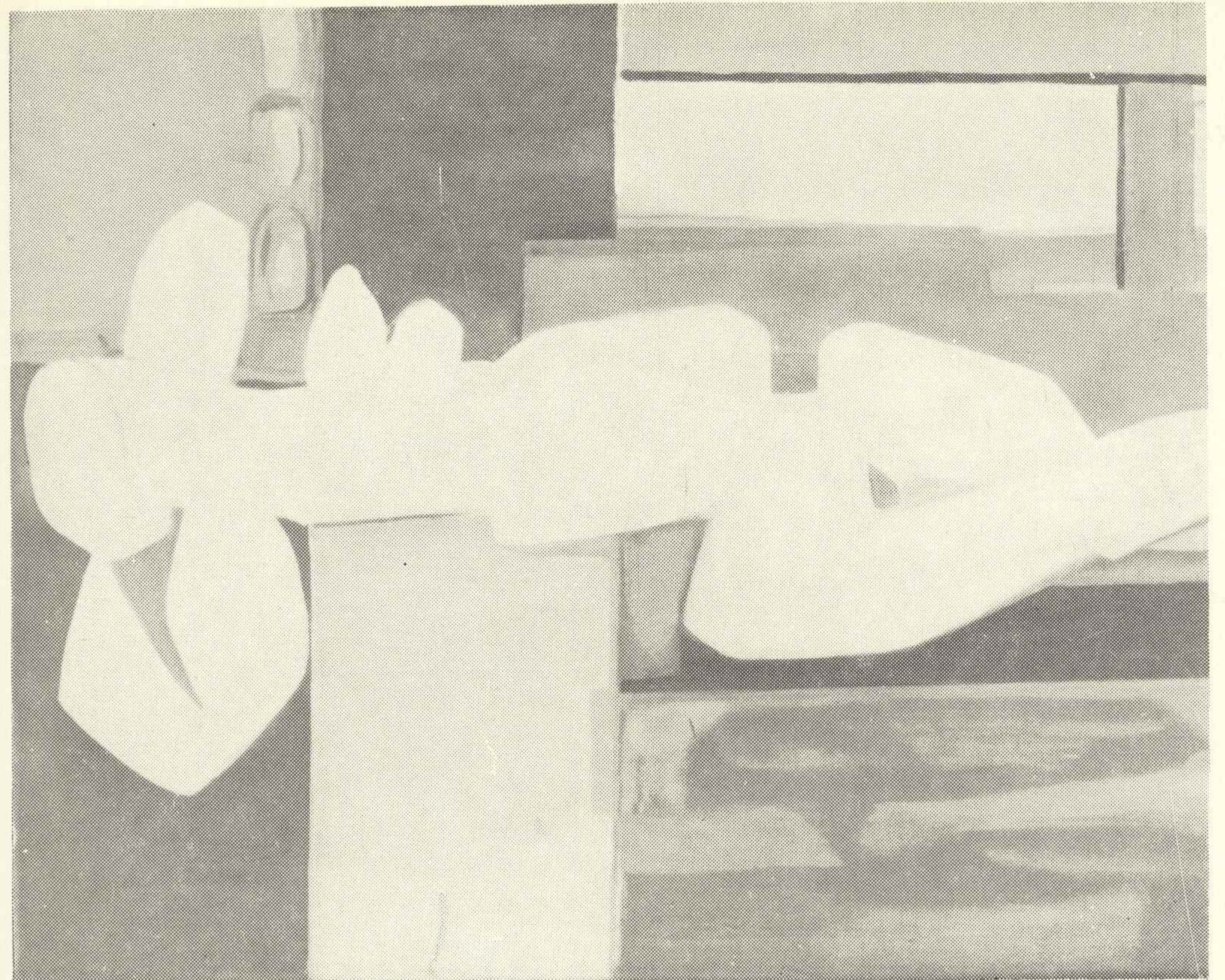
Nr kat. 150. W. Początek „Widok na kościół popijarski w Rzeszowie”

Nr kat. 152. R. Prokulewicz „Obraz czerwony”

Nr kat. 153. O. Samarska „Sjesta”

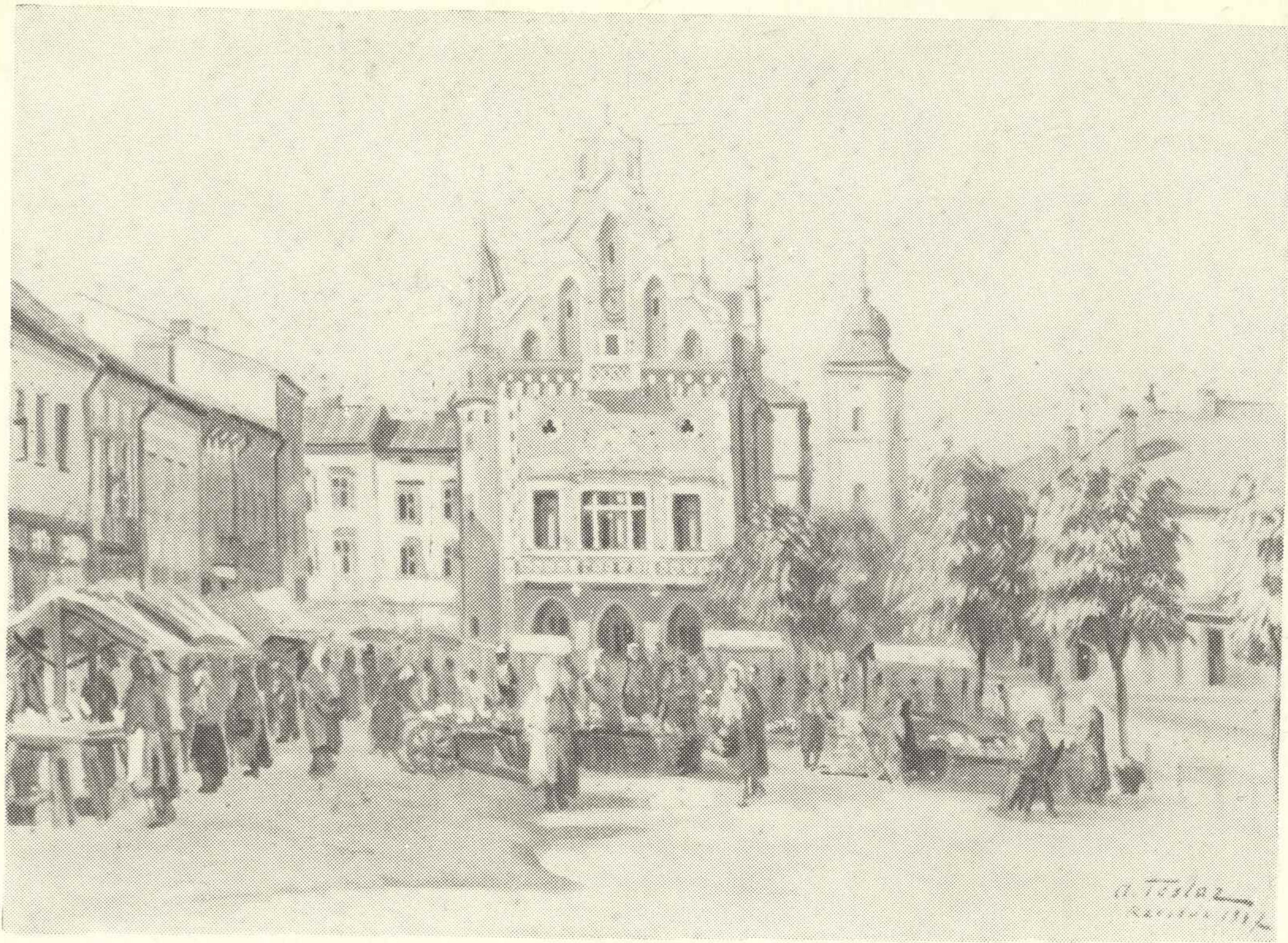
Nr kat. 154. St. Szczepański-Szczepan „Cień kurtyzany”

Nr kat. 156. St. Szmuc „Portret II”

Nr kat. 157. J. Tabiński „Portret Antoniego Jabczyńskiego — weterana z powstania 1863 r. ze Strzyżowa”

Nr kat. 160. A. Teslar „Rynek w Rzeszowie”

Nr kat. 161. E. Wasilkowski „Martwa natura”

Nr kat. 163. M. Wejman „Zabawa ludowa”

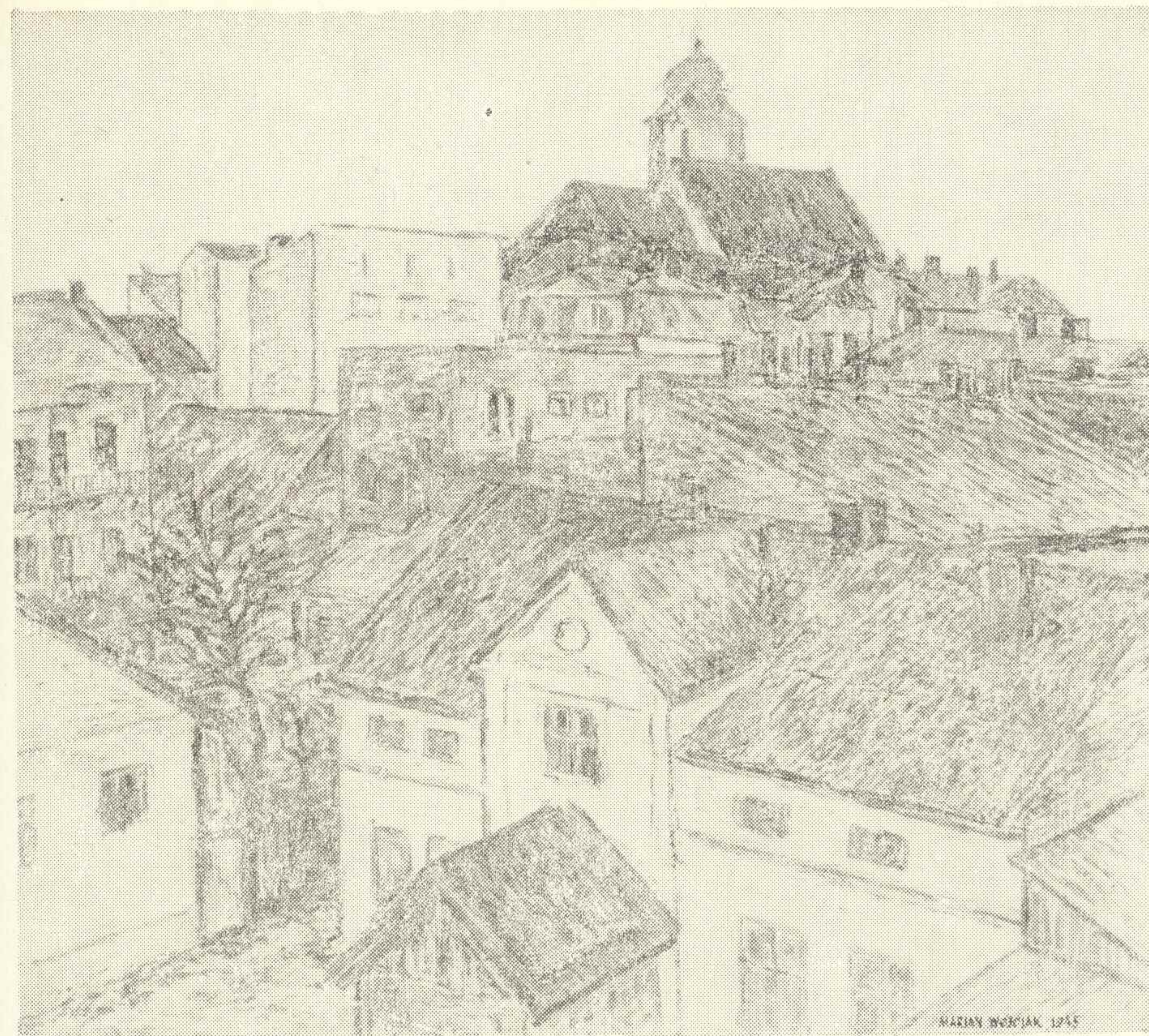
Nr kat. 164. J. Wilkoń „Odbicie”

Nr kat. 166. F. Worsztynowicz „Przedmieście”

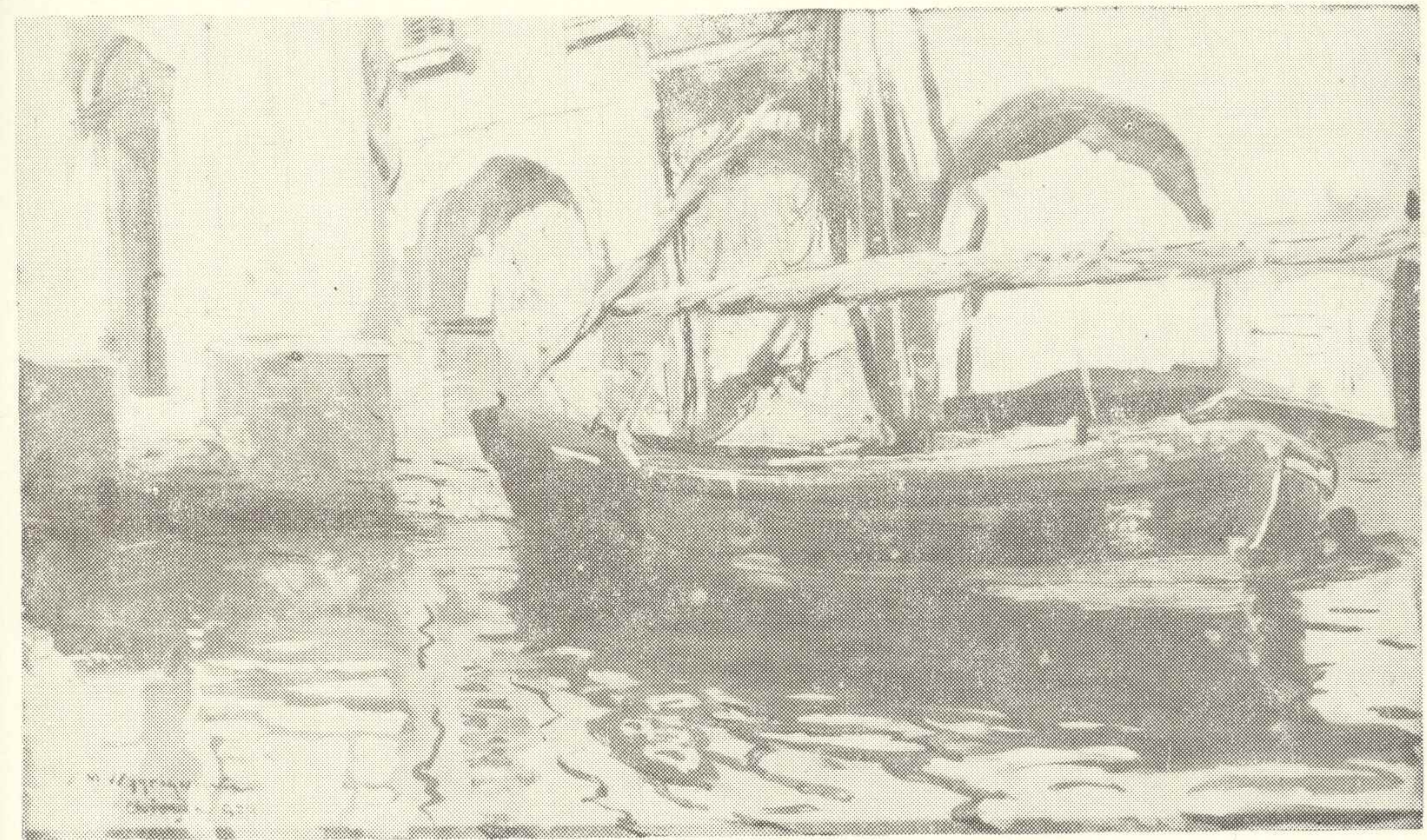

Nr kat. 167. I. Wojnicka-Markielowska „Portret mojej matki”

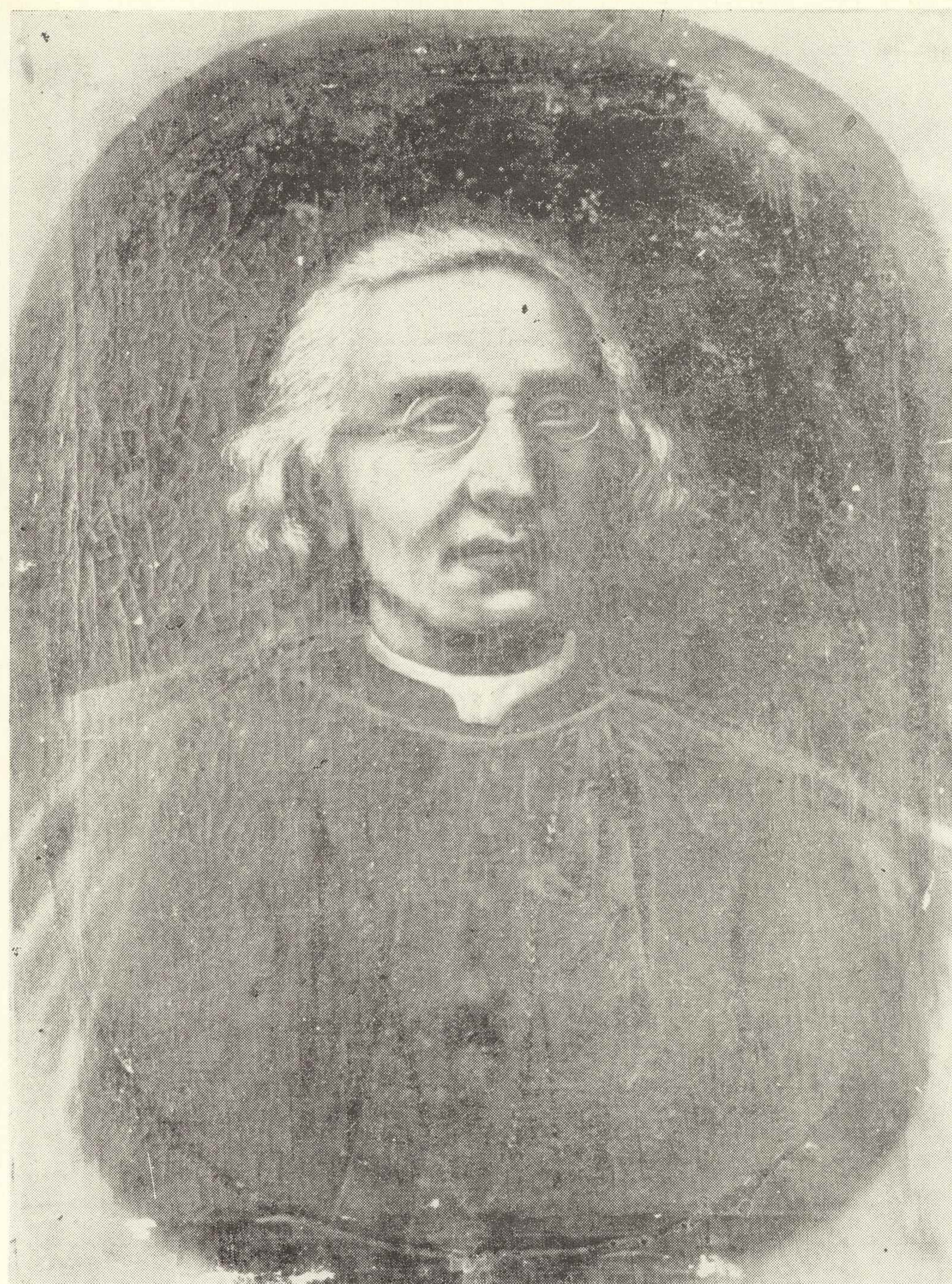
Nr kat. 169. M. Wójciak „Widok Rzeszowa”

Nr kat. 170. F. Wygrzywalski „Pejzaż z Włoch”

Nr kat. 171. M. Ziemiński „Ostatnia droga”

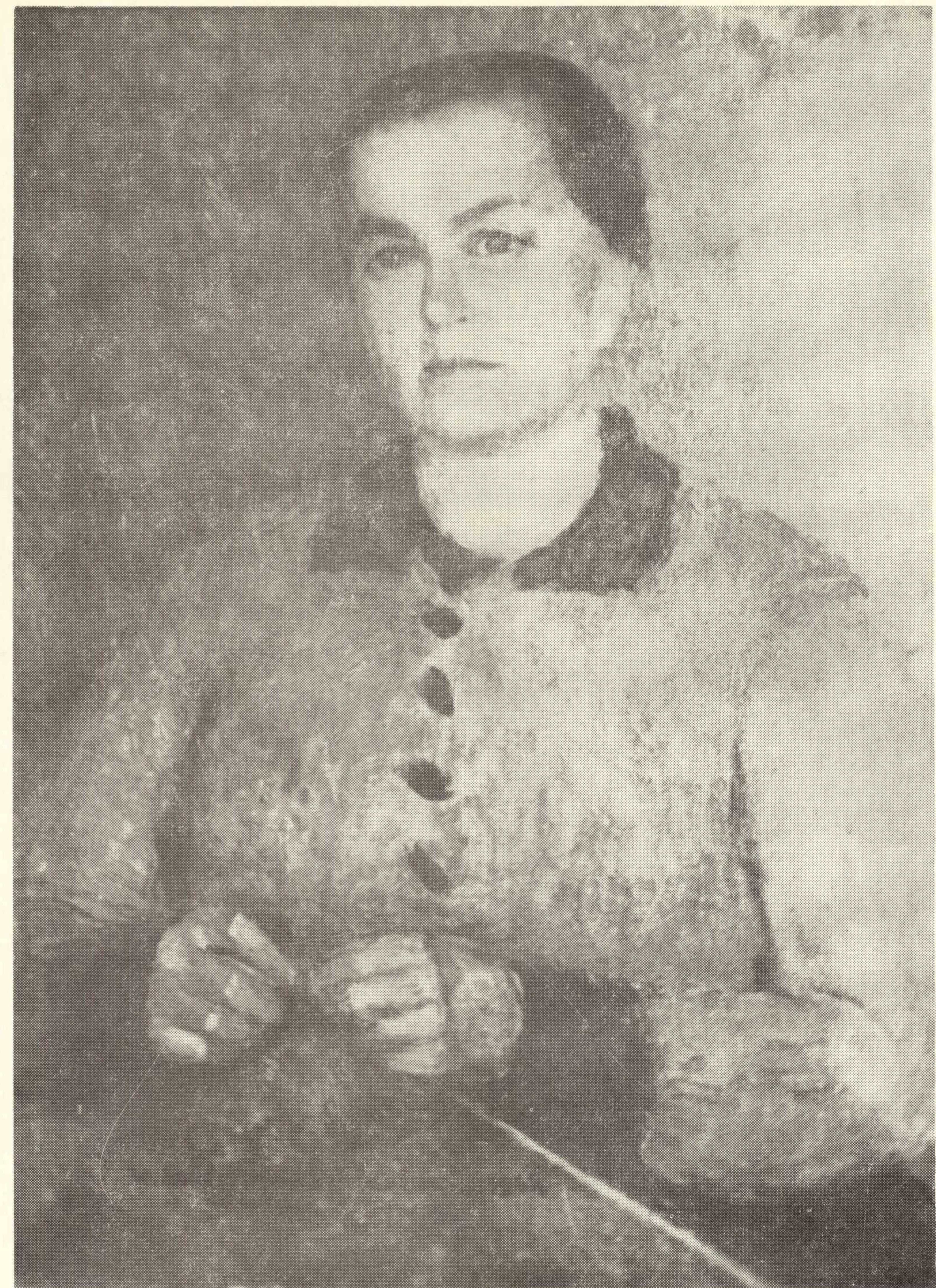
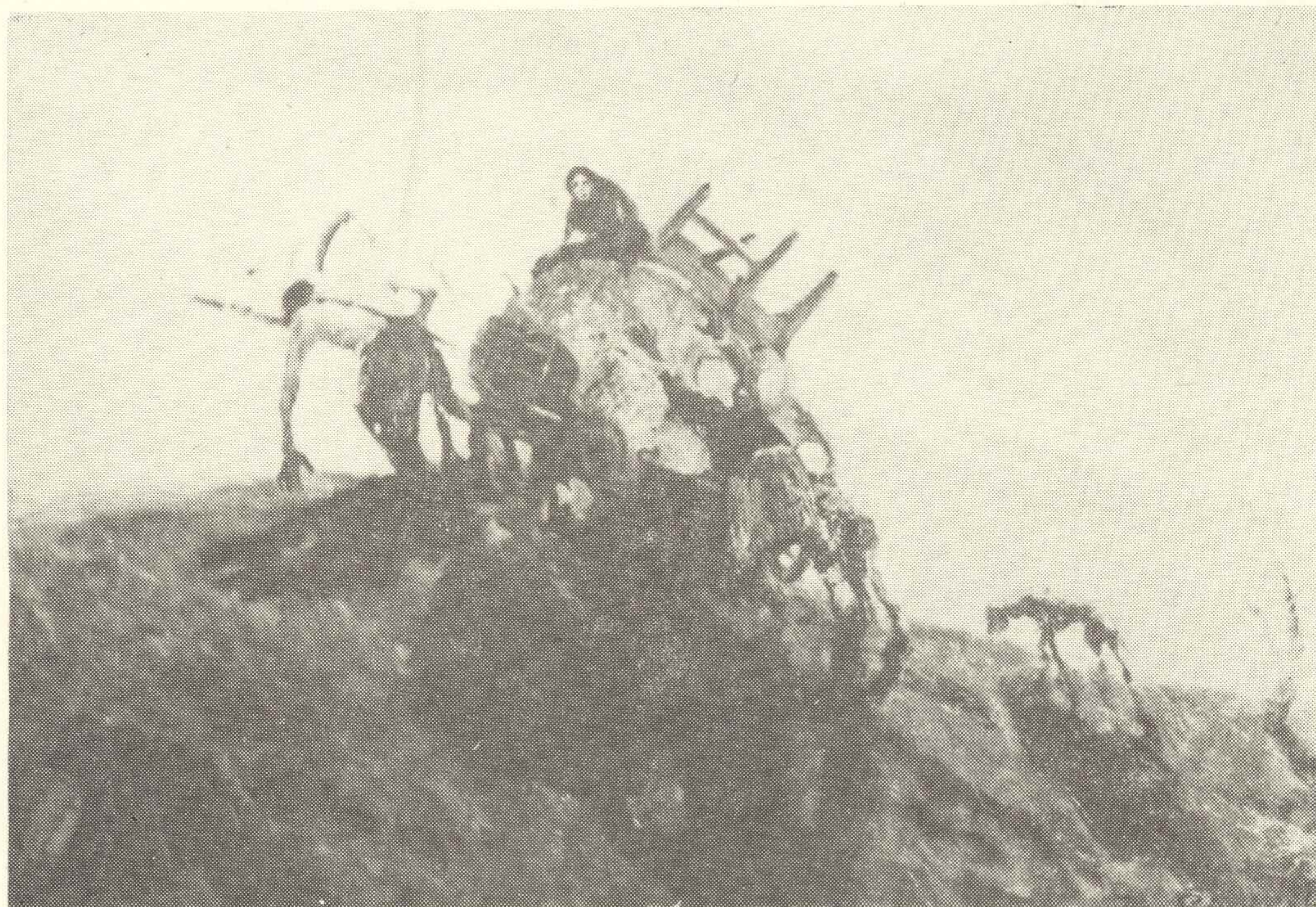
Nr kat. 173. A. Ziętkiewicz „Portret kardynała Albina Dunajewskiego”

SANDOMIERZ

Nr kat. 178. J. P. Mazurkiewicz „Ślepy grajek”

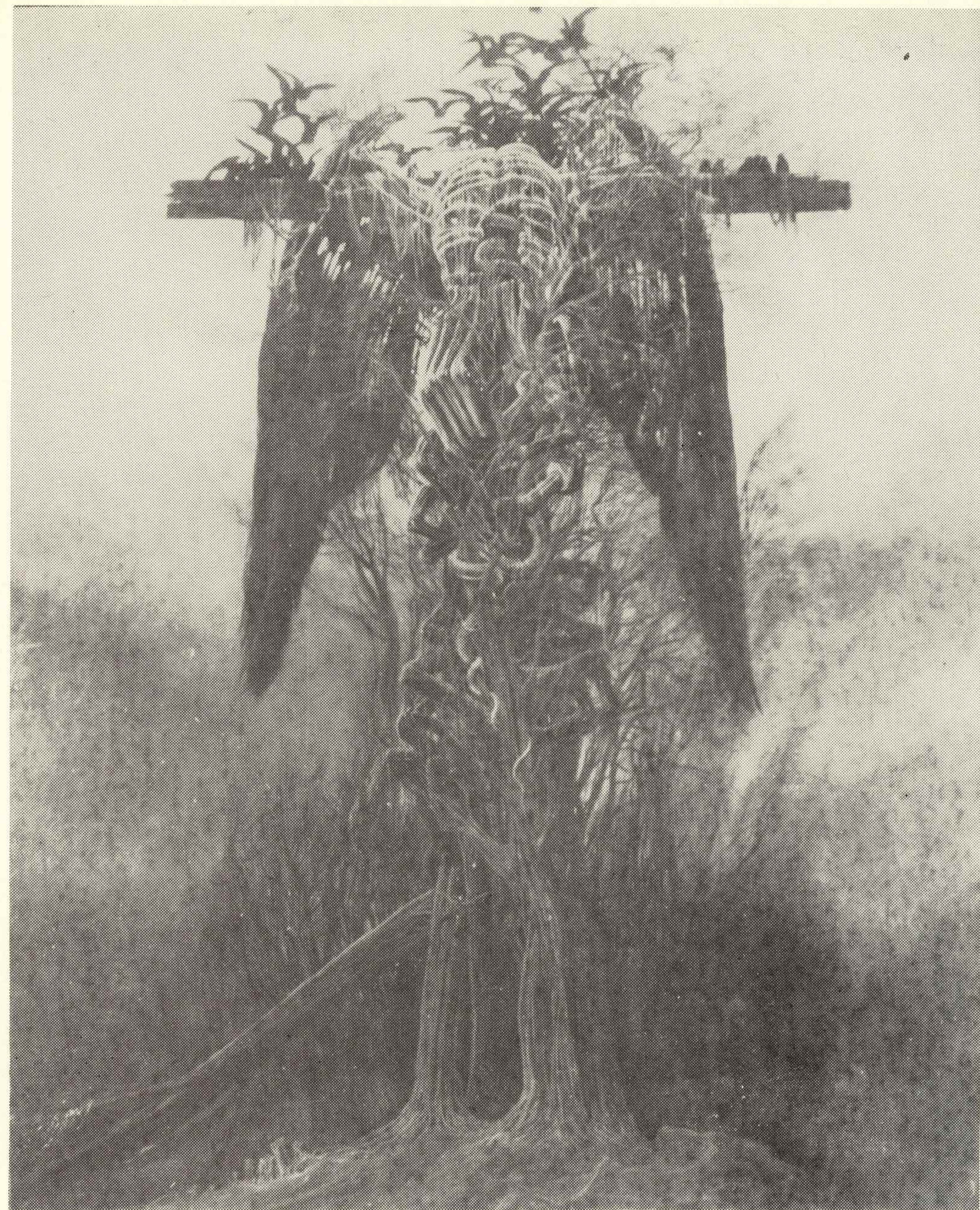
Nr kat. 182. J. Potrzebowski „Wygnańcy”

Nr kat. 186. W. Świeżyńska-Schinzłowa „Portret Franciszki Kowalczewskiej”

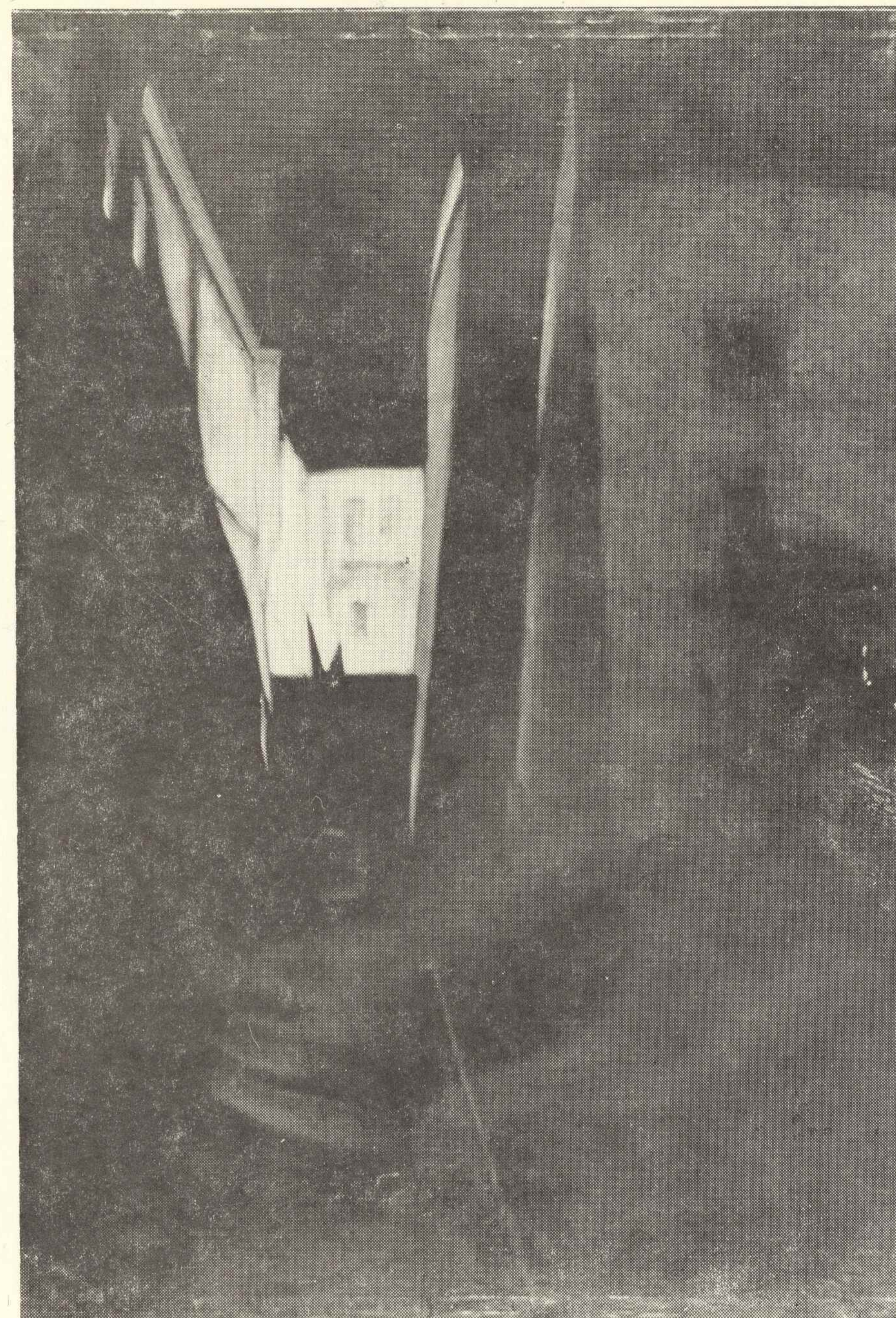
Nr kat. 188. B. Bandurka „Nataniel i jego sen”

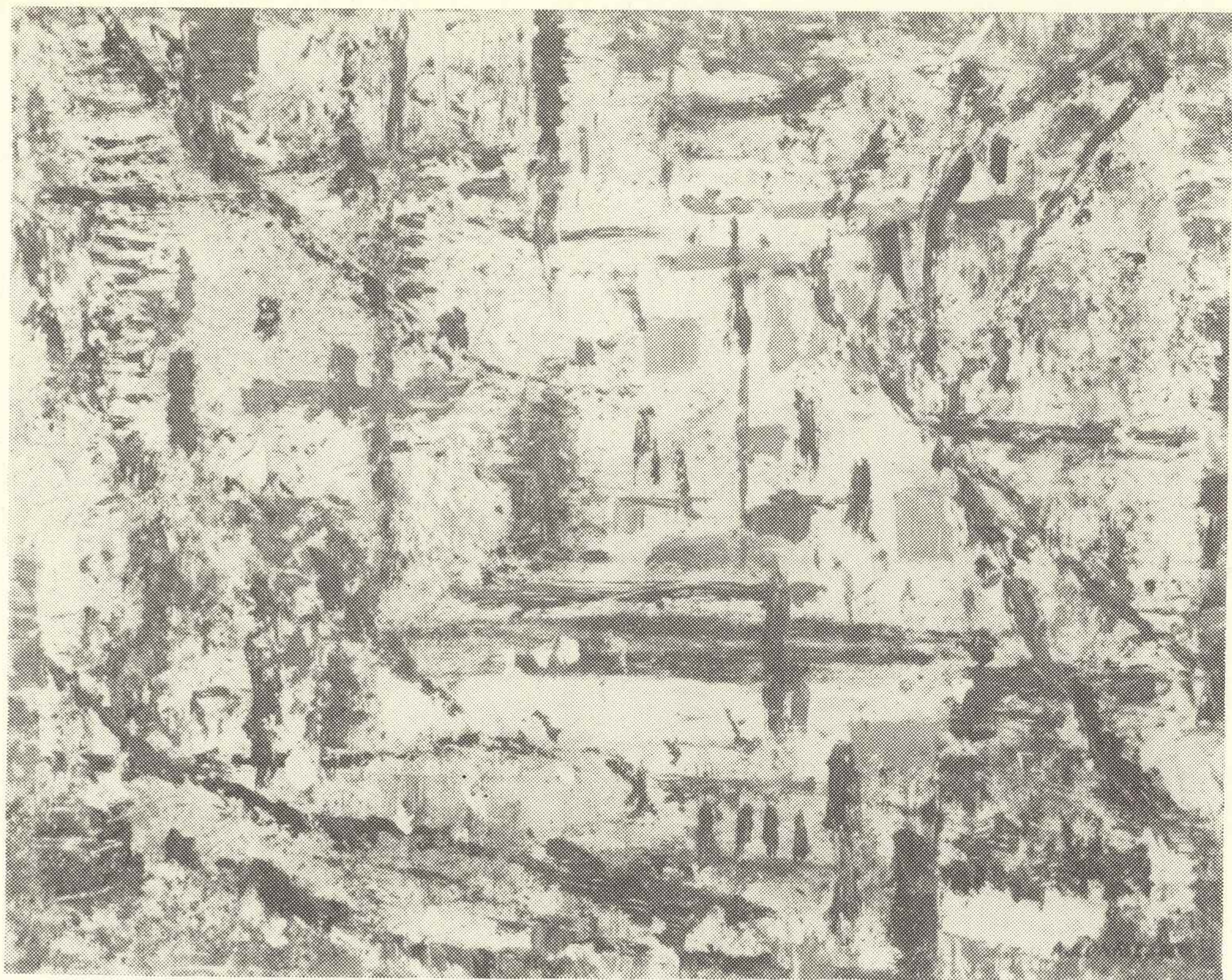
Nr kat. 189. Z. Beksiński „XXX”

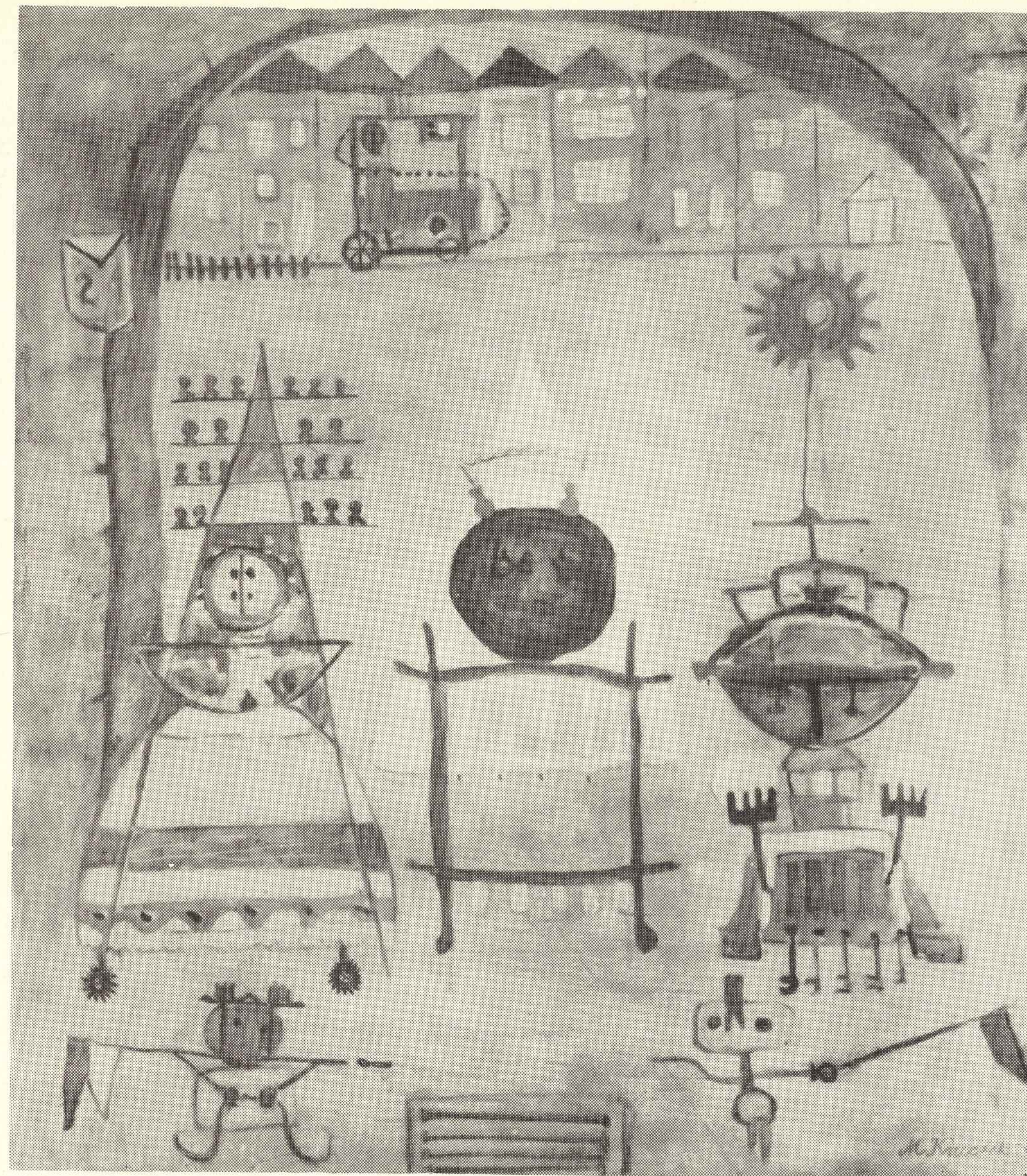
Nr kat. 194. M. Brożek „Noc w Sanoku”

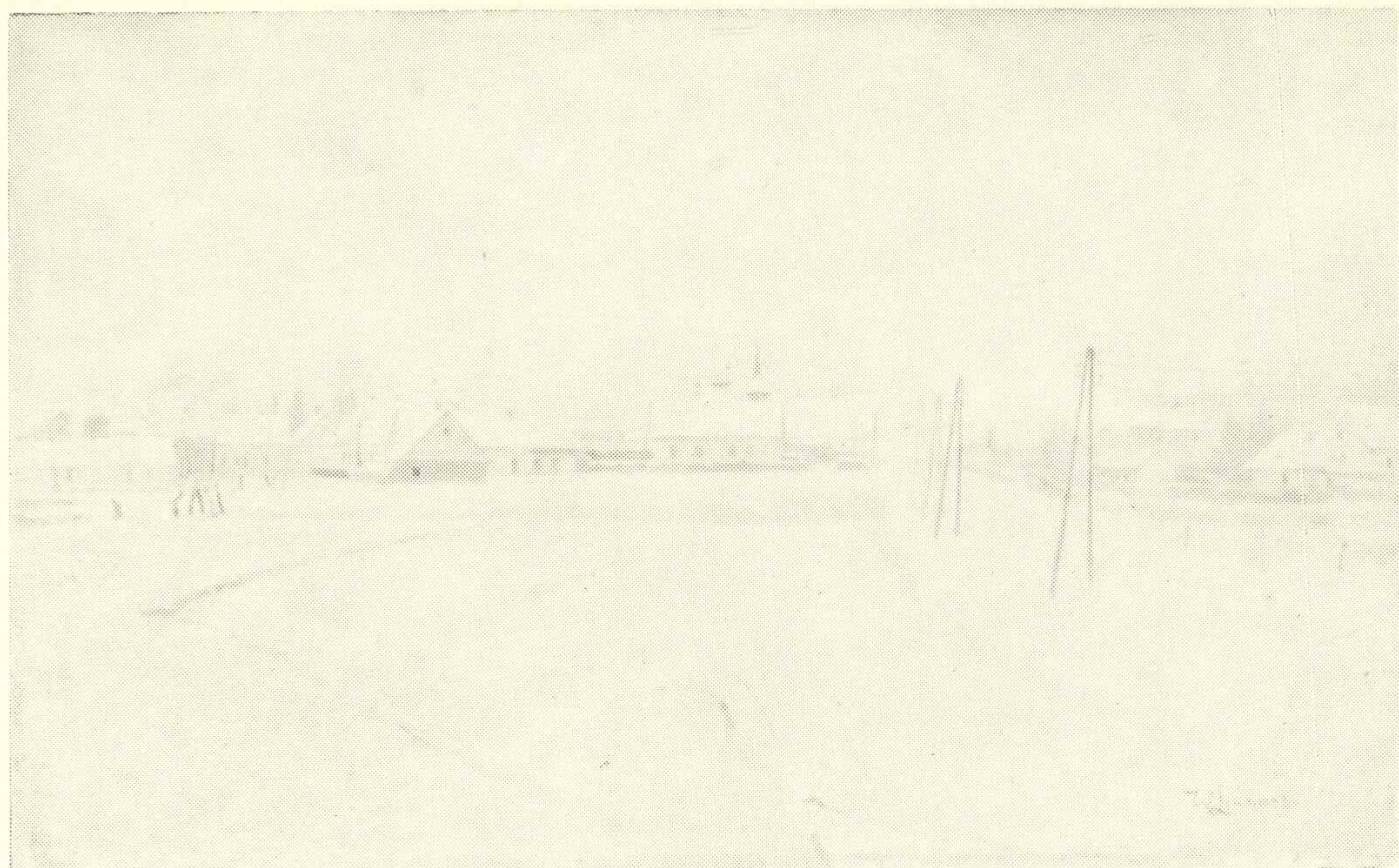
Nr kat. 198. L. Getz „Schody w nocy”

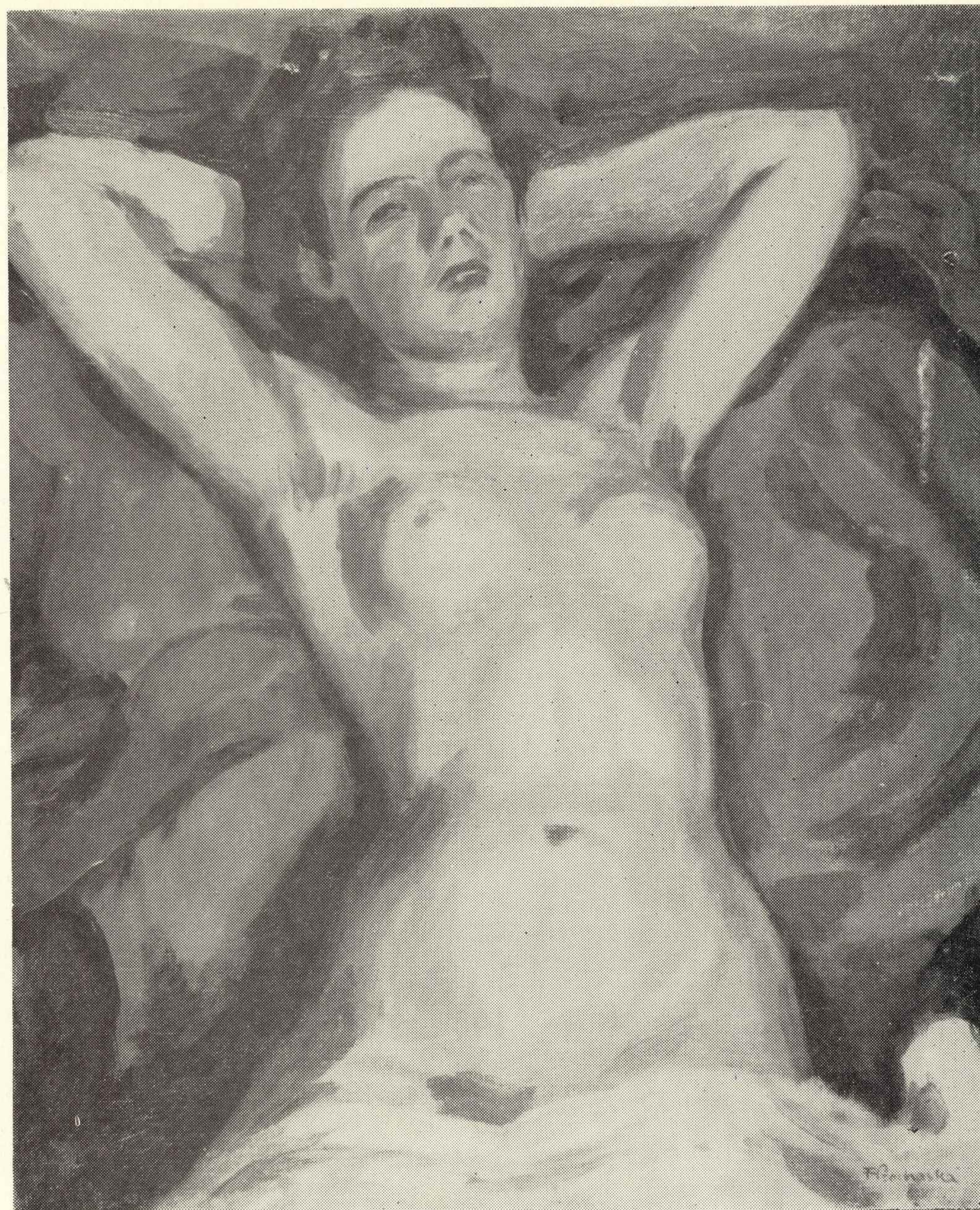
Nr kat. 199. A. Konieczko „Kompozycja na temat pejzażu”

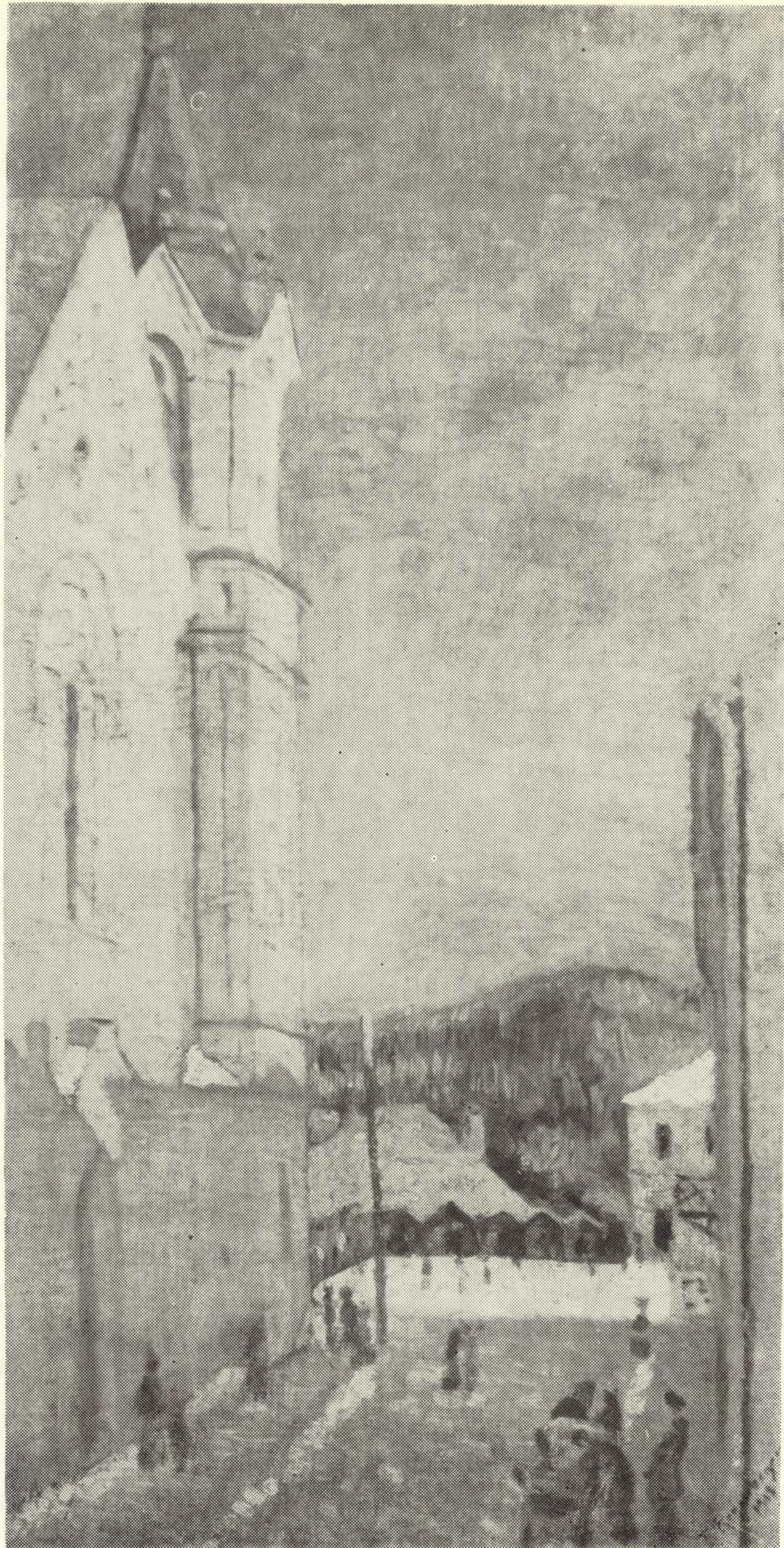
Nr kat. 202. M. Kruczek „Kolesie z Ciemnogrodu”

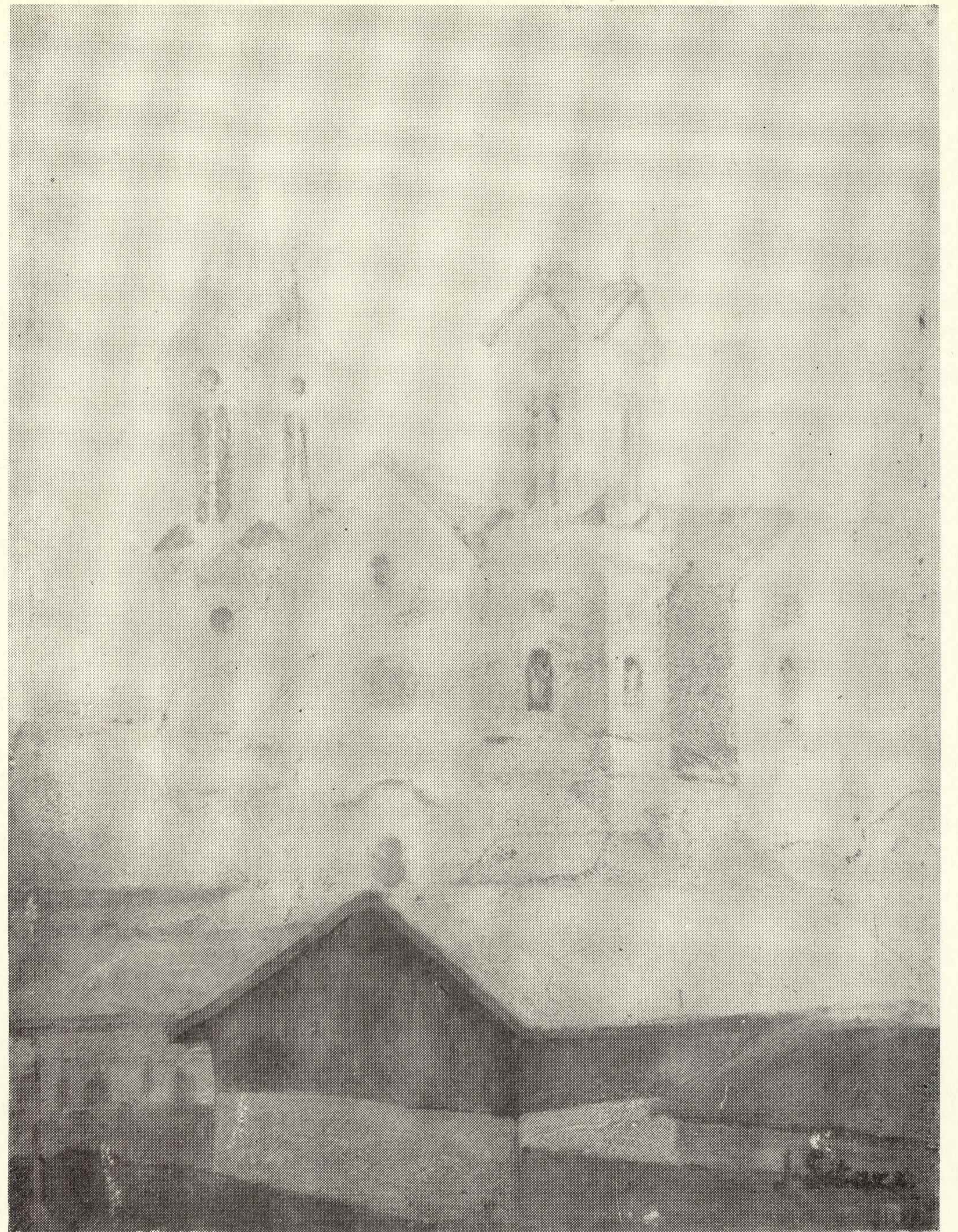
Nr kat. 205. W. Lisowski „Widok na Posadę”
Nr kat. 208. J. Lorenc „Martwa natura”

Nr kat. 209. F. Prochaska „Akt”

Nr kat. 212. E. Regenbogen „Ulica Grzegorza w Sanoku”

Nr kat. 213. J. Sitarz „Kościół parafialny w Sanoku”

Nr kat. 215. W. Szulc „Drzewo VII”

Nr kat. 218. T. Turkowski „W lesie”

Nr kat. 219. J. Wojtowicz „Carpenter moths”

STRZYŻÓW

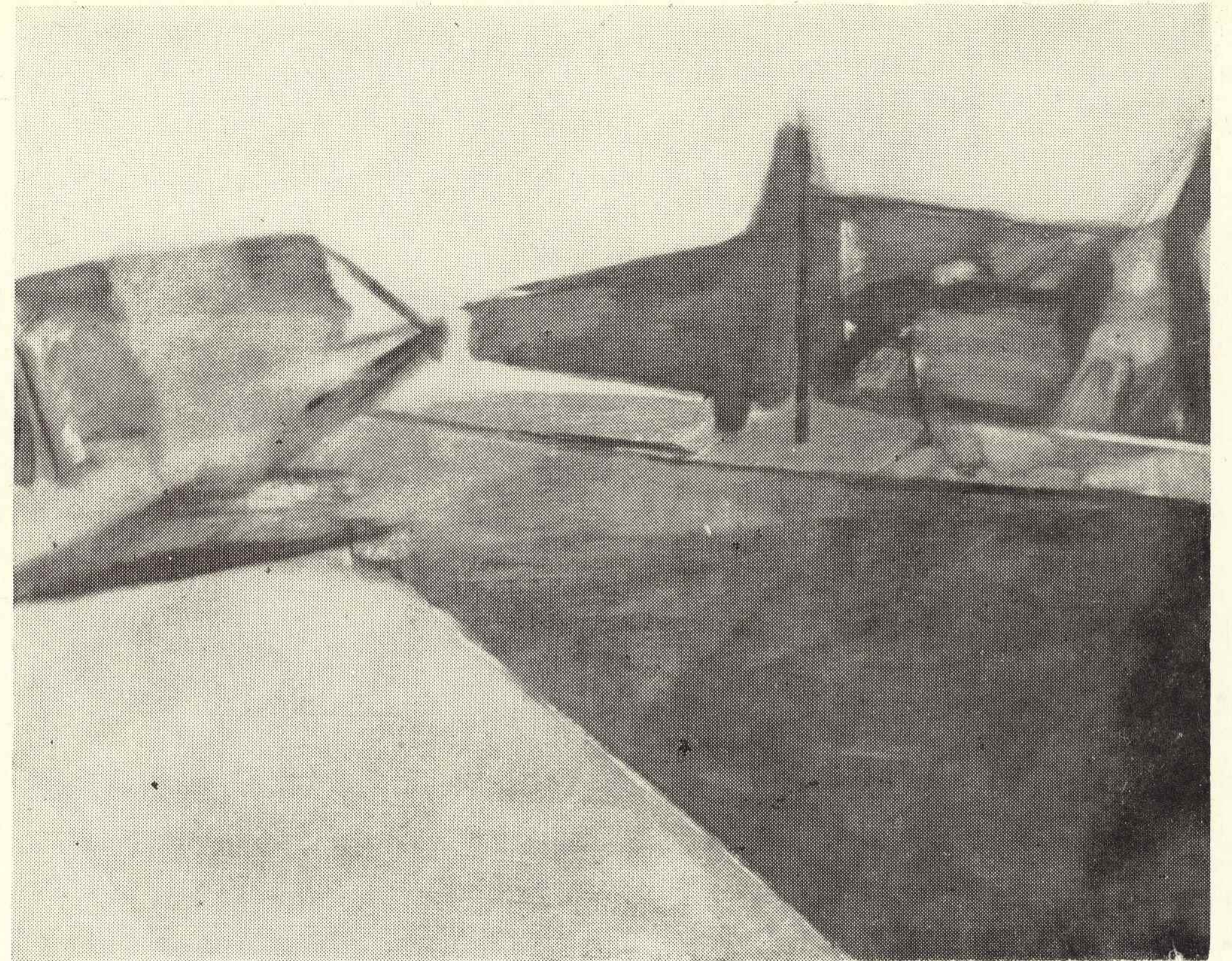

Nr kat. 228. W. Weiss „Pejzaż nad rzeką”

TARNOBRZEG

Nr kat. 229. Z. Bazylewicz „Koniec wiosny”

Nr kat. 230. A. Kubś „Krajobraz równinny”

Nr kat. 231. K. Kwiatkowski „Pejzaż zimowy”

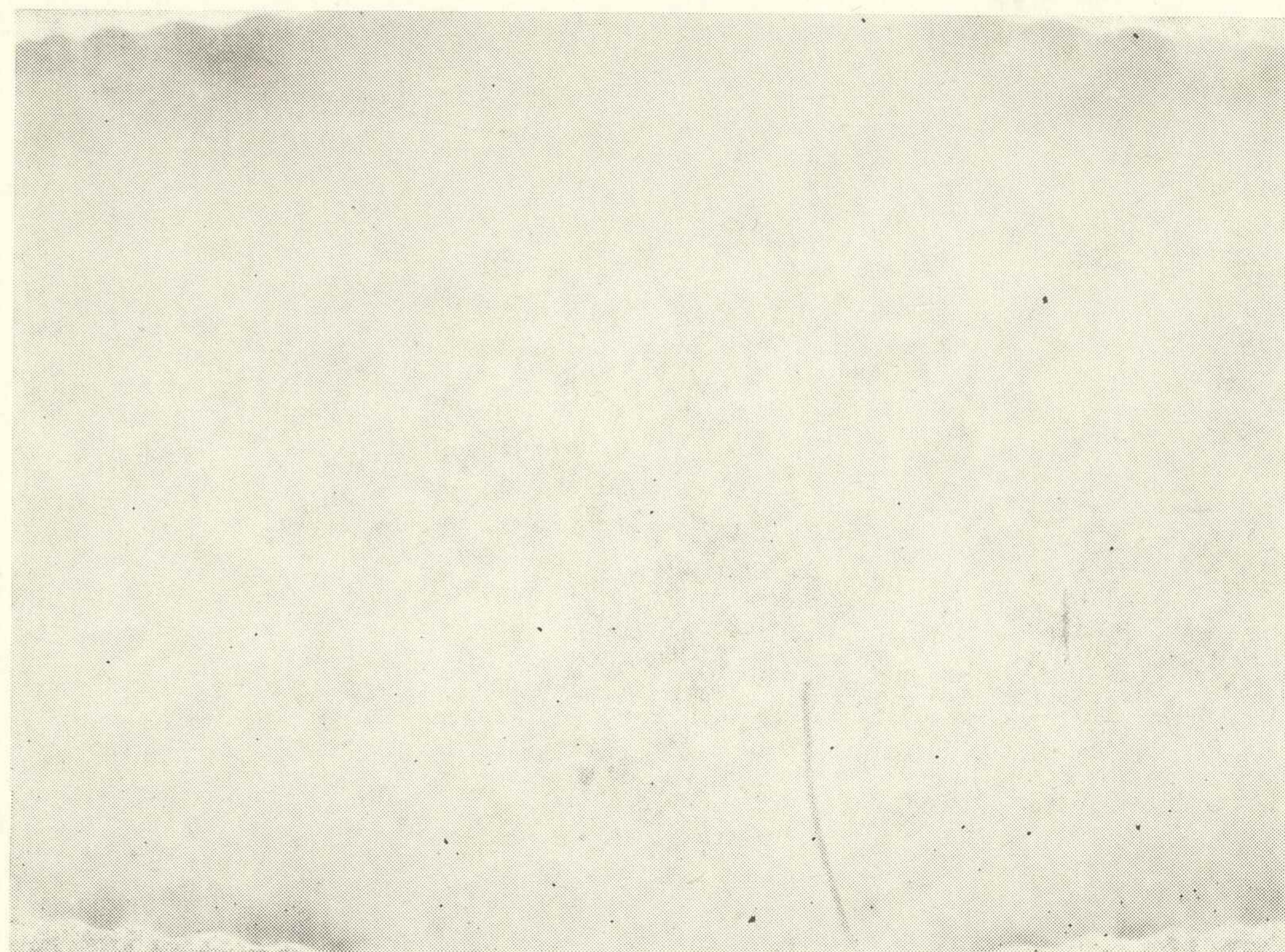

Nr kat. 233. M. Luścińska „Sandomierz zimą”

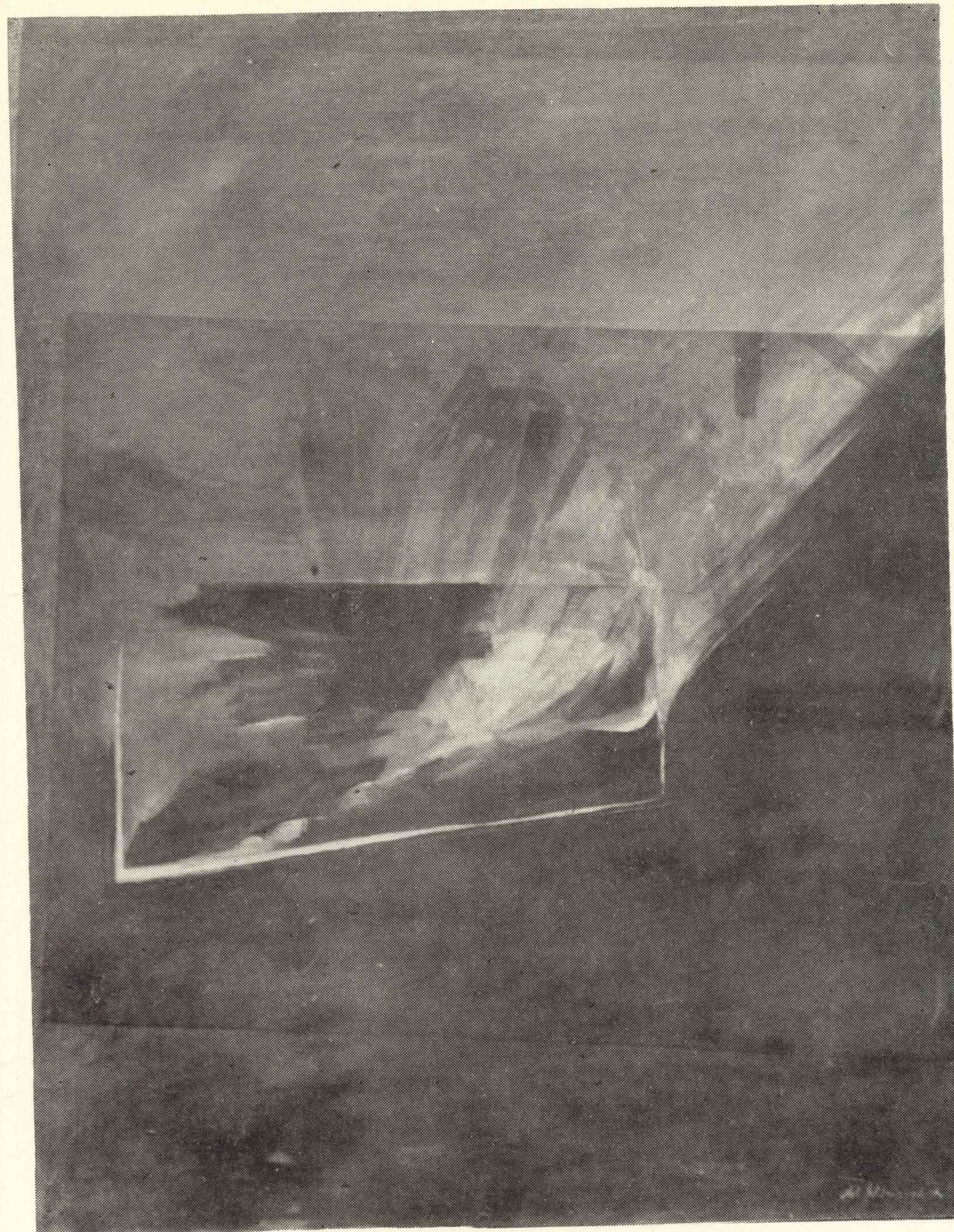
Nr kat. 235. R. Mrozowski „Klasztor w Zatorze”

Nr kat. 234. A. Luściński „Obraz IX — układ poziomy”

Nr kat. 237. M. Ruzamski „Portret mężczyzny” (dra Eugeniusza Pawlasa)

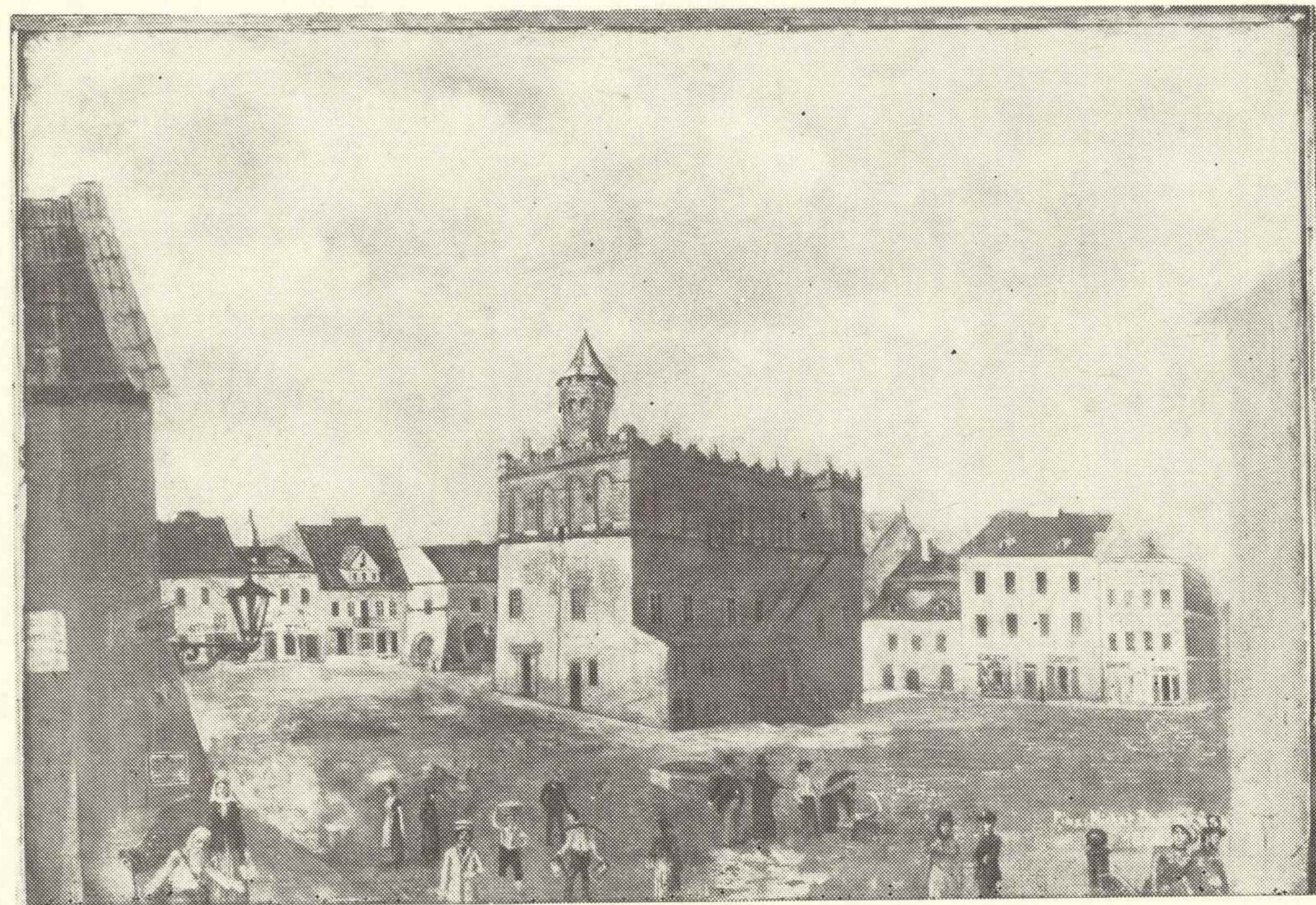
Nr kat. 239. W. Winiarska „Bez tytułu”

TARNÓW

Nr kat. 242. P. Drobiecki „Stara chata”

Nr kat. 243. M. Dziewoński „Rynek tarnowski”

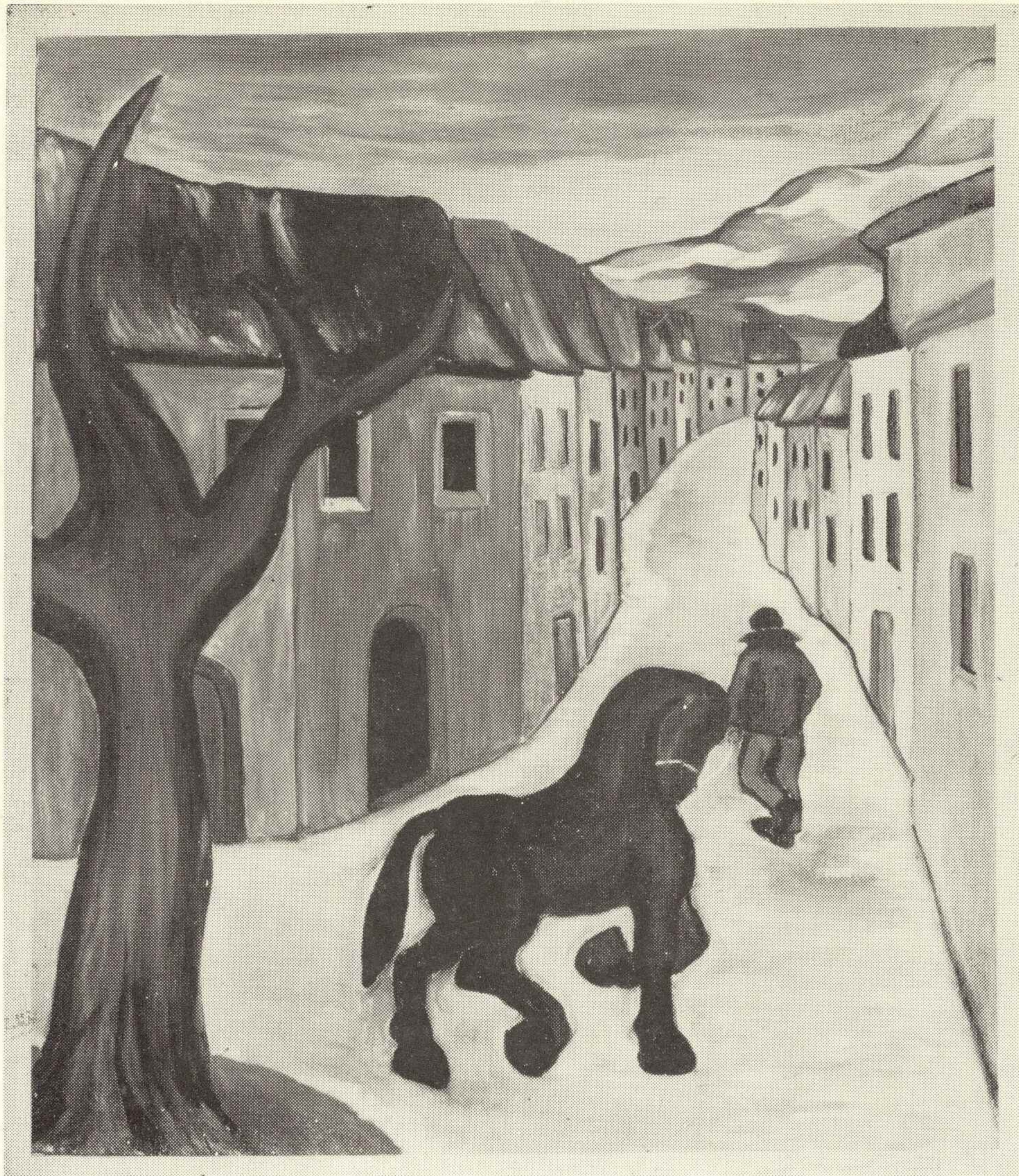
Nr kat. 245. J. Gajek-Sanowska „Leśna tajemnica”

Nr kat. 246. J. Grabowski „Niebieskie miasto”

Nr kat. 250. T. Jeleń „Portret pani Lippóczy”

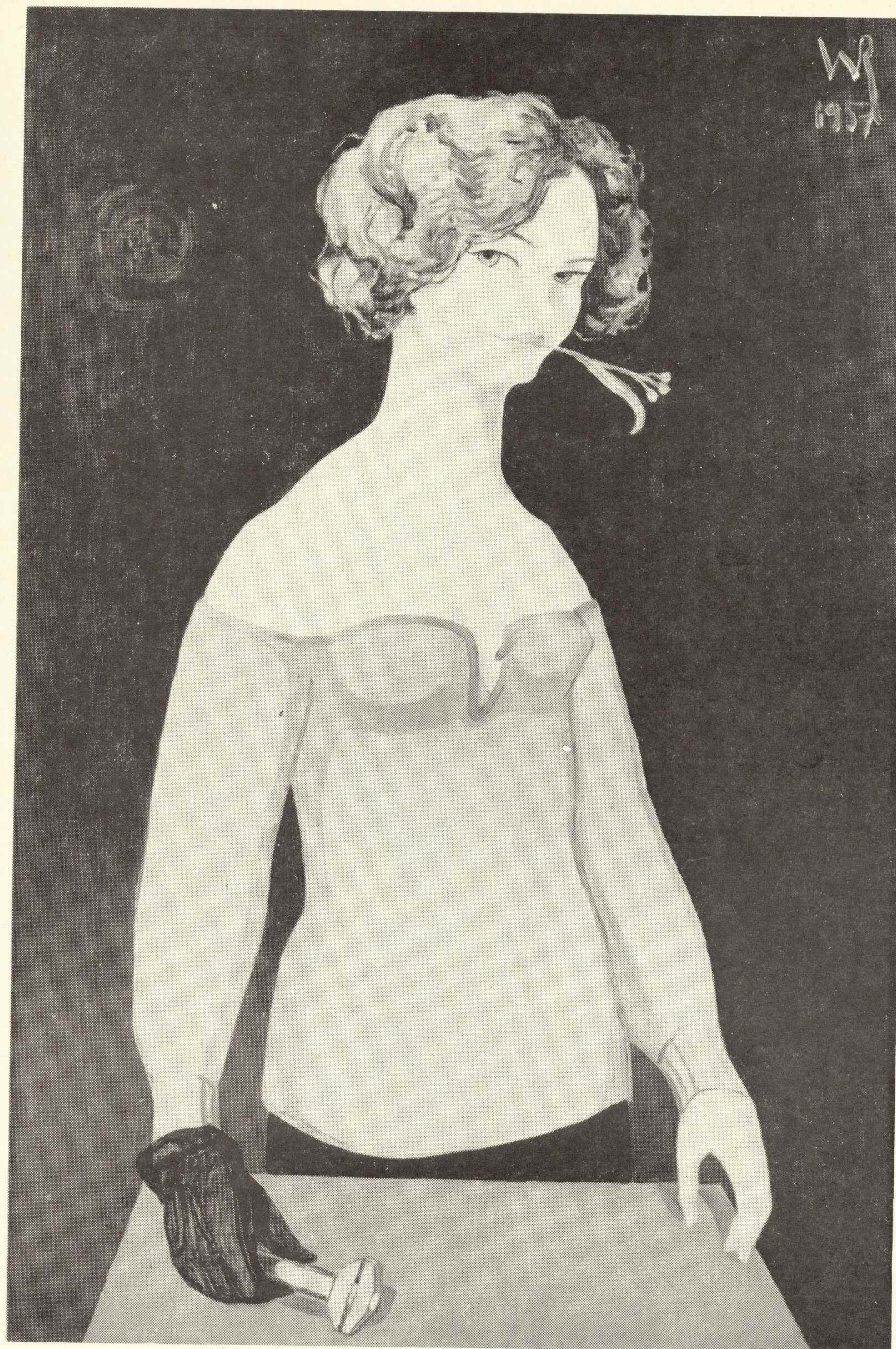
Nr kat. 251. A. Lenartowicz „Pejzaż z czarnym koniem”

Nr kat. 255. A. Majcher „Portret chłopca”

Nr kat. 258. E. Molski „Kompozycja IV — Światło”

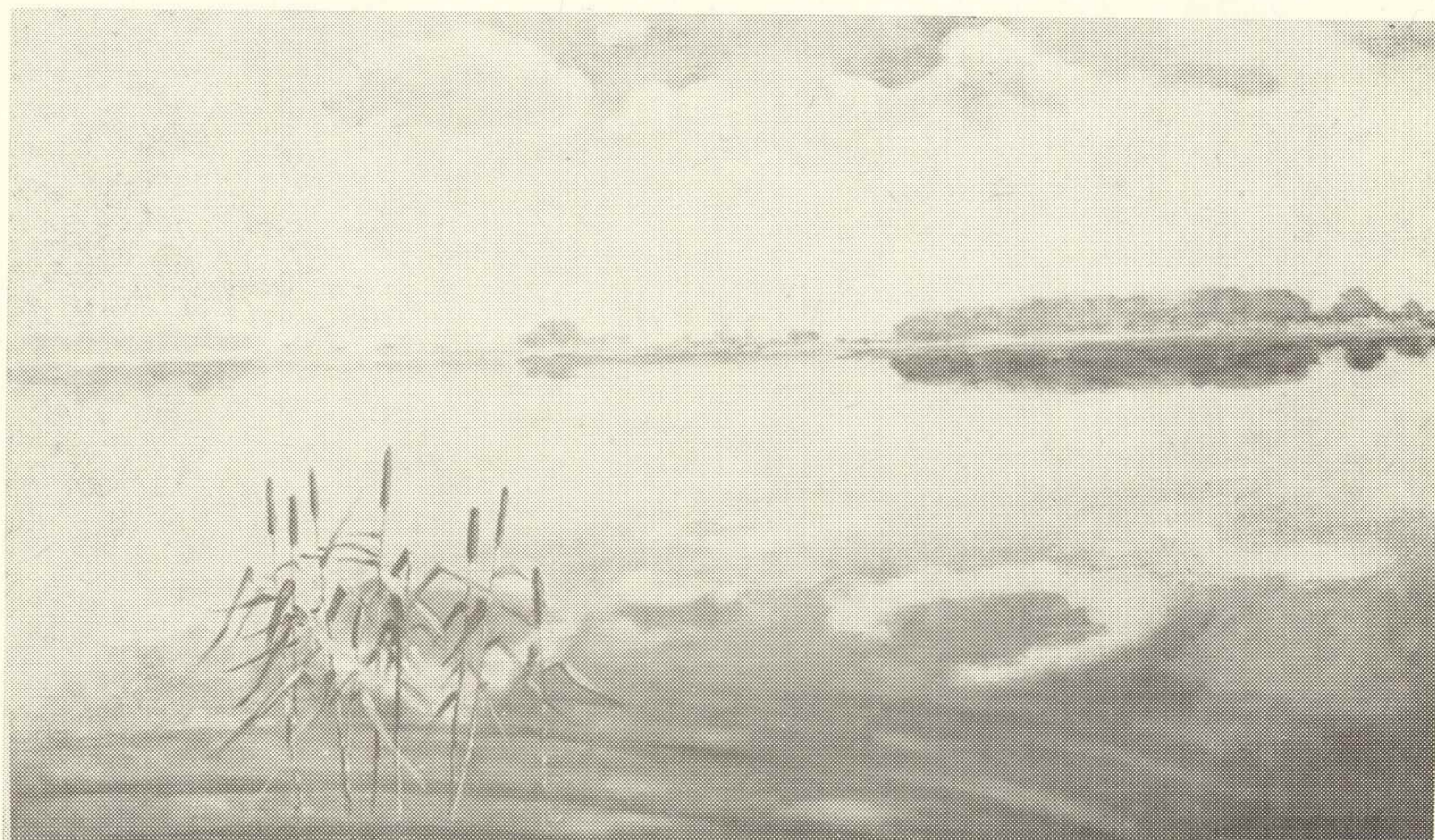

Nr kat. 261. W. Röhrenscheff „Sztuczny księżyc”

Nr kat. 262. J. Srebro-Drobiecka „Z ptakiem II”

Nr kat. 266. St. Westwalewicz „Trzciny nad jeziorem”

Nr kat. 265. J. Szuszkiewicz „Suche kwiaty”

Nr kat. 268. H. Bal-Mycielska „Martwa natura”

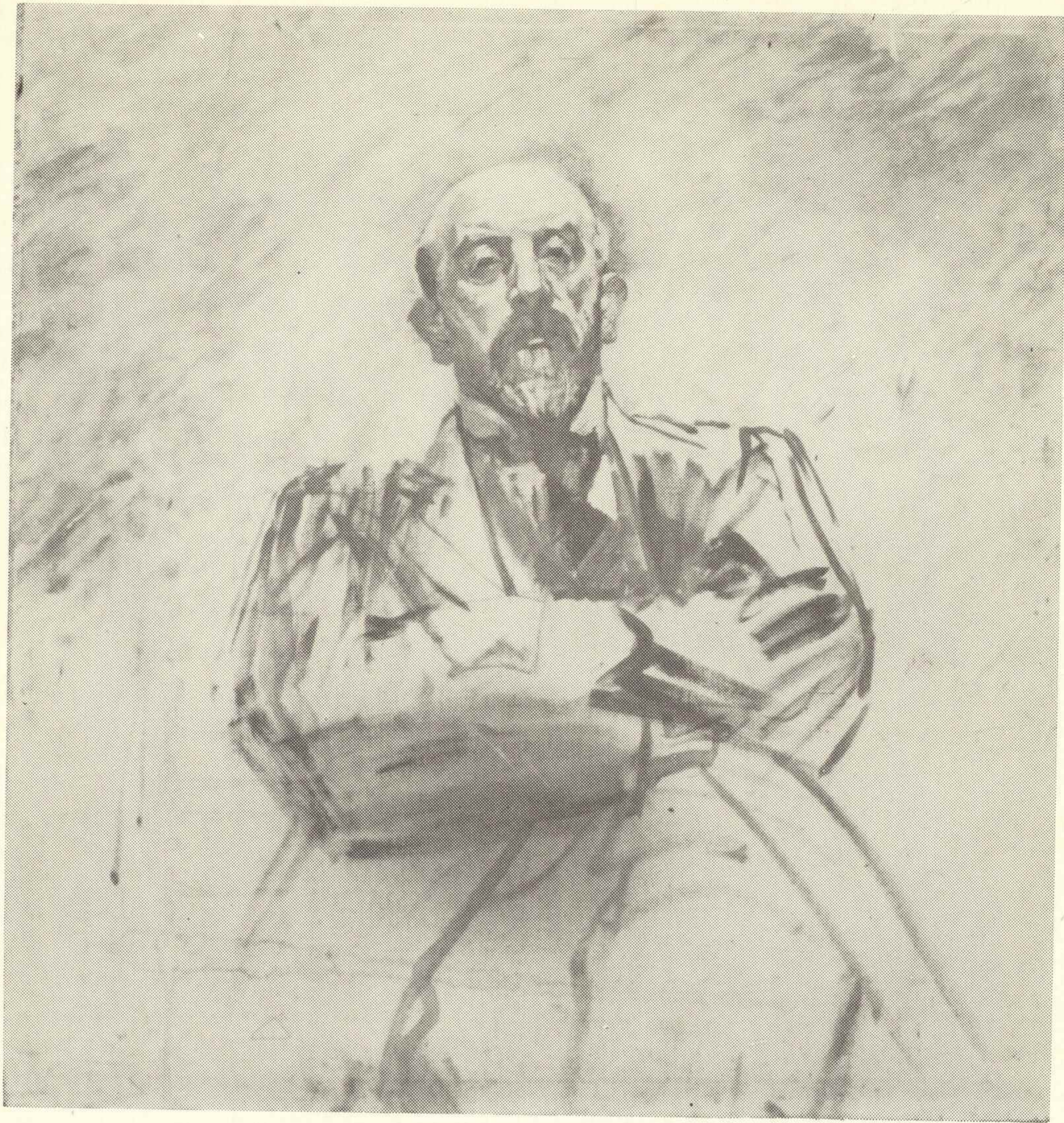
Nr kat. 271. J. Bąkowski „Portret Walerii z Tarnowskich Mycielskiej”

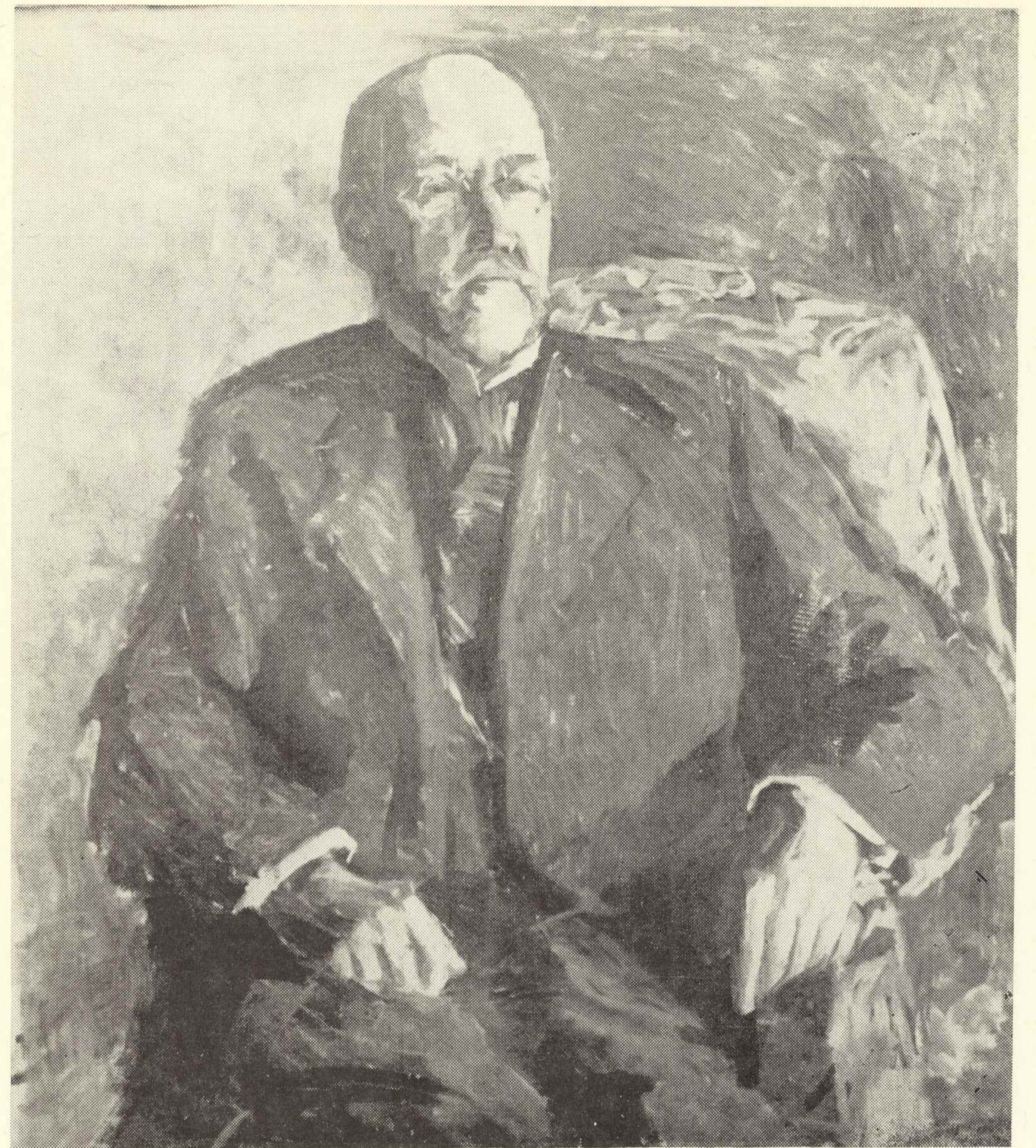
Nr kat. 272. J. Cybis „Z Wiśniowej”

Nr kat. 273. T. Czyżewski „Portret Heleny Mycielskiej”

Nr kat. 278. J. Malczewski „Portret architekta Karola Stryjeńskiego”

Nr kat. 280. J. Mycielski „Portret prof. Jerzego Mycielskiego (jun.)”

Nr kat. 285. H. Rudzka-Cybisowa „Anemony”

Nr kat. 286. Cz. Rzepiński „Portret H. Micielskiej”

INDEKS NAZWISK

INDEKS NAZWISK

Czcionką półgrubą wyodrębniono nazwiska artystów, których obrazy prezentowane są na wystawie oraz numery stron, zawierających noty katalogowe (biogram, wykaz bibliografii, spis prac wraz z danymi katalogowymi obrazów) tychże artystów.

- Acedańska-Nowakowska Irena — 67
Adamski Antoni (Ad) — 76, 78, 93, 96, 97, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 117, 118
Agopsowicz — 92
Ajdukiewicz Tadeusz — 37
Ajdukiewicz Zygmunt — 37
Andrzejewska J. — 119
Antecka Józefa — 113
Antoni św. — 109
Artwińska Maria — 22, 24, 86, 90, repr. 159
Augustynowicz Marta zob. **Midowicz-Augustynowicz Marta**
Axentowicz Teodor — 29, 30, 37, 43, 46, 48, 55, 75, 88, 114, 121
Axer Otto — 22, 23, 24, 25, 86, repr. 160
- Bacc(iarelli Marcelli) — 50
Bachórz Józef — 42
Bajkowski Tadeusz — 45, 50
Bal Stanisław — 139
Balcerzak Alojzy — 44
Balk Zygmunt — 27, 37
Bal-Mycielska Helena — 71, 137, 138, 139, 140, repr. 236
Balowa — 140
Balowa Maria Kinga — 139
Bałucki Michał — 28
Banach Wiesław — 61, 121, 123
Banachowie Jolanta i Wiesław — 61, 118, 119, 122, 123, zob. także Banach Wiesław, Turkowska Joanna
Bandurka Barbara — 60, 117, repr. 206
Baraniecki A. — 75
Barczewski P. — 138
Barczyk Urszula — 44
Barowicz — 30
Barowska Wanda — 95
Bartynowski — 30
Batowski Stanisław Kaczor — 23, 29, 87, 93
Batruch Stanisław — 60
Bazylewicz Zdzisław — 52, 125, repr. 220
Bażant Zofia — 116
Bąkowski Jan — 137, repr. 237
- Beksiński Zdzisław** — 58, 59, 61, 117—118, 122, repr. 207
Bem Józef — 130
Berdyszakowa Maria — 139
Bergman Stanisław — 18, 19, 20, 82, 83, 84, repr. 154
Bergmanowa — 82
Bernheim — 89
Białoszewski Miron — 84
Bieda Władysław — 66
Bielecki Włodzimierz — 38, 108
Biennenstock Adolf — 22—23, 86—87, repr. 161
Bieńkowski Andrzej — 44
Bieńkowski Ludwik — 30
Biernat — 83
Biernat Jerzy — 41, 42
Bieszczad Janina — 21, 83
Bieszczad Seweryn — 18—19, 21, 29, 82—83, repr. 155
Bińska-Klimkowska Stanisława — 69
Biskupski Romuald — 58, 61, 119, 120, 122, 123
Blum Helena — 140
Błońska Cecylia (c. bł.) — 113, 122
Bogdański Paweł — 8
Bogucki Janusz — 61, 117
Bogusz Marian — 40
Bohdanowicz H. — 120
Bojarski Tadeusz — 9, 10, 14
Borchardt Emil — 75
Borcowski Teodozy — 8
Borelowski-Lelewel Marcin Maciej — 108
Borowski Wacław (?) — 10
Boznańska Olga — 18
Brandhuber Jerzy — 16
Braque Georges — 107
Bratkowski Antoni — 29, 73, 66, 84
Brodziński K. — 129
Broż-Włodarska Janina — 66
Brożek Maksymilian — 55, 56, 57, 66, 118, repr. 208
Brunius T. — 120
Brühl Alfred (?) — 37
Brzozowski H. — 118

Buczek Włodzimierz — 73, 107, 117, 122
Budziło Jan — 73
Bunsch Adam — 97
Burda Rudolf — 87
Byk E. — 76

Calderon de la Barca Pedro — 27
Caravaggio właśc. Michelangelo Merisi da C. — 49
Casimiro — 125, zob. także **Kwiatkowski Kazimierz**
Chagall Marc — 12, 107
Chełmoński Józef — 18, 47, 48
Chmurowa N. — 109
Chomicz Witold — 76
Chopin Fryderyk — 13
Chorembalscy — 45
Chorembalski Stefan — 45
Chorembalski Wawrzyniec — 45, 49, 50
Chorembalski Wincenty — 45
Chrapkowski Stanisław — 39
Chrzanowska Paulina — 67, 69, 130
Chrzanowski Tadeusz — 120
Chuda Izabela — 41
Chwistek Leon — 70—71, 80, 138
Cichorzewska-Drabik Maria — 41
Ciechanowicz Witold — 16, 20
Ciepły S. — 120
Cieślowski Tadeusz syn — 10
Craig Edward Gordon — 28
Cybis Jan — 20, 38, 70, 71, 137—138, repr. 238
Cynk Florian — 31, 37, 113, 124, 129
Czado Eugenia — 95
Czajkowski Stanisław — 44, 49
Czapkiewicz Bolesław — 66
Czarnowska Janina zob. **Ozóg-Czarnowska Janina**
Czerepaniak Maria — 60
Czernik Stanisław — 40
Czopanowski Józef — 8
Czopik J. — 118
Czyż Zygmunt — 14, 41, 42, 93, repr. 171
Czyżewski Tytus — 38, 70, 71, 137, 138, repr. 239
Ćwikliński Zefir — 8

Dali Salvatore — 107
Danek — 54
Danielski Jan — 34, 37, 103, 109, 112
Daniszewska — 83

Daniszewski Franciszek Ignacy — 19, 83, repr. 155
Darowska — 22, 86
Daubigny Charles Francois — 49
Davis B. — 120
Dembowski Leon — 82
Dębicki Ignacy (notariusz w Rzeszowie) — 34
Dębicki Stanisław — 48, 66, 77, 118, 127
Dill — 27 zob. także Düll Jan
Dobrowolski Tadeusz — 51, 65, 83, 90
Dobrowolski Tadeusz W. — 88, 90
Dobrzański Jan — 119
Dresdner K. — 87
Drobiecka Joanna zob. **Srebro-Drobiecka Joanna**
Drobiecki Piotr — 68, 129, repr. 226
Dudek Ryszard — 42, 93, repr. 171
Dunajewski Albin — 32, 113
Dunikowski Xawery — 24
Durek Andrzej — 30, 31, 34
Durski Antoni — 27
Dusza Bolesław — 40
Dutkiewicz Józef Edward — 50, 66, 67, 115, 132
Dworska Ewa — 10, 15
Dworska Stefania — 10, 15
Dybowski Janusz Maria — 99
Dziędzielewicz Jadwiga — 38, 39, 93—94, repr. 172
Dzieszyński Ryszard — 119
Dziewański Michał Feliks — 66, 67, 129—130, repr. 226
Dziewoński Józef — 8, 14
Dzikiewicz-Obrąpalska Barbara — 44
Dżochowski Wiktor — 25

Eibisch Eugeniusz — 36, 131, 134
Elster Erwin — 7, 55
Emeryk św. — 47
Erb Erno — 29

Fabijański — 29, 45
Fabijański Erazm — 37
Fabijański Stanisław — 37
Fabijański Wacław — 44, 45, 49
Fałat Julian — 18, 32
Fedkowicz Jerzy — 78, 93, 102, 103, 105, 107, 111, 122, 134
Feliks św. — 109
Ferenc Jan — 13
Ferrari Gian — 90, 111
Filipkiewicz Stefan — 29, 30, 74, 84
Filipowicz Franciszek — 15
Flakowicz (Zofia?) — 54

Flakowicz Zofia — 69
Florek Stanisław — 62
Florkowa Emilia — 62
Florkowska Anna — 60
Forczek (de Villenau) Jakub — 30, 31, 94, repr. 173
Forczek Lesław — 37, 94
Franciszek św. — 109
Fraćzek Franciszek — 38, 39, 42, 64, 65, 94—95, repr. 174
Fredro Aleksander — 27
Freund Maksymilian — 55, 56, 57
Frycz Karol — 44, 83, 98, 105
Fusek Wiesław — 7

Gabryel Maria zob. Rużycka-Gabryel Maria
Gajek-Sanowska Jadwiga — 66, 67, 68, 130—131, 134, repr. 227
Gajewski Edmund — 95, 103, 107, 113
Gajewski Paweł — 108
Gałczyński Konstanty Ildefons — 48
Garbacik Józef — 109
Garliński Czesław — 138
Garztecka Ewa — 117
Garztecki Juliusz — 117
Gerard Irena — 103
Gerson Wojciech — 18, 44, 45, 50
Getz Leon — 55, 56, 57, 61, 118—119, 121, repr. 209
Gierymski Aleksander — 56, 140
Gliwa Stanisław — 133
Głowacz Wiesław — 101
Gmiter Barbara — 11, 13
Gniewosz Jan Nepomucen — 54
Goldhammer — 68
Goldstein M. — 87
Gołab Józef — 41
Goran S. — 120
Goya y Lucientes Francisco José — 32
Góral Janina — 17, 21, 80, 82, 83, 85
Górska Anna — 76, 78, 113
Górski Stanisław — 29
Grabczyńska Anna — 130
Grabowski Julian — 68, 131, repr. 228
Gramatyka-Ostrowska Anna — 35
Grejn (Grein Józef) — 7
Griner — 66
Grońska Maria — 21, 85
Grotowski Jerzy — 106
Grottowa Kazimiera — 50, 71
Grygiel Jan (jg. J. G.) — 95, 105, 113, 122
Gryglewski Aleksander — 18
Grządziela Romualda — 54, 60, 117, 118, 119, 120, 121, 122

Grzybowski Z. — 123
Gucwa — 66
Guggenheim S. — 137
Gutkowski Władysław — 7, 73
Gutowski Maciej — 76

Hakalla Zenon — 30, 31
Hannytkiewicz Adam — 35, 36, 38, 100
Hanusz Feliks (?) — 66
Hanytkiewicz Adam zob. Hannytkiewicz Adam
Hel Józef — 75, zob. także **Hehl Józef**
Hehl Józef — 8—9, 14, 75, repr. 142
Hepburn — 86
Heydel Adam — 139
Hickiewiczówna — 54
Hild Maria — 87
Hintze Roman — 112
Hinze Roman zob. Hintze Roman
Hodys Włodzimierz — 93
Hoffman Vlastimil — 29, 30
Holossy G. (S.?) — 79
Horodyski Franciszek — 29
Hrebendowie Jan i Janina — 28
Hryń Stanisław — 60

Iwaszkiewicz Jarosław — 116

Jabczyński Antoni — 108, 109
Jabłoński Izidor Piotr Joachim — 124, 129
Jachimowicz Władysław — 7
Jacyszyn Stefania — 22, 23, 24, 87, 91, repr. 162
Jahl Władysław — 10, 15
Jahn Wojciech — 60
Jahnowa Kazimiera — 60
Jan św. — 8
Jakima Jolanta zob. **Jakima-Zerek Jolanta**
Jakima-Zerek Jolanta — 11, 41, 42, 44, 95—97, repr. 175
Jakimowicz Andrzej — 139
Jakubowicz Adolf — 97, 106, 110, 113, 120
Jakubowski Stanisław — 22, 31, 32, 87—88, repr. 163
Janikiewicz Jan — 20
Jankowski Stanisław — 22, 88, repr. 164
Janowska Bronisława zob. Rychter-Janowska Bronisława
Janusiewicz Stanisław — 31, 36, 37, 38, 97, repr. 176
Jarema Józef — 16

Jarocki Władysław — 35, 71, 98, 103, 130, 132, 137, 140
Jaśkiewicz B. — 61, 119
Jaśkiewicz Tadeusz zob. **Janusiewicz Stanisław**
Jeleń Tadeusz — 66, 67, 132, repr. 229
Jellenta Cezary — 63
Jełowicki Jerzy — 45
Jeżewska Elżbieta — 50, 115
Józefowicz Jan — 37
Jurczyk Jerzy — 108
Juszczak Wiesław — 62, 63, 124

Kaczor Katarzyna — 10 zob. także Matwiej Katarzyna
Kaczorowski — 67
Kalfas Franciszek — 73
Kałuża K. — 51
Kamińska N. — 98
Kamiński Antoni Józef — 27, 31, 32—33, 34, 36, 37, 67, 97—98, 130, repr. 177
Kamiński Ireneusz J. — 76, 113
Kamocki Stanisław — 29, 44, 49, 53, 84, 98, 130
Kaniak August — 75
Kaniak Józef Franciszek — 8, 9, 10, 14, 15, 75, 76, repr. 143
Kaniak Stefania — 9, 10, 14, 75—76, repr. 144
Kaniak Tekla — 9, 76
Kantor Tadeusz — 107
Kapryniuk Iwan — 76
Karcz Aleksandra — 45
Karasek Krzysztof — 117
Karmazin-Krakowskyj B. — 119
Karpilanówna — 54
Karpiński Alfons — 71
Karpiński Z. 133
Kasiewicz Marcin — 43, 50
Kawałek Jacek — 15, 61, 78, 93, 95, 99, 104, 105, 107, 110, 111, 113, 122, 125
Kic (Kitz) Marcin — 29
Kieferling Edward — 10, 11, 12, 13, 14, 15, 39, 76, repr. 145
Kiernas-Kiernicki Bolesław — 36
Kiernicki Bolesław zob. Kiernas-Kiernicki Bolesław
Kijowicz Mirosław — 101, 107
Kincel R. — 100
Kinga św. — 18
Kitz Marcin zob. Kic Marcin
Kleczewski Mieczysław — 31

Klimkowska Stanisława zob. Bińkowska-Klimkowska Stanisława
Kluz Edward — 31, 36, 37, 38, 98, repr. 178
Kluzowa Danuta zob. Leszczyńska-Kluzowa Danuta
Kłak Irena — 113
Kłapa — 54
Kochanek Stanisław — 20, 83—84, repr. 156
Kochanek-Kowaniec St. — 84 zob. **Kochanek Stanisław**
Kocół Bronisław — 30, 31
Komar Michał — 117
Konarski Jacek — 50
Konarski Marian — 64
Konarski St. ks. — 8, 94
Konieczko Adam — 59, 61, 119, repr. 210
Kopczyński Kazimierz — 44
Kopeć Michał — 113
Kopernik Mikołaj — 125, 126
Kopystyński Stanisław — 9, 10, 14, 15, 77, repr. 146
Koreleski Zdzisław — 98—99, repr. 179
Kornerówna H. — 132
Kosierkiewicz W. zob. Ozdoba-Kosierkiewicz W.
Kossak — 10
Kossak Jerzy — 30
Kossak Juliusz — 29
Kossak Wojciech — 29, 30
Kossakowie — 48
Kosterski-Spalski W. — 50
Kotarbińska Julia — 133
Kotarbiński Mieczysław — 49, 116
Koterba Stefan — 106
Kotowicz Apolinary — 7, 16, 17, 18, 79, 80, repr. 150
Kotowicz Cezariusz — 13, 14, 40, 41, 89, 97, 99—100, 103, 106, 110, repr. 180
Kotowicz Cezary — 100 zob. także **Kotowicz Cezariusz**
Kotowicz Olga zob. **Samarska Olga**
Kotula Franciszek — 26, 31, 36, 37, 71
Kowalczevska Franciszka — 49, 116
Kowalczyk Piotr — 8
Kowalewska B. — 117
Kowaliszyn Eugeniusz — 15, 75, 76, 77
Kowalska Bożena — 113
Kowarski Felicjan Szczęsny — 35, 71, 81, 89, 103, 110, 137, 140
Kowzun P. — 119

Kozioł Tadeusz — 10, 11, 12, 14, 15, 77—78, repr. 147
Kozmian Stanisław — 71
Krasoń Zofia — 44
Krasuski — 54
Kraupe-Swidorska Jadwiga — 73
Krauze Wojciech — 117
Krccha Emil — 101
Krempf Zbigniew — 95, 105
Krepianka Halina — 47
Król Tadeusz — 66, 68, 133
Król Zygmunt — 66
Królikowski Józef Franciszek — 30
Kruczek Marian — 11, 56, 57—58, 61, 117, 119—120, repr. 211
Kruczkowski Leon — 64
Krug Jan — 73
Kryciński — 35
Krygier Stefan — 44, 95
Krygowski Zbigniew — 31, 35—36, 38, 39, 93, 100, repr. 181
Krygowski Zdzisław — 31, 35, 38
Kryska Sławomir — 50
Krywult Aleksander — 112
KTT zob. Toeplitz Krzysztof Teodor
Kubaczewska Hanna — 15
Kubicki — 64
Kubicki Jeremi — 45
Kubiczkówna — 67
Kubś Alicja — 44, 52, 125, repr. 221
Kucia Stanisław — 10, 13, 14, 42, 182 repr. 181
Kucik Tadeusz — 67, 69
Kud Alfred — 40, 41, 101—102, repr. 183
Kukuła Jadwiga — 44
Kulikowski — 112
Kunka Lech — 95
Kusek-Kud Zuzanna — 40, 101, 102, repr. 182
Kusek-Kudowa Zuzanna — 41 zob. także **Kusek-Kud Zuzanna**
Kutermak Tadeusz — 73
Kwaśnicki Władysław — 60
Kwiatkowska Amalia zob. Rzepka-Kwiatkowska Amalia
Kwiatkowski Kazimierz — 125, repr. 221

Lanckoroński Karol — 138
Laszcza Konstanty — 121, 130
La Tour Georges — 49
Lebenstein Jan — 41
Leger Fernand — 107
Lehmann E. — 138

Lenartowicz Andrzej — 69, 132, repr. 230
Lenica Alfred — 44
Lenik Andrzej — 19, 83
Lenin Włodzimierz — 84
Lentz Stanisław — 49
Leszczyc — 29
Leszczyńska-Kluzowa Danuta — 24, 25, Leszczyńska Urszula — 15
Leszczyński Michał — 56
Leszczyński Stanisław kr. — 17, 79, 81
Ligocki Alfred — 117
Lippóczy — 132
Lisowski Władysław — 55, 56, 61, 120, repr. 212
Lożenc Jadwiga — 56, 57, 120, repr. 212
Loustaunau J. M. — 121
Löffler Leopold — 124, 129, 137
Luścińska Mirosława — 44, 52, 125—126, repr. 222
Luściński Andrzej Marek — 44, 52, 126, repr. 222
Lutecki Władysław — 10, 14, 55, 56
Lüpschnitz Blanka — 66

Łaba Juliusz — 56
Łabaj Barbara — 96
Łakomski Tadeusz — 99, 119
Łaszewski Ludwik — 28
Ławniczakowa Agnieszka — 139
Łobos Ignacy — 129
Łoboz Tadeusz — 34
Łuszczkiewicz Władysław — 79, 82, 124, 129, 138
Łysakowski Roman — 76
Łysakowski Stanisław — 76

Macejowicz zob. Maciejewicz Konstanty
Maciejewicz Konstanty — 35
Maciejewski Ryszard — 13
Madej Mieczysław — 130
Madeyski Jerzy — 71, 76, 78, 94, 101, 113
Maeterlinck Maurice — 27
Majcher Alojzy — 66, 67, 68, 132—133, repr. 231
Majewska Helena — 40, 102, repr. 184
Majewski Jerzy — 39, 40
Makowski Tadeusz — 59, 70
Mał Katarzyna — 106
Malczewski Jacek — 10, 29, 46, 47, 65, 66, 70, 77, 84, 118, 127, 137, repr. 240

- Malinowska Jadwiga — 117, 118, 122, 123
 Malinowski J. — 51
 Małachowski Jan — 29
 Manasterski K. — 10
 Manczyński Krzysztof — 44
 Manet Edouard — 138
 Manuel Henri — 23, 89
 Marchiari Giuseppe — 111
 Marczak Michał — 50
 Marczyk A. — 15, 75, 76
 Marczyński Adam — 73, 90, 101, 110, 119, 122
Markielowska Irena zob. **Wojnicka-Markielowska Irena**
 Markiewicz Jarosław — 117
 Markowicz Artur — 76
 Masłowski Stanisław — 48
 Matejko Jan — 10, 18, 48, 70, 79, 82, 138
Maternicki Jan — 39, 102—103, repr. 185
 Matisse Henri — 107
 Matlakowski Władysław — 35
 Matwiej Katarzyna — 10, 13, 78, 106
 zob. także Kaczor Katarzyna
 Mazur Józef — 10
 Mazurkiewicz A. — 133
Mazurkiewicz Jan Paweł — 43, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 114—115, repr. 204
 Mączka ks. — 9
 Męcina-Krzysztof Józef — 37
 Mehoffer Józef — 22, 33, 35, 37, 46, 71, 74, 75, 89, 97, 98, 130, 137, 138
 Michałkiewicz — 51, 115
 Michałowski Przemysław — 139
 Mickiewicz Adam — 106
 Midowicz Adam — 103
Midowicz-Augustynowicz Marta — 38, 103, repr. 186 zob. także Midowiczówna
 Midowiczówna — 34, 103 zob. także **Midowicz-Augustynowicz Marta**
Mieses Anna — 24, 88, repr. 165
 Mikacz Andrzej — 67
 Mikolasch Henryk — 29
 Milli Zygmunt — 10
 Miśtał Zofia — 42, 108
 Mokłowski — 35
 Mokrzycki Tadeusz — 34
Molski Eugeniusz — 69, 133, repr. 232
 Moniuszko Stanisław — 106
 Moskal Piotr — 44
 Moskwa Franciszek — 36
 Motyka Krzysztof — 42
- Mrozowski Ryszard** — 44, 53, 126—127, repr. 223
 Mróz Daniel — 120
 Mróz-Zasowska Jadwiga — 13
 Müller Otto — 137
 Mycielscy (z Wiśniowej) — 70, 71, 139
Mycielska Helena zob. **Bal-Mycielska Helena**
 Mycielska Waleria z Tarnowskich — 70, 137
Mycielski Jan (jun.) — 70, 71, 137, 139—140, repr. 241
 Mycielski Jan (sen.) — 80
 Mycielski Jerzy — 70, 139
- Nączas Bronisław — 56, 57
 Nalbarczyk J. — 87
 Nałkowska Zofia — 106
 Nataniel — 117
 Nawarski — 54
 Niedźwiedź Maria zob. **Półzięć-Niedźwiedź Maria**
 Niedźwiedź Zdzisław — 44
Niemirska-Pisarek Renata — 41, 76, 94, 103—104, repr. 187
Niepokój Władysław — 19, 20, 84, repr. 157
 Niesiołowski Tymon — 126
 Nikodymowa Stanisława — 45
 Nowak Stanisław — 69
 Nowak Z. — 14
 Nowakowska Irena zob. **Acedańska-Nowakowska Irena**
 Nowakowski J. — 63, 139
 Nowakowski Jerzy — 14
 Nowotarska Ewa — 56
 Nyczek Tadeusz — 118
 Nykiel J. — 14
- Obrąpalska Barbara zob. **Dzikiewicz-Obrąpalska Barbara**
 Ociepka Teofil — 107
 Okopski Zdzisław — 13
 Olpiński Jan Kazimierz — 19, 93
Olszewski Bronisław — 19, 21, 84—85, repr. 158
 Olszewski Czesław — 67
 Olszowska Maria — 130
 Onisk z Pawłasów Alicja zob. **Pawłas Alicja**
 Orwicz T. — 132
Oryl Irena — 10, 11, 13, 78, repr. 148
 Osęka Andrzej — 76, 101
 Osiecki Edward — 60, 61
 Ostrogska-Zakordonowa — 98
- 35
Ostrowski Zdzisław — 39, 40, 41—42, 104—105, repr. 188
 Oświęcim Stanisław — 82
 Oświęcimówna Anna — 82
 Otremba Gustaw — 8
 Otwinowski Stefan — 113
 Ozdoba-Kosiorkiewicz W. — 50
Ozóg-Czarnowska Janina — 39, 42, 105, repr. 189
 Ozóg Jan Bolesław — 95, 105
- Pajączkowski Stefan — 56
 Pankiewicz Józef — 36, 37, 38, 54, 55, 56, 79, 100
 Pankowski Marian — 122
 Pańczak Władysław — 27—28
 Pańkiewicz Julian — 8
 Papp Stefan — 58, 61, 120
 Pautsch Fryderyk — 29, 48, 83, 106, 115
 Pawłas Alicja — 65, 127
 Pawłas Eugeniusz — 64, 65, 127
 Pawłasowa Janina — 65, 127
 Pawłasowie E. i J. — 65
 Pawłowska Jadwiga zob. **Puciata-Pawłowska Jadwiga**
 Pełczyński Robert — 40
 Penar Józef — 60
 Peretiakowicz A. — 97
Perkowska Irena — 105—106, repr. 188
 Picasso Pablo — 107
 Piekarcz Teresa — 77
 Pieńkowski Ignacy — 48, 98, 109, 115, 130, 132, 137, 140
 Pietraszewski Józef — 45
 Piętka Ludwik — 10
 Piłsudski Józef — 121, 130
 Piotrowski Wacław — 67
Pisarek Renata zob. **Niemirska-Pisarek Renata**
 Pisula Helena — 44
 Piwocki Ksawery — 50, 90, 116
 Plützer Al. — 66
 Płoszaj-Wodnicka Helena — 25, 91
 Pochwałski Kazimierz — 88
Początek Władysław — 28, 31, 35, 38, 106, repr. 190
 Pokrywka Janusz — 42
 Pokrzywka — 30
 Polankiewicz Bolesław — 45
 Pollock Jackson — 138
 Pomorska U. — 119
 Popiel Jerzy — 67
 Popiel Tadeusz — 120
 Popławski Adolf — 103
- Porczak Antoni — 14
 Porębski Mieczysław — 90
 Potępa Stanisław — 132
Potrzebowski Jerzy — 45, 48—49, 115—116, repr. 204
 Półzięć-Niedźwiedź Maria — 11
 Probulski Marian — 20
Prochaska Franciszek — 54—55, 57, 60, 121, repr. 213
 Prochaska Maria — 121
Prokulewicz Roman — 39, 41, 106—107, repr. 191
 Pronaszko Andrzej — 138
 Pronaszko Zbigniew — 76, 77, 93, 105, 111, 112, 119, 126, 131, 138
 Pronaszkwowie A. i Z. — 138
 Pruszkowski Tadeusz — 45, 49, 50, 51, 68, 116, 135
 Przała Jan — 115
 Przałowa T. — 51,
 Przybysz M. — 50
 Przybyszewski Stanisław — 63
 Puciata-Pawłowska Jadwiga — 139
 Putek — 64
- Rachfalski Henryk — 24, 25, 39
 Radnicki Zygmunt — 48, 105, 111, 115, 119, 131, 134
 Radziwiłł z Rytwian — 43
 Rakowski Mieczysław — 27, 37
Regenbogen Emil — 55—56, 57, 121, repr. 214
 Reising Antoni — 69
 Reyzner Mieczysław — 29
 Riedl Tekla — 75
 Rodakowski Henryk — 48
 Rogowski Jacek — 60
 Rogowski Ryszard — 60
 Rogoyska Maria — 140
 Rogoyski Witold — 129
 Rolle Antoni — 37
 Ross Juliusz — 21, 37, 82, 83, 109
 Rozebejger Krystyna — 56
 Rozwadowski — 54
 Rozwadowski Zygmunt — 29
 Różewicz Karol — 120
Röhrenschef Wiesław — 68, 131, 134, 136, repr. 233
 Rubczak Jan — 44
Rudzka-Cybisowa Hanna — 20, 38, 70, 107, 139—140, repr. 242
 Rumin M. — 50
 Rustecki Wiesław — 101, 104
 Ruszczyk Ferdynand — 43
 Rutkowski A. — 66

Rutkowski Bronisław — 76
Rutkowski Henryk — 76
Ruzamski Marian — 43, 45, 50, 51, 64
65, 127, repr. 224
Rużycka-Gabryel Maria — 7
Rybkowski Tadeusz — 37
Rybotycka Ewa — 7
Rybotycki Wacław — 7, 73
Rychlik Ignacy — 94
Rychter-Janowska Bronisława — 29
Rylski — 54
Rzepiński Czesław — 20, 38, 48, 70, 71,
78, 93, 104, 115, 119, 131, 140, repr.
243
Rzepka-Kwiatkowska Amalia — 69

Sadowski Stanisław — 109
Salamon Jerzy — 41
Samarska Olga — 39—40, 95, 101, 103,
104, 105, 106, 107, repr. 192
Sanguszko — 66
Sanguszko Eustachy — 129
Sanowska Jadwiga zob. **Gajek-Sanow-**
ska Jadwiga
Sarnecki Wojciech — 7, 73—74
Sawulak Włodzimierz — 117
Schinzl Zygmunt — 116
Schinzlowa Wanda zob. **Świeżyńska-**
Schinzlowa Wanda
Schröder A. — 65
Serda-Zbigniewiczowa Irena — 132
Schwannenfeld Mojżesz — 24
Seitz Anton — 82
Setkowicz — 29
Sękowski Józef — 14
Siatkowska A. — 120
Sichulski Kazimierz — 10, 74
Siedlecki J. — 75
Sienkiewicz Henryk — 29
Sikorska Elżbieta — 44
Sitarz Józef — 56, 57, 121—122, repr.
215
Sitkówna Maria — 92
Siwecki Alojzy — 7
Skoczyła Władysław — 10
Skoczyński Władysław — 30
Skowron Jan 43, 45, 46
Skowronowie — 50
Skrobała Czesław — 122
Skrodzki Wojciech — 117
Skrzynecki Piotr — 122
Słońcesław z Żołyni — 64, 95 zob. tak-
że **Frączek Franciszek**
Słowacki Juliusz — 27, 32, 35
Sobeski Michał — 97
Sokołowski Marian — 138

Sołowij Marian — 8
Sołtysik Kazimierz (adwokat w Rzeszò-
wie) — 30
Sołtysikowa Amalia — 109
Spiss Tadeusz (doktor, starosta w Rze-
szowie) — 68
Spychalski Jan — 91
Srebro-Drobiecka Joanna — 68, 134—
135, repr. 234
Srocanka Anna — 7, 74
Sroka A. — 74 zob. **Srocanka Anna**
Srzednicki Konrad — 74
Stabrowski Kazimierz — 47
Stachiewicz Piotr — 29
Stachnik Ryszard — 113
Stanecka Maria — 8
Stanisławski Jan — 33, 53, 137
Stańska Hanna — 101
Starostka — 64
Starościak Kazimierz — 60
Stary Karol — 28
Starzec Maksymilian — 42
Starzewska J. — 15, 75
Stasiniewicz Jan — 28, 36
Staszewski Tomasz — 50
Stawowski Sławomir — 44
Stawski — 105
Stażewski Henryk — 44
Stefański Stefan — 61, 119, 120, 121,
124
Stelmasik Marian — 10, 13, 14, 78,
127
Sten M. — 117
Stepek Genowefa — 56
Sterling — 33
Stern Jonasz — 125
Stęczyński Bogusz Zygmunt — 18
Stobiecki Karol — 20
Stolot Franciszek — 37, 70, 71, 109
Stolotowa Ewa zob. **Śnieżyńska-Stolo-**
towa Ewa
Stolotowie E. i F. — 70, 71, 109
Stroński Marian — 22, 23, 24, 25, 38,
88—89, 93, repr. 166
Stroynowska Waleria zob. Tarnowska
ze Stroynowskich Waleria
Stryeński Karol — 139
Studnicki Głzbert Witold — 66, 67
Studnicki Juliusz — 22, 23—24, 25, 39,
89—90, repr. 167
Szaniawski Jerzy — 28
Szarek Anna Maria — 41
Szaynok Mieczysław — 30
Szaynokówna — 30
Szczepański Stanisław — 16, 71, 79—
80, repr. 150

Szczepański Stanisław-Szczepan — 42,
107—108, repr. 193
Szeliga Zbigniew — 15, 78
Szemplińska J. — 24, 90
Szermentowski Józef — 37
Szruc Stanisław — 38, 39, 108, repr.
194
Szopiński — 27
Szukalski Stanisław — 64, 94—95, 127
Szule Władysław — 59, 60, 61, 122,
repr. 216
Szuskiewicz Józef Marian — 67, 135—
136, repr. 235
Szydło Aleksander — 117
Szymański Jerzy — 42
Szynalewski Feliks — 82, 129, 138
Śliwiński Wiktor — 10, 11, 14, 78, repr.
149
Śliwowsy — 50
Śliwowski Teofil — 45, 46
Śnieżyńska-Stolotowa Ewa — 37, 70,
71, 109
Świder Franciszek — 122
Świdorska Janina zob. Kraupe-Świ-
derska Janina
Świekowski Emanuel — 82
Świerczewska Krystyna — 102, 104,
117
Świeżyńska-Schinzlowa Wanda — 43,
45—46, 49—51, 116, repr. 205
Świętnicka Stanisława — 9, 75
Świętnicki Marian — 9

Tabińska Jadwiga — 108
Tabiński Jan — 31, 108—109, repr. 195
Tabiński Roman — 108
Taranczewski Wacław — 78, 93, 103
Taranienko Zygmunt — 118
Tarkowski Roman — 60
Tarnawski Jerzy — 41
Tarnawscy Jan Feliks i Waleria — 50
Tarnawscy (z Dzikowa) — 43
Tarnowska-Mycielska Waleria zob.
Mycielska z Tarnowskich Waleria
Tarnowska ze Stroynowskich Waleria
— 70, 71
Tatomir Łucjan — 9, 14
Tekielska-Listowska Olga — 35
Tekielski Mateusz Tadeusz — 35
Terlecki Alfred — 93
Terlecki Marian — 21, 80, 83
Teslar Antoni — 36, 109, repr. 196
Tetmajer J. — 66
Tetmajer-Przerwa Włodzimierz — 29,
84
Tobiasz Stanisław — 10, 14

Toczek-Łojewska Bogna — 69
Toeplitz Krzysztof Teodor — 50
Tomala Jerzy — 41
Trojanowski Edward — 49
Truskolaska Jadwiga — 17, 21
Truskolaski Zdzisław — 16, 17, 20, 21,
38, 80, 84, 93, repr. 151
Trusz Iwan — 29
Trybulec Franciszek — 22, 88
Trzetrzeńska Irena — 44, 45
Turczak Łucja — 87
Turkowska Anna — 60, 122
Turkowska Joanna — 122
Turkowski Tadeusz Marian — 56, 57
Tycjan właśc. Tiziano Vecellio — 33
Tyrowicz Ludwik — 108

Ulewicz Władysław — 28
Unger J. — 139
Uniechowski Antoni — 45
Unierzyski Józef — 75, 124, 138
Urban Jerzy — 50
Urbanowicz A. — 117
Uruski Bolesław — 67
Utrillo Maurice — 107
Uzarski Władysław — 34
Uziębło Henryk — 29

Velazquez Diego Rodriguez da Silva —
33
Vogel Zygmunt — 130
Vollmer Hans — 77

Wagner Aleksander — 182
Walczyński Adam — 16, 80
Walewski Stanisław — 8
Walicki Michał — 90
Waliszewski Zygmunt — 39
Wałczowski Franciszek — 102
Wanek Eugeniusz — 133
Wasilewska Wanda — 64
Wasilkowski Eustachy — 38, 109—110,
repr. 196
Wasniecowa Wiktor — 47
Waszkiewicz Jerzy — 119
Wawrosz Karol — 8
Wawszczak Zbigniew — 50, 76, 99, 105
Wegner Stefan — 95
Weiss Wojciech (WW) — 16, 28, 29, 43,
62, 63, 70—71, 81, 89, 103, 109, 119,
122, 124, 137, 140, repr. 219
Wejman Mieczysław — 38, 110, repr.
197
Wejman Stanisław — 110
Welc Zdzisław — 11, 13
Wendlandt Izabela — 44

- Westwalewicz Stanisław** — 68, 136, repr. 234
 Węgrzynowicz Tyrs — 56
 Wieruszczagin Wasyl — 47
Wilk Józef — 22, 24, 90, repr. 168
Wilkoń Józef — 39, 110, repr. 198
Winiarska Wiesława — 52, 127—128, repr. 225
 Winiarski Jan — 131
 Winkler Konrad — 138
 Witaszyński — 37
 Witkiewicz Stanisław — 35
 Witkiewicz Stanisław Ignacy — 16, 80
 Witkowski A. — 75
Wikowski Stanisław — 16, 17, 20, 80—81, repr. 152 zob. także **Witowski Stanisław z Jasła**
 Witowski Stanisław-Iskrzyniak — 17, 39
Witowski Stanisław z Jasła — 20, 21, 81, 152, zob. także **Witowski Stanisław**
 Witz Ignacy — 97, 117
 Włodarska Janina zob. Broż-Włodarska Janina
 Włodarski Jan — 120
 Włodarski — 66
 Wodnicka Helena zob. Płoszaj-Wodnicka Helena
 Wodnicki A. — 122
Wodnicki Wiesław Tadeusz — 11, 14, 25, 90—91, repr. 169
Wodyński Jan — 7, 16, 17, 81, 132, repr. 153
 Wodzinowski Wincenty — 29, 76
 Wojciechowska Barbara — 15
 Wojciechowski Aleksander — 15, 61, 77, 86, 87, 88, 89, 92
 Wojnarski Jan — 83, 118, 132
Wojnicka-Markielowska Irena — 40, 111, repr. 200
 Wojtkiewicz Witold — 46, 47
Wojtowicz Jerzy — 60, 61, 123, repr. 218
 Wolff Jerzy — 49, 51, 116
 Wołoszynowski — 30
Worsztynowicz Feliks — 38, 110—111, repr. 199
 Wodkowski A. — 77
 Woźniak Jacek — 42
 Woźniakowski Jacek — 59, 61, 118
 Wright — 86
 Wódz Stanisława — 48
Wójciak Marian — 36, 38, 111, repr. 201
 Wrześniowski — 54
 Wyczółkowski Leon — 10, 18, 29, 37, 44, 46, 47, 62, 90, 114, 124, 127, 137, 138
 Wygrzywalski — 29, 30
Wygrzywalski Feliks Michał — 36, 87, 111—112, repr. 201
 Wyka Kazimierz — 139
Wyrwicz Stefan — 22, 23, 24, 87, 91, repr. 170
 Wypiański Stanisław — 7, 35, 47, 84
Zabokczycka Wanda — 22, 23, 24, 91—92, repr. 170
 Zając Edward — 61, 119, 120, 122
 Zakordonowa zob. Ostrogska-Zakordonowa
 Zakrzewska M. — 15
 Załuska K. — 50, 115, 116
 Zanoziński Janusz — 50, 51, 118, 138, 140
 Zasowska Jadwiga zob. Mróz-Zasowska Jadwiga
 Zawada Alojzy — 14
 Zawiliński R. — 34
 Zbigniewiczowa zob. Serda-Zbigniewiczowa Irena
 Zbijewska Krystyna — 122
 Zegadłowicz Emil — 64, 127
 Zeńczak A. — 51
Zerek Jolanta zob. **Jakima-Zerek Jolanta**
Ziemski Marian — 41, 42, 112—113, repr. 202
 Zientkiewicz Tadeusz — 130
Ziętkiewicz Antoni — 31, 32, 113, repr. 203
 Ziętkiewiczowa N. — 113
 Zubrzycki-Sas Jan — 35
 Zydroń T. — 122
 Żebrowski Adam — 71, 139
 Żechowski Stefan — 43, 64, 127
 Żeleński Władysław Boy — 35
 Żelewska Ewa — 44
 Żurawska Teresa — 101, 102, 103, 113, 122
 Żurawski Stanisław — 31, 33
 Żurawski-Leliwa Władysław — 38
 Zychiewicz Tadeusz — 122
 Żyga Aleksander — 70, 71
 Żywar Stanisław — 84

(j.k., t.s.)

Wydawca:
Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie

Druk: Rzeszowskie Zakłady Graficzne
Zam. Nr 7406/81 nakład 1000 egzemplarzy T-2-140 Cena: 300 zł,—

Cena zł 300,—